

Черкаська обласна організація
Національної спілки краєзнавців України
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького

**25-річчю Незалежності України
ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ**

КРАЄЗНАВЦІ ЧЕРКАЩИНИ

**БІОБІБЛІОГРАФІЧНИЙ
ДОВІДНИК**

Черкаси
Вертикаль
2016

ББК 63.3 (4 УКР) 52
УДК 94 (477)
К27

Рекомендовано до друку Вченою радою Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького (протокол №6 від 28 квітня 2016 р.), президією правління Черкаської обласної організації Національної спілки краєзнавців України (протокол №3 від 15 березня 2016 р.)

Упорядники:

В. М. Мельниченко, Г. М. Голиш

Редколегія:

В. М. Мельниченко, к.і.н., проф. (голова), Г. М. Голиш к.і.н., доц.,
М. І. Борщ, Т.А. Клименко к.і.н., доц., С. В. Корновенко д.і.н., проф.,
І. І. Кривошея к.і.н., проф., В. М. Лазуренко, д.і.н., проф.,
В. Б. Страшевич, М. М. Щербина, А. Ю. Чабан, д.і.н., проф.

К27 Краєзнавці Черкащини : біобібліографічний довідник / упоряд.: В. М. Мельниченко, Г. М. Голиш. – Черкаси : Вертикаль, 2016. – 220 с. : фото.
ISBN 978-966-2783-85-8

До біобібліографічного довідника включені відомі краєзнавці минулого і сьогодення, які зробили вагомий внесок у розвиток краєзнавства Черкащини. Довідник містить найсуттєвішу інформацію про життя та дослідницьку діяльність подвижників краєзнавства нашого краю, а також бібліографічні відомості про їхні найвагоміші праці.

Розрахований на науковців, викладачів, учителів, краєзнавців, аспірантів, студентів, учнів, усіх, хто цікавиться минулим свого рідного краю, життям і творчістю подвижників краєзнавства.

Дані зібрані станом на 2014–2015 рр.

ББК 63.3 (4 УКР) 52
УДК 94 (477)

Книга виготовлена на замовлення Департаменту інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю Черкаської обласної державної адміністрації

ISBN 978-966-2783-85-8

© В. М. Мельниченко, Г. М. Голиш,
упорядники, 2016

*Любов і глибока шана до рідної землі,
до своєї малої батьківщини – одне
з найсвятіших почуттів, яке кожна
людина проносить крізь усе життя,
усвідомлюючи особисту причетність
до долі народу і усієї України.*

Петро Тронько

СЛОВО ДО ЧИТАЧА

Краєзнавство в сучасних умовах стає дедалі дієвішим засобом формування історичної свідомості та патріотичного виховання громадян, передусім молодого покоління, нашої держави. Вагомий внесок у розвиток українського краєзнавства від самого його зародження роблять краєзнавці Черкащини. Ще в XIX ст. з'явилися ґрунтовні праці нашого земляка, фундатора вітчизняного краєзнавства, відомого вченого-енциклопедиста М. О. Максимовича про полково-сотенний устрій на землях краю в часи козаччини, історію міст і сіл, монастирів та культурно-побутових традицій Черкащини. Продовжуючи справу свого предтечі, дослідники краю в наступні часи розширювали хронологічні та тематичні межі пізнання своєї «малої батьківщини». На початку XX ст. і у 1920-ті рр. зусиллями ентузіастів обстежувалися і вивчалися історико-культурні пам'ятки, побут, звичаї та обряди, природні ресурси краю, створювалися музеї та музейні кімнати. З-під пера дослідників вийшли публікації про історію краю доби козаччини і наступних часів, життя і творчість Т. Г. Шевченка, інших видатних уродженців Черкащини.

У 1930-х рр., з утвердженням тоталітарної системи, політичні репресії не оминули й краєзнавців – багато з них зазнали переслідувань і були безпідставно засуджені, а краєзнавчий рух на Черкащині почав згасати. Пожвавлення краєзнавчої роботи розпочалося у повоєнний період, а в часи хрущовської «відлиги» краєзнавство набуло подальшого розвитку, передусім у шкільних формах та громадському музейництві. Важливу роль

у відродженні і становленні краєзнавства на Черкащині мала дослідницько-пошукова та наукова робота зі створення тому «Історія міст і сіл Української РСР. Черкаська область», який побачив світ у 1972 р. У процесі цієї роботи з краєзнавчого активу викристалізувалися групи самовідданих дослідників місцевої історії, які у майбутньому багато зробили для розвитку краєзнавства і формування громадянсько-патріотичних якостей черкащан, стали активними учасниками розбудови Української держави в роки незалежності.

Розвитку краєзнавчого руху на Черкащині сприяло створення 9 грудня 1989 р. обласного краєзнавчого товариства, делегати від якого 27 березня 1990 р. взяли участь в установчому з'їзді Всеукраїнської спілки краєзнавців і відтоді стали її обласною організацією.

Активізації краєзнавчого руху на Черкащині сприяло надання Спілці статусу національної, про що було оголошено 28 жовтня 2008 р. на IV з'їзді Національної спілки краєзнавців України. В основу практичної роботи обласної організації у новій якості було покладено засади професіоналізації краєзнавчих досліджень, посилення співпраці із зацікавленими організаціями, передусім закладами освіти і культури. Прикладом такої співпраці є проведення науково-практичних конференцій, підготовка краєзнавчих видань, широкої просвітницької роботи патріотично-виховного спрямування. Члени Спілки – активні учасники редколегій таких фундаментальних видань як «Книга пам'яті», «Реабілітовані історією», «Національна книга пам'яті жертвам Голодомору 1932–1933 років» та інших суспільно значимих праць.

За усією багатогранною краєзнавчою роботою в минулому і сьогодні стоять люди, які присвятили своє життя невтомній подвижницькій праці на ниві краєзнавства. В кожному місті і селі Черкащини завжди були і є краєзнавці – патріоти рідного краю і України, головним життєвим кредо яких було і залишається об'єктивне вивчення подій минулого, життя і діяльності видатних уродженців Черкащини, донесення до широкого загалу достовірних знань про героїчні і трагічні сторінки нашої минувшини.

Виходячи саме з цього, при розробленні концепції біобібліографічного довідника домінантою була теза про необхідність належного поцінування самовідданої праці краєзнавців – чи то науковців, чи то аматорів, привернення до краєзнавства уваги з боку державних інституцій з метою більш повного використання його можливостей у патріотичному вихованні громадян. Публікуючи біобібліографічні відомості про краєзнавців, упорядники довідника своїм обов'язком вважали в такий спосіб скласти шану безкорисливим літописцям рідного краю, показати потужний інтелектуальний потенціал краєзнавства Черкащини.

Біобібліографічні дослідження як складова загальної бібліографії на Черкащині набули розвитку після здобуття Україною незалежності. Свідчення тому – численні публікації і навіть книги, присвячені діячам науки і культури, в тому числі й краєзнавцям, із біографічним компонентом. Такий «сплеск» зумовлений прагненням не тільки розширити знання про відомих земляків – дослідників краю, а й донести до громадськості незаангажовану інформацію про їх творчий доробок, життя та діяльність. В «обезлюднене» за радянських часів краєзнавство, коли цей потужний пласт культурно-громадського життя залишався практично суцільною «білою плямою», почали повертатися незаслужено забуті трудівники пошуково-просвітницької ниви.

Ідея створення біобібліографічного довідника краєзнавців Черкащини виникла ще на початку 1990-х рр. і неодноразово обговорювалася серед краєзнавчого активу. Слушні пропозиції вносили Ф. А. Непійвода, М. Ф. Пономаренко, П. П. Соса, В. Б. Страшевич, інші члени обласної організації Спілки краєзнавців. З ініціативи М. Ф. Пономаренка, який у 1996 р. редагував п'ятий випуск журналу «Краєзнавство Черкащини», під рубрикою «До бібліографічного словника краєзнавців Черкащини» було вміщено перші «пробні» статті про краєзнавців О. С. Бондаря, С. І. Кривенка і М. Ф. Пономаренка. В наступних випусках журналу під рубрикою «Подвижники краєзнавства» вміщувалися біобібліографічні матеріали про П. П. Сосу, Г. Ю. Храбана, О. А. Найду, Д. К. Гуменну, О. П. Ді-

денко, інших краєзнавців краю. Завдяки ініціативі і підтримці директора державного архіву Черкаської області Т. А. Клименко побачили світ книги про Г. Ю. Храбана (2002) і М. Ф. Пономаренка (2005). Дослідженню науково-краєзнавчої спадщини Г. Ю. Храбана присвятила своє дисертаційне дослідження (2008) член НСКУ В. В. Сокирська з Умані. Біобібліографічні відомості про краєзнавців зустрічаємо в енциклопедично-довідкових виданнях «Малий енциклопедичний словник Корсунщини» (керівник авторського колективу П. Я. Степенькіна, 2003–2004), «Звенигородка: Мала енциклопедія» (упорядник Ф. Ф. Білецький, 2004), «Край козацький: Довідник з історії Лисянщини» (керівник авторського колективу В. М. Щербатюк, 2004), «Звенигородське краєзнавство» (автор В. М. Хоменко, 2013). Інформація про краєзнавців останнім часом з'являються на сайтах, зокрема на сайті «Педагогічне краєзнавство».

Першу ж реальну спробу системного наукового узагальнення біобібліографічних даних про літописців краю здійснив М. Ф. Пономаренко, видавши у Золотоноші невеликий довідник «Краєзнавці Черкащини» (2003). Незважаючи на погіршення стану здоров'я, автору все ж вдалося зібрати і викласти чимало матеріалів, в тому числі й раніше невідомих, про дослідників минувшини рідного краю.

Таким чином, проект «Краєзнавці Черкащини» був значною мірою підготовлений попередніми студіями в цій царині, а його видання є вдячною даниною пам'яті людям, які зробили вагомий внесок у дослідження і популяризацію знань про історію Черкащини.

* * *

Хронологічно пропонований довідник охоплює період від зародження системного краєзнавства на території сучасної Черкащини до сьогодні.

Матеріал у довіднику подається у вигляді статей, розміщених в алфавітному порядку. Працюючи над статтями, укладачі дотримувалися вимог до видань подібного типу: прізвище, ім'я, по-батькові; дата і місце народження, а для

померлих – дата смерті і місце поховання; здобута освіта, наукові ступені і вчені звання (за наявності); основні періоди біографії; краєзнавчо-пошукова та просвітницька діяльність; нагороди, відзнаки, премії. У кінці статті – бібліографічний список найвагоміших праць краєзнавця і список інформаційних джерел, у яких йдеться про його діяльність. Кожна стаття підписана прізвищем автора. Усього у довіднику вміщено 204 статті 96 авторів.

Редколегія і автори намагалися максимально дотримуватися єдиної структури і редакційно-технічного оформлення, хоча міра інформативності даних про кожного дослідника різна. Це пояснюється як непопулярністю подібних видань у минулі часи, так і складнощами об'єктивного характеру при опрацюванні біографій дослідників у сучасний момент. Обсяг статей, їх архітектоніка обумовлені доступною інформацією про кожного героя у джерелах, літературі, а також зумовлені особливостями стилю і манерою письма авторів. Пропонований довідник не є і не може бути вичерпним виданням про краєзнавців Черкащини. Це лише початок роботи і усі відомі дослідники рідного краю, які з різних причин не потрапили на його сторінки, будуть включені до наступних видань.

Президія правління обласної організації Національної спілки краєзнавців України висловлює щире подяку авторам статей довідника за надані матеріали, а також за висловлені поради і рекомендації у процесі роботи над виданням.

Василь МЕЛЬНИЧЕНКО,

голова правління Черкаської обласної організації Національної спілки краєзнавців України, професор Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького

АБАКУМОВ Дмитро Андрійович

(8. 11. 1938, с. Конельська Попівка Жашківського району). Культосвітній та музейний працівник, краєзнавець. З багатодітної (9 дітей) селянської родини. Закінчив Канівське культосвітнє училище.

Працював у колгоспі механізатором. З 1967 р. – директор Конельсько-Попівського сільського будинку культури, в 1974 р. ініціював створення сільського музею. Впродовж 40 років опікувався музеєм на громадських засадах. Збирав експонати, записував розповіді односельчан, фотографував святкові та обрядові дійства. У 2006 р. районна рада прийняла рішення про надання музею статусу філії районного музею, тоді ж була введена і посада завідуючого філії, яку він обійняв. Свої краєзнавчі дослідження друкував у районній газеті. Видав книгу «Конельська Попівка» (2010).

Нагороджений грамотами Черкаського обласного управління культури, Жашківського районного виконавчого комітету та іншими відзнаками.

Праці: Село Конельська Попівка / Д. А. Абакумов // Жашківщина. – 2001; Конельська Попівка : корот. істор. нарис, док. і матеріали / Д. А. Абакумов. – Жашків : Горошко С. І., 2010. – 175 с. : іл., табл., порт.

Олександр Тютюнник

АВРАМЕНКО Валентина Петрівна

(29. 11. 1972, м. Переяслав-Хмельницький). Музейний працівник, краєзнавець. Закінчила філологічний факультет Переяслав-Хмельницького університету імені Г. С. Сковороди.

Працювала в університеті. З 1995 р. працює в Шевченківському національному заповіднику в Каневі – старший науковий співробітник нау-

ково-дослідного експозиційного відділу «Історія Шевченкової могили». Брала участь у розробленні тематико-експозиційного плану, тематичній структурі та формуванні експозиції музею Тараса Шевченка. Коло краєзнавчо-дослідницьких інтересів – історія міста Канева, шевченкознавство і Черкащина. Автор низки публікацій з цих проблем. Учасник краєзнавчих конференцій та інших науково-практичних заходах.

Нагороджена Почесними грамотами Міністерства культури України.

Праці: На Тарасовій горі : путівник / В. П. Авраменко, Т. І. Філіпович, А. В. Яхیمович. – Черкаси : Брама-Україна. 2011. – 90 с.; Війна у записках книги вразень на Тарасовій / В. П. Авраменко // Черкащина в контексті історії України Черкащина в контексті історії України : матеріали другої наук.-краєзнавчої конф. Черкащини (до 60-річчя Перемоги у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.). – Черкаси. 2005. – Ч. 2. – С. 442–449; Пам'ятні дерева на Тарасовій горі (Традиція садити дерева на Чернечій горі, як один з проявів пошанування Кобзаря) / В. П. Авраменко // Шевченкова скарбниця : матеріали I-го Всеукр. з'їзду музейних працівників. – Черкаси, 2012. – 186 с.; Традиції Тарасової гори в культурному і духовному житті української нації / В. П. Авраменко // Тарас Шевченко в контексті світової культури : матеріали Всеукр. наук.-краєзнавчої конф. – Тернопіль, 2014. – 149 с.

Тамара Філіпович

АНДРІЄНКО Костянтин Едуардович

(15. 01. 1966, м. Харків). Педагог, краєзнавець. Із родини культпрацівників. Закінчив історичний факультет Черкаського державного університету ім. Б. Хмельницького (1999).

Працював викладачем, директором Канівського історичного музею (1997–2001), завідувачем інформаційно-видавничого відділу Шевченківського національного заповідника (2004–2005). З 2006 – завідувач сектору Канівської райдержадміністрації, провідний спеціаліст відділу культури і туризму Канівської міської ради.

Коло інтересів – генеалогічні розвідки, меморіальна спадщина краю та туристсько-екскурсійна робота. Ним упорядковано генеалогічні зв'язки видатних історичних персоналій Канівщини

від княжої доби до сучасності, розроблено 9 основних туристських маршрутів по Каневу та району. У Канівському історичному музеї провів 9 тематико-експозиційних заходів. У спеціалізованих періодичних виданнях опублікував 27 статей і розвідок на теми проблем генеалогії, пам'ятко-охоронної спадщини та шевченкознавства.

Бере активну участь у громадській роботі: член НСКУ, товариства «Просвіта», секретар благодійного фонду «Тарасова земля» з відродження пам'яток природи та історичного минулого краю пов'язаних з іменем Т. Г. Шевченка. Один з ініціаторів відкриття пам'ятного знаку (2012) адміралу В. С. Завойку (1812–1898) на його батьківщині в с. Прохорівка Канівського району. За сприяння німецького товариства «Фірзен-Канів» провів з активом Товариства Українців Бельгії в Брюсселі «круглий стіл» з питань часткової передачі на Україну архіву товариства (2009). Організував в Німеччині просвітницькі акції «Українці в Аахені – друзі Шевченка і Гоголя» за участю Міжнародного музею історії преси та міської бібліотеки м. Аахена (2013–2014).

Праці: Родина Лівіцьких / К. Е. Андриєнко // Історичне краєзнавство в Україні: традиції і сучасність : матеріали VII Всеукр. наук. конф. – К., 1995. – Ч. I. – С. 487–488; Гайдари і Канівщина / К. Е. Андриєнко // Історичне краєзнавство і культура : матеріали VIII Всеукр. наук. конф. – К.; Х., 1997. – Ч. I. – С. 189–190; Канівські династії / К. Е. Андриєнко // Історія України. Маловідомі імена, події, факти. – К., 1999. – Вип. 6. – С. 219–222; Сторінка з історії Музею Визвольної Боротьби України / К. Е. Андриєнко // Музей на рубежі епох: минуле, сьогодення, перспективи : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. – К., 1999. – С. 81; Історіографія краєзнавчих досліджень українського козацтва на Канівщині у 1991–1999 роках / К. Е. Андриєнко // Вісник Черкаського Університету. Серія Історичні науки. – Черкаси, 2000. – Вип. 21. – С. 138–141.

Михайло Іщенко

АРТЕМЕНКО Юрій Георгійович

(16. 07. 1938 р. м. Улан-Уде, Росія).

Педагог, краєзнавець. Закінчив географічний факультет Харківського державного університету.

Після закінчення університету став працювати учителем середньої школи в с. Хижня Жашківського

району. Розгорнув активну краєзнавчу діяльність: організовував туристичні походи з метою вивчення історії краю Шевченківськими місцями, місцями Корсунь-Шевченківської битви, створив гурток «червоних слідопитів», став ініціатором створення музейної кімнати бойової і трудової слави. Це була одна з перших музейних кімнат в районі у 1960-х рр.

Згодом, працюючи директором шкіл у селах Зелений Ріг, Литвинівка, Вороне, займався створенням і розширенням музейних кімнат, проводив активну роботу, його дослідження друкувалися у районних, обласних і республіканських газетах.

Нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора, знаком «Відмінник народної освіти України», грамотами Міністерства освіти України та іншими відзнаками.

Праці: Шляхами одного пошуку. – [?], 1996; Артеменко Ю. Вороненці / Ю. Артеменко. – Жашків, 1999; Докія Гуменна повертається на Батьківщину / Ю. Артеменко. – Вороне, 2006; По слідах червоних слідопитів / Ю. Артеменко. – Вороне, 2008; Повернення Докії Гуменної / Ю. Артеменко // Освіта України. – 1996. – № 14.; Рік чорної сльози / Ю. Артеменко // Село і люди. – 1993. – № 24; Доносу не було. Був план / Ю. Артеменко // Жашківщина. – 2001. – № 65.

Олександр Тютюнник

АРУТІН Валентин Павлович

(8. 06. 1941, м. Кіровоград – 1. 05. 2007, м. Чигирин). Педагог, музейний працівник, краєзнавець. З сім'ї робітників.

В 1961–1964 рр. служив у лавах Радянської Армії. 1966–1968 рр. навчався у Верхньохортицькому педагогічному училищі Запорізької області, отримав кваліфікацію учителя праці. Після закінчення училища працював у школах м. Кіровоград. З 1976 р. почав працювати в Чигиринському краєзнавчому музеї. Під час реставрації Іллінської церкви в Суботіві завдяки старанням краєзнавців І. К. Юрченка та В. П. Арутіна у прибудові церкви було створено експозицію краєзнавчого музею, директором якого призначили В. П. Арутіна. З 1979 р. він працював директором краєзнавчого музею в Чигирині.

Зі створенням державного історико-культурного заповідника «Чигирин» у 1989 р. працював екскурсоводом відділу «Чигиринський краєзнавчий музей», з квітня 1990 р. – молодший науковий співробітник. Після виходу на пенсію до травня 2006 р. у працював у господарчому відділі заповідника.

Збирав і вивчав легенди та перекази Суботова, видав книгу «Фольклор Суботова». Також вивчав тему Великої Вітчизняної війни, а саме подвиг льотчика Івана Литвиненка, досліджував діяльність чигиринського підпілля, видав книгу «Крізь дим, вогонь і мідні труби». Здійснював польові розвідки на археологічних пам'ятках Суботова та його околиць, у селах Вершаци, Іванівка, Кудашеве, Матвіївка Чигиринського району та Любомирка на Кіровоградщині.

Нагороджений знаком за активну участь в республіканському громадському огляді пам'ятників і пам'ятних місць.

Праці: Доля Чигиринського підпілля / В. П. Арутін // Чигиринські вісті. – 2004. – 4 груд.; Крізь дим, вогонь і мідні труби / В. П. Арутін. – Знам'янка : [Б. в.], 2006. – 180 с.; Нагорода за подвиг / В. П. Арутін // Чигиринські вісті. – 1998. – 18 лип.; Перші кроки закладу / В. П. Арутін // Зоря комунізму. – 1977. – 22 жовт.; Роботи триватимуть / В. П. Арутін // Зоря комунізму. – 1979. – 20 січ.; У ворожому тилу / В. П. Арутін // Чигиринські вісті. – 2000. – 23 лют.; Чи таранив Гастелло танки? / В. П. Арутін // Чигиринські вісті. – 2004. – 4 груд.; Фольклор Суботова / В. П. Арутін. – Знам'янка, 2006. – 172 с.

Література: Нераденко Т. М. Археологія Чигиринщини / Т. М. Нераденко. – Черкаси : вид. Чабаненко Ю.А., 2012. – 506 с.; Національний історико-культурний заповідник «Чигирин» : путівник. – Черкаси : видавець Кандич С. Г., 2013. – 99 с.; Федоренко М. Мандрівка в ХІХ століття / М. Федоренко // Зоря комунізму. – 1980. – 29 лип.

Надія Левченко

БАСИСТА Ніна Михайлівна

(15. 04. 1955, с. Горобіївка Канівського району Черкаської обл.). Музейний працівник, краєзнавець. Із сім'ї службовців. Закінчила Канівське училище культури.

У 1973–1979 рр. працювала завідувачем бібліотек сіл Байбузи та Яснозір'я Черкаського району, завідувачем технічної бібліотеки Канів-

ського заводу «Магніт». З травня 1979 р. – старший науковий співробітник музею народного декоративного мистецтва в Каневі.

Збирала та досліджувала матеріали про колекціонерів, видатних земляків, визволителів міста, партизанські загони Канівщини. Велику увагу приділяє шевченківській тематиці у народному мистецтві, досліджує народне мистецтво Середнього Подніпров'я. Висвітлює історико-етнографічні та етнографічно-мистецтвознавчі теми, а також проблеми охорони, збереження та використання історико-культурної спадщини. Має близько 150 публікацій. Неодноразово брала участь у наукових та краєзнавчих конференціях.

Має подяки та грамоти від обласного управління культури та міністерства культури України.

Праці: Вшанування пам'яті Т. Шевченка в творах народних майстрів та художників міста Канева / Н. М. Басиста // Черкащина в контексті історії України : матеріали Четвертої наук.-практ. конф. – Черкаси : Вертикаль, 2010. – С. 236–243; Пам'ять предків вдалося зберегти (Успенський собор у Каневі) / Н. М. Басиста // Черкащина в контексті історії України : матеріали Третьої наук.-краєзнавчої конф. Черкащини, присвяченої проблемам охорони, збереження та використання історико-культурної спадщини. – Черкаси : Вертикаль, 2008; Вшанування пам'яті великого Кобзаря в творах народних майстрів та художників України / Н. М. Басиста // Тарас Шевченко в контексті світової культури : до 200-річчя від дня народж. Кобзаря : матеріали Всеукр. наук.-краєзнавчої конф. – Т., 2014; Лауреати Національної премії ім. Т. Г. Шевченка у фондівій колекції науково-дослідного відділу «Народне декоративне мистецтво Канівщини» Шевченківського національного заповідника / Н. М. Басиста // Черкащини славетні імена (до 200-річчя з дня народження Тараса Григоровича Шевченка) : матеріали Третьої регіональної наук.-практ. конф., (м. Канів, 21–22 трав. 2014 р.). – Канів : Родень, 2014; Традиції і сучасність народної вишивки Канівщини / Н. М. Басиста // Наукові записки Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав». – Переяслав-Хмельницький, 2012.

Тетяна Ярмош

БАХМУТ Анатолій Іванович

(20. 06. 1939, Дніпропетровщина). Музейний працівник, краєзнавець. Із сім'ї службовця. Закінчив Рутченківське гірничопромислове училище (1958), історичний факультет Київського державного університету імені Т. Г. Шевченка (1968). У 1968–

1976 рр. працював завідувачем експозиційного відділу, у 1981–1987 рр. – директором Музею історії Корсунь-Шевченківської битви. У 1987–2007 рр. обіймав посаду завідувача художньої галереї Корсунь-Шевченківського державного історико-культурного заповідника (до 1994 р. – Музей історії Корсунь-Шевченківської битви).

Дослідник історії Великої Вітчизняної війни 1941–1945 рр., зокрема, її початкового періоду та Корсунь-Шевченківської наступальної операції.

Започаткував дослідження образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва Корсунщини. Зібрав, узагальнив та опублікував наукову інформацію про понад 100 художників, скульпторів та майстрів декоративно-прикладного мистецтва. Сприяв становленню багатьох митців Корсунщини. Автор 6 книг. Опублікував у наукових, науково-популярних видання та періодичній пресі понад 300 статей.

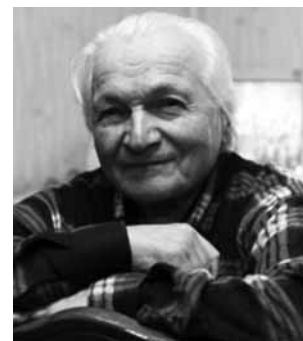
Висококваліфікований фахівець музейної справи. Один з авторів експозицій музею історії Корсунь-Шевченківської битви 1969 та 2001–2004 рр. У 1990-х рр. розробив наукову концепцію та здійснив реекспозицію художньої галереї. Створив персональні зали відомих українських художників-уродженців Корсунщини, а також розділ експозиції «Образотворче та декоративно-прикладне мистецтво Корсунщини».

Заслужений працівник культури України» (1982), нагороджений Почесною відзнакою Міністерства культури України «За досягнення в розвитку культури і мистецтва» (2005), лауреат Черкаської обласної краєзнавчої премії імені М. Максимовича (2006) за колективну працю.

Праці: Біля витоків практичної космонавтики / А. І. Бахмут // Ленінським шляхом. – 1987. – 17 січ.; Декоративно-прикладне мистецтво на Корсунщині в XIX – XX століттях / А. І. Бахмут // Корсунський часопис. – 1995. – № 2. – С. 49–57; Крилате подружжя / А. І. Бахмут // Черкаський край. – 1982. – 15 серп.; Науково-дослідна і військово-патріотична діяльність Музею історії Корсунь-Шевченківської битви / А. І. Бахмут // Український історичний журнал. – 1984. – № 1. – С. 53–57; Первые дни войны на Дунае / А. И. Бахмут // Военно-исторический журнал. – 1970. – № 9. – С. 82–86; Срібні роки образотворчого мистецтва на Корсунщині / А. І. Бахмут. – Корсунь-Шевченківський : ФОП В. М. Гавришенко, 2014. – 104 с.

Література: Осипенко Ю. На нашій землі красиві навіть камені... / Ю. Осипенко // Нова доба. – 1999. – 5 серп.; Прошин В. Звитязці надросняського неба / В. Прошин // Надросся. – 2014. – 17 січ.

Лідія Овсієнко

БЕВЗ Григорій Петрович

(1926, с. Війтівка Уманського району Черкаської області). Науковець, педагог, краєзнавець. Із селянської родини. Закінчив Уманський учительський і Криворізький педагогічний інститут (1952). Кандидат педагогічних наук (1961).

Працював учителем сільської школи, викладачем Криворізького педагогічного інституту, завідувачем кафедрою Київського педагогічного інституту ім. Горького. Фахівець з методики викладання математики. Автор понад 200 наукових праць і підручників.

Захоплюється краєзнавством. Досліджував минуле рідного краю і у 1997 р. видав книгу про історію Уманщини.

Праці: П. Історія Уманщини / Г. П. Бевз. – К. : [Б. в.], 1997. – 102 с.

Література: Бевз Григорій Петрович [Електронний ресурс]. – Режим доступу: bevz.ucoz.com/index/..grigoriy_petrovich/0-2. – Назва з екрана.

Василь Мельниченко

БЕЗВЕРХА Тетяна Миколаївна

(12.09.1965, м. Червонозаводське Лохвицького району Полтавської обл.).

Педагог, краєзнавець. Закінчила Кіровоградський державний педагогічний інститут за спеціальністю «Історія» (1987).

Працювала вчителем історії та заступником директора з навчально-виховної роботи в Ребедайлівській загальноосвітній школі, з 2003 р. працює в Кам'янському еколого-економічному ліцеї. Має вищу кваліфікаційну категорію та звання «старший вчитель». Член Національної спілки краєзнавців України (2012).

Вихованці Т. М. Безверхої – постійні учасники науково-краєзнавчих конференцій, переможці обласних та Всеукраїнських історико-краєзнавчих конкурсів. Бере активну участь у просвітницькій роботі з популяризації знань про рідний край. За активну краєзнавчу роботу відзначена грамотою Національної спілки краєзнавців України (2010). Має подяки та нагороджена грамотами Департаменту освіти та науки Черкаської облдержадміністрації та відділу освіти Кам'янської райдержадміністрації.

Праці: Безверха Т. М. Українська культура XVI–XVIII століття // Довідковий матеріал, науко-методичний журнал. – Серпень 2010. – № 22–24., – С. 32–42; Безверха Т. М. Тестові завдання з Історії України 8 клас // Педагогічний вісник. 2011. – № 1., – С. 42–46.

Література: Чумаченко О. А. Знай наших // Трудова слава. – 2014. – 14 квітня. *Олександр Шамрай*

БЕРЕЗА Василь Панасович

(21. 01. 1936 – 17. 07. 2013, місто Канів, Черкаської обл.). Педагог, музейний працівник, краєзнавець, поет, перекладач. Закінчив українське відділення філологічного факультету Київського університету імені Т. Г. Шевченка (1963). Працював учителем на Черкащині. Впродовж 1965–2006 рр. був директором Бібліотеки-музею А. П. Гайдара в Каневі. У 1966–1984 рр. очолював правління Канівської районної організації Українського товариства охорони пам'яток історії та культури. Його перу належить ряд путівників: «Канів: Путівник» (1988), «Бібліотека-музей А. П. Гайдара: Путеводитель» (1986), «Музеї Канева: Короткий путівник» (1977).

Очоловав Товариство поляків м. Канева («Ляторосль»), сприяв популяризації культурної спадщини польського народу.

Його твори надруковано в поетичних збірках канівської літературної студії «Зорянка». Надавав практичну та методичну допомогу в створенні музею уродженця Канева, письменника О. Варави (Олекса Кобець) у Канівській гімназії ім. І. Я. Франка. В 1998 р. став лауреатом Канівської літературної премії ім. Олекси Кобця.

Заслужений працівник культури України (1972), нагороджений орденом «Знак Пошани» (1981), «Знаком Гайдара» (1981), ювілейною медаллю «За доблесну працю», численними почесними грамотами. В 2014 р. виконавчий комітет Канівської міської ради прийняв рішення про встановлення меморіальної дошки В. П. Березі на будинку Бібліотеки-музею А. П. Гайдара (з 2008 р. – науково-дослідного відділу «Літературна Канівщина» Шевченківського національного заповідника).

Праці: Бібліотека-музей А. П. Гайдара : фотобуклет укр. і рос. мовами / авт.-упоряд. В. П. Береза. – К. : Мистецтво, 1970. – 24 с.; Бібліотека-музей Аркадія Гайдара : путівник / В. П. Береза. – Д. : Промінь, 1970. – 60 с.; Бібліотека-музей Аркадія Гайдара : путеводитель. – 2-е изд., испр. и доп. / В. П. Береза. – Д. : Промінь, 1975. – 77 с.; В гости к Гайдару : путеводитель по Библиотеке-музею Аркадия Гайдара в Каневе. – 3-е изд., перераб. и доп. / В. А. Береза. – К. : Молодь, 1984. – 112 с.; Библиотека-музей А. П. Гайдара в Каневе : путеводитель / В. А. Береза, Т. Е. Котенок. – Д. : Промінь, 1986. – 126 с.; Канів : путівник / В. П. Береза. – Д. : Промінь, 1988. – 158 с.

Література: Василь Панасович Береза // Дніпрова зірка. – 2013. – № 59-60. – 25 лип. – С. 2; Діячі культури і мистецтв Черкащини – лауреати премій і почесних звань : довідник : до 50-річчя Черкас. обл. – Черкаси : [б. в.], 2003. – С. 7; Зеленко Л. Заслужений для польської культури / Л. Зеленко // Чернеча гора. – 2012. – № 1. – С. 3.

Ірина Юрченко

БЕРЕЗОВСЬКИЙ Олег Миколайович

(18. 01. 1979, смт. Лисянка Черкаської обл.). Науковець, краєзнавець. Закінчив історичний факультет Черкаського національного університету імені Б. Хмельницького (2001). Кандидат історичних наук.

У 2004 р. захистив дисертаційне дослідження на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук на тему «Українська преса Наддніпрянщини: пропаганда та відстоювання національних домагань українства (1905–1907 рр.)». У 2004–2013 рр. працював старшим науковим співробітником в Інституті архівознавства НБУ ім. В. І. Вернадського. З 2013 р. – старший науковий співробітник Українського інституту національної пам'яті. Коло краєзнавчо-дослідницьких інтересів – археологія Лисянщини, історія козацтва, історія храмів та монастирів.

Член Лисянської районної організації «Витоки» Національної спілки краєзнавців України. Головний редактор Лисянського науково-популярного, краєзнавчого часопису «Добридень». У 2006 р. у складі авторського колективу став лауреатом Черкаської обласної краєзнавчої премії ім. М. Максимовича. Автор понад 70 наукових і науково-публіцистичних праць.

Праці: Край козацький : довід. з історії Лисянщини / В. М. Щербатюк, О. В. Беззубець, О. М. Березовський [та ін.]. – К. : Наукова думка, 2004. – 404 с. : іл.; Шевченків край : іст.-етнограф. дослідж. / В. М. Щербатюк, О. М. Березовський, С. В. Верговський [та ін.]. – К. : Наукова думка, 2009. – 543 с. : іл.; Проблеми регіональної історії в контексті загально-українських подій / упоряд. В. М. Щербатюк. – К. : Синопис, 2009. – 208 с.; Засоби масової інформації як один із чинників формування громадянського суспільства : наук. і дослідж., док. і матеріали / упоряд. В. М. Щербатюк. – К. : Синопис, 2010. – 140 с.; Академії наук країн Європи : монографія : у 2 кн. Кн. 2 / Г. В. Індиченко; ред.: О. С. Онищенко, М. В. Попович, Г. В. Боряк [та ін.]. – К. : [Б. в.], 2012. – 646 с.; Каталог зруйнованих храмів і монастирів України : каталог / редкол.: В. Ф. Солдатенко (голова) [та ін.]; упоряд.: Кривошея В. В. [та ін.]. – К. : Пріоритети, 2013. – 507 с.; Зруйновані храми і монастирі України : анотов. покажч. обл. та район. рівня / упоряд.: В. В. Кривошея, Л. І. Буряк, А. М. Киридон [та ін.]. – К. : Мистецтво, 2013. – 608 с. : іл.

Література: Щербатюк В. М. Край козацький : довід. з історії Лисянщини / В. М. Щербатюк, О. В. Беззубець, О. М. Березовський [та ін.]. – К., 2004. – С. 352; Щербатюк В. М. Шевченків край : іст.-етнограф. дослідж. / В. М. Щербатюк, О. М. Березовський, С. В. Верговський [та ін.]. – К., 2009. – С. 456.

Володимир Щербатюк

БІЛЕЦЬКИЙ Феофан Феофанович

(17. 12. 1950, смт Буки Маньківського району Черкаської обл.).

Із сім'ї службовців. Закінчив факультет журналістики Київського державного університету ім. Т. Шевченка (1979).

З 1972 р. працював у районних газетах Черкащини. З 1985 р. – власний кореспондент обласної газети «Черкаський край».

Перше його дослідження – «Малі річки й струмки Маньківщини» опубліковане в 1973 р. в районній газеті. Чільне місце належить шевченківській тематиці. У різних виданнях опубліковано понад 20 його нарисів та наукових розвідок, зокрема «Син кріпака чи

внук козаків», «Ще сто років тому він малював по сучасному», «Його третє літо», «Останній отаман». Книжка нарисів з історії Звенигородщини «Вічний подзвін Звенигори» (2003) є першою вагомою краєзнавчою працею, в якій систематизовано історію Звенигородського району. Продовженням цієї теми стало видання «Звенигородка: мала енциклопедія» (2004). Заслужують уваги документальна повість «Грудьми проти вітру» (2004) – про село Неморож на Звенигородщині, документальний твір «Звенигородський дивак» (2006) (про батька академіка Агатангела Кримського, громадського діяча, краєзнавця, педагога, літератора, видавця й бібліографа Юхима Кримського), книга «Розкажи мені, Тікичу. Буки від давніх часів до сьогодення» (2012), «Зелені шати Шевченкового краю» (2014).

Член Національної спілки краєзнавців України (2015), Національної спілки журналістів України (1979), заслужений журналіст України (2008), почесний громадянин м. Звенигородки (2006). Лауреат обласної краєзнавчої премії ім. Михайла Максимовича (2015).

Праці: Малі річки і струмки Маньківщини / Ф. Білецький // Авангард. – 1973. – Лип.-верес.; Витоки / Ф. Білецький // Черкаський край. – 1992. – 28 берез.; Вічний подзвін Звенигори / Ф. Білецький. – Звенигородка : [б. в.], 2003. – 186 с.; Звенигородка: мала енциклопедія / Ф. Білецький. – Звенигородка : [б. в.], 2004. – 204 с.; Звенигородський дивак : повість / Ф. Білецький. – Звенигородка : [б. в.], 2006. – 132 с.; Розкажи мені, Тікичу. Буки від давніх часів і до сьогодення / Ф. Білецький. – Черкаси : ІнтролігаТОР, 2012. – 280 с.; Зелені шати Шевченкового краю / Ф. Білецький. – Черкаси : ІнтролігаТОР. – 2014. – 134 с. : іл.

Література: Білецький Феофан Феофанович // Журналісти Черкащини : бібліогр. довід. – Черкаси. – 2003. – С. 12; Хоменко В. Звенигородщина : слов.-довід. / В. Хоменко. – Черкаси, 2008. – С. 10; Час – газетним рядком / В. Хоменко. – К., 2013. – С. 40; Хоменко В. Звенигородське краєзнавство / В. Хоменко. – К., 2014. – С. 37; Педагогічне краєзнавство [Електронний ресурс]. – Режим доступу: kraeznavstvo.at.ua. – Назва з екрана.

Володимир Хоменко

БІЛОКІНЬ Ольга Всеволодівна

25. 10. 1956, с. Сердюківка Смілянського району Черкаської обл.).

Педагог, музейний працівник, краєзнавець, журналіст. Закінчила філологічний факультет Черкаського

державного педінституту (1977). У Шевченківському національному заповіднику працює з 1995 р. на посадах наукового співробітника та вченого секретаря. Упорядник збірників науково-практичних конференцій, видань за матеріалами наукового архіву заповідника. Відповідальна за випуск науково-публіцистичного вісника «Чернеча гора» з початку його заснування. Забезпечує роботу наукового архіву заповідника. Має ряд виступів на шевченківських та краєзнавчих наукових конференціях, публікації у фахових часописах. У складі робочої групи брала участь у створенні музейної експозиції у відродженій козацькій церкві Покрови Пресвятої Богородиці біля Тарасової гори.

Член Національної спілки краєзнавців України (2012) та Національної спілки журналістів України (2003). Нагороджена Почесною відзнакою Міністерства культури і мистецтв України (2000), Почесною Грамотою Міністерства культури і туризму України (2006).

Праці: Оберіг і надія землі Канівської. 925-річчю Канева та 860-річчю Успенського собору присвячується / О. В. Білокінь. – Черкаси : ПП Чабаненко Ю.А., 2004. – 60 с.; За колочим дротом. Музей Тараса Шевченка в Каневі в роки німецько-фашистської окупації (1943–1944 рр.) : за матеріалами наукового архіву Шевченківського національного заповідника / упоряд.: Р. В. Танана, О. В. Білокінь. – Черкаси : Вертикаль, 2008. – 103 с. : іл.; Під знаком Шевченкового слова : Лінгвістичні нариси за текстами книг вражень на Тарасовій горі / О. В. Білокінь. – Черкаси : Вертикаль, 2013. – 132 с.; Живе слово Ядловського / О. В. Білокінь // Вісник Черкаського університету. Серія Філологічні науки. – Черкаси, 2009. – № 168. – С. 149–158; "Від усіх сердець землі нашої..." Образна топоніміка у записах до книг вражень відвідувачів Шевченкової могили / О. В. Білокінь. – Дивослово. – 2010. – № 8. – С. 41–45; Аксіологічний аспект означення часу відвідування могили Тараса Шевченка (за матеріалами книг вражень) / О. В. Білокінь // Шевченкознавчі студії : зб. наук. пр. – К., 2013. – Вип. 16. – С. 217–225.

Література: Білокінь Ольга Всеволодівна [Електронний ресурс]. – Режим доступу: shevchenko-museum.com.ua/.../Uchast-v-nauk. – Назва з екрана.

Віта Дзима

БЛАЖКО Петро Федорович

(01.01.1933, с. Обмачеве Бахмацького району Чернігівської області). Із селянської сім'ї. Закінчив Дніпропетровський гірничий інститут (1968). Понад сорок років працював на інженерно-технічних посадах гірничої галузі у м. Ватутіне, редактором міської газети «Місто робітниче».

Багато уваги приділяє дослідженню історії міста Ватутіне, популяризації знань про нього. Автор книги та низки публікацій про рідне місто. Краєзнавча тема – провідна у його численних публікаціях в пресі.

Член Національної спілки журналістів України з 2000 року. Очоловав міський осередок НСЖУ.

Нагороджений медалями, почесними грамотами.

Праці: Ватутіне / П. Ф. Блажко. – Черкаси : Сіяч, 2001. – 159 с.; Місто Ватутіне – слава сторінка містобудівництва в Україні / П. Ф. Блажко // Ватутіне: вчора і сьогодні : збірник. – К., 2007. – С. 100–150.; Дарунок : оповідання / П. Ф. Блажко. – Черкаси : Сіяч, 2002. – 19 с.

Література: Блажко Петро Федорович // Журналісти Черкащини : бібліогр. довід. – Черкаси, 2003. – С. 26; Бурій В. Виробничник, краєзнавець, літератор / В. Бурій, Л. Терещенко // Місто робітниче. – 2012. – 28 груд. – С. 2; Петро Блажко // Хоменко В. М. Звенигородське краєзнавство / В. М. Хоменко. – Черкаси, 2013. – С. 24–25.

Валерій Бурій

БОЙКО Федір Максимович

(10.09.1925, с. Лукашівка Монастирищенського району Черкаської обл.). Краєзнавець, поет, письменник. Із селянської сім'ї. Закінчив Лукашівську семирічну школу, курси при Уманському сільськогосподарському інституті за спеціальністю технік по захисту рослин.

В січні 1944 р. примусово забраний на каторжні роботи в Німеччину. Був звільнений у квітні 1945 р., перебував у лавах Радянської Армії. В 1946–1981 рр. працював у місцевому колгоспі на різних роботах. На пенсію вийшов як інвалід I групи по зору. Упродовж всього післявоєнного періоду активно друкувався в районній та обласній пресі, був дописувачем республіканських газет «Молодь України», «Сільські вісті», журналів «Перець», «Україна», «Промінь» (журнал для незрячих). Поет, байкар, гуморист.

Активний краєзнавець, літописець рідного села. Значне місце в пошуково-дослідницькій роботі посідає тема війни. Зібрав багато спогадів про долю односельчан. Лауреат обласної краєзнавчої премії ім. М. Максимовича (2010).

Праці: З книги життя / Ф. М. Бойко. – Монастирище : Мрія, 2004. – 29 с.; Мое рідне село : нариси, спогади, розповіді, бувальщини, легенди / Ф. М. Бойко. – Монастирище : Мрія, 2007. – 146 с.; Лихоліття. Спогади, розповіді, свідчення та сповіді / Ф. М. Бойко. – Монастирище : Мрія, 2007. – 99 с.; Дорогою ціною / Ф. М. Бойко, Л. В. Мукомела. – Монастирище : Мрія, 2008. – 340 с. : іл.

Література: Бойко Ф. М. // Бушин М. І. Черкаський край в особах. 1941–2001. Монастирищина. Кн. 12 / М. І. Бушин, А. О. Бойко, І. І. Волошенко. – Черкаси, 2005. – С. [?]; З ювілеєм Вас, Федоре Максимовичу! // Зоря. – 2010. – 8 верес.

Катерина Бульба

БОНДАР Олексій Степанович

(29.01.1925, с. Вереміївка – 17.11.2010, с. Тимченки Чорнобаївського району). Педагог, краєзнавець. Закінчив філологічний факультет Черкаського педінституту.

Учасник Великої Вітчизняної війни 1941–1945 рр., має 6 бойових нагород, продовжував військову службу в повоєнні роки. З 1955 р. і до виходу на пенсію працював у школах Чорнобаївського району, в тому числі директором Вереміївської школи (1959–1961). Зібрані ним упродовж багатьох років експонати і документи склали основу експозиції створеного за його ініціативою в 1963 р. музею в с. Тимченки, де він проживав. Був постійним учасником районних та обласних краєзнавчих заходів.

Автор кількох сотень публікацій у районних та обласних газетах Полтавської і Черкаської областей, а також у центральній пресі. Підготував рукописні праці «Посулля: Вереміївка (старе село, в 5-ти томах)», «Історія Вереміївської і Тимченківської шкіл» та ін.

Нагороджений грамотою Черкаської обласної ради (2003) та іншими нагородами.

Праці: Тимченківський краєзнавчий / О. Бондар // Світлий шлях. – 1969. – 24 трав.; Наша землячка / О. Бондар // Радянська освіта. – 1972. – 26 лип.; Село на півострові / О. Бондар // Черкаська правда. – 1974. – 14 квіт.; Вереміївці – 380 років / О. Бондар // Світлий шлях. – 1992. – 5 груд.; Скарби, виплекані історією / О. Бондар // Черкаський край. – 1993. – 28 січ.; Мужницький генерал / О. Бондар // Краєзнавство Черкащини. – 1996. – № 5. – С. 44–49.

Література: Шарий О. Учитель і краєзнавець / О. Шарий // Радянська освіта. – 1968. – 12 черв.; Мельниченко В. М. Бондар Олексій Степанович / В. М. Мельниченко // Краєзнавство Черкащини. – 1996. – № 5. – С. 114–115; Бондар Олексій Степанович // Пономаренко М. Краєзнавці Черкащини : біобібліогр. слов. – Золотоноша, 2003. – С. 17–18.

Василь Мельниченко

БОРЩ Микола Іванович

(08.09.1940, с. Ташлик Смілянського району Черкаської обл.).

Музейний працівник, краєзнавець. Із сім'ї колгоспників. Закінчив Черкаський педагогічний інститут (1968).

Після служби у Радянській Армії (1962–1964) працював вчителем у селі Товмач Шполянського району (1968–1971), потім – у Черкаському обласному Товаристві охорони пам'яток історії та культури (1971–1975).

З 2001 р. – працює науковим співробітником обласного краєзнавчого музею, обраний заступником голови правління Черкаської обласної організації Національної спілки краєзнавців України. За цей час підготував понад 300 досліджень і краєзнавчих нарисів для обласного телебачення та радіо, десять статей для газет «Черкаський край» та «Нова доба», п'ять досліджень для газети «Земля батьків». Підготував три краєзнавчих поеми: «Козацька доля», «Єремія» (2005), «Платонів хутір – геніїв колиска» (2011).

Бере участь в організації краєзнавчо-просвітницьких заходів. Виступав з повідомленнями на краєзнавчих науково-практичних конференціях, краєзнавчих читаннях, які опубліковані у збірниках матеріалів.

За значний внесок у розвиток краєзнавчого руху, збереження національної історико-культурної спадщини присвоєно звання Почесний краєзнавець України (2010). Лауреат Черкаської обласної краєзнавчої премії імені М. Максимовича (2014).

Праці: Вшанування і увічнення пам'яті Т. Г. Шевченка на Черкащині, в Україні та в світі / М. І. Борщ // Черкащина в контексті історії України : матеріали Четвертої наук.-практ. конф. – Черкаси, 2010. – С. 261–272; Платонів хутір – геніїв колиска / М. І. Борщ. – Черкаси : Вертикаль, 2011. – 104 с.; Роздоріжжя / М. І. Борщ. – Черкаси : видавець Чабаненко Ю. А., 2005. – 111 с.; З вершин славетних черкащан / М. І. Борщ. – Черкаси : Вертикаль, 2013. – 335 с.

Література: Борщ Микола Іванович // Журналісти Черкащини : бібліогр. довід. – Черкаси, 2003. – С. 28.

Сергій Ганицький

БОЧКОВ Дмитро Панасович

(1887, м. Остер Чернігівської обл. – 1982, м. Київ). Бібліограф, краєзнавець, музейний працівник. Закінчив Чернігівську духовну семінарію (1908), навчався у Московському археологічному інституті. У 1909–1916 рр. працював в архівних установах м. Вільно (Вільнюс), публічній бібліотеці Рум'янцівського музею у Москві.

У 1917 р. переїхав до Черкас і разом з освітянською громадськістю міста та представниками «Просвіти» розгорнув роботу зі створення у місті музею. Втілити задум йому вдалося у 1918 р., коли у Черкасах почав діяти історико-педагогічний музей ім. Т. Г. Шевченка. Очоливши його, Д. П. Бочков докладав зусиль до комплектування музейних фондів та експозиції, здійснення просвітницької роботи. Багато уваги приділяв дослідженню минулого краю, збереженню історико-культурних пам'яток. У 1934–1941 рр. працював коректором, завідувачем відділу рукописів і стародруків Державної історичної бібліотеки України в Києві. Під час війни у 1941–1944 рр. працював коректором, відповідальним секретарем у редакціях районних газет Саратовської області. У 1944 р. повернувся до Києва і до виходу на пенсію працював на різних посадах в Міністерстві освіти Української РСР.

Праці: Гейда О. Дмитро Панасович Бочков – історик та бібліограф / О. Гейда // Семінаріум : [зб. ст.]. – Чернігів, 2008. – С. 105–118.

Тетяна Клименко

БРИЖИЦЬКА Світлана Анатоліївна

(19.06.1969, м. Канів, Черкаська обл.). Музейний працівник, шевченкознавець, краєзнавець. З сім'ї службовців. Закінчила Київський державний інститут культури, аспірантуру

Київського національного університету ім. Т. Шевченка. Кандидат історичних наук.

З 1990 р. працює в Шевченківському національному заповіднику на посадах: музейний доглядач, молодший науковий співробітник, старший науковий співробітник, завідувач сектору. З 2011 р. – заступник генерального директора з наукової роботи.

Починаючи з 1999 р. виступає із результатами своїх пошукувань на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних, шевченківських та науково-краєзнавчих конференціях. Дослідження пройшли апробацію у фахових та інших виданнях, на близько 60 наукових конференціях в Україні і за кордоном. Автор понад 70 наукових публікацій з українознавства, краєзнавства, шевченкознавства, музеєзнавства, проблем національної ідентичності, в контексті суспільно-політичних трансформацій в Україні. Виступала рецензентом та входила до складу авторських колективів наукових і краєзнавчих видань: «Шевченківський національний заповідник», «Біле мовчання...» «Шевченкіана Черкащини», «Рущишки як доля».

У 2007 р. за вагомий внесок у розвиток української історичної науки й шевченкознавства, Міжнародний благодійний фонд Святої Марії присвоїв почесний титул «Українська мадонна» в номінації «Софія» («Сіль землі»). 2014 р. нагороджена Почесною грамотою Київської облдержадміністрації за підготовку заходів по відзначенню 200-річчя від дня народження Т. Г. Шевченка.

Праці: Розвиток української національної ідентичності в 1917–1918 рр. (на матеріалах Канівщини) / С. А. Брижицька // Черкащина в контексті історії України : матеріали Першої наук.-краєзнавчої конф. Черкащини. – Черкаси, 2004. – С. 209–213; Життя і слово українця для українців. Тарас Шевченко і становлення національної ідентичності українців : за матеріалами книг вражень на його могилі 1896–1926 рр. / С. А. Брижицька – К. : Задруга, 2006. – 296 с. : іл.; «Я не одинокий...»: Національне самоствердження Тараса Шевченка та його вплив на становлення національної ідентичності українців (друга чверть XIX ст. – середина 20-х років XX ст.) / С. А. Брижицька. – Черкаси : Брама-Україна, 2006. – 192 с. : іл.; Пам'ятники Т. Шевченкові, його музеї і меморіальні місця у фотоколекції Шевченківського національного заповідника / С. А. Брижицька // Розвиток музейної справи на Черкащині : до 90-річчя заснування обл. краєзнав. музею. – Черкаси, 2008. – С. 37–45; Подія на Чернечій і доля людей : Про заміну чавунного хреста на могилі Тараса Шевченка : (до 200-річчя від дня народження Т. Г. Шевченка та до 90-річчя заміни чавунного хреста на могилі Т. Г. Шевченка / С. А. Брижицька. – Черкаси : Видавець Ольга Вовочок, 2013. – 200 с. : іл.

Література: Стельмашенко О. В. Дорога до Святині / О. В. Стельмашенко // Час Пік. – 2007. – 27 верес. – С. 7; Зелененко А. Світлана Брижицька – Українська мадонна! / А. Зелененко // Час Пік. – 2007. – 25 жовт. – С. 2; Гончар Ю. Сучасна шевченкіана Тарасової землі (1999–2007 роки) / Б. Гончар // Шевченків світ : наук. щоріч. – Черкаси, 2008. – Вип. 1. – С. 142–147; Яковенко Т. І. Перша і єдина титулована мадонна Канівщини / Т. І. Яковенко // Мадонни : літ.-худ. вид. – Черкаси, 2009. – С. 25–27.

Василь Мельниченко

БУЛЬБА (Мироненко) Катерина Григорівна

20. 06. 1950, с. Мельники Чигиринського району Черкаської обл.).

Педагог, краєзнавець, самодіяльний поет-пісняр, музейний працівник. Із селянської родини. Закінчила філологічний факультет Черкаського педінституту. Працювала учителем початкового навчання, російської мови та літератури, музики. В 1978–2005 рр. працівник методкабінету

Монастирищенського районного відділу освіти. З 2005 року – науковий співробітник та директор районного краєзнавчого музею. Активний член Товариства охорони пам'яток історії та культури, районного осередку «Просвіти», ініціатор створення районного осередку Всеукраїнської спілки краєзнавців.

Впродовж багатьох років займається дослідженням історії та освіти Монастирищини, розширенням експозиції районного та місцевих краєзнавчих музеїв, співавтор книг та автор численних публікацій з цієї теми в пресі. Лауреат обласної краєзнавчої премії ім. М. Максимовича (2010). Має звання «Учитель-методист». Нагороджена медаллю «Ветеран праці», численними грамотами Міністерств освіти та культури, іншими відзнаками.

Праці: Освіта Монастирищини: становлення і розвиток / І. І. Волошенко, К. Г. Бульба. – Монастирище : Мрія, 2007. – 400 с. : фото; Культура Монастирищини на тлі її загального розвитку / І. І. Волошенко, К. Г. Бульба. – Монастирище : Мрія, 2009. – 371 с.; Низка статей історико-краєзнавчого характеру в районній та обласній пресі.

Література: Черкаський край в особах. 1941–2001. Монастирищина / М. І. Бушин, А. О. Бойко, І. І. Волошенко. – Черкаси : Черкаський ЦНТЕІ, 2005. – 544 с.; Дзюбенко Т. Л. Вийшла з друку нова книга Івана Волошенка та Катерини Бульби «Культура Монастирищини на тлі її загального розвитку» / Т. Л. Дзюбенко // Алекс. – 2010. – 8 квіт.

Віта Моргонюк

БУРІЙ Валерій Михайлович

(15. 02. 1957, с. Лисича Балка Катеринопільського району). Педагог, краєзнавець, журналіст. З селянської сім'ї. Закінчив природничий факультет Черкаського педінституту та заочний курс Віденської міжнародної Біблійної школи. Старший учитель.

Працював учителем Ватутінської загальноосвітньої школи № 6, кореспондентом, літературним співробітником Ватутінської міської газети «Місто робітниче», викладачем Уманської філії бізнес-коледжу Європейського університету та Ватутінської філії Черкаського медичного коледжу.

Коло дослідницьких інтересів – природниче, історичне, літературне, конфесійне краєзнавство та журналістика. Публікацій у періодиці – понад 1000.

Член Національної спілки журналістів України (2000) та Національної спілки краєзнавців України (2009).

У 2007 р. нагороджений Почесною грамотою секретаріату Національної спілки журналістів України та Почесною грамотою Черкаської обласної ради: першою – за вагомий внесок у українську журналістику, другою – за вагомий внесок у розвиток місцевого самоврядування та багаторічну краєзнавчу роботу.

Праці: Твоє Ватутіне від А до Я : короткий слов.-довід. / В. М. Бурій. – Ватутіне ; Черкаси : Витоки, 2003. – 20 с.; Ватутіне: вчора і сьогодні (історія міста в нарисах і спогадах) / В. М. Бурій. – К. : Колорит, 2007. – 176 с.; Вибрані розвідки, статті та замітки. Вип. 1 / В. М. Бурій. – Черкаси : Вертикаль, 2008. – 71 с.; Лисича Балка: відома та невідома : іст. краєзн. нарис / В. М. Бурій. – Черкаси : Вертикаль, 2009. – 72 с.; Народно-православний календар / В. М. Бурій. – Черкаси : Вертикаль, 2009. – 95 с. : іл.

Література: Життєві істини Валерія Бурія : зб. ст. і матеріалів. – Черкаси : Вертикаль, 2012. – 51 с. : іл.; Валерій Михайлович Бурій : біобібліогр. покажч. : тексти. – Черкаси : Вертикаль, 2013. – 224 с.; Валерій Бурій // Хоменко В. М. Звенигородське краєзнавство / В. М. Хоменко. – Черкаси, 2013. – С.25.

Тетяна Телічко

ВАРАВА Григорій Петрович

(21.01.1884, м. Канів – 8.11.1937, м. Черкаси). Письменник, краєзнавець, громадський діяч. З багатодітної селянської родини.

Навчався у Канівському двокласному училищі. Його вчителем був талановитий педагог, журналіст, вірний охоронець Шевченкової могили В. С. Гнілосиров. Після закінчення училища в 1897 р., спершу допомагав батькові по господарству, а в 1899 р. влаштовується писарем у нотаріальну контору. Залишає роботу в Каневі і переїжджає до Києва, вступає на підготовчі курси при художньому училищі, стає членом Революційної Української Партії. В 1905 р. його звільнено з училища за «протиурядові агітації». Повертається у своє місто, але його знову заарештовують: три місяці пробув під арештом у Каневі, вісім місяців – у Звенигородській тюрмі. В листопаді 1906 р. його переводять до Києва у Лук'янівську в'язницю. Після суду (1907) відправляють у Вологодську губернію, де він пробув до початку 1908 р.

Повернувшись до Канева, влаштовується на роботу до повітової земської управи. Пише цілий ряд оповідань і друкує в газеті «Рада» під псевдонімом «В. Стеблик». У Канівській повітській земській управі він пропрацював до 1917 р. Їде до Києва і працює завідувачем відділом Генерального Секретаріату Центральної Ради, де пропрацював тут майже п'ять місяців. Після гетьманського перевороту у квітні 1918 р. був звільнений. В 1919 р. повертається до Канева, працює секретарем відділу народного господарства. В 1921 р. знову був заарештований за участь в українській повстанській організації. За відсутністю доказів був звільнений. Працював на різних роботах у Миронівні, Тульчині, Богуславі.

У 1920-х рр. за його проектом було зроблено стильові арки біля підніжжя Тарасової гори і коло самої могили. Для цих арок виконав і портрет Кобзаря. Він був прекрасним фотографом – завжди, коли приходив до Шевченкової могили, робив знімки. Частина з них була вміщена в журналі «Нова громада» (№ 7–8, 1923). Свій останній запис у книзі вражень зробив 14 липня 1935 р.

У жовтні 1937 р. за вигаданими обвинуваченнями був заарештований і 18 листопада 1937 р. розстріляний у Черкасах. Реабілітований (посмертно) у 1989 р.

Праці: Ганьба / В. Стеблик // Часопис «Знання». – Х., 1925; Весняна прорість. – К.: Молодь, 1969. – 320 с.; В тривозі / В. Стеблик, О. Кобець. – Канів: Родень, 1994. – 63 с.; Воронячі дні / В. Стеблик. – К., Задруга, 2002. – 232 с.

Література: Танана Р. Шанувальник Кобзаря / Р. Танана // Жива вода. – 1995. – № 7; Максимів І. Григорій Варави / І. Максимів // Жива вода. – 1995. – № 7; Чередниченко Д. Канів. Брати Варави / Д. Чередниченко // Жива вода. – 1995. – № 7; Танана Р. Письменник, громадський діяч Г. П. Варави / Р. Танана // Бердичівська земля в контексті історії України: матеріали Міжнар. наук.-краєзнавчої конф. – Житомир, 1999. – С. 132; Поліщук В. Т. Стеблик (Варави Григорій Петрович) / В. Т. Поліщук // Література рідного краю / В. Т. Поліщук, М. П. Поліщук. – Черкаси, 2013. – С. 421.

Раїса Танана

ВАРАВА Олексій Петрович (Олекса Кобець)

(29.03.1892, м. Канів – 5.09.1967, м. Боффало, США). Письменник, перекладач, педагог, краєзнавець. Брат Григорія Петровича Варави. Закінчив Канівське двокласне училище.

Працював у Канівській повітській земській управі – керував шкільним відділом. У 1913 р. разом з братом Григорієм засновує і видає газету «Каневская неделя», на сторінках якої друкують дуже багато матеріалів, присвячених Тарасу Шевченку і з історії та життя краю.

Весною 1914 р. призваний на військову службу, брав участь у Першій світовій війні, потрапив у полон. Перебуваючи в таборі для військовополонених українців у Фрайштаді (Австрія) написав п'єсу «У Тарасову ніч», написав вірш «Хвала Шевченкові». Втікши з полону, повертається в Україну. Заснував і редагував літературно-мистецький двотижневик «Нова громада». У 1925 р. в Харкові редагує журнал «Сільський господар».

Під час приїзду у 1927 р. до Канева детально опрацював книгу вражень із Тарасової світлиці 1917–1921 рр. і у 1929 р. в Інституті Тараса Шевченка видав окремою брошурою дослідження «Прочани на могилі Т. Г. Шевченка».

У 1943 р. залишає Україну. Спершу жив з родиною в Німеччині, а з 1950 р. – в США, де і помер.

Праці: Ряст / О. Кобець. – Канів, 1913. – Перевидання: Черкаси : Сіяч, 1993. – 23 с.; Чайка : зб. для дітей / О. Кобець. – Ганновер, 1946. – 22 с.; Сходить сонце / О. Кобець. – Нью-Йорк, 1961. – 272 с.; Коли задзвонить великий дзвін / О. Кобець. – Нью-Йорк, 1954. – Перевидання: Черкаси : Сіяч, 1993. – 23 с.; Записки полоненого / О. Кобець. – К. ; Х. : Держвидав України, 1931. – 415 с.

Література: Сорокопуд І. І. Крутими дорогами / І. І. Сорокопуд // Сорокопуд І. І. Струмки могутньої ріки. – Канів, 1998. – С. 11–13; Максимів І. Світло сіяча великого / І. Максимів // Жива вода. – 1997. – № 3; Погребенник Ф. «Марш» Олексі Кобця / Ф. Погребенник // Історичний календар. – К., 1996. – С. 166; Варава Олекся // Енциклопедія українознавства. – Репринтне відтворення. – К., 1993. – Т. 1. – С. 208; Іщенко М. Нас чекає воля рай / М. Іщенко // Вісті з України. – 1995. – № 47; Поліщук В. Т. Кобець Олекся (Варава Олексій Петрович) / В. Т. Поліщук // Поліщук В. Т. Література рідного краю / В. Т. Поліщук,

Раїса Танана

ВДОВИЧЕНКО

Олександр Олександрович

(13. 05. 1911, с. Петрівська Попівка Лисянського району – 19. 11. 2008, м. Сміла). Педагог, краєзнавець. Закінчив історичний факультет Полтавського педагогічного інституту (1958).

Працював учителем у селах Вербівка та Журавка Городищенського району, а у 1934–1937 рр. вчителював у с. Бужанка Лисянського району. У 1937–1939 рр. – директор Босівської школи Лисянського району. У 1939–1945 рр. проходив військову службу в лавах Червоної Армії, учасник війни 1941–1945 рр., нагороджений орденом Вітчизняної війни, медалями «За перемогу над Німеччиною» та ін. Після війни повернувся на Лисянщину і у 1945–1949 рр. працював завучем Бужанської, а у 1950 р. – Кам'янобрідської середніх шкіл, у 1951–1955 рр. – директором вечірньої школи і учителем історії семирічної школи у с. Погибляк, у 1955–1958 рр. – директором Семенівської восьмирічної школи, потім до 1984 р. – учителем у школах сіл Кам'яний Брід та Погибляк.

Впродовж багатьох років разом з громадськістю села і учнями збирав матеріали з історії рідного краю. Створив краєзнавчий

музей і тривалий час очолював сільський краєзнавчий музей. Музею присвоєно звання Народного.

Автор низки науково-популярних та краєзнавчих праць, серед них – книги «Село на нашій Україні: коротка історія села Погибляк за матеріалами експозиції Погибляцького Народного краєзнавчого музею» та «Край козацький. Довідник з історії Лисянщини» (у співавторстві).

Почесний член Всеукраїнської Спілки краєзнавців та Лисянської районної краєзнавчої організації «Витоки».

Праці: Село на нашій Україні: коротка історія села Погибляк за матеріалами експозиції Погибляцького Народного краєзнавчого музею / О. Вдовченко. – К. : Синопис, 2009. – 116 с.; Край козацький : довід. з історії Лисянщини / В. Щербатюк, О. Березовський, О. Вдовиченко [та ін.]. – К. : Наукова думка, 2002. – 408 с.

Література: Щербатюк В. Вдовиченко Олександр Олександрович / В. Щербатюк // Край козацький : довід. з історії Лисянщини / Щербатюк В., Березовський О. [та ін.]. – К., 2002. – С. 46; Березовський О. М. Людина, Педагог, Вчений. Пам'яті О. О. Вдовиченка / О. М. Березовський // Добридень. – 2008–2009. – № 23–24. – С. 40–41.

Олег Березовський, Володимир Щербатюк

ВЕРХОГЛЯД

Анатолій Григорович

(03. 05. 1938, м. Канів). Педагог, краєзнавець. З родини службовців. Закінчив філологічний факультет Черкаського педінституту.

З 1960 р. працював вихователем і вчителем української мови в Шполянській школі-інтернаті, в Копієватській восьмирічній школі Канівського району. В 1964–1970 рр. – організатор масової роботи в Канівському будинку піонерів. В 1971–2002 рр. – завідувач фондами бібліотеки-музею А. П. Гайдара в Каневі.

Майже 50 років займається колекціонуванням. Збирає марки, конверти, значки, листівки, фотографії, газети, журнали та інші документи, колекція нараховує понад 3000 одиниць. Співпрацює з музеями, закладами освіти, громадськими організаціями, надає матеріали з колекції для організації тематичних виставок; передав частину матеріалів до фондів місцевих музеїв.

Автор понад 600 наукових статей і публікацій з історії рідного краю в місцевих, обласних і центральних виданнях.

Нагороджений медаллю «Ветеран праці», грамотами Міністерства культури, управління культури Черкаської облдержадміністрації та ін.

Праці: Гайдар и герои космоса / А. Верхогляд // Тезисы докладов Всесоюзной научно-методической конференции, посвященной 85-ти летию А. П. Гайдара. – Арзамас, 1989. – С. 147–150; Гайдар А. П. – письменник-воїн / А. Г. Верхогляд // Календар на 1982 рік (угорською мовою). – Ужгород, 1981; Степан Сліпець з Михайлівки – лауреат Шевченківської премії / А. Г. Верхогляд // Час пік. – 2009. – 5 берез. – С. 3; Подвиги і заслуги перед Батьківщиною адмірала Василя Завойка з Прохорівки / А. Г. Верхогляд // Час пік. – 2011. – 4 серп.; Це було в Каневі у серпні 1941 року / А. Г. Верхогляд // Час пік. – 2010. – 19 серп.

Ольга Ісаєва

ВЕТРОВ Олександр Васильович

(30. 06. 1955, м. Кам'янка Черкаської обл.). Краєзнавець, громадський і політичний діяч, журналіст. З родини службовців. Закінчив Київський політехнічний інститут.

Працював робітником на заводі, майстром будівельного кооперативу, начальником цеху, інженером-будівельником, спеціалістом Кам'янського райвиконкому, райдержадміністрації, старшим науковим співробітником Кам'янського державного історико-культурного заповідника, заступником міського голови м. Кам'янка, обирався депутатом районної та обласної рад.

Коло краєзнавчо-дослідницьких інтересів: історія гайдамаччини і козацтва, національно-визвольної боротьби ХХ ст. Член історичного клубу «Холодний Яр», Національної спілки журналістів України (2008), Національної спілки краєзнавців України (2009), учасник науково-практичних конференцій. Автор 4 книг, понад 100 наукових та історико-публіцистичних статей.

Нагороджений Почесною грамотою Черкаської обласної ради, Подякою НСКУ, Почесною грамотою Черкаської облдержадміністрації. Лауреат обласної краєзнавчої премії ім. М. Максимовича (колективна номінація, 2009).

Праці: Місто на скелястих берегах Тясмину : істор. нарис / О. Г. Шамрай, Г. М. Таран, Л. О. Бондаренко [та ін.]. – Черкаси : Вертикаль, 2009. – 244 с.; Жнива смерті. Кам'яниця 1932–1933 : книга-реквієм / О. Ветров. – Жашків : Видавець С. І. Горощко, 2008. – 53 с.; Таємниця Холодного Яру. Невідома війна : національний рух опору у 1940–1950-х роках / О. Ветров. – Черкаси : Вертикаль, 2009. – 266 с.; Де шукати стародавнє Радивонове? / О. Ветров // Вечірні Черкаси. – 2009. – 16 груд. – С. 4; Більшовицький герой з «жіночим» прізвищем / О. Ветров // Прес Центр. – № 3 (235). – 20 січ. – 2010. – С. 27.

Література: Ветров Олександр Васильович заступник голови комісії [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://deputat.ck.ua/.../show_content.cgi?Назва з екрана.

Галина Таран

ВИСОЦЬКА Лариса Григорівна

(11.06.1972, м. Кам'янка Черкаської обл.). Музейний працівник, краєзнавець. Закінчила Черкаський державний університет ім. Б. Хмельницького (1996).

Від 1997 р. працює науковим співробітником історичного музею Кам'янського державного історико-культурного заповідника. Брала активну участь у розробленні та створенні експозиції залу етнографії та експозиції залу визвольних змагань на теренах краю в 1920-х рр. Досліджує теми «Голодомор 1932–1933 рр. на території Кам'янського району», «Відомі діячі освіти, науки та культури Кам'янського району», «Партизанський та підпільний рух на території краю в роки Другої світової війни» та ін. Учасниця обласних та районних науково-практичних конференцій, Член Національної спілки краєзнавців України (2013). Відзначена грамотами Кам'янської міської ради, управління культури облдержадміністрації, об'єднання Національної спілки краєзнавців України.

Праці: Кам'янка колись і тепер / Л. Г. Висоцька // Джерело : матеріали першої наук.-практ. краєзнавчої конф. присвяченої 355-річчю м. Кам'янки. – Кам'янка, 2004. – Вип. 1. – С. 99–105; Традиції театрального мистецтва містечка Кам'янка Чигиринського повіту / Л. Г. Висоцька // Чигиринщини: історія і сьогодення : матеріали наук.-практ. конф. – Черкаси, 2006. – С. 189 – 193; Освіта і культура Кам'янки ХІХ – початку ХХ ст. / Л. Г. Висоцька, Н. О. Пугач // Місто на скелястих берегах Тясмину : іст. нарис / О. Г. Шамрай, Г. М. Таран, Л. О. Бондаренко [та ін.]. – Черкаси, 2009. – С. 142–156; Висоцька Л., Пугач Н. Джерело краси (сценарій літературно-музичної композиції присвяченої 100-річчю від дня народження заслуженого майстра народної творчості М. К. Мухи) / Л. Г. Висоцька, Н. О. Пугач // Кам'янка : наук.-попул. альм. – Кам'янка, 2011. – Вип. 4. – С. 78–86.

Наталія Пугач

ВОВКОТРУБ Юрій Миколайович

(20. 09. 1979, с. Бужанка Лисянського району Черкаської обл. – 10. 09. 2011, там само). Кандидат історичних наук (2006), доцент (2011). Педагог, науковець, краєзнавець. Із сім'ї робітників. Закінчив Черкаський інженерно-технологічний інститут (2001). З 2001 р. працював в університеті: викладач, старший викладач, доцент.

Автор (співавтор) 87 наукових праць, з них 9 книг та монографія. Коло наукових інтересів: історія науки і техніки України, історичне краєзнавство, народознавство. З 2009 р. – член Національної спілки краєзнавців України. За наслідками досліджень опублікував низку матеріалів та статей історико-краєзнавчої тематики у книгах та періодичних виданнях. Брав участь у організації краєзнавчих конференцій та упорядкування їх матеріалів.

За активну краєзнавчу роботу з дослідження історії Черкащини, і зокрема Лисянщини, нагороджений Почесною грамотою Черкаської обласної організації Всеукраїнської спілки краєзнавців.

Праці: Лазуренко В. М Рух опору на Черкащині в роки німецько-фашистської окупації (1941–1944 рр.) / В. М. Лазуренко, Ю. М. Вовкотруб // Історія України. Маловідомі імена, події, факти. – К. : Хмельницький ; Кам'янець-Подільський, 2004. – Вип. 28. – С. 47–55; Лазуренко В. М Без права на забуття. Черкащина у роки Великої Вітчизняної війни 1941 – 1945 рр. / В. М. Лазуренко, В. М. Мельниченко, Ю. М. Вовкотруб. – Черкаси : Ваш Дім, 2005. – 372 с.; Лазуренко В. М. Каравани українського степу / В. М. Лазуренко, Ю. М. Вовкотруб. – Черкаси : Ваш Дім, 2004. – 92 с.; Бужанський цукровий завод – пам'ятка промислової архітектури: історія та перспективи / Ю. М. Вовкотруб // Черкащина в контексті історії України: матеріали Третьої наук.-краєзнавчої конф. Черкащини, присвяченої проблемам охорони, збереження та використання історико-культурної спадщини. – Черкаси, 2008. – С. 256–261.

Література: Лазуренко В. М. Ліг колоском на отчому порозі. Юрій Миколайович Вовкотруб – молодий дослідник української історії / В. М. Лазуренко. – Черкаси : Вертикаль, видавець Кандич С. Г., 2012. – 176 с.

Валентин Лазуренко

ВОЛОШЕНКО Іван Іванович

(13. 01. 1924, смт Прохорівка Білгородської обл., Росія – 16. 04. 2015, смт Монастирище Черкаської обл.). Педагог, музейний працівник, краєзнавець. Із селянської родини. Закінчив Курську спецшколу та Челябінське військово училище, філологічний факультет Черкаського педінституту.

З червня 1943 р. в діючій армії, брав участь в боях проти гітлерівських загарбників як військовий штурман дальньої авіації. Звільнений з армії по інвалідності (1948). З цього часу проживає і працює на Монастирищині – директором районного будинку культури (1949–1956), на комсомольській та партійній роботі (1969–1985 рік). З 1960 р. – на педагогічній роботі: учитель та заступник директора Монастирищенської школи № 1. Після виходу на пенсію (1985) продовжував працювати на посадах відповідального секретаря товариства «Знання» та голови Товариства охорони пам'яток історії та культури, редактора дирекції районної кіномережі, в 1991–2011 рр. – старшого наукового співробітника районного краєзнавчого музею. Багато зусиль докладав до організації районного та сільських краєзнавчих музеїв. Автор численних публікацій на історико-краєзнавчу тематику в пресі.

Підготував та видав комплексні дослідження історії краю «Монастирищина. З історії рідного краю» (1995) та «Нариси з історії поселень Монастирищенського району» (2001), книги «Шляхами нескорених», «Сільське господарство району: вчора, сьогодні, завтра», серію статей циклу «Черкащина – колиска українського козацтва» та ін.

Внесок І. І. Волошенка у розв'язок краєзнавчого руху відзначений орденом «За заслуги» III ступеня (2008). Почесний громадянин міста Монастирища та району. Лауреат обласної краєзнавчої премії імені М. Максимовича (2001) в номінаціях індивідуальних та колективних праць. Нагороджений бойовими орденами і медалями.

Праці: Монастирищина. З історії рідного краю / І. І. Волошенко. – Черкаси : Сіяч, 1995. – 230 с.; Шляхами нескорених / І. І. Волошенко. – Монастирище : Мрія, 1999;

Нариси з історії поселень Монастирищенського району Черкаської області / І. І. Волошенко. – Монастирище : Мрія, 2005. – 464 с.; Їх було 897... Документальна розповідь про події 1937–1938 рр. у Монастирищенському районі на Черкащині / І. І. Волошенко. – Монастирище : Мрія, 2005. – 148 с.; Життя прожити – не поле перейти. Оповідання, нариси, дослідження, інсценізації / І. І. Волошенко. – Монастирище : Мрія, 2010. – 158 с.; Життя – основа багатоговікового життя людства, головне його багатство, що дала природа / І. І. Волошенко. – Монастирище : Мрія, 2012. – 189 с.; Освіта Монастирищини: становлення і розвиток / І. І. Волошенко, К. Г. Бульба. – Монастирище : Мрія, 2007. – 400 с.; Культура Монастирищини на тлі її загального розвитку / І. І. Волошенко, К. Г. Бульба. – Монастирище : Мрія, 2009. – 371 с.; З історії села Петрівка – колишньої Хейлової Монастирищенського району Черкаської області : док. нариси / І. І. Волошенко, В. Л. Борейко. – К. : ТОВ «Дельфін», 2013. – 84 с.

Література: Бойко О. М. Людина – легенда / О. М. Бойко // Зоря. – 2014. – 15 січ.; Дзюбенко Т. Л. Невтомний дослідник історії Монастирищенського краю Іван Іванович Волошенко відсвяткував 90-річний ювілей / Т. Л. Дзюбенко // Алекс. – 2014. – 16 січ.

Катерина Бульба

ГАЄР Наталія Григорівна

(20. 01. 1957, с. Золота Балка Ново-Воронцовського району Херсонської обл.). Бібліотекар, краєзнавець. З родини енергетиків. Закінчила Канівське училище культури за спеціальністю «Бібліотечна справа» (1976).

З 1979 р. працює в Шевченківському національному заповіднику: екскурсивод, молодший науковий працівник, бібліотекар, провідний бібліотекар наукової бібліотеки заповідника. Веде активну краєзнавчо-просвітницьку роботу. Досліджувала творчість уродженця Канева Йосипа Баренбаума – видатного бібліографа, книгознавця. Організувала науково-краєзнавчі читання, присвячені перебуванню Леся Курбаса на Черкащині. Восени 2013 р. ініціювала краєзнавчу експедицію місцями перебування Марка Вовчка в Канівському повіті, під час якої знято фільм, проведено науково-краєзнавчу конференцію «Лагідний пророк України», до 180-ї річниці від дня народження письменниці.

Бере участь у науково-практичних конференціях, до 75-ліття Шевченківського меморіалу підготувала дослідження «З історії наукової бібліотеки Заповідника».

Праці: Автографи на книгах із колекції рідкісних видань наукової бібліотеки ШНЗ / Н. Гаєр // Черкащина. – 2013. – № 1. – С. 25; Я вивчила українську, щоб

перекладати Шевченка... [Віра Річ] / Н. Гаєр // Чернеча гора. – 2011. – № 1. – С. 8; Леся Курбас: силует митця на тлі III тисячоліття / Н. Гаєр // Чернеча гора. – 2012. – № 1. – С. 4; Родина Лівидійських і Канівщина: документальне свідчення / Н. Гаєр // Рідний край. – 2012. – № 2. – С. 281; Брате – друже мій єдиний : до 200-ліття С. С. Гулака-Артемовського / Н. Гаєр // Черкащина. – 2013. – № 1. – С. 28.

Раїса Танана

ГАННИЦЬКИЙ Сергій Григорович

(30. 04. 1980, м. Черкаси). Історик, музейний працівник, краєзнавець. Закінчив історичний факультет Черкаського державного університету ім. Б. Хмельницького (2002).

З жовтня 2001 р. – молодший науковий співробітник, а з травня 2005 р. – завідувач відділу історії краю XIV – початку XX ст. Черкаського обласного краєзнавчого музею. Коло науково-краєзнавчих інтересів – соціокультурні, економічні та політичні трансформації Черкащини XIV–початку XX ст. Активно популяризує музейними засобами історію рідного краю, став переможцем обласного конкурсу на кращу регіональну екскурсію (2014). Автор автобусно-пішохідної екскурсії «Місто Черкаси 1286–2009». Виступає з повідомленнями краєзнавчої тематики в засобах масової інформації.

Учасник науково-практичних, краєзнавчих конференцій: «Черкащина в контексті історії України», «Чигиринщина: історія і сьогодення», наукових сесій осередку наукового товариства ім. Шевченка у Черкасах та інших науково-просвітницьких заходів. Член Національної спілки краєзнавців України (2010).

Праці: Діяльність родини Симиренків щодо створення умов праці та побуту робітників цукрових заводів (друга половина XIX ст.) / С. Г. Ганницький // Український селянин. – 2003. – Вип. 7. – С. 6–7; Освітньо-доброчинна діяльність родини Симиренків для дітей незаможних верств населення (друга половина XIX–початок XX ст.) / С. Г. Ганницький // Вісник Черкаського університету. Серія Історичні науки. – Черкаси, 2004. – Вип. 61. – С. 60–66; Василь Симиренко – технолог, промисловець і меценат / С. Г. Ганницький // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. – Т., 2005. – Вип. 2. – С. 1–20. – (Сер. Історія); Видання «Кобзаря» Т. Г. Шевченка коштом Платона Симиренка: маловідомі аспекти / С. Г. Ганницький // Український селянин. – 2006. – Вип. 10. –

С. 11–120; Життя і наукова діяльність професора Київського і Краківського університетів Ісидора Коперницького (1825–1891) / С. Г. Ганницький // Національні культури у процесі формування української нації : зб. доп. наук.-практ. конф. – Кіровоград, 2006. – С. 104–107.

Література: Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького. – Черкаси : Вертикаль, 2016. – С. 179.

Микола Борц

ГАРНАТА Василь Олексійович

(10. 04. 1944 р. с. Велика Бурімка Чорнобаївського району Черкаської обл.). Культпрацівник, краєзнавець. Із сім'ї робітників. Освіту здобув у Звенигородському сільськогосподарському технікумі та Вищій партійній школі при ЦК КПУ. Працював у органах місцевого самоврядування, завідувачем сільського будинку культури.

Краєзнавством захопився ще з шкільних років: у 1960 р. був делегатом першого з'їзду юних істориків України, де виступав з рефератом про історію села Велика Бурімка. З виходом на заслужений відпочинок активізував свої краєзнавчі пошуки. Пріоритетним напрямом його краєзнавчих уподобань є дослідження життя та діяльності відомих постатей Чорнобаївщини. Член Національної спілки краєзнавців України (2013).

Нагороджений Почесною грамотою Президії Верховної Ради УРСР (1976 р.) та Почесною грамотою обласної ради (2014 р.). Неодноразово обирався депутатом сільської та районної Рад народних депутатів.

Праці: Мужність відстоювати правду і справедливість / В. Гарната // Світлий шлях. – 2008. – 12 листоп.; Життя і наукова діяльність професора В. Г. Собка / В. Гарната // Світлий шлях. – 2011. – 25 черв.; Як хлібороб Юхим у пролетарську владу керувати ходив / В. Гарната // Світлий шлях. – 2011. – 9 лип.; Керівник, і будівничий / В. Гарната // Світлий шлях. – 2012. – 7 січ.; До джерел добра і історії / В. Гарната // Світлий шлях. – 2012. – 25 серп.; Пора золотої осені / В. Гарната // Світлий шлях. – 2012. – 6 жовт.; До височин покликана бандура / В. Гарната // Світлий шлях. – 2012.

Література: Король Т. Чорнобаївський край у п'яти книгах / Т. Король // Черкаський край. – 2014. – 9 квіт.

Раїса Омелечко

GERMAN Павло Терентійович

(28. 12. 1917, с. Германів Хутір Канівського району Черкаської обл. – 02. 06. 1996, с. Гельмязів Золотоніського району). Педагог, краєзнавець. Із селянської родини. У 1937 р. закінчив Канівське педагогічне училище, потім був призваний до лав Червоної армії, де його й застала війна. Брав участь у обороні Севастополя, потрапив у полон, у якому перебував до 1944 р. У повоєнні роки здобув фах учителя-філолога в Черкаському педінституті. Працював учителем мови та історії Гельмязівської середньої школи. Разом зі своїми вихованцями збирав матеріали з минувшини Гельмязова. Створений ним шкільний музейний куточок з роками виріс у сільський краєзнавчий музей, який було відкрито в 1977 р. Упродовж майже двох десятиліть він на громадських засадах очолював цей музейний осередок, який згодом набув статусу народного. Нині цей музей носить його ім'я.

Автор сотень статей у місцевій періодиці на краєзнавчу тематику, учасник багатьох конференцій та читань. Автор нарисів «Гельмязів», у виданні «Історія міст і сіл УРСР. Черкаська область».

Його бойові й трудові заслуги та успіхи на краєзнавчій ниві відзначено орденом Вітчизняної війни 2-го ст., медалями, численними грамотами та подяками.

Праці: Від «Іскри» до «Росії» / П. Герман. – Прапор Леніна. – 1967. – 2 лют.; Він був учителем : П. Ю. Воропай / П. Т. Герман // Радянська школа. – 1967. – № 11. – С. 73–75; Гельмязів / П. Герман // Історія міст і сіл. Черкаська область. – К., 1972. – С. 273–281.; Люди з легенди / П. Герман. – Прапор Леніна. – 1974. – 29 січ.; Між двома полосами / П. Герман. – Прапор Леніна. – 1991. – 24 січ.; Відродження Свято-Троїцького храму / П. Герман // Златокрай. – 1994. – 22 жовт.; Фронт наближався до Дніпра / П. Герман. – Златокрай. – 1995. – 22 берез.

Література: Власенко Н. Сількор-краєзнавець / Н. Власенко // Златокрай. – 1980. – 4 трав.; Черненко С. Обікрадена пам'ять / С. Черненко // Вісник Золотоніщини. – 2002. – 28 груд.

Григорій Голиш

ГИРИЧ Василь Павлович

(01. 09. 1937, с. Жаботин Кам'янського району Черкаської обл. – 29 січня 2016, Сміла). Журналіст, краєзнавець. Із селянської родини. Закінчив Черкаський педінститут.

Після середньої школи працював у колгоспі, потім у закладах культури та зв'язку. Від 1967 р. понад сорок років працював на посадах завідувача відділу, відповідального секретаря, заступника редактора районних газет у Кам'янці та Смілі. Друкувався у журналах «Перець», «Україна», обласній та районній пресі. Окремими виданнями вийшли у світ його поеми «Гора з горою сходиться», «Дорога у міжгір'я». Член Національної Спілки журналістів України (1968). Проводить активну пошуково-краєзнавчу роботу. Його перу належить краєзнавчий нарис «Через круті схили» (про с. Жаботин), історико-документальна повість «Трагедія загадкового сотника» та ін. Переможець творчого конкурсу журналістів Черкащини на премію «Прометей» у номінації «Журналісти про журналістику» (2013). Нагороджений почесною грамотою НСЖУ.

Праці: Через круті схили : історико-краєзнавчий нарис / В. Гиріч. – Сміла : Тясмин, 1997. – 63 с.; Гора з горою сходиться : поема / В. Гиріч. – Сміла : Тясмин, 1998. – 23 с.; Дорога в межигір'я : док. поема / В. Гиріч. – Сміла : Тясмин, 2000. – 32 с.; Трагедія загадкового сотника : іст.-док. повість / В. Гиріч. – Сміла : [б. в.], 2002. – 99 с.; На березі бурхливої ріки : збірка / В. Гиріч. – Сміла : Тясмин, 2012. – 32 с.

Література: Глущенко А. Краєзнавець за покликанням / А. Глущенко // Міському краєзнавчому музею – 30 років : ювіл. зб. – Сміла, 1997. – С. 11–12; Глущенко А. У творчому злеті / А. Глущенко. – Смілянські обрії. – 2002. – 5 лип.; Глущенко А. Майстер творчого слова та нержавіючого пера / А. Глущенко. – Смілянські обрії. – 2014. – 4 черв.

Володимир Нікіфоров

ГИРНИК Іван Павлович

(25. 02. 1926, с. Вербівець Катеринопільського району – 04. 12. 1994). Історик, археолог та краєзнавець. В роки війни гітлерівці забрали на примусові роботи до Німеччини. Після

війни відбував військову службу на Кавказі та в Ірані.

Досліджував пам'ятки, археологічні поселення та топоніміку на території Звенигородського, Катеринопільського, Лисянського районів.

На Юрківському вуглерозрізі виявив зуби акул та рештки дерев, які датуються 40 млн років тому, відкрив низку археологічних пам'яток, особливо на Чичиркозівському прамісті трипільської культури: давній посуд, знаряддя праці, речі побуту, статуетки. Багато з них передав у музеї Черкас, Умані, Тального, Звенигородки. З 1981 р. брав участь в експедиціях Інституту археології АН УРСР (керівники М. Шмаглій, В. Круц) з дослідження трипільської культури у Майданецькому, Тальянках, Чичиркозівці. Опублікував низку наукових статей, частина залишилася в рукописах. Як старший лаборант Черкаської обласної археологічної інспекції на початку 1990-х рр. склав карту археологічних пам'яток та словник-довідник.

Праці: Козак – душа правдивая (приказки) / І. Гірник // Світовид. – 1991. – Ч. 6, трав.; Точки для проса / І. Гірник // Світовид. – 1993. – Ч. 8, черв.; Скарби із Старої Буди. Могильник черняхівців. Точки для проса / І. Гірник // Звенигора. – 1995. – Ч. 45, 2 груд.; Зооморфные изображения из Чичиркозовского поселения (КСИА) / В. И. Балабина, И. П. Гирнык. – Москва, 1988. – Вып. 193. – С. 82–88; Антропоморфна пластика з трипільського поселення близько с. Чичиркозівки / І. П. Гірник, М. Ю. Відейко // Археологія. – 1989. – № 1. – С. 83–90.

Література: Мицик В. Серце, залоблене у рідний край / В. Мицик // Звенигора. – 1995. – 2 груд. Гірник Іван Павлович // Енциклопедія Трипільської цивілізації. – К., 2004. – Т. II. – С. 117–118; Гірник Іван // Хоменко В. Звенигородське краєзнавство / В. Хоменко. – К., 2014. – С. 39.

Вадим Мицик

ГЛАЗКОВ Анатолій Кузьмович

(05. 05. 1918 р., Псковська обл., Росія – 30. 10. 1989 р., м. Христинівка). Педагог, краєзнавець. Із селянської родини. Освіта вища, педагогічна. Учасник Другої світової війни, був тричі поранений.

Працював інспектором Христинівського райвно, завучем та директором Христинівської міської школи № 2. Понад 30 років займався краєзнавчими пошуками, працював у архівах, вивчав стародруки, записував спогади земляків-ветеранів. Зібрані матеріали лягли в основу його численних краєзнавчих розвідок, присвячених історії поселень рідного краю. Є одним із авторів історико-краєзнавчого нарису «Христинівка» у виданні «Історія міст і сіл УРСР. Черкаська область».

За бойові й трудові заслуги нагороджений двома орденами Червоної Зірки, Вітчизняної війни 1-го та 2-го ст., медалями «За оборону Кавказу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945» та ін., знаками, почесними грамотами.

Праці: Село Верхнячка: історико-економічний нарис / А. Глазков, С. Чумак // Радянське життя. – 1958. – 17 верес.; Село Ягубець: іст.-економ. нарис / А. Глазков, С. Чумак // Радянське життя. – 1958. – 21 верес.; Село Велика Севастіанівка: іст.-економ. нарис с. Христинівського р-ну / А. Глазков, С. Чумак // Радянське життя. – 1958. – 28 верес.; Христинівський район. Христинівка / А. К. Глазков, С. Ф. Романенко, Б. Н. Товбіс // Історія міст і сіл УРСР. Черкаська обл. – К., 1972. – С. 599–610; Місто Христинівка: [історія міста] / А. Глазков // Трибуна хлібороба. – 1982. – 4 берез.; 11 берез.; 18 берез.; 27 берез.; 1 квіт.; 22 квіт.; 29 квіт.; Село Мала Севастіанівка / А. Глазков // Трибуна хлібороба. – 1982. – 12 серп.; 17 серп.; 4 верес.; Навічно в пам'яті: [9 березня 1944 р. 2-й Український фронт визволив Христинівку] / А. Глазков // Трибуна хлібороба. – 1985. – 4 лип.

Література: Анатолій Кузьмич Глазков: [краєзнавець історії Христинівщини] // Трибуна хлібороба. – 1984. – 9 берез.

Петро Горохівський

ГНИЛОСИРОВ Василь Степанович

(22. 03. 1836, хутір Гавришівка Кобеляцького повіту Полтавської губернії – 03. 11. 1900, Канів). Педагог, журналіст, просвітник. Друкувався під псевдонімом А. Гавриш.

Після закінчення Полтавської гімназії в 1857 р. вступив на історико-філологічний факультет Харківського університету. Займався поширенням Шевченкового слова. У 1861 р. розпочав педагогічну діяльність на Харківщині. Від 1870 р. – вчитель російської мови в Звенигородському двокласному училищі. В 1873 р. в званні колезького асесора приїздить до

Канева на посаду штатного наглядача у міське двокласне училище, викладав російську мову, історію та географію. В цей час одним із основних його обов'язків був догляд за Шевченковою могилою. Доклав чимало зусиль до організації першого народного музею поета – Тарасової світлиці в одній із кімнат хати доглядача Шевченкової могили І. О. Ядловського. В 1897 р. завдяки його клопотанням у світлиці з'являється книга вражень, яка пишеться ось уже 118 років. Був свідком і учасником усіх заходів, які відбувалися на Шевченковій могилі з 1873 р. і до кінця XIX ст. Про це він детально описує в своїх спогадах. Нині документи з його архіву є експонатами музею заповідника.

Праці: Шоденник / В. С. Гнилоосиров // Институт рукопису Национальной библиотеки Украины ім. Вернадського (ІР НБУВ). – Ф-1. – № 354; Детские и школьные годы. Мои воспоминания / В. С. Гнилоосиров // ІР НБУВ. – Ф-1. – № 3149; П'ять днів із життя харківського студента / В. С. Гнилоосиров // Основа. – 1862. – № 9; Десятилетие Каневской публичной библиотеки / В. С. Гнилоосиров // Киевская старина. – 1888. – № 8; К истории могилы Т. Г. Шевченко / В. С. Гнилоосиров // ІР НБУВ. – Ф-1. – № 331.

Література: Науменко В. П. Памяти В. С. Гнилоосирова / В. П. Науменко // Киевская Старина. – 1901. – № 2. – С. 305; Тарахан-Береза З. П. Літописець і хранитель Шевченкової могили / З. П. Тарахан-Береза // Святиня. – К., 1998. – С. 173; Танана Р. В. Літописець Тарасової гори / Р. В. Танана // Рідний край. – 2011. – № 1. – С. 206.

Раїса Танана

ГОЛИШ Григорій Михайлович

(04. 03. 1949, с. Деньги Золотоніського району Черкаської обл.). Педагог, науковець, краєзнавець. З родини службовців. Закінчив історичний факультет Полтавського педінституту (1971). Кандидат історичних наук (2004), доцент.

Трудову діяльність розпочав у 1970 р., працюючи вчителем історії та німецької мови Річницької середньої школи Ратнівського району Волинської обл. Після завершення служби в армії у 1972 р. повернувся до Чапаєвки, де працював учителем-методистом історії і суспільствознавства місцевої школи, а від 1985 р. – її директором. У 1998–2000 рр. – заступник голови Золотоніської райдержадміністрації. З 2000 р. працює у

Черкаському національному університеті ім. Б. Хмельницького: старший викладач, доцент. З жовтня 2008 р. – директор наукової бібліотеки університету.

Працюючи в Чапаєвській школі, створив шкільний краєзнавчий музей «Пам'ять», який набув статусу «народний» і звання «зразковий». Пріоритети його краєзнавчих досліджень – історія населених пунктів, становище дітей та підлітків у роки війни, історія освіти, біографістика тощо. Творчий доробок складається з понад 370 публікацій (в тому числі 10 окремих видань), серед них – краєзнавчі видання «Золотоніщина в роки Великої Вітчизняної війни 1941–1945 рр.», «Подорож Златокраєм» (у співавт.), «Крізь роки й епохи», «Черкаський педагогічний інститут на шпальтах газети «Черкаська правда» (у співавт.). Учасник понад 60 наукових конференцій міжнародного, всеукраїнського та регіонального рівня. Член Національної спілки краєзнавців України, обраний членом правління обласної організації Спілки. Почесний краєзнавець України, делегат IV з'їзду НСКУ (2008).

Нагороджений знаком «Петро Могила», значком «Відмінник народної освіти», численними відомчими та регіональними грамотами, в тому числі почесними грамотами МОН України, НАПН, Черкаської обласної ради. Лауреат обласної краєзнавчої премії ім. М. Максимовича та профспілкової премії ім. О. А. Захаренка. Обирався депутатом Черкаської обласної та Золотоніської районної рад.

Праці: Золотоніщина в роки Великої Вітчизняної війни 1941–1945 рр.: документи, спогади, статті : збірник / авт. текстів Г. М. Голиш ; упоряд.: Г. М. Голиш, М. Ф. Пономаренко ; відп. ред. Г. М. Голиш. – Черкаси : Відлуння-плюс, 2000. – 240 с; У вирі війни. Становище неповнолітніх громадян України в 1941 – 1945 рр. : монограф. / Г. М. Голиш. – Черкаси : Черкаський ЦНТЕІ, 2005. – 323 с.; Основи нумізматики : навч. посіб. : 2-ге вид., доп. / Г. М. Голиш. – Черкаси : Черкаський ЦНТЕІ, 2006. – 314 с.; Подорож Златокраєм. Нарис історії та сьогодення Золотоніського району / Г. М. Голиш, Л. Г. Голиш, М. Ф. Пономаренко. – Черкаси : Вертикаль, 2008. – 571 с : іл.; Крізь роки й епохи: Історія і сучасність Чапаєвської школи / Г. М. Голиш. – Черкаси : Вертикаль, 2010. – 283 с. : фото; Черкаський педагогічний інститут на шпальтах газети «Черкаська правда» 1954–1991 рр. : матеріали прес-моніторингу / Г. М. Голиш, О. В. Ільченко. – Черкаси : Вид-во ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2012. – 208 с.; Покликані високим і вічним. Викладачі Черкаського національного університету ім. Б. Хмельницького – члени національних творчих спілок України / Г. М. Голиш, Л. Г. Голиш. – Черкаси : Вид-во ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2013. – 172 с. : іл.

Література: Голиш Григорій Михайлович: кандидат історичних наук, доцент : біобібліогр. покажч. / уклад. Л. І. Синявська ; авт. передм. О. Є. Лисенко. – Черкаси : Вид-во ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2009. – 60 с. : портр.; Голиш Г. М. (р. н. 1949) // Вчені Черкаського краю : біобібліогр. нариси. – Черкаси, 2010. – Вип. 4 : Суспільні й гуманітарні науки, Ч. 1 : Історики, археологи, етнографи, фольклористи, краєзнавці, Кн. 1. – С 30–37; Пономаренко М. Ф. Голиш Григорій Михайлович / М. Ф. Пономаренко // Краєзнавці Черкащини : біобібліогр. слов. – Золотоноша, 2003. – С. 25–26.

Василь Мельниченко

ГОРОДИНЕЦЬ Іван Сергійович

(03.09.1927 – 03.05.2014, с. Безпальче Драбівського району Черкаської обл.). Педагог, краєзнавець.

Народився в сім'ї селянина-середняка. Пережив голодомор 1932–1933 рр. і німецьку окупацію. У 1944 р. був мобілізований до Червоної Армії, брав участь у бойових діях у складі 2-го Білоруського фронту, отримав кілька поранень. Після демобілізації працював різноробочим та бухгалтером у колгоспі «Нове життя» с. Безпальче, а також секретарем Безпальчівської сільської ради. У 1968 р. закінчив історичний факультет Київського державного університету ім. Т.Г. Шевченка і майже 30 років пропрацював учителем історії і суспільствознавства Безпальчівської середньої школи.

Краєзнавчою роботою почав займатися з 1964 р. Брав участь у підготовці матеріалів для видання «Історія міст і сіл УРСР. Черкаська область». Ретельно збирав матеріали з історії свого села, школи, району, області, записував спогади ветеранів війни і праці, свідків голодомору тощо. У 1976 р. на основі зібраних матеріалів при місцевій школі створив музей села Безпальче, яким завідував до останніх днів свого життя.

За його ініціативи на околиці села Безпальче було встановлено пам'ятник козаку Безпальку, якого вважають засновником населеного пункту. Ініціював встановлення у своєму селі пам'ятника землякам, які стали жертвами голодомору і політичних репресій. Зробив значний внесок у вивчення життєпису репресованого художника І. І. Падалки, а також увічнення його та пам'яті, встановлення в селі Жорнокльови пам'ятника художнику і відкриття меморіальної кімнати в районному краєзнавчому музеї. Протягом тривалого часу вів пошукову роботу з виявлення прізвищ своїх земляків, які були учасниками двох світових воєн і збройних конфліктів, стали жертвами репресій чи померли в час голодомору 1932–1933 рр. На основі зібраних матеріалів створив Книгу Пам'яті села Безпальче. Його краєзнавчі статті друкувались на сторінках районних і обласних

газет, а також республіканських видань (журнали «Київ», «Розбудова держави», «Україна. Наука і культура»). Член Національної спілки краєзнавців України. Почесний краєзнавець України.

Нагороджений орденом Вітчизняної війни 2-го ст., орденом «За мужність» 3-го ст., орденом «Знак Пошани» та багатьма медалями і відзнаками. Відмінник народної освіти УРСР. В Державному архіві Черкаської області є особовий архівний фонд І. С. Городинця.

Праці: Український художник І. І. Падалка (1894–1937) : бібліогр. покажч. / уклад. В. О. Ярошик, І. С. Городинець. – Х. : ХДНБ, 1992. – С. 53; Книга Пам'яті села Безпальче / І. Городинець. – Сімф. : [б. в.], 1994. – 220 с.; Війна проти власного народу / І. Городинець. – Черкаси : [б. в.], 2008. – 146 с.: іл.; Городинець І. С. Пам'ять не згасне. – Черкаси : Вертикаль, 2014. – 479 с.

Література: Федько Н. Його величають зроблені ним справи / Н. Федько // Дравішчина. – 2012. – 31 серп. – С. 5; Комнатний М. Пам'ять не згасне / М. Комнатний // Дравішчина. – 2014. – 9 трав. – С. 2; Лебедина пісня Івана Горюничя [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://biblioteka.cdu.edu.ua/index.php/77-news/199-prezentatsiya-knigi-pamyat-ne-zgasne>.

Віктор Козоріз

ГОРОХІВСЬКИЙ Петро Іванович

(04. 12. 1952, с. Козівка Козівського району Тернопільської обл.). Кандидат педагогічних наук. Науковець, педагог, краєзнавець. Із селянської родини. Закінчив історичний факультет Львівського державного університету імені Івана Франка.

У 1978–2001 рр. (з перервою на партійну роботу), працював учителем історії та суспільствознавства загальноосвітньої школи № 1 м. Христинівка Черкаської області. Від 2001 р. – в Уманському державному педагогічному університеті ім. П. Тичини. Доцент кафедри історії культури та методики викладання суспільних дисциплін історичного факультету.

У колі його наукових зацікавлень – історичне краєзнавство, археологія, методика викладання суспільних дисциплін. Автор монографії «Уманщина в епоху міді-бронзи», навчально-методичного посібника «Христинівщина у 30-х роках ХХ століття: факультативний курс», книг «Нарис історії Христинівщини»,

«Черняхівська культура на Уманщині: історія та археологія», «Історія Христинівщини за рядками віршів» та ін. Учасник міжнародних, усеукраїнських та регіональних наукових конференцій. Редагував і випустив низку збірок наукових статей учнів-членів МАН. Член Національної спілки краєзнавців України (2014).

Праці: Нарис історії Христинівщини / П. Горохівський. – Умань : Аналітик, 2003. – 154 с.; Східнотрипільська культура на території історичної Уманщини / П. І. Горохівський // Вісник археологічного товариства. – Умань, 2006. – Вип. № 4. – С. 10–18; Найдавніші землероби на території Черкащини / П. І. Горохівський // Гілея : зб. наук. пр. / гол. ред. В. М. Вашкевич. – К., 2007. – Вип. 8. – С. 298–303; Трипільська культура на землях Христинівщини / П. І. Горохівський. – Умань : РВЦ «Софія». – 2009. – 102 с.; Черняхівська культура на Уманщині: історія та археологія / П. Горохівський. – Умань : ПП Жовтий, 2009. – 116 с.; Археологія України. Уманщина / П. І. Горохівський Умань : ПП Жовтий, 2011. – 262 с.; Краєзнавець Христинівщини : зб. пр. учнів – членів МАН / упоряд. П. І. Горохівський. – Умань : РВЦ «Софія», 2011. – 90 с.

Література: Танасійчук Л. Збираючи історію краю по крупинці... / Л. Танасійчук // Трибуна хлібороба. – 2015. – 5 лют.

Олександр Чукалін

ГОЦУЛЯК Віктор Володимирович

(18. 08. 1948 р., м. Дніпропетровськ). Науковець, педагог, краєзнавець. Із робітничої сім'ї. Закінчив історичний факультет Дніпропетровського університету. Доктор історичних наук (1999), професор (2001).

Викладав історичні дисципліни в університеті, потім обіймав посади інструктора, лектора Дніпропетровського міськкому КПУ.

У 1983 р. переїхав до Черкасс, працював старшим викладачем, доцентом Черкаського педінституту. Нині – професор кафедри археології та спеціальних галузей історичної науки Черкаського національного університету ім. Б. Хмельницького.

Серед наукових зацікавлень В. Гоцуляка виділяються наукова творчість М. С. Грушевського, вітчизняна історіографія, теорія й методологія історичної науки, історія селянства тощо. Автор понад 200 наукових праць. Входить до складу редколегій фахових університетських часописів «Вісник Черкаського

університету. Серія: Історичні науки», «Український селянин», «Гуржіївські читання». Бере участь у підготовці та проведенні науково-практичних конференцій та інших краєзнавчих заходів, має низку публікацій у журналі «Краєзнавство Черкащини», інших краєзнавчих виданнях. Член Національної спілки краєзнавців України (2009). Директор музею історії університету, член Наукового товариства істориків-аграрників. Нагороджений медаллю «За військову доблесть», знаком «Петро Могила», знаком «Відмінник народної освіти», численними грамотами.

Праці: Антонович про Коліївчину / В. В. Гоцуляк // Краєзнавство Черкащини : до 400-річчя від дня народження Б. Хмельницького. – Черкаси, 1996. – Вип. 5. – С. 53–54; Б. Д. Крупицький – дитинство, гімназійні роки і творчі стежки наукового життя / В. В. Гоцуляк // Черкащина в контексті історії України : матеріали Третьої наук.-краєзнавчої конф. Черкащини, присвяченої проблемам охорони, збереження та використання історико-культурної спадщини. – Черкаси, 2008. – С. 329–338; Джерела малярства і художнього мислення Тараса Шевченка / В. В. Гоцуляк // Черкащина в контексті історії України : матеріали Четвертої наук.-практ. конф., присвяченої 195-річчю від дня народження Т. Г. Шевченка. – Черкаси, 2010. – С. 39–43.

Література: Бушин М. І. Віктор Володимирович Гоцуляк (з нагоди 60-річчя) / М. І. Бушин // Вісник Черкаського університету : [зб. наук. ст.]. Серія Історичні науки. – Черкаси, 2008. – Вип. 133–134. – С. 245–246; Гоцуляк Віктор Володимирович – доктор історичних наук, професор : біобібліогр. покажч. / уклад.: О. З. Медалієва, Л. І. Сіяньська ; автор вст. слова В. М. Мельниченко. – Черкаси : Вид-во ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2008. – 72 с.; Гоцуляк Віктор Володимирович // Голиш Г. М. Покликані високим і вічним. Викладачі Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького – члени національних творчих спілок України / Г. М. Голиш, Л. Г. Голиш – Черкаси, 2013 – С. 51–54.

Григорій Голиш

ГРЕЧУХА Сергій Іванович

(23. 09. 2 1951 р., с. Мошни Черкаського району, Черкаської обл.). Краєзнавець, технік. Із селянської родини. У 1968 р. закінчив середню школу в с. Мошни. Все своє життя працював на підприємствах Черкас та Мошен.

Краєзнавством захопився у досить пізньому віці після важкої хвороби. Зібрані майже за тридцять років розповіді старожилів, публікації та архівні дані про рідне село лягли в основу його видань про Мошни: рукописна збірка

«Мошни. Погляд через віки. Старі назви вулиць та урочищ, що зникають» (у віршованій формі), «Мошни. Від минулого до сучасного», книги «Мошни. Шлях через віки» та «Містечко ратників та майстрів» (член авторського колективу).

Окрім історико-краєзнавчих досліджень займається публіцистикою та літературною творчістю. Учасник регіональних історико-краєзнавчих конференцій, просвітницьких заходів. Один із фундаторів спілки краєзнавців Мошнівського краю «Арганія». Нагороджений почесними грамотами та подяками.

Праці: Мошни. Від минулого до сучасного / С. І. Гречуха – Черкаси : Кур'єр, 2007. – 51 с.; Містечко ратників та майстрів (з історії села Мошни) / упоряд. М. М. Якименко ; авт. кол.: І. І. Бондар, С. І. Гречуха, В. І. Левченко [та ін.]. – К. : Просвіта, 2007. – 102 с. : іл.; Мошни. Шлях через віки / С. І. Гречуха. – Черкаси : Кур'єр, 2007. – 137 с.; Україна. Тоталітарна ніч / С. І. Гречуха. – Черкаси : Черкаський ЦНТЕІ, 2007. – 287 с.

Микола Якименко

ГУДЗЕНКО Костянтин Наумович

(22. 05. 1913, с. Маслове Златопольської волості Київської губернії – 06. 08. 2008, м. Кам'янка Черкаської обл.). Педагог, краєзнавець. З багатодітної селянської родини.

У 1925 р. пішов у найми до заможного селянина. В колгоспі працював обліковцем, підміняв вітчима на вітряку. Після закінчення бухгалтерських курсів у 1930 р. працював рахівником сільської кооперації, брав

участь у ліквідації неписьменності.

У 1931 р. стає студентом Зінов'євського (Кіровоград) педтехнікуму, проте вже через рік, залишивши другий курс, почав працювати вчителем Будківської школи Смілянського району. Завершив навчання у 1935 р.

Війна застала його на військовій службі. Потрапив у полон, втік, а з січня 1944 р. – в діючій армії: брав участь у боях за Будапешт. має бойові нагороди. Від січня 1946 р. працював учителем у школах Кам'янського району.

Одним із перших почав вивчати тему Голодомору 1932–1933 рр. У 1993 р. видав книгу «Трагічні голоси», в якій на конкретних

фактах розкрив людські втрати, яких зазнали населені пункти Кам'янського району під час голодомору.

Його праця на ниві краєзнавства відзначена нагородами – орденом «За заслуги» 3-го ст. (2008), краєзнавчою премією імені Марії Шкаліберди, грамотами та цінними подарунками. Почесний громадянин міста Кам'янка.

Праці: Трагічні голоси / К. Н. Гудзенко. – Кам'янка : Поліграфпідприємство, 1993. – 195 с.; Там, де протікає Тясмин : іст.-географ. Нарис / К. Н. Гудзенко. – Кам'янка : Поліграфпідприємство, 2004. – 116 с.; Тобою, земле жив. Сторінки життя / К. Н. Гудзенко. – Кам'янка : Поліграфпідприємство, 2005. – 108 с.

Література: Іщенко М. Добридень, учителю: [спогади учня про К. Н. Гудзенка, колишнього вчителя історії, краєзнавця] / М. Іщенко // Трудова слава. – 2003. – 21 трав.; Сумароков П. Зразок життєвої позиції / П. Сумароков, Є. Нестеренко // Трудова слава. – 2005. – 12 жовт.

Олександр Шамрай

ГУМЕННА Докія Кузьмівна

(10 (23) 1904, м. Жашків (нині – Черкаської обл.) – 4. 04. 1996, Нью-Йорк, США). Письменниця, дослідниця історії краю. З селянської родини. Закінчила літературно-лінгвістичний факультет Київського університету. У 1923 р. вступила до письменницької спілки «Плуг». У 1920–1930-х рр. з-під її пера вийшла низка репортажів, нарисів і повістей. Зазнавала безпідставних звинувачень в «буржуазному націоналізмі».

Вела щоденники, робила записи подій і своїх спостережень та вражень, які вже в еміграції виклала у творах. Наприкінці Другої світової війни емігрувала до Німеччини, потім до США.

Один з найвідоміших її творів – роман «Діти Чумацького шляху» (1948–1951). В ньому яскраво змальовано засилля більшовицької ідеології, примусова колективізація, винищення української культури на селі. І все це відбувається на Жашківщині, яка в творі названа Дрижишільщиною. Своєрідним краєзнавчим «довідником» історії Жашківщини довоєнного періоду стали її спогади «Дар Евдотії» (1990) у двох книгах. В них описані не тільки події, що відбувалися у роки другого десятиліття

XX ст., а й в подробицях змальоване життя і побут селян, їх традиції, свята і будні.

Етнографічні праці «Благослови, мати!», «Велике цабе», «Золотий плуг», «Небесний змій», «Родинний альбом» збагачені ілюстраціями археологічних досліджень з Черкащини та картами трипільських поселень на Уманщині і Жашківщині.

Залишила велику літературну спадщину, значна частина якої знаходиться в рукописному варіанті.

Праці: Діти Чумацького Шляху : роман : у 4 кн. / Д. Гуменна. – Мюнхен : Українська трибуна, 1948–1951. – Кн. 1. – 1948. – 139 с.; Кн. 3. – 1948. – 165 с.; Кн. 4. – Нью-Йорк, 1951. – 248 с.; Минуле пливе в прийдешнє: розповідь про Трипільля / Д. Гуменна. – Нью-Йорк, 1978. – 384 с.; Благослови, Мати! : казка-есе / Д. Гуменна. – К. : Вид. дім «КМ Academia», 1994. – 268 с.; Дар Евдотії / Д. Гуменна. – Балтимор ; Торонто : Смолоскип, 1990. – 346 с.; Дар Евдотії : Іспит пам'яті : кн. 1 / Д. Гуменна. – К. : Дніпро, 2004. – 520 с.

Література: Жулинський М. Душа, мобілізована на самооборону / М. Жулинський // Літературна Україна. – 1996. – Квіт.; Пепа В. Як воскресє слово / В. Пепа // Жашківщина. – 2004. – № 21–22; Тютюнник О. Й. Докія Гуменна / О. Й. Тютюнник // Краєзнавство Черкащини. – 2005. – № 8. – С. 110–115; Хомякова-Смаглицька В. І все на світі треба пережити / В. Хомякова-Смаглицька // Жіноча газета. – 2008. – № 13.

Олександр Тютюнник

ГУПАЛО Микола Данилович

(28. 05. 1921, с. Мішурин Ріг Верхньодніпровського району Дніпропетровської обл. – 04. 04. 1993, м. Корсунь-Шевченківський Черкаської обл.). Музейний працівник, краєзнавець. Із селянської родини. Закінчив історичний факультет Дніпропетровського державного університету.

У 1941–1943 рр. працював різноробочим, потім рахівником колгоспу «Нове життя», а в 1943–1944 рр. – викладачем географії середньої школи № 2 с. Мішурин Ріг. Після здобуття вищої освіти працював у Закарпатському обласному музеї (1946–1952). Від 1952 р. – завідувач відділу Музею історії Корсунь-Шевченківської битви, а в 1958–1982 рр. – директор цього закладу. За цей час проведено реекспозицію (1969) та створено нові експозиції художньої галереї (1977) і краєзнавчого музею (1981).

Член авторського колективу книг «Історія міст і сіл Української РСР. Черкаська область» та «Корсунь-Шевченківська битва». Автор близько 20 статей, переважно військової тематики та історичного минулого Корсунщини. Виявив на території Корсунь-Шевченківського району 14 пам'яток археології.

Був почесним членом Українського товариства охорони пам'яток історії та культури, очолював його районну організацію. За багаторічну сумлінну працю нагороджений орденами «Знак Пошани» (1967) та Трудового Червоного Прапора (1981), а також медалями й знаками СРСР.

Праці: Археологічні знахідки на Корсунщині / М. Д. Гупало // Ленінським шляхом. – 1976. – 15 берез.; Оточення / М. Д. Гупало // Черкаська правда. – 1979. – 24 січ.; Південний щит Русі / М. Д. Гупало // Ленінським шляхом. – 1981. – 7 квіт.; Розгром / М. Д. Гупало // Черкаська правда. – 1979. – 15 лют.; Фортеця над Россю / М. Д. Гупало // Ленінським шляхом. – 1982. – 27 берез.; 1 квіт.; Погребеніе воина у с. Квитки в Поросьє / М. Д. Гупало // Вооруженіе скифов и сарматов. – К., 1984. – С. 39–59.

Література: Малий енциклопедичний словник Корсунщини. – Корсунь-Шевченківський : Миронівська друкарня, 2003. – Т. 1. – 196 с.; Пам'яті товариша // Надросся. – 1993. – 10 квіт.

Станіслав Степенькін

ГУРИНЕНКО Іван Петрович

(07. 03. 1944, с. Леськи Черкаського району – 31. 08. 2000, смт Вільшана Городищенського району Черкаської обл.). Музейний працівник, фольклорист, краєзнавець. Із родини колгоспників.

Після закінчення школи у 1965–1966 рр. навчався у Мліївській сільськогосподарській школі. У 1967–1969 роках працював робітником радгоспу «Виноградний» в Криму. З 1969 р. – екскурсовод літературно-меморіального музею С.С. Гулака-Артемовського і музею історії Городищенського радгоспу-технікуму; у 1977–1984 рр. – завідувач шкільного сектора клубу залізничників у смт Цвіткове; у 1984–2000 роках – директор Вільшанського сільського краєзнавчого музею.

Коло краєзнавчих інтересів: археологія, фольклор, етнографія, мистецтво, топоніміка, пам'ятки історії та культури. Виявив,

обстежив і паспортизував кілька десятків курганів Городищини, склав словник-довідник археологічних пам'яток району та карту до нього (зберігається в Інституті археології НАН України). Брав участь в археологічних та етнографічних експедиціях. Записав близько 200 пісень, понад 2000 прислів'їв та приказок (частину передав до Інституту мистецтва, фольклору та етнографії ім. М. Рильського).

Очоловав групу юних слідопитів «Пошук», яка досліджувала події Корсунь-Шевченківської битви на Городищині. У 1984 р. при Вільшанському краєзнавчому музеї створив із школярів історико-краєзнавчу пошукову дружину, яка поділялася на дві секції «Археополь» та «Спадкочемці», досліджувала як давню історію краю, так і події ХХ ст., встановила імена багатьох невідомих воїнів, що загинули у лютому 1944 р.

Нагороджений нагрудним значком Президії правління УТОШК «За активну участь в охороні пам'яток Великої Вітчизняної війни 1941–1945 рр.» (1975), дипломом Міністерства культури УРСР та ін.

Праці: Місцеві приказки радянської доби / І. П. Гуріненко // Колгоспні лани. – 1969. – 30 серп. – С. 2; Походження назв деяких сіл Тальнівщини / І. П. Гуріненко // Колос. – 1975. – 7 жовт. – С. 3; Центр краєзнавчої роботи / І. П. Гуріненко // Молодь Черкащини. – 1975. – 11 листоп. – С. 3; Місто із значущою назвою / І. П. Гуріненко // Молодь Черкащини. – 1976. – 25 трав. – С. 3; Археологічні розвідки в с. Орловець на Черкащині / Д. Я. Телегін, І. П. Гуріненко // Археологія. – 1977. – Вип. 23. – С. 92–93; Стежками рідної землі / І. П. Гуріненко // Колгоспні лани. – 1986. – 17 лип. – С. 2; Думки і пропозиції / І. П. Гуріненко // Соціалістична культура. – 1989. – № 4. – С. 2.

Література: Покликання – краєзнавець. З досвіду роботи активіста Городищенської районної організації Українського товариства охорони пам'яток історії та культури Івана Петровича Гуріненка. – Черкасы : Облполіграфіздат, 1984. – 4 с.; Гуріненко Іван Петрович. Краєзнавці. Бібліографічний словник краєзнавців України // Пам'ятки України. – 1990. – № 1. – С. 12; Гуріненко Іван Петрович // М. Пономаренко. Краєзнавці Черкащини : біобібліогр. слов. / М. Пономаренко. – Золотоноша, 2003. – С. 32–33.

Микола Щербина

ДАНИЛОВ Яків Михайлович

(5. 12. 1920, с. Біляки Семенівського району Полтавської обл. – 28.11.1998, м. Канів). Літературознавець, музейний працівник, краєзнавець. Народився в селянській родині.

Закінчив філологічний факультет Київського державного університету ім. Т. Шевченка (1951), бібліотечний технікум. Працював в одній з бібліотек в Кременчуці. Брав участь у Другій світовій війні, має бойові нагороди. В 1952–1981 рр. – директор Канівського державного музею-заповідника «Могила Т. Г. Шевченка» АН УРСР (нині – Національний Шевченківський заповідник). За його безпосередньої участі виконано великий обсяг ремонтно-реставраційних робіт в музеї та на могилі Т. Шевченка, упорядковано меморіальний парк, відкрито нові експозиції та літературно-мистецькі виставки. Завдяки йому 1965 р. на Тарасову Гору було повернуто залишки пам'ятника-хреста 1884 р., реліквії з похорону Кобзаря у Каневі 1861 р. Брав активну участь розгортанні мережі народних музеїв, створенні музейних кімнат, Шевченківських кабінетів у навчальних закладах. Автор багатьох статей про історію могили поета, експозицію музею, опублікованих в періодич. виданнях й збірниках.

Неодноразово обирався депутатом Канівських районної та міської рад, Українського товариства дружби і культурних зв'язків із зарубіжними країнами, Товариства «Україна», Черкаського обласного комітету захисту миру, очолював Канівське відділення Товариства радянсько-польської дружби.

Нагороджений орденом Трудового Червоного прапора (1967). Заслужений працівник культури УРСР (1975), заслужений діяч культури і мистецтв Польської Народної Республіки (1975).

Праці: Канівський державний музей-заповідник «Могила Т. Г. Шевченка»: путівник / В. Біленко, Я. Данилов. – К.: Держвидав, 1960. – 122 с.; Каневский государственный музей-заповедник «Могила Т. Г. Шевченко»: путеводитель / В. Біленко, Я. Данилов. – К.: Госиздат Украины, 1960. – 125 с.; Черкащина: корот. путівник / Я. М. Данилов, М. Ф. Комарницький, Ф. М. Нешійвода, О. А. Червінський. – Черкаси: Обл. книжково-газетне вид-во, 1960. – 172 с.; Канівський державний музей-заповідник «Могила Т. Г. Шевченка»: путівник / Я. М. Данилов. – К.: Держвид-во худ. літ., 1961. – 176 с. – Укр., рос., англ. мовами; Из книги народной шани = Из книги народного признания = From the visitor's book of people's commendation / Т. Ф. Базилевич, М. В. Баранова, Я. М. Данилов [та ін.]. – Д.: Промінь, 1976. – 255 с. – Укр., рос., англ. мовами.

Література: Береза В. Хранитель Тарасової гори. Твої люди, Черкащино / В. Береза // Черкаська правда. – 1980. – 6 груд.; Тарахан-Береза З. П. Народжений для добра / З. П. Тарахан-Береза // Дніпрові зірки. – 1990. – 6 груд.; Ліховий І. Сходження / І. Ліховий // Чернеча Гора. – 1995. – № 4(8); Шевченківська енциклопедія: в 6 т. – Т. 1. І-Л / НАН України. – К., 2013.

Світлана Брижницька

ДЕМЧЕНКО Людмила Тимофіївна

(27.07.1949, м. Ромни Сумської обл.). Бібліотекар, краєзнавець. Закінчила Київський інститут культури.

З 1975 року працює у Черкаській обласній універсальній науковій бібліотеці імені Тараса Шевченка. Завідувачка відділу краєзнавства. Веде краєзнавчий довідково-інформаційний апарат, рубрику «Нові видання про край» на сайті бібліотеки. Займається краєзнавчо-просвітницькою роботою: організовує літературно-мистецькі вечори, краєзнавчі читання. За її участі підготовлено численні книжково-ілюстраційні виставки, радіо- та телепередачі краєзнавчої тематики. Укладач багатьох бібліографічних покажчиків, довідників, календарів пам'ятних дат Черкащини.

Член президії правління Черкаської обласної організації Національної спілки краєзнавців України. Учасник багатьох наукових краєзнавчих конференцій.

Нагороджена грамотами Міністерства культури України, Черкаської обласної ради.

Нагороджена грамотами Міністерства культури України, Черкаської обласної ради.

Праці: Наймолодша в Україні: бібліогр. покажч. Вип. 3. (Черкаській області – 60 років) / Комун. закл. «Обл. універс. наук. б-ка ім. Т. Шевченка» Черкас. облради; [уклад. Л. Т. Демченко, Т. В. Савчук; наук. ред. В. М. Мельниченко]. – Черкаси: Чабаненко Ю. А., 2013. – 241 с.; Календар пам'ятних дат Черкащини на 2016 рік / Комун. закл. «Обл. універс. наук. б-ка ім. Т. Шевченка» Черкас. облради; [уклад. Л. Т. Демченко та ін.]. – Черкаси: ОУНБ, 2015. – 104 с.; Черкащина заповідна: історико-культурні заповідники краю: бібліогр. покажч. / Комун. закл. «Обл. універс. наук. б-ка ім. Т. Шевченка» Черкас. облради; [уклад. Л. Т. Демченко, Н. В. Адешелідзе; наук. ред. В. М. Мельниченко]. – Черкаси: ОУНБ, 2015. – 47 с.; «Земля, яку сходить Тарас...» (Шевченків. місця на Черкащині): біобібліогр. довід. / Комун. закл. «Обл. універс. наук. б-ка ім. Т. Шевченка» Черкас. облради; [уклад. Л. Т. Демченко; наук. ред. В. Т. Поліщук]. – Черкаси: Інтроліга TOP, 2013. – 71 с.; З високим ім'ям Кобзаря: уродженці та жителі Черкащини – лауреати Національної премії України імені Тараса Шевченка: біобібліогр. довід. / Комун. закл. «Обл. універс. наук. б-ка ім. Т. Шевченка» Черкас. облради; [уклад. Л. Т. Демченко, Н. В. Адешелідзе; наук. ред. В. Т. Поліщук]. – Черкаси: [Чабаненко Ю. А.], 2011. – 80 с.; Демченко Л. Федір Стригун – людина-театр / Людмила Демченко // Наука і суспільство. – 2014. – №11/12. – С. 50–52; Демченко Л. Великий українознавець: [М. Максимович] / Людмила Демченко // Пед. вісн. – 2004. – № 2. – С. 35–37.

Література: Бедринцев В. Краєзнавчий відділ обласної бібліотеки не боїться ком'ютеризації: література в його фондах і читачі, яким вона потрібна, – універсальні / Владислав Бедринцев // Нова Доба. – 2011. – 24 листоп. – С. 12; Арсеньєва Л. Хранящи-историю: [Л. Т. Демченко] / Леста Арсеньєва // Новини тижня. – 2007. – 28 лют. – С. 13.

Клавдія Бузаєнко

ДЕМЧУК Микола Петрович

(18. 12. 1962, с. Шушківка Лисянського району Черкаської обл.). Педагог, краєзнавець. Із селянської родини. Закінчив природничо-географічний факультет Київського педінституту ім. М. Горького (1984). Працював учителем.

Від 1994 р. і по цей час працює директором Боярської загальноосвітньої школи, викладає географію і біологію.

Активний учасник краєзнавчого руху, займається природничо- та історико-краєзнавчими дослідженнями. Значну увагу приділяє музейній справі. Ініціював створення музею історії Боярської школи та історії села Боярка й навколишніх сіл. Співатор історико-географічного атласа Лисянщини, багатьох публікацій. Входить до складу редакційної колегії Лисянського краєзнавчого часопису «Добридень». Учасник Першої, Другої та Третьої науково-краєзнавчих конференцій Черкащини. Член Національної спілки краєзнавців України (2015). Депутат Лисянської райради III–VI скликань. Лауреат обласної краєзнавчої премії ім. М. Максимовича (2006, у складі авторського колективу) та обласної премії ім. О. Захаренка (2012), Відмінник освіти України. Відзначений медаллю «Двадцять років Незалежності України», почесними грамотами й подяками Черкаської облдержадміністрації та управління освіти, Митрополита Київської православної церкви, Українського фонду миру, Лисянської райдержадміністрації та райради.

Праці: Край козацький. Довідник з історії Лисянщини / В. Щербатюк, О. Беззубець, М. Демчук [та ін.]. – К. : Наук. думка, 2004. – 408 с.; Шевченків край. Історико-етнографічне дослідження / В. Щербатюк, О. Березовський, С. Верговський, М. Демчук [та ін.]. – К. : Наук. думка, 2009. – 546 с.; Демчук М. Атлас Лисянського району / М. Демчук, В. Ніщименко, В. Щербатюк – К. : Синопис, 2008. – 32 с.; Відлуння: обговорюємо пропозицію щодо назви Лисянського районного музею іменем Тараса Шевченка / М. П. Демчук // Понад Тікичем. – 2014. – 2 серп.; Боярка в житті найславнішого письменника Польщі Павла Ясеніци / М. П. Демчук // Понад Тікичем. – 2014. – 8 листоп.

Література: Демчук Микола Петрович // Довідник з історії Лисянщини / В. Щербатюк, О. Беззубець, М. Демчук [та ін.]. – К., 2004. – С. 82.

Володимир Щербатюк

ДЗИМА Віта Василівна

(1. 06. 1966, м. Канів, Черкаська обл.). Музейний працівник, краєзнавець. Закінчила Уманський державний педагогічний інститут ім. П. Тичини.

З 1986 р. працює в Шевченківському національному заповіднику на посадах молодшого наукового співробітника, старшого наукового співробітника, завідувача сектору, завідувача науково-дослідного відділу охорони пам'яток історії, культури та природи.

Брала участь у розробці тематико-експозиційного плану та побудові музейної експозиції (1988–1989), у формуванні території заповідника та отриманні державних актів на право постійного користування земельними ділянками, науковій паспортизації пам'яток. У 2014 р. брала участь у побудові музейної експозиції у відродженій неподалік Тарасової гори козацькій церкві Покрови Пресвятої Богородиці.

Коло наукових інтересів: шевченкознавство, краєзнавство, пам'яткоохоронна діяльність, має наукові публікації з цієї проблематики. Брала участь у написанні статей до Шевченківської енциклопедії, друкувалась у збірниках наукових праць Інституту пам'яткоохоронних досліджень, часописах. Учасник міжнародних, всеукраїнських та регіональних конференцій.

Член Національної спілки краєзнавців України (2012). Нагороджена Почесною відзнакою Міністерства культури і мистецтв України (2003), Почесною грамотою Міністерства культури і туризму України (2006). Лауреат обласної краєзнавчої премії ім. Михайла Максимовича в колективній номінації (2013).

Праці: Співєць з Чернечої гори. Науково-популярне видання / Р. В. Танана, В. В. Дзима. – Черкаси : Відлуння-Плюс, 2008. – 200 с. : іл.; Історія формування Шевченківського меморіалу на Тарасовій горі в м. Каневі / В. В. Дзима, О. О. Солопченко // Праці науково-дослідного інституту пам'яткоохоронних досліджень. – К., 2007. – Вип. 2, ч. 2. – С. 47–62; Пам'яткоохоронна діяльність Шевченківського національного заповідника / В. В. Дзима // Збірник праць Науково-дослідного інституту пам'яткоохоронних досліджень. – К., 2013. – Вип. 8. – С. 371–382; Україна. Шляхами Великого Кобзаря : турист. карта / уклад.: О. В. Білокінь, О. А. Бондаренко, В. В. Дзима, О. В. Цурканюк. – К. : Картографія, 2011. – 16 с.; Шевченківський національний заповідник / О. В. Білокінь, В. В. Дзима // Шляхами Великого Кобзаря : атлас. – К., 2013. – С. 78–79; Василь Кричевський і Тарас Шевченко. На перетинах історії / Г. Манжара, В. Дзима // Образотворче мистецтво. – 2014. – № 1. – С. 62–65.

Ольга Білокінь

ДІГТЯРЕНКО Михайло Степанович

(1934, м. Тальне Черкаської обл. – 2010, там само). Педагог, краєзнавець, поет. Закінчив Харківський державний інститут культосвітньої роботи.

У 1963–1964 рр. працював директором районного Будинку піонерів. Із 1965 по 1994 рр. – у Тальнівському райкомі КПУ, завідував районним відділом соціального забезпечення.

До краєзнавства долучився в 1966 р., коли готувалося видання тому «Історія міст і сіл УРСР. Черкаська область» і йому за службовими обов'язками було доручено зібрати матеріали з історії населених пунктів Тальнівського району. Працював в архівах Києва, Харкова, Черкасс. Вільний час віддавав дослідженню і написання історії району. В 1995 р. вийшла його книга «З історії землі Тальнівської».

У збірці віршів «Чартовані леза» (2007) залишився вірним краєзнавчій тематиці – поезія сповнена історичними подіями, фактами, особистостями.

Праці: 1907-й рік у Тальному / М. Дігтяренко. – Колос. – 1965. – 16 жовт.; Тальне. Історичний нарис / М. Дігтяренко // Колос. – 1971. – № 116–118; № 120–123; № 125; № 127; № 131; № 136; № 143; № 147; № 152; № 156; Тальне / М. Дігтяренко // Історія міст і сіл Української РСР. Черкаська область. – К., 1972. – С. 520–530; З історії землі Тальнівської / М. Дігтяренко. – Черкаси: Сіач. – 1995. – 160 с.

Література: Пилипенко Ф. Слово про автора / Ф. Пилипенко // Дігтяренко М. З історії землі Тальнівської / М. Дігтяренко. – Черкас, 1995. – С. 3–4.

Вадим Мицик

ДІДЕНКО Ольга Петрівна

(18. 07. 1916, м. Умань – 21. 05. 2010, там само). Громадський діяч, музеєзнавець, археолог, краєзнавець. Закінчила Уманське педучилище та Миколаївський педінститут (1937).

У 1933–1934 рр. учителювала у с. Велика Севаст'янівка Христинівсь-

кого району, на Донеччині, а з 1938 р. обіймала посаду завуча Уманської медшколи. Із серпня 1941 р. по 1944 р. перебувала у підпільній групі А. Романщука. Після війни працювала в Уманській медшколі, Уманському технікумі механізації, Стрийському педучилищі Дрогобицької та в Бершадському педучилищі Вінницької областей. Повернулася до Умані і в 1962–1973 рр. працювала екскурсоводом в Уманському краєзнавчому музеї, займалася збором спогадів учасників війни, поповненням музейних фондів археологічними та етнографічними матеріалами, організувала постійну виставку віконного різьблення та настінних розписів. Розробляла тематико-експозиційний план експозиції Жашківського районного краєзнавчого музею. Від 1989 р. на штатній основі працювала в Черкаському обласному краєзнавчому музеї, брала участь в експедиціях інституту археології АН УРСР. Автор низки наукових статей, друкувалася в різних періодичних виданнях. Один із засновників культурологічного товариства «Берегиня» (1989).

Лауреат премії імені Вікентія Хвойки (1997). Нагороджена орденом Великої Вітчизняної війни 2-го ст. і медаллю «За відвагу», численними грамотами.

Праці: Збірник археологічних пам'яток Уманщини. Т. 1 / О. П. Діденко. – Умань: ВПП, 2006. – 344 с.; Перше місто в землі козаків / О. Діденко // Уман. зоря. – 1968. – 5 черв.; 12 черв.; 28 черв.; 29 черв.; Віконня різьблення на Уманщині / О. П. Діденко // Народна творчість та етнографія. – 1976. – № 5. – С. 41–43; Торгові ради XVIII ст. в Умані / О. П. Діденко // Нові дослідження пам'яток козацької доби в Україні. – К., 2000. – Вип. 9. – С. 35–37.

Література: Відейко М. Ю. Діденко Ольга Петрівна / М. Ю. Відейко // Енциклопедія Трипільської цивілізації. – К., 2004. – Т. 2. – С. 149; Смілянecь Л. В. Жити – значить боротись / Л. В. Смілянecь // Краєзнавство Черкащини. – Черкаси, 2011. – № 9. – С. 173–178; Чорномаз Б. Ольга Петрівна Діденко / Б. Чорномаз // Опір радянській владі на Уманщині. – Умань, 2011. – С. 155.

Василь Мельниченко

ДОРОШ Раїса Михайлівна

(12. 09 1957 р., с. Деньги Золотоніського району Черкаської обл.). Педагог, краєзнавець. Із родини службовців. В 1979 р. закінчила історичний факультет Полтавського педінституту ім. Короленка. Працювала вчителем історії в Деньгівській

восьмирічній школі, а від 1985 р. – в Чапаєвській ЗОШ І–ІІІ ст. ім. Г. П. Берези. Має вищу кваліфікаційну категорію та звання «учитель-методист», очолює районне методичне об'єднання вчителів суспільних дисциплін.

Від 1993 р. завідує музеєм «Пам'ять» при Чапаєвській школі, який має 4 зали. У 1998 р. музей набув статусу народного, згодом отримав звання зразкового. Веде багатопланову пошукову роботу з вивчення історії рідного краю, керує дослідницькою діяльністю учнів. Її вихованці є постійними учасниками краєзнавчих конкурсів учнівської молоді, зокрема: «Ліга старшокласників», «Пам'ять народу», «Історична спадщина» та ін. Упродовж майже 20 років є керівником учнівських наукових робіт в системі Малої академії наук. Під її керівництвом захищено близько 20 досліджень з історичного краєзнавства, при цьому 7 із них стали призерами ІІ (обласного) етапу конкурсозахисту. Її перу належить близько 10 краєзнавчих публікацій у наукових часописах та масовій періодиці. Взяла участь у роботі 10 наукових конференцій та читань регіонального рівня.

Член Національної спілки краєзнавців України (2015), проводить значну пам'яткоохоронну роботу. Нагороджена значком «Відмінник народної освіти», почесними грамотами Міністерства освіти та науки, обласного управління освіти та ін. Заносилася на районну Дошку пошани.

Праці: З історії музейництва на Золотоніщині / Р. М. Дорош // Черкащина в контексті історії України : матер. Першої наук.-практ. конф. Черкащини : до 50-річчя утворення Черкас. обл. – Черкаси, 2004. – С. 346–351; Вшанування пам'яті Т. Шевченка на Золотоніщині / Р. П. Дорош // Черкащина в контексті історії України : матеріали Четвертої наук.-практ. конф. присвяченої 195-річчю від дня народж. Т. Г. Шевченка. – Черкаси, 2010. – С. 291–299.

Григорій Голиш

ДОРОШЕНКО Олександр Андрійович

(05. 04. 1924, с. Львівка Золотоніського району – 25. 09. 1996, с. Великий Хутір Драбівського району Черкаської обл.). Педагог, краєзнавець, організатор музейного осередку, самодіяльний художник. Із багатодітної селянської родини.

Закінчив Черкаський учительський інститут (1949) та Дрогобицький педінститут. Педагогічну діяльність розпочинав на Львівщині, де майже 18 років вчителював у сільських школах. З 1967 р. мешкав і працював у селі Великий Хутір, багато років був директором місцевої школи. Педагогічну поєднував з краєзнавством. В районній газеті «Прапор Жовтня» започаткував рубрику «Літературна карта Драбівщини», під якою опублікував матеріали, присвячені зв'язкам з Драбівщиною Миколи Гоголя, Марка Вовчка, Михайла Коцюбинського, Євгена Гребінки, Тараса Шевченка та ін. Працюючи в архівах, досліджував історію Великого Хутора та Драбова, біографії відомих людей, пов'язаних з краєм. Завдяки його старанням було відтворено життєвий і бойовий шлях льотчика-випробувача Героя Радянського Союзу С. А. Куниці, ім'я якого носить Великохутірська школа. Очоловав осередок Українського товариства охорони пам'яток історії та культури, вів пошуково-просвітницьку роботу. За його ініціативи у Великохутірській школі було створено кімнату бойової і трудової слави, а в 1987 р. у сільському будинку культури відкрито історико-краєзнавчий музей. Займався оформленням його експозиції, поповненням фондів і на громадських засадах очоловав музей. У 1991 р. музею було у присвоєно звання «народний».

Автор багатьох краєзнавчих статей, які друкувалися у районній та обласній пресі, а також у фахових виданнях. Крім цього, опублікував серію власних матеріалів з народознавства. Відмінник народної освіти УРСР. Ім'я О. А. Дорошенка носить створений ним історико-краєзнавчий музей с. Великий Хутір.

Праці: Школи – 100 років. Історія Великохутірської середньої школи ім. С. А. Куниці Драбівського району / О. Дорошенко // Черкаська правда. – 1972. – 17 жовт.; Дослідницька робота в школі / О. Дорошенко // Радянська школа. – 1985. – № 7; Музей і школа / О. Дорошенко // Прапор Жовтня. – 1988. – 7 січ.; Професор живопису Іван Падалка / О. Дорошенко // Отчий край : іст.-літератур. зб. – С. 128–132; Мова наша рідна: говірка с. Великий Хутір / О. Дорошенко // Рукопис. – 1990. – Бібліотека Великохутірської ЗОШ І–ІІІ ст. ім. С. А. Куниці.

Література: Добром зігрите серце // Драбівщина. – 1994. – 2 квіт. – С. 2. – Редакційна стаття; Черкаський край в особах 1941–2001. Драбівщина / М. І. Бушин, А. І. Лисенко. – Черкаси, 2003. – С. 271–274; Крикун Л. Серце, віддане людям / Л. Крикун // Джерело. – 2004. – 3 квіт. – С. 3, 6; Град педагогіки та правди пошукач / Л. Міхей // Драбівщина. – 2009. – 11 квіт. – С. 2.

Віктор Козоріз

ДРАЧ Оксана Олександрівна

(03. 06. 1970 р., с. Вороне Жашківського району Черкаської обл.). Науковець, педагог, краєзнавець. Із родини службовців. Закінчила історичний факультет Харківського державного університету (1992). Доктор історичних наук, професор.

Трудову діяльність розпочала секретар-друкаркою, екскурсоводом, молодшим науковим співробітником Черкаського обласного краєзнавчого музею. Працювала вчителем історії у Черкаській СШ № 3 (1993–1994), інженером видавничого відділу СП «Агроінт» (1994–1997). Викладала в Черкаському кооперативному економіко-правовому коледжі (1997–2003). З 2003 р. – доцент, а від вересня 2012 р. – завідувач кафедри історії України Черкаського національного університету ім. Б. Хмельницького.

Авторка понад 120 наукових і навчально-методичних праць. Взяла участь у роботі понад 60 наукових конференцій в Україні та за кордоном. Відповідальний редактор збірника наукових праць «Вісник Черкаського університету» (серія «Історія та етнологія України»). Досліджує історію освіти Черкащини. Бере участь в організації краєзнавчих заходів. Член Національної спілки краєзнавців України (2012). Нагороджена Почесною грамотою Черкаської облдержадміністрації та іншими відзнаками.

Праці: З історії організації шкільної справи на Черкащині в контексті загальноукраїнських тенденцій (друга половина XIX – початок XX ст.) / О. Драч // Краєзнавство Черкащини. – К., 2004. – № 7. – С. 15–21; Суспільний статус учителя початкової школи Наддніпрянщини періоду ринкових трансформацій (друга половина XIX – початок XX ст.) / О. О. Драч // України Соборна : зб. наук. ст. – К., 2006. – Вип. 4. – Т. 1. – С. 306–310; Співробітники Черкаського педагогічного інституту – жертви сталінських репресій / О. О. Драч // Освітня Черкащини – жертви радянського тоталітарного режиму : докум. вид. / уклад.: В. В. Масненко, В. С. Романов, С. О. Шамара [та ін.]. – Черкаси, 2009. – С. 213–218; Освіта жіноча в Україні / О. О. Драч // Енциклопедія історії України : у 10 т. / редкол.: В. А. Смолій (голова) [та ін.]. – К., 2010. – Т. 7 : Мл. – О. – С. 644–647.

Література: Драч Оксана Олександрівна // Голиш Г. М. Покликані високим і вічним. Викладачі Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького – члени національних творчих спілок України / Голиш Г. М., Голиш Л. Г. – Черкаси, 2013 – С. 55–58.

Григорій Голиш

ДРОБНИЙ Іван Семенович

(16. 01 1931, с. Богуславець Золотоніського району Полтавської обл.). Педагог, письменник, краєзнавець. Із селянської родини. Закінчив мовно-літературний факультет Черкаського педінституту (1954).

Вчителював у Киселівській СШ Катеринопільського району. Із 1962 р. мешкає в м. Золотоноша. Тут працював спершу з кубинськими учнями в училищі механізації сільського господарства викладачем російської мови, пізніше – інспектором шкіл у районному відділі освіти, а потім – заступником директора міської середньої школи № 6.

Поєднуючи педагогічну роботу з літературною творчістю, друкував краєзнавчі статті, спогади у республіканських і регіональних збірниках, альманахах, журналах, газетах. Його перу належить 8 поетичних збірок, 3 книги поезії, прози, публіцистики, спогадів. Окремі його вірші покладені на музику.

Досліджує місцеве літературознавство, історію шкільництва, видатні постаті Шевченкового краю. Ним багато зроблено задля повернення імені уславленого земляка М. О. Максимовича. Побачила світ публіцистично-художня книга «На світанковій землі Михайла Максимовича». Історії освітнього закладу присвячена книга «Школа на Зозулівці». Автор сотень статей, присвячених історії рідного краю та його людям. Учасник та організатор багатьох конференцій та просвітницьких заходів краєзнавчого характеру.

Член Національної спілки письменників України (1977), лауреат обласної літературно-публіцистичної премії «Берег надії» ім. В. Симоненка (1996). Почесний громадянин м. Золотоноша. Відмінник народної освіти України, нагороджений численними грамотами та подяками.

Праці: Хата з лободи : автобіографічна повість, літературні портрети краян / І. С. Дробний – Черкаси : Відлуння-Плюс, 2003. – 591 с.; Вереснева золота печаль : вибрані твори : поезія, проза, літературознавство, публіцистика / І. С. Дробний – Черкаси : вид. Чабаненко Ю. А., 2005. – 528 с.; За пагорбами літ : поезія, літературознавство, публіцистика, спогади / І. С. Дробний – Черкаси : вид. Чабаненко Ю. А., 2006. – 500 с.; Школа на Зозулівці / І. С. Дробний, О. А. Кирко, В. Г. Побиванець

– Черкаси : вид. Чабаненко Ю.А., 2011. – 317 с.; Т. Г. Шевченко і Золотоніщина / І. С. Дробний. – Златокрай. – 2011. – 13 січ.; Романіст і драматург із Новодмитрівки / І. С. Дробний. – Вісник Золотоніщини. – 2011. – 3 черв.; На світанковій землі Михайла Максимовича : колективний публіцистично-художній нарис про рідне село / І. С. Дробний, О. А. Кононенко – Черкаси : ІнтролігаТОР, 2014. – 624 с.

Література: Рябчун К. М. Просте і чесне, щире і прозоре слово Івана Дробного / К. М. Рябчун. – Златокрай. – 2011. – 13 січ.; Коваленко Н. І. Уроки Івана Дробного / Н. І. Коваленко. – Вісник Золотоніщини. – 2011 – 28 січ.; Побиванець В. Г. Джерело мудрості поколінь / В. Г. Побиванець – Златокрай. – 2014. – 31 лип.

Григорій Голиш, Віталій Побиванець

ДУДНИК Юрій Петрович

(9. 11. 1952 р., м. Новоград Волинський Житомирської обл.). Інженер, краєзнавець. Із родини військовослужбовця. З 1956 р. проживає в с. Дзензелівка Маньківського району. Закінчив Київський політехнічний інститут. До 1991 р. працював на Київському заводі «Реле і автоматика», де пройшов шлях від майстра до начальника конструкторсько-технологічного бюро. Від 1994 р. мешкає

в с. Дзензелівка. Захоплюється краєзнавством, невтомно збираючи відомості про свій рід та минувшину села. У 2001 р. став директором краєзнавчого музею с. Дзензелівка, на базі якого було створено районний краєзнавчий музей. Відтоді й до виходу на пенсію (2014) був очільником закладу. За ці роки кількість музейних експонатів збільшилася майже удвічі.

Записав у найстаріших односельчан понад 150 народних пісень та багато легенд, переказів, спогадів. На їх основі створив фундаментальну рукописну працю з історії села. Автор нарисів про фундаторів кооперативного руху в Україні О. Черненко та Х. Барановського, життя котрих пов'язане із Дзензелівкою. Його статті друкувалися у збірниках «Краєзнавство Черкащини», «Черкащина в контексті історії України», «Голод 1932–1933 рр. на Черкащині», на сторінках районної газети.

Зафіксував на електронні носії кілька тисяч світлин про життя цього села в першій половині ХХ ст. Багато з них побачили світ на сторінках краєзнавчого часопису «Маньківський

літопис». Упродовж багатьох років бере участь у випуску настінних перекидних краєзнавчих календарів про Дзензелівку. Член редколегії сайту села, депутат Дзензелівської сільської ради. Учасник багатьох міжнародних, всеукраїнських, обласних конференцій та читань з краєзнавства та народознавства.

Член ради товариства краєзнавців Маньківського району. Нагороджений почесними грамотами Міністерства культури і туризму України, Черкаської обласної ради, обласних управлінь науки та освіти; культури та туризму, дипломом тижневика «Освіта» та багатьма іншими відзнаками.

Праці: Дзензелівка / Ю. Дудник // Міста і села України. Маньківський район. – К., 2009. – С. 228–229.

Література: Біловод І. Електронний родовід / І. Біловод. – Україна молода. – 2015. – 17 берез.

Петро Качалаба

ДЯЧЕНКО Леонід Якович

(22. 03. 1947 р., м. Христинівка). Інженер, краєзнавець. Із робітничої сім'ї. Освіту здобув у Одеському залізничному технікумі та Одеському технологічному інституті харчової промисловості (факультет автоматизації і приладобудування). Кандидат технічних наук.

Із студентських років захоплюється історичним краєзнавством та генеалогією. Досліджує минувшину рідної Христинівщини та власний родовід. Автор книги «Історія Христинівщини» та кількох десятків історико-краєзнавчих статей у місцевій періодиці. Бере участь у роботі наукових конференцій і читань.

Нагороджений почесними грамотами та подяками.

Праці: З історичного минулого Христинівщини / Л. Дяченко // Трибуна хлібороба. – 2002. – 30 жовт.; 13 листоп.; Історія села Христинівки: любви і знай свій рідний край / Л. Дяченко // Трибуна хлібороба. – 2007. – 14 квіт.; 25 квіт.; Історична довідка про села Велика і Мала Севастіянівка, Івангород, Талалаївка, Свинарки, Ботвинівка: любви і знай свій рідний край / Л. Дяченко // Трибуна хлібороба. – 2007. – 28 лип.; Христинівку заснували Русичі: любви і знай свій рідний край / Л. Дяченко // Трибуна хлібороба. – 2007. – 12 верес.; Назви вулиць міста – це також наш менталітет / Л. Дяченко // Трибуна хлібороба. – 2007. – 22 верес.; Ще раз про походження

назви Христинівка / Л. Дяченко // Трибуна хлібороба. – 2009. – 1 серп.; Історія Христинівщини / Л. Дяченко. – К. : [б. в.], 2012. – 243 с.; З історії Христинівщини: любі і знай свій рідний край / Л. Я. Дяченко // Трибуна хлібороба. – 1997. – 3 верес.; Звідки родом Гонта?: є така думка / Л. Дяченко // Трибуна хлібороба. – 2014. – 17 лип.

Петро Грохівський

ДЯЧЕНКО-ЛИСЕНКО Любов Миколаївна

(27. 07. 1963, м. Сміла Черкаської обл.). Вчений, педагог, краєзнавець. Кандидат філологічних наук, доцент. Із родини військовослужбовця. Закінчила Душанбінський державний педінститут імені Т. Г. Шевченка. У 1984–1986 рр. – керівник драматичної студії смілянського міського будинку культури, а в 1986–1987 рр. – вчитель СШ №4. У 1987 р. розпочала викладацьку роботу у Черкаському педінституті (університеті) – асистент, доцент. Від 2005 р. – учитель української мови та літератури Смілянського НВК «ЗОШ I–III ступенів №3 – колегіум».

Серед її наукових зацікавлень – літературне краєзнавство. Опублікувала понад 50 розвідок з духовної історії рідного краю. Член національних спілок журналістів і краєзнавців України.

Авторка посібників для загальноосвітніх шкіл та понад 200 статей у науковій і масовій періодиці (в тому числі – україномовних закордонних виданнях), член редколегії журналу «Наукові записки Малої академії наук України». Під її керівництвом успішно захищено понад 20 робіт учнів – членів МАН України. Член літературно-мистецького об'єднання «Тясмин».

Брала участь у роботі понад 120 всеукраїнських і міжнародних конференцій, конгресів, симпозіумів.

Нагороджена грамотою Міністерства освіти і науки України, медаллю «За заслуги» Української спілки ветеранів Афганістану, грамотою Міністерства освіти і науки Таджикистану та ін.

Праці: «А про це не пиши, що людей їли...» (спогади Євгенії Болюбах) : есе-реквієм / Л. М. Дяченко-Лисенко // РІО-експрес. – 2007. – 3 грудня; Традиційні та нестандартні уроки з української мови та літератури : 7 клас / Л. М. Дяченко-Лисенко, С. М. Коваленко. – Т. : Мандрівець, 2008. – 204 с. ; у співавторстві); Українська

література за новою програмою : 8 кл. / Л. М. Дяченко-Лисенко, С. М. Коваленко. – К. : Шк. світ, 2008. – 112 с.; Смілянские чтения памяти Константина Паустовского / Л. Н. Дяченко-Лысенко, И. З. Тарасинская // Русский язык, литература, культура в школе и вузе. – 2013. – №4. – С. 77–78.

Література: Особистість з магнетичним ім'ям – Любов // РІО-експрес. – 2006. – 2 жовтня; Шквар Г. У науку мають йти лише фанатично закохані в неї люди / Г. Шквар // Черкаський край. – 2012. – 29 серпня.

Григорій Голиш

ЄЛІНЕЦЬКИЙ Іван Олексійович

(30. 08. 1938, с. Лебедин, Шполянського району Черкаської обл.). Інженер, музейний працівник, краєзнавець. З селянської родини. Має вищу технічну освіту.

Працював у Таджикистані на будівництві, інженером на Лебединському насіннево-заводі. У 1980-х рр. став ініціатором і організатором створення в с. Лебедин краєзнавчого музею, був його завідувачем (1990–2014). Долучався до роботи комісії з дослідження історії Лебедині і Шполянщини. Вивчав історію заснованого у 1846 р. Лебединського цукрово-рафінадного заводу. Коло його краєзнавчо-дослідницьких інтересів – історія козацтва на Шполянщині, історія вулиць та історико-культурних пам'яток Лебедині, край в 1932–1933 рр. та в період Другої світової війни. Співавтор та член редколегії ґрунтового видання «Роки і люди. Історія Лебединського насінневого заводу 1846–2006 рр.»

Веде активну просвітницьку роботу серед учнівської молоді та мешканців села. Активний дописувач до районної газети. Значна частина публікацій – власні краєзнавчі дослідження. У районній газеті веде краєзнавчу рубрику.

Праці: Роки і люди: історія Лебединського насінневого заводу Шполянського району Черкаської області 1846–2006 рр. / авт. кол.: І. О. Єлінецький, Д. В. Кравченко, В. С. Полтавець [та ін.]. – Черкаси : Брама-Україна, 2006. – 252 с.; Голодомор. Книга пам'яті померлих в 1932–33 роках. / І. О. Єлінецький [та ін.]. – Лебедин : [б. в.], 2005. – 87 с.

Література: Вальчиківська К. Лебединський краєзнавець / К. Вальчиківська // Шполянські вісті. – 2015. – 28 серпня.

Ольга Музиченко-Губа

ЄФІМЕНКО Лідія Михайлівна

(05. 11. 1931, м. Канів Черкаської обл.). Музейний працівник, краєзнавець. Науковий співробітник, завідувач відділу Канівського державного музею-заповідника (нині – Шевченківський національний заповідник). Співпрацювала з районними, обласними та всеукраїнськими газетами і журналами, зарубіжною пресою, публікуючи в них свої чисельні шевченкознавчі та краєзнавчі дослідження.

Надавала методичну допомогу школам Канева та району в організації просвітницько-виховної роботи. Відшукала нові дані про родину Михайла Максимовича. Створила в с. Прохорівка Канівського району музей, присвячений М. Максимовичу і Т. Шевченку. Провела велику кількість екскурсій по заповіднику та лекцій на краєзнавчу тематику. Займалася науково-дослідною роботою. Є автором наукових розвідок про історичні місця Канівщини, пов'язані з Тарасовою горою.

Сумлінна праця відзначена Почесними грамотами Міністерства культури України, Черкаського обласного управління культури та Канівської міської ради, а також подяками Шевченківського національного заповідника.

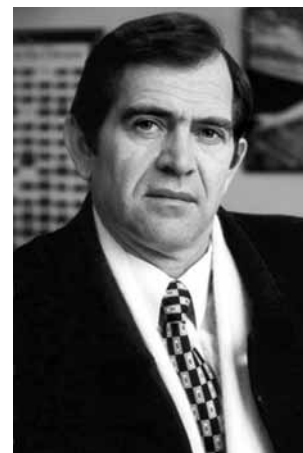
Праці: На Тарасовій горі : фотоальбом / авт.-упоряд.: Т. Ф. Базилевич, Л. М. Єфіменко. – К. : Мистецтво, 1976. – 96 с. : іл.; Із книги народної шани / М. В. Баранова, Я. М. Данилов, Л. М. Єфіменко [та ін.]. – Д. : Промінь, 1976. – 255 с.

Література: Філіпович Т. Через потічок / Т. Філіпович // Чернеча гора. – 2006. – № 1(24) – С. 6.

Зінаїда Тарахан-Береза

ЖАДЬКО Віктор Олексійович

(16. 02. 1952 р., с. Іваньки Маньківського району Черкаської обл.) Учений, журналіст, краєзнавець. Із селянської родини. Вищу освіту здобув у Миколаївському педагогічному інституті, Академії суспільних наук. Доктор філософських наук, професор.

Працював у редакціях газет «Ленинское плем'я», «Прапор Жовтня» (Миколаїв), журналу «Україна» (Київ). Потім викладав у центральному інституті підвищення кваліфікації педагогічних працівників та Київському державному (національному) університеті ім. Т. Г. Шевченка. Нині завідує кафедрою журналістики й редакційно-видавничої справи Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова.

Автор понад 200 наукових праць, в тому числі кількох монографій та посібників, десятків публікацій у зарубіжних виданнях. Член національних спілок письменників, журналістів та краєзнавців України.

Активно займається історико-краєзнавчими дослідженнями. За їх результатами опубліковано десятки статей та книги «Маньківщина», «Іду за Шевченком» та ін. Уклав універсальну енциклопедію «Черкащина». Учасник багатьох краєзнавчих конференцій та читань різних рівнів.

Заслужений працівник освіти України, лауреат літературних премій ім. М. Аркаса та Д. Нитченка, черкаської обласної краєзнавчої премії ім. М. Максимовича (2008). Нагороджений золотою медаллю НСЖУ «Незалежність», численними відомчими та регіональними відзнаками.

Праці: Маньківщина. Не забуваймо рідного порогу : наук.-краєзнавчий ілюстрований довід. / В. Жадько. – К. : Вид. Жадько В. О., 2006. – 353 с.; Іду за Шевченком. Від Києва до Канева / В. О. Жадько. – К. : Експрес-Поліграф, 2010. – 127 с. : іл.; Черкащина: універсальна енциклопедія : документ.-публіцист., наук. фотоіл. іст. вид. / В. О. Жадько. – К. : ВПК Експрес-Поліграф, 2010. – 1104 с. : фото; Іваньки. Моє село, моя вербова тиша / В. О. Жадько. – К. : Основа, 2013. – 370 с.; «Мій ширий, мій єдиний земляче» – Михайло Максимович // Кримська світлиця. – 2014. – 7 берез.; Вплив «Печерських пагорбів» на формування світогляду Тараса Шевченка та філософія антропоцентричного гуманізму його поезії / В. О. Жадько // Філософія інноваційної діяльності : практико зорієнтований збірник / авт.-упоряд.: І. Єрмаков, С. Шевцова. – К., 2014. – С. 34–45.

Література: Жадько Віктор Олексійович // Мельниченко В. М. Краєзнавство Черкащини: сторінки історії / В. М. Мельниченко. – Черкаси, 2010. – С. 173; Жадько Віктор Олексійович [Електронний ресурс] // Матеріал Вікіпедії. – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki>.

Петро Горохівський

ЖУРИЛО Анатолій Мефодійович

(16. 08. 1959, с. Березівка Маньківського району Черкаської обл.). Педагог, краєзнавець. Закінчив філологічний факультет Черкаського педінституту (1986).

Працював учителем та заступником директора з виховної роботи Будищенської ЗОШ Черкаського району. З 2005 р. – завідувач туристсько-краєзнавчого відділу Черкаської районної станції юних техніків. Із

1987 р. керує туристсько-краєзнавчим клубом «Альга».

Займається популяризацією знань про рідний край засобами туризму. Розробив та апробував навчальні програми туристсько-краєзнавчого напрямку, методичні посібники для керівників гуртків, туристсько-краєзнавчі маршрути походів Черкащиною («Дорогами слави батьків», «Невмируща слава Трахтемирова», «До таємниць Холодного Яру»). Займався дослідженням маловідомих сторінок життя Т. Г. Шевченка, співавтор книги про село Мошни «Містечко ратників та майстрів». Публікує краєзнавчі матеріали в районній та обласній пресі.

Організовує краєзнавчо-пошукову роботу школярів та педагогів району. Роботи вихованців туристського клубу «Альга» під його керівництвом ставали переможцями Всеукраїнських та міжнародних конкурсів з краєзнавства. Працює над впровадженням кращих педагогічних новацій з організації краєзнавчої роботи у системі позашкільної освіти.

Відмінник освіти України, нагороджений знаком «Софія Русова» та почесними грамотами Міністерства освіти і науки України, грамотою Національної академії педагогічних наук України.

Праці: Містечко ратників та майстрів (З історії села Мошни) / І. Л. Левченко, М. Ф. Ісаєнко, А. М. Журило [та ін.]; М. М. Якименко (упоряд.); Спілка краєзнавців Мошнівського краю "Артанія". – К.: Просвіта, 2008. – 124 с.: фото.

Микола Якименко

ЗАГОРІНА Раїса Кузьмівна

(16. 09. 1952, с. Великі Глібовичі Перемишлянського району Львівської обл.). Музейний працівник, краєзнавець. З родини службовців. Закінчила історичний факультет Саратовського університету.

Працювала лаборантом Черкаської СШ № 10, на Черкаському шовковому комбінаті. У 1977–1980 рр. вчителювала в Аткарському районі

Саратовської області, а з серпня 1980 р. – в Черкаській СШ № 26. Від жовтня 1980 р. по липень 2011 р. – завідувач сектором, старший науковий співробітник Черкаського обласного краєзнавчого музею. Автор-розробник тематико-експозиційного плану розділу «Черкащина в роки Другої Світової війни (1939–1945 рр.)», багатьох виставок, тематичних екскурсій. Зібрала велику кількість біографічних матеріалів про учасників визволення Черкащини, черкащан та їх подвиги на фронтах війни. Брала участь у науково-практичних конференціях, виступала на радіо і телебаченні. Автор і співавтор публікацій і книг про події воєнного часу на Черкащині та увічнення пам'яті воїнів-визволителів. Член Національної спілки журналістів України (2006).

Нагороджена грамотами обласної ради облдержадміністрації, обласного управління культури, ювілейною медаллю «На честь 70-ої річниці визволення м. Черкаси» (2013).

Праці: Форсування Дніпра і визволення м. Черкаси (листопад-грудень 1943 р.) / Р. К. Загоріна // Роль і місце Корсунь-Шевченківської наступальної операції в звільненні Правобережної України: матеріали Між нар. наук.-практ. конф., присвяченої 60-річчю Корсунь-Шевченківської битви. – Корсунь-Шевченківський, 2004. – С. 147–154; Оборона Черкас у серпні 1941 р. / Р. К. Загоріна // Черкащина в контексті історії України: матеріали Другої наук.-краєзнавчої конф., присвяченої 60-річчю Перемоги у Великій Вітчизняній війні (1941–1945). – Черкаси, 2005. – С. 61–68; Велика Вітчизняна війна 1941–1945 рр. та Черкащина / М. І. Бушин, Р. К. Загоріна, А. І. Лисенко. – Черкаси: Вертикаль, 2005. – Кн. 1. Герої Радянського Союзу і повні кавалери ордена Слави – 329 с.; Черкаський плацдарм. Спекотне літо 1941 р. / Р. К. Загоріна // Ритм України. – № 4–5. – 2008. – С. 32–35; Черкаси в роки нацистської окупації (1941–1943 рр.) / Р. К. Загоріна // Не підлягає забуттю. Нацистський окупаційний режим на Черкащині (1941–1944): зб. наук. ст., док. та спогадів / упоряд.: Т. А. Клименко, В. М. Мельниченко, Г. М. Голиш. – Черкаси, 2013. – С. 164–175.

Література: Соса П. П. Черкаському краєзнавчому музею – 80: історико-докум. нарис про Черкаський обласний краєзнавчий музей / П. П. Соса, В. М. Мельниченко. – Черкаси: Сіяч, 2013. – С. 13.

Микола Щербина

ЗАТОЧНИЙ Федір Іванович

(02. 03. 1919, с. Воронівка Городищенського району Черкаської обл. – 27. 01. 1999, с. Старосілля Городищенського району). Педагог, краєзнавець. Із селянської родини. Виховувався у дитячому будинку. Закінчив історичний факультет Київського педінституту ім. М. Горького (1947). Вчителював. За станом здоров'я до

армії не призивався, але брав участь у підпільній роботі. Після війни працював учителем, у 1956–1958 рр. – директором, а потім, до 1982 року – учителем історії Старосільської середньої школи. У 1961 р. разом із музейною радою у Будинку культури створив музейну кімнату історії с. Старосілля, а в 1971 р. у меморіальному будинку М. С. Демченко створив музей п'ятисотенного руху. За його ініціативи у 1985 р. в с. Старосілля був створений музей історії с. Старосілля. Опублікував багато статей краєзнавчої тематики у районній, обласних і республіканських газетах.

Нагороджений медаллю А. С. Макаренка, нагрудним знаком за активну участь в республіканському громадському огляді пам'ятників, ювілейною медаллю «50 років Перемоги у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 років». Неодноразово обирався депутатом Старосільської сільської ради.

Праці: Оживає історія / Ф. І. Заточний // Колгоспні лани. – 1974. – 21 берез. – С. 2; На землі перших п'ятисотенниць / Ф. І. Заточний // Сільські вісті. – 1984. – 17 лют. – С. 3; Слід у житті / Ф. І. Заточний // Черкаська правда. – 1982. – 8 верес. – С. 2; Село моє – гордість моя / Ф. І. Заточний // Колгоспні лани. – 1987. – 26 трав. – С. 2; Коріння дружби / Ф. І. Заточний // Колгоспні лани. – 1988. – 12 трав. – С. 2; М. Островський і п'ятисотенниця / Ф. І. Заточний // Колгоспні лани. – 1988. – 6 жовт. – С. 2.

Література: Народний музей у Старосіллі // Колгоспні лани. – 1972. – 1 серп. – С. 2; Соса П. Жива сторінка історії / П. Соса // Черкаська правда. – 1975. – 9 жовт. – С. 2; Соса П. Старосільський музей / П. Соса // Черкаська правда. – 1978. – 13 лип. – С. 3.

Микола Щербина

ЗУБРИЦЬКИЙ Володимир Олексійович

(19. 10. 1950, с. Стецівка Звенигородського району Черкаської обл.). Науковець, краєзнавець. Із селянської родини.

Закінчив Звенигородський сільсько-господарський технікум (1970), Українську сільськогосподарську академію. Кандидат сільськогосподарських наук. Працював у сільському господарстві, кореспондентом у місцевих газетах, вивчав історію рідного краю, писав статті, займався винаходами. Завідував Звенигородською філією Черкаської академії менеджменту, потім обраний сільським головою в селі Озірна Звенигородського району.

Впродовж багатьох років займається краєзнавчо-пошуковою роботою, досліджуючи історію села Озірна, долі односельчан, звичаї та обряди краю. На основі зібраних матеріалів написав і видав ґрунтовну історію села – «На Великому шляху. Історія села Озірна від давнини до сьогодення».

Праці: Озірна: історичний літопис рідного краю / В. Зубрицький. – Звенигородка: [б. в.], 2001; На Великому шляху. Історія села Озірна на Черкащині / В. Зубрицький. – К.; Ніжин: Вид-во НДУ ім. М. Гоголя. – 2011. – 305 с.

Література: Хоменко В. Зубрицький Володимир / В. Хоменко // Звенигородщина. – Черкаси, 2008. – С. 48; Хоменко В. Володимир Зубрицький / В. Хоменко // Звенигородське краєзнавство. – К., 2014. – С. 42.

Володимир Хоменко

ЗУДИНА Ганна Миколаївна

(24. 07. 1922, с. Великий Реутець Медвенського району Курської обл. – 13. 01. 2014, м. Черкаси). Історик-архівіст, краєзнавець. Із селянської родини. Закінчила Всесоюзний заочний юридичний інститут (1952). У квітні 1942 р. добровільно вступила до Червоної армії. Була заступником політрука роти, комсоргом батальйону, помічником начальника політвідділу полку, демобілізувалася у вересні 1945 р. Впродовж 1947–1951 рр. працювала у Головліті Литовської РСР, начальником відділу кадрів редакції

газети «Советская Литва». Від 1951 р. до 1954 р. – завідувач спеціальної частини особливого сектору ЦК КП Литви.

З 1954 р. – інструктор Черкаського обкому КП України. У 1954–1983 рр. працювала на посаді завідувача партархіву обкому партії. Зробила вагомий внесок у становлення та розвиток архіву, зміцнення його матеріально-технічної бази, комплектування профільними документами. Упорядник збірників документів «Трудящі Черкащини у боротьбі за владу Рад: 1917–1920» (1957), «До історії більшовицьких організацій Черкащини: 1917–1920: збірник спогадів учасників революційних подій» (1958), «Черкащина у період відбудови народного господарства: 1921–1925» (1962). Брала участь у підготовці низки історико-документальних нарисів видання «Історія міст і сіл Української РСР. Черкаська область». Неодноразово обиралась членом президії правління обласної організації Українського товариства охорони пам'яток історії та культури.

Нагороджена орденом Вітчизняної війни 2-го ст., медалями «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За бойові заслуги», «За трудову відзнаку», Почесними грамотами Комітету по пресі при Раді Міністрів УРСР й Українського республіканського комітету профспілки працівників культури.

Праці: Герои-освободители Черкащины / сост.: А. А. Березовский, Г. М. Зудина. – Изд. второе, доп., испр. – Д. : Промінь, 1980; Черкащина в період відбудови народного господарства (1921–1925 рр.) : зб. док. і матеріалів / укл. Г. М. Зудина. – Черкаси : Черкас. обл. книжково-газ. вид-во, 1962. – 328 с.

Література: Зудина Ганна Миколаївна // Українські архівісти (XIX–XX ст.) : біобібліогр. довід. / упоряд.: І. Б. Матяш (кер.), С. Л. Зворський, Л. Ф. Приходько [та ін.]. – К., 2007. – С. 247–248.

Тетяна Клименко

ІВАНЧЕНКО Михайло Григорович

(18. 11. 1923 – 14. 01. 2015, с. Гусакове Звенигородського району). Літератор, краєзнавець, художник. Закінчив заочні курси малюнку та живопису Московського народного університету. Навчався в Тальнівському сільськогосподарському технікумі.

Пережив голод 1933 р. У 1938 р. було репресувано батька Григорія – сотника Вільних козаків (розстріляно). У війну був

примусово вивезений до Німеччини. Заочно навчався на відділі українознавства Українського техніко-господарського інституту (Подебради, Чехія). У 1945 р. визволений і мобілізований в Червону армію. У 1947 р. арештований і за вірші засуджений на 10 років таборів. Після ув'язнення працював художником-оформлювачем у Тальному, Вільхівці, Ватутіному. Його малюнки і картини розкривають українське життя: образи козаків, кобзарів, вітряки, дерев'яні церкви.

Першою краєзнавчою працею став путівник «Звенигородщина» (1969). Досліджував Вільне козацтво, записував спогади козаків, збирав фотокартки, видав роман-хроніку «Дума про Вільних козаків» (2006), збірку «Сурма і меч», присвячену рідному краю. Героями його творів «Новели неволі», «Остарбайтерський вир» є уродженці Звенигородщини й Черкащини, які каралися у нацистському арбайтстаробі (1942–1945) та радянських таборах (1947–1953). Народним віруванням і українській міфології присвячені книги «Дивосвіт прадавніх слов'ян» та «Таємниця нашої прадавнини». Із сином Григорієм видав книгу «Наша колиска – село Гусакове» (2013),

Член Національної спілки письменників України (2007), Всеукраїнської асоціації дослідників голодоморів. Лауреат обласної премії ім. В. Симоненка за роман-хроніку «Дума про Вільних Козаків» (2007). Перший лауреат премії ім. Юрія Горліса-Горського (2012).

Праці: Звенигородщина / М. Іванченко, В. Хоменко. – Д. : Промінь. – 1969. – 52 с.; Дивосвіт прадавніх слов'ян / М. Іванченко. – К. : Радянський письменник. – 1991; Таємниця нашої прадавнини / М. Іванченко. – К. : Молодь, 2000. – 172 с.; Дума про Вільних козаків : роман-хроніка / М. Іванченко. – К. : Вид-во ім. Олени Теліги, 2006. – 334 с.; Новели неволі / М. Іванченко. – Дрогобич : Відродження, 2008. – 184 с.; Остарбайтерський вир Новели неволі / М. Іванченко. – Дрогобич : Відродження, 2010. – 410 с.; Сурма і меч / М. Іванченко. – Дрогобич : Відродження. – 2012. – 216 с.; Наша колиска – село Гусакове / М. Іванченко, Г. Іванченко. – К. : Ратбор. – 2013. – 230 с.

Література: Іванченко М. Полинний квіт / М. Іванченко. – К., 1998. – С. 67–68; Коваль Р. Майстер козацького слова : передмова / Р. Коваль // М. Іванченко Дума про Вільних Козаків / М. Іванченко. – К., 2006. – С. 3–8; Іванченко Михайло // Хоменко В. Звенигородщина : слов.-довід. / В. Хоменко. – Черкаси, 2008. – С. 48–49.

Вадим Мицик

ІСАЄВА
Ольга Миколаївна

(09. 07. 1973, м. Канів). Музейний працівник, краєзнавець. Закінчила Київський державний інститут культури (1996), Переяслав-Хмельницький педуніверситет ім. Г. Сковороди. (2008).

Від 1996 р. працювала методистом міського будинку культури, з 1998 р. – науковий співробітник Канівського музею народного декоративного мистецтва, а з 2001 року – Канівського історичного музею. З 2003 р. – директор Канівського історичного музею, з 2008 р. – завідувач відділу «Канів від давнини до сучасності» Шевченківського національного заповідника.

Розробляє наукову тему «Чорні сторінки в історії рідного краю», збирає спогади про голодомор 1932–1933 рр., довоєнний період, військові дії на території Канівщини, нацистську окупацію тощо. Результати досліджень публікує в місцевій, обласній пресі, журналі «Музеї України» і в наукових збірниках. Бере участь у регіональних, всеукраїнських та міжнародних наукових конференціях. Розробила програми «Пізнай свій рідний край», «Українські звичаї та обряди». Організовує і проводить масові заходи, майстер-класи з ліплення виробів із глини, з виготовлення іграшок з льняної нитки та ін.

Надає методичну допомогу навчальним закладам, організаціям з вивчення історії Канівщини. Автор історичної довідки та статті про історичний музей у проекті «Канів. Обличчя міста», автор тексту до буклету про науково-дослідний відділ Шевченківського національного заповідника «Канів від давнини до сучасності». Розробила маршрут і текст екскурсії містом.

Праці: 206-та стрілецька дивізія: бойовий шлях, персоналлі, вшанування пам'яті на Канівській землі / О. М. Ісаєва // Корсунь-Шевченківська операція – частина стратегічного наступу військ Червоної армії на території України в зимово-весняну кампанію 1944 року : матеріали наук.-практ. конф., присвяченої 65-річчю Корсунь-Шевченківської наступальної операції. – Корсунь-Шевченківський, 2009. – С. 113–119; Днепровская военная флотилия: воспоминания матроса / О. Н. Исаева // Победа одна на всех : материалы Междунар. науч.-практ. конф., Витебск, 24 апреля 2014 г. – Витебск, 2014. – С. 96–98; Штрихи історії. Легенди та перекази рідного краю / О. М. Ісаєва // Тільки ты. – 2010. – № 14–21.

Таміла Осипенко

ІЩЕНКО
Борис Купріянович

(25. 08. 1920, с. Кирилівка (нині Шевченкове Звенигородського району Черкаської обл. – 22. 11. 1984, там само). Педагог, краєзнавець. Із селянської родини. Закінчив Київський університет ім. Т. Шевченка.

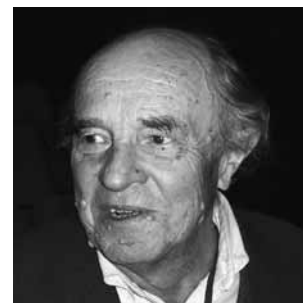
Працював у школі рідного села – учителем, завучем, директором. Вивчав архівні документи, записував спогади, перекази від односельців, збирав давні фотографії. Брав участь у створенні залу історії с. Шевченкового.

Автор книжок: «Село Шевченкове» (1962), «Великим шляхом» (1970), нарису «Шевченкове» в «Історії міст і сіл Української РСР» (1972), статті «Кайдани порвіте...» в шевченківському збірнику «В сім'ї вольній, новій...» (1985), багатьох публікацій у газеті «Шевченків край» та інших періодичних виданнях.

Праці: Шевченкове / Б. К. Іщенко // Історія міст і сіл УРСР. – К., 1972. – Т. 24. – С. 238–250.

Література: Пономаренко М. Ф. Іщенко Борис Купріянович / М. Ф. Іщенко // Краєзнавці Черкащини : біобіограф. слов.. – Золотоноша, 2003. – С. 4; Хоменко В. Слово про рідне село / В. Хоменко // Шевченків край. – 1970. – 21 лип.

Володимир Хоменко

ІЩЕНКО
Михайло Єфремович

(11. 12. 1933, м. Переяслав-Хмельницький Київської обл.).

Лікар, краєзнавець, громадський діяч. Закінчив лікувальний факультет Київського медичного інституту імені Богомольця (1956). За дисидентські погляди був відратований з аспірантури.

Веде активну краєзнавчо-пошукову та просвітницько-патріотичну роботу, приділяючи значну увагу проблемам шевченко-

знавства, вивченню та популяризації історії Канівщини. Автор багатьох краєзнавчих публікацій. Учасник міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференцій. Був одним із фундаторів створення Всеукраїнської спілки краєзнавців. Обирався делегатом I–IV з'їздів, з 1990 по 2012 рр. – членом президії правління Всеукраїнської (Національної) спілки краєзнавців України, був членом редколегії журналу «Краєзнавство». Очолює благодійний фонд «Тарасова земля», є членом наглядової ради Шевченківського національного заповідника у Каневі.

Член Національної спілки краєзнавців України та Національної спілки журналістів України, «Заслужений працівник культури України» (1993), нагороджений преміями ім. Дмитра Яворницького (2008) та імені Олекси Гірника (2003).

Праці: Канів / О. М. Ісаєва. – Д. : Промінь, 1972; Канівщина / М. Є. Іщенко, Л. Г. Мотов, І. І. Сорокопуд. – Д. : Промінь, 1969. – 127 с.; До першовитоків історії Канева та його округи / М. Є. Іщенко // Історичне краєзнавство: традиції і сучасність : матеріали VII Всеукр. наук. конф. – К., 1995. – Ч. 2; Самоспалення Олекси Гірника в контексті дисидентського руху 60–70-х років / М. Є. Іщенко // Історія України. Маловідомі імена, події, факти : зб. ст. – К., 1999. – Вип. 7. – С. 317–321; Спалився за Україну / М. Є. Іщенко. – К. : ВЦ «Просвіта», 2004. – 128 с.

Література: Іщенко Михайло Єфремович // Краєзнавці Черкащини : біобібліогр. слов. / уклад. М. Ф. Пономаренко. – Золотоноша, 2003. – С. 40; Клименко О. В. Гаю – предвічному гаю, поставлю хаточку... / О. Клименко // Голос України. – 2014. – 21 трав. – С. 2.

Василь Мельниченко

КАЧАЛАБА Петро Васильович

(6. 07. 1964 р., смт. Маньківка). Культпрацівник, краєзнавець. Закінчив факультет образотворчого мистецтва Московського народного університету мистецтв, історико-юридично-філософський факультет Черкаського національного університету ім. Б. Хмельницького.

Працював кореспондентом газети «Маньківські новини», художником-оформлювачем у Маньківці, робітником та художником-оформлювачем у м. Сургут (Росія). Від

1997 р. – завідувач сектору охорони культурної спадщини відділу культури Маньківської райдержадміністрації.

Автор понад п'яти тисяч текстових та ілюстрованих публікацій у періодиці, значна частина з яких присвячена краєзнавчій, народознавчій та історичній тематиці. Підготовлені ним матеріали опубліковано в збірниках та часописах, зокрема, «Черкащина в контексті історії України», «Голод 1932–1933 років на Черкащині», у виданнях «Енциклопедія сучасної України», «Міста і села України. Черкащина». Краєзнавець видав книги «50 пам'яток Маньківського району», «Короткий словник українських народних символів».

Записав понад тисячу оригінальних речень народної мудрості, місцевих легенд, переказів, бувальщин Маньківського району. Ця інформація лягла в основу збірок «Прислів'я та приказки Маньківського району», «Битий шлях». Зібрана П. Качалабою колекція старожитностей стала основою експозиції районного краєзнавчого музею. Автор ідеї та редактор проекту «Маньківський літопис». Активний учасник обласних, республіканських та міжнародних краєзнавчих та народознавчих заходів, конференцій, читань. Автор проектів герба та прапора Маньківського району. Працюючи над проектом «Усі вулиці Маньківки», створив понад п'ятнадцять тисяч світлин сучасних вулиць Маньківки та зібрав сотні давніх знімків. У 1997 р. за його ініціативи створено товариство краєзнавців Маньківського району, тоді ж обрано головою цього осередку.

Член Національної спілки краєзнавців України (2011), НСЖУ. Обирався членом правління Черкаської обласної організації НСКУ. Почесний краєзнавець України (2008). Нагороджений багатьма відзнаками різних рівнів.

Праці: Персонажі української міфології : в ілюстраціях / П. Качалаба. – Черкаси : Брама, 2004. – 78 с.; Таємниці танкової битви / П. Качалаба // Черкащина в контексті історії України : матер. Другої науково-краєзнавчої конференції Черкащини. – Черкаси, 2005 – С. 127 – 135.

Література: Качалаба Петро Васильович // Журналісти Черкащини (1954–2004) : бібліогр. довід. / авт.-упорядн.: С. А. Томіленко, Г. В. Суховершко – Черкаси, 2003. – С. 83; Пономаренко М. Краєзнавці Черкащини : біобібліогр. слов. / М. Пономаренко. – Золотоноша : [б. в.], 2003. – С. 41; Родные боги в творчестве славянских художников / сост. П. В. Тулаев. – М. : Слава, 2008. – 240 с.

Григорій Голиш

КІПША Борис Олександрович

(30. 04. 1927 р., Кіровоградщина – 31. 12. 2012 р., с. Крутьки Чернобаївського району Черкаської обл.) Педагог, краєзнавець. Із селянської родини. Учасник Другої світової війни. Заочно закінчив Полтавський педінститут (1960). Після демобілізації у 1951 р. розпочав трудову діяльність в Мельниківській середній школі вчителем фізкультури. З

1956 р. – учитель історії, директор Крутьківської восьмирічної школи. Упродовж багатьох років збирав матеріал з історії села Крутьки. За його ініціативи в селі розпочалася робота по збору матеріалів для створення музею і в 1956 р. у школі було відкрито музейну кімнату, а у 1990 р. музей був перенесений до окремого приміщення. В ньому розміщено понад дві тисячі експонатів, зібраних на території села. Від 2005 р. музей носить звання народного.

Проводив краєзнавчо-пошукову роботу, неодноразово публікував результати досліджень у місцевій пресі. На основі зібраних матеріалів і документів видав книгу «Рідне село. Історія села Крутьки Чернобаївського району Черкаської області» (2003).

Удостоєний обласної краєзнавчої премії ім. М. Максимовича (2006). Нагороджений бойовими орденами і медалями, численними відзнаками за сумлінну працю.

Праці: Село Крутьки / Б. Кіпша // Під прапором Леніна. – 1963. – 3 груд.; В променах слави і любові народної / Б. Кіпша // Світлий шлях. – 1988. – 18 лют.; З історії села / Б. Кіпша // Світлий шлях. – 1991. – 2 лип.; О. Рідне село. Історія села Крутьки Чернобаївського району Черкаської області / Б. Кіпша. – Черкаси: Відлуння, 2003. – 168 с.

Література: Ляпкало Л. Чернобаївський пенсіонер «хворіє» краєзнавством уже півсотні років поспіль / Л. Ляпкало // Нова доба. – 2005. – 9 серп.

Марія Приліпко

КЛИМЕНКО Тетяна Анатоліївна

(01. 12. 1960, м. Володимир-Волинський Волинської обл.). Архівіст, краєзнавець. Із родини службовців. Закінчила факультет іноземних мов Івано-Франківського педінституту ім. В. Стефаника (1983). Кандидат історичних наук, доцент.

У 1983–1987 рр. працювала учителем іноземної мови у Володимирі-Волинському. З 1987 р. працює в держархіві Черкаської області на посадах архівіста, археографа, старшого археографа, завідувача архівосховища, головного спеціаліста з питань кадрової роботи, директора архіву (2000). Член Міжнародної ради архівів, голова обласного осередку Спільки архівістів України. Входить до складу редколегій серій «Реабілітовані історією. Черкаська область» та «Книга Пам'яті України. Черкаська область», «Національна книга пам'яті жертв голодомору 1932–1933 рр. в Україні. Черкаська область», конкурсної комісії з присудження обласної краєзнавчої премії ім. Михайла Максимовича.

За наслідками науково-пошукової роботи з історії Черкащини нею видано понад 70 статей та книг. Серед них – монографія «Архіви Черкащини в ХХ ст.: нарис регіональної історії» та довідник – «Архівна справа на Черкащині: історія та сучасність». Брала участь в упорядкуванні та редагуванні краєзнавчо-документальних видань «Голод 1932–1933 рр. на Черкащині», «Не підлягає забуттю: нацистський окупаційний режим на Черкащині (1941–1945)» та інших праць. Ініціювала видання книг про відомих краєзнавців Г. Ю. Храбана та М. Ф. Пономаренка. Бере активну участь в історико-краєзнавчих конференціях та просвітницько-виховних заходах.

Активний учасник краєзнавчого руху – член президії правління обласної організації Національної спілки краєзнавців України, делегат V з'їзду НСКУ. Член редколегії журналу «Краєзнавство Черкащини», оргкомітетів науково-краєзнавчих конференцій «Черкащина в контексті історії України». Удостоєна звання «Почесний краєзнавець України» (2012).

Нагороджена орденом княгині Ольги 3-го ступеня, Почесними грамотами Кабінету Міністрів України, Головного архівно-го управління при Кабінеті Міністрів України, Міністерства культури України, Черкаської облдержадміністрації, Черкаської обласної ради, Національної спілки краєзнавців України, Головної редакційної колегії Книги Пам'яті України.

Праці: Клименко Т. А. Архівна справа на Черкащині: Історія та сучасність. Довідник / Т. А. Клименко. – Черкаси, 2003. – 132 с.; Клименко Т. А. Архіви Черкащини в ХХ ст.: нарис регіональної історії. Наукова монографія / Т. А. Клименко. – Черкаси, Вертикаль, 2005. – 280 с.

Література: Клименко Тетяна Анатоліївна // Українські архівісти (ХІХ–ХХ ст.): Біобібліогр. довідник / Держкомархів України. УНДІАСД; Упоряд.: І. Б. Матяш (кер.), С. Л. Зворський, Л. Ф. Приходько та ін. – К., 2007. – С. 286–288; Мельник Г. О. Зимовий бал Тетяни Клименко / Г. О. Мельник // Архіви України. – 2010. – № 5. – С. 113–118.

Василь Мельниченко

КНЯЖЕВ Віктор Сергійович

(06. 09. 1935, м. Сміла Черкаської обл. – 20. 01. 2001, там само). Педагог, службовець, краєзнавець. Із робітничої родини. Закінчив історичний факультет Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка.

Працював вихователем Смілянського ПТУ № 11 (1958–1961), інструктором міськкому комсомолу (1962–1964), помічником директора ПТУ № 12 з виховної роботи (1964–1965), лектором міськкому партії (1965–1969), завідувачем відділу пропаганди і агітації (1971–1973), організаційної роботи Смілянського райкому КПУ (1973–1979), секретаря виконкому районної ради народних депутатів (1979–1985). У 1990-ті рр. обирався головою Смілянської районної ради.

Краєзнавством займався змолоду, невтомно працював у архівах Києва та Черкас, бібліотеках, відшукуючи матеріали з історії Смілянщини, які склали основу історико-краєзнавчих нарисів «Смілянщина», «Адреса долі – Смілянщина моя» і «Погляд у минуле Смілянщини».

Перебуваючи на керівних посадах, усіляко сприяв діяльності сільських музеїв, охороні історико-культурних пам'яток. У його

колекції багато власноруч виготовлених копій дерев'яних храмів України. До експозиції Смілянського історико-краєзнавчого музею він передав макет фортеці на Замковій горі.

Нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора, багатьма медалями, грамотами та подякою Українського товариства охорони пам'яток історії та культури.

Праці: Смілянщина: історико-економічний нарис / В. С. Княжев. – Сміла : Тясмин, 1998. – 128 с. : іл.; Адреса долі – Смілянщина моя : історико-краєзнавчий нарис у датах, цифрах, подіях / В. С. Княжев. – Сміла : Тясмин, 2000. – 157 с. : іл.; Погляд у минуле Смілянщини: коротка історико-документальна розповідь про наш край / В. С. Княжев. – Черкаси : Сіяч, 2002. – 96 с. : іл.

Література: Остапова С. З когорти краєзнавців Черкащини / С. Остапова. – Сміла. – 2014. – 16 лип.

Світлана Остапова

КОВАЛЕНКО Анатолій Павлович

(04. 01. 1936, с. Яблунівка Смілянського району Черкаської обл.). Вчений, винахідник краєзнавець. З робітничої сім'ї. Закінчив Московський авіаційний інститут ім. С. Орджонікідзе (1959). Має три вищі освіти. Кандидат технічних наук.

Наукову діяльність розпочав у «космічному» конструкторському бюро С. Корольова. Займався випробуванням систем орієнтації перших космічних апаратів, що запускалися на Місяць, брав участь у розробці першої системи зближення і стиковки апаратів на орбіті. Впродовж багатьох років поєднував наукову діяльність з педагогічною роботою в Московському технічному університеті ім. М. Баумана.

Захоплюється краєзнавством: досліджує сторінки історії своєї малої батьківщини – Смілянщини, зокрема, про перебування на Смілянщині Т. Шевченка, К. Паустовського. Підсумком багаторічних краєзнавчих студій стала ґрунтовна праця «Минула доля рідної землі, або сказання про Смілянщину» (2000, 2009), низка публікацій в періодичних виданнях, в тому числі й Черкащини. Нагороджений почесним знаком «За відродження українського козацтва» (2011).

Праці: Минула доля рідної землі, або Сказання про Смілянщину / А. П. Коваленко. – К. : Фенікс, 2000. – 892 с. : іл. кол.; Тяжіння до Батьківщини / А. П. Коваленко // Смілянські обрії. – 1994. – № 15–17; Троє з графів Бобринських поховані в Смілі / А. П. Коваленко // Черкаський край. – 1994. – № 147; Тарас Шевченко та Смілянщина / А. П. Коваленко. – Чигирин : Чигиринські вісті, 2004. – 32 с.; Паустовський і Смела : Поиски, исследования, находки / А. П. Коваленко // К. Г. Паустовский. Материалы и сообщения : сборник. Вып. 3. – М., 2007. – С. 357–378.

Література: Вівчарик О. Велика праця про Смілянщину здивувала ґрунтовністю Москву, але маловідома на батьківщині автора / О. Вівчарик // Нова доба. – 2011. – № 72. – С. 13; Шмыгановский В. «Космический» взгляд на малую родину / В. Шмыгановский // Моя Москва. – 2011. – № 4–5. – С. 62.

Світлана Остапова

КОВАЛЬ Георгій Хомович

(16. 04. 1910, м. Городище – 05. 03. 1983, там само). Агроном, краєзнавець. З робітничої сім'ї.

Трудову діяльність розпочав у 1929 р. агрономом. Учасник бойових дій Другої світової війни. В повоєнний час працював агрономом Миронівської сільськогосподарської дослідної станції, в Городищенській МТС, Городищенському й Смілянському райуправліннях, Черкаському облуправлінні сільськогосподарства та на Городищенському цукрозаводі. Написав 11 наукових праць з агротехніки вирощування цукрових буряків.

Коло інтересів: фольклор, етнографія, мистецтво, топоніміка, життя та діяльність видатних уродженців краю. Доклав багато зусиль і власних заощаджень для увічнення родини Гулаків-Артемовських у Городищі. Став засновником літературно-меморіального музею композитора Семена Гулака-Артемовського та ініціатором спорудження пам'ятника митцю, домігся, щоб Мліївську станцію садівництва оголосили дендропарком, підготував «Путівник по музею С. С. Гулака-Артемовського в Городищі» (1979). Власним коштом придбав для музею С. С. Гулака-Артемовського 950 експонатів. Був членом правління районних організацій Українського товариства охорони пам'яток історії і культури та товариства охорони природи. Виступав з лекціями, опублікував у газетах понад 50 краєзнавчих матеріалів, Написав історію цукрозаводу в Городищі, яку планував видати.

Нагороджений Великою срібною медаллю Всесоюзної сільськогосподарської виставки, трьома медаллями учасника виставки, медаллю «За доблесну працю» (1958), грамотами Правління обласних організацій УТОПК та товариства охорони природи.

У 2013 р. рішенням Городищенської міської ради йому присвоєно звання Почесного громадянина Городища.

Праці: З досвіду роботи Городищенського народного музею / Г. Х. Коваль // Український історичний журнал. – 1970. – № 11. – С. 156; «Стоїть явір над водою...» / Г. Х. Коваль // Музика. – 1972. – № 2. – С. 33; Дар художника / Г. Х. Коваль // Соціалістична культура. – 1972. – № 8. – С. 37; Народники Городища / Г. Х. Коваль // Колгоспні лани. – 1974. – 28 листоп. – С. 2; Батьківщина цукроваріння / Г. Х. Коваль // Черкаська правда. – 1974. – 7 груд. – С. 3; Композитор у Городищі / Г. Х. Коваль // Черкаська правда. – 1975. – 8 лип. – С. 3; Симиренків дім науки / Г. Х. Коваль // Колгоспні лани. – 1980. – 26 листоп. – С. 3.

Література: Коваль Георгій Хомич // Пономаренко М. Краєзнавці Черкащини : біобібліогр. слов. / М. Пономаренко. – Золотоноша, [б. в.], 2003. – С. 42; Осипенко О. Альфа й Омега Георгія Коваля / О. Осипенко // Нова Доба. – 2012. – 5 берез. – С. 6; Нікітенко В. Пам'яті першого краєзнавця / В. Нікітенко // Вісник Городищини. – 2013. – 11 жовт. – С. 2.

Микола Щербина

КОЗОРИЗ Віктор Петрович

(07. 10. 1967, с. Великий Хутір Драбівського району Черкаської обл.). Журналіст, краєзнавець. З селянської родини. Закінчив Інститут журналістики Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка (1994).

Працював зав. відділу газети «Молодь України», оглядачем газети «Сільське життя», кореспондентом радіо «Свобода». Проживав у Миргороді (1995–2003), де працював кореспондентом газети «Миргород», керівником прес-служби Миргородського міськвиконкому, заступником міського голови з гуманітарних питань. Засновник і видавець газети «Миргородська правда». Від 2003 р. живе і працює у Харкові редактором газети «Дорожня карта». З 2009 р. – член Національної спілки журналістів України.

Краєзнавчими дослідженнями займається з 2008 р. Починав із дослідження власного родоводу. У 2010 р. під час Всеукраїнського пошукового конкурсу «У нас одне коріння» посів II місце

в номінації «Мій рід». Коло краєзнавчо-дослідницьких інтересів – історія села Великий Хутір та великохутірських родів, історія Драбівщини, діяльність Золотоніського повітового земства тощо. Першим дослідив матеріали Рум'янцевської ревізії, а також – історію церков та біографії місцевих церковнослужителів, історію розвитку освіти в селі. Створив Книгу Пам'яті села Великий Хутір.

Автор понад 20 краєзнавчих статей у районних та обласній газеті, у збірниках «Краєзнавство» та «Український селянин», «Краєзнавство Черкащини». Створив і підтримує Інтернет-сайт села Великий Хутір. Був одним з ініціаторів відновлення діяльності сільського історико-краєзнавчого музею. За його ініціативою в селі було встановлено пам'ятну дошку першому голові колгоспу «Незаможник» Я. О. Дроботу, який під час голодомору 1932–1933 рр. рятував від голоду своїх односельців, а також – пам'ятного хреста на місці зруйнованої в роки радянської влади церкви пр. Пелагеї.

Член Національної спілки краєзнавців України (2012).

Праці: Великий Хутір [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.velikijhutih.cherkassy.ua>. – Назва з екрану; Козорізи. Історія роду : іст.-краєзнав. нарис / В. П. Козоріз. – Х. : [б. в.], 2010. – 47 с. : іл.; Там, де молились наші предки / В. П. Козоріз. – Х. : Федорко, 2010. – 86 с. : іл.; Нариси з історії Великого Хутора / В. П. Козоріз. – Х. : Козоріз В. П., 2011. – 545 с. : іл.; Книга Пам'яті села Великий Хутір / В. П. Козоріз. – Х. : Козоріз В. П., 2011 – 100 с. : іл.; Наш край 100 років тому : док. нарис / В. П. Козоріз. – Х. [б. в.] : 2011. – 40 с.

Література: Поташний Ю. Великий Хутір виходить в Інтернет / Ю. Поташний // Віче. – 2011. – № 3. – С. 54; Марченко О. Сайт села щодня відвідують 50 осіб / О. Марченко // Газета по-українськи. – 2011. – 22 лип.; Висоцька Н. Журналіст пише книги з історії рідного села й започаткував його сайт / Н. Висоцька // Нова доба. – 2013. – 21 берез.

Василь Мельниченко

КОМАРНИЦЬКИЙ Микола Федорович

(07. 11. 1899, с. Трипілья Обухівського району Київської обл. – 01.11. 1984, м. Умань). Журналіст, краєзнавець. Із селянської родини. Закінчив Уманську чоловічу гімназію (1918), природниче відділення фізико-математичного факультету Київського університету.

У 1907 р. його сім'я переїхала до Умані. В 1920–1924 рр. служив в Уманському окружному військкоматі, був кореспондентом місцевої газети «Робітничо-селянська правда». З 1931 р. – науковий співробітник Уманського державного історичного архіву. Був делегатом II Всеукраїнського з'їзду архівних працівників (1931). У 1931–1941 рр. бере участь у роботі секції наукових працівників Умані, є співробітником Центрального кооперативного музею у Києві, працює над темою революційного руху на Уманщині в період революції 1905–1907 рр.

З 10 липня 1941 р. – на фронті, потрапляє в оточення і полон (до травня 1945 р.). Після війни – у радянських фільтраційних таборах та спецпоселенні на Уралі. У жовтні 1946 р. повернувся до Умані, де працює в різних організаціях. З ентузіазмом взявся за збиральницьку роботу, листувався з письменниками Ю. Смоличем, Л. Первомайським, В. Сосюрою, П. Панчем, скульптором Г. Петрашевич і майстром кераміки Д. Головком. Публікувався в пресі, передавав музею свої документи, статті та альбоми пісень. З 1951 р. – співробітник газети «Уманська зоря». Його статті й дослідження друкуються в журналах «Жовтень», «Радуга», «Радянський архів», «Военно-исторический журнал». Бере активну участь у підготовці збірки «Умань», видання «Історія міст і сіл УРСР. Черкаська область», «Шевченківського словника», збірки «Поет революції» (про І. Ю. Кулика), готує до друку власну книгу нарисів-розповідей «Алеями та стежками Софіївки». Всього за 60 років кореспондентської діяльності в пресі опубліковано майже тисячу його статей.

Основна частина його досліджень та документів зберігається в державному архіві Черкаської області. Значні матеріали передані Уманському краєзнавчому музею.

Праці: Альбом пісень, записаних у кінці XIX ст. / М. Ф. Комарницький // Уманський краєзнавчий музей (УКМ). – Д 499; Бібліографічні картки / М. Ф. Комарницький // Уманський краєзнавчий музей (УКМ). – НДФ – 133; Списки літератури та історичні довідки з історії Умані / М. Ф. Комарницький // Уманський краєзнавчий музей (УКМ). – НДФ – 226–229; Нариси-розповіді «Алеями та стежками Софіївки» / М. Ф. Комарницький // Уманський краєзнавчий музей (УКМ). – Д 521; Список періодичних видань (газет, журналів), які виходили в Умані в 1917–1947 рр. / М. Ф. Комарницький // Уманський краєзнавчий музей (УКМ). – Д 719.

Література: Малиновська Т. Щедрий серцем і душею... / Т. Малиновська // Журналіст України. – 1980. – № 12. – С. 28; Павленко С. Епоха Миколи Комарницького / С. Павленко // Уманська зоря. – 1999. – 11 листоп. – С. 3; Комарницький М. Ф. В годы империалистической войны / М. Ф. Комарницький // Октябрь – 1928. – № 2; Кулібаба Л. Краєзнавець, журналіст, людина / Л. Кулібаба // Уманська зоря. – 1999 – 6 листоп. – С. 4.

Людмила Шуйська

КОНОНЕНКО Світлана Іванівна

(02. 01. 1942, селище Черлак Черлакського району Омської обл., Росія). Педагог, архівіст, краєзнавець. Із сім'ї військовослужбовців. Закінчила історико-географічний факультет Псковського педінституту (1966).

У 1966–1969 рр. працювала учителем у школах Псковської обл. З 1970 р. працює в держархіві Черкаської області на посадах архівіста,

молодшого наукового співробітника, старшого археографа, завідувача відділу інформації, публікації та наукового використання документів. У 1983–1988 рр. – завідувач архівного відділу облвиконкому. З 1988 р. до 2000 р. обіймала посаду директора Державного архіву Черкаської області. Зробила вагомий внесок у розвиток архівної справи на Черкащині.

Брала активну участь у краєзнавчій роботі. Упорядковувала та описала фонди особового походження краєзнавців М. Ф. Комарницького, С. С. Нехорошева, Г. Ю. Храбана, родинний фонд сім'ї Симиренків, колекцію спогадів Героїв Радянського Союзу – визволителів Черкащини. Розробила тематичний огляд документів з історії сільського господарства області за 1917–1941 рр., склала історичні довідки про Кам'янський цукрокомбінат за 1844–1994 рр. та Черкаську друкарню (1878–1980). Обиралась членом правління обласної організації Всеукраїнської спілки краєзнавців України, була членом обласних комісій з питань поновлення прав репресованих, обласних редколегій «Книги Пам'яті України», «Реабілітовані історією».

За багаторічну сумлінну працю нагороджена Почесними грамотами Головного архівного управління при Раді Міністрів СРСР (1980), Головного архівного управління при Кабінеті Міністрів України (1998), облдержадміністрації (1997, 1998).

Праці: Фонд роду Симиренків Держархіву Черкаської області / С. І. Кононенко // Архіви України. – 2000. – № 1–3. – С. 50–54; Спогади черкашан про голод 1932–1933 років (за документами Держархіву Черкаської області) / С. І. Кононенко, С. І. Кривенко // Архіви України. – 2001. – № 3. – С. 78–85.

Література: Кононенко Світлана Іванівна // Українські архівісти (XIX–XX ст.): біобібліогр. довід. / Держкомархів України. УНДІАСД; упоряд.: І. Б. Матяш (кер.), С. Л. Зворський, Л. Ф. Приходько [та ін.]. – К., 2007. – С. 297–298.

Тетяна Клименко

КОРНОВЕНКО Сергій Валерійович

(28. 07. 1974, смт. Ширяєво Одеської обл.). Науковець, педагог, краєзнавець. Із сім'ї лікарів. Закінчив факультет української філології Черкаського державного університету ім. Б. Хмельницького (1996) за спеціальністю «учитель української мови і літератури, історії», аспірантуру. Доктор історичних наук (2010), професор (2012).

З 2001 р. працював на кафедрі новітньої історії і права, завідував кафедрою інтелектуальної власності та цивільно-правових дисциплін. З 2014 р. – проректор з наукової та інноваційної діяльності Черкаського національного університету ім. Б. Хмельницького. Серед пріоритетів наукових пошуків – аграрна історія, інтелектуальна власність, краєзнавство. Автор понад 170 наукових праць, в тому числі монографій та навчальних посібників. Узяв активну участь у організації та проведенні близько 50 конференцій різного рівня. Виконував обов'язки вченого секретаря, а з 2012 р. – голова спеціалізованої вченої ради із захисту кандидатських (з 2014 р. і докторських) дисертацій з історичних спеціальностей. Відповідальний секретар фахового видання «Український селянин» та член редколегії наукового збірника «Гуржіївські історичні читання».

Займається краєзнавством. За наслідками краєзнавчих досліджень публікував статті в журналі «Краєзнавство Черкащини» та наукових збірниках, виступав у засобах масової інформації. Брав участь у всеукраїнських та регіональних науково-практичних краєзнавчих конференціях. Член Національної спілки краєзнавців України (2012), обраний головою первинного осередку НСКУ університету. Делегат V позачергового з'їзду Спілки (2012). Почесний краєзнавець України.

Нагороджений Почесною Грамотою Міністерства освіти і науки України. Був стипендіатом Кабінету Міністрів України (2007–2009) та Верховної Ради України для молодих учених (2012).

Праці: Орест Левицький / С. В. Корноненко // Краєзнавство Черкащини. – 2005. – № 8. – С. 115–118; Формування історичної пам'яті про Кобзаря в сучасній Україні (за матеріалами сільських музеїв Черкащини) / С. В. Корноненко // Черкащина в

контексті історії України : матеріали Сьомої наук.-краєзнавчої конф., присвяченої 200-річчю від дня народж. Т. Г. Шевченка та 60-річчю утворення Черкас. обл. – Черкаси, 2014. – С. 28–35; Шевченківська тематика в експозиціях сільських музеїв Черкащини / С. В. Корновенко // Краєзнавча Шевченкіана України : матеріали XIII Всеукр. наук. іст.-краєзнавчої конф., присвяченої 200-річчю від дня народження Т. Г. Шевченка, м. Канів, 24–25 жовтня 2014 р. / за заг. ред. О. П. Реєнта. – К., 2014. – С. 205–210.

Література: Корновенко Сергій Валерійович // Голиш Г. М. Покликані високим і вічним. Викладачі Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького – члени національних творчих спілок / Г. М. Голиш, Л. Г. Голиш. – Черкаси, 2013. – С. 59–62.

Василь Мельниченко

КОСТЮКОВА Олена Миколаївна

(05. 04. 1952 р., м. Коломия Івано-Франківської обл.). Науковець, педагог, краєзнавець. Із родини службовців. Здобула фах учителя російської мови та літератури на філологічному факультеті Черкаського педінституту. Кандидат історичних наук, доцент.

Трудову діяльність розпочала в 1974 р. вчителем, директором Тарнавської восьмирічної школи (Монастирищина).

Від 1980 р. понад 18 років завідувала методичним кабінетом обласного підприємства «Черкаситурист», потім очолювала роботу відділу туризму і ресторанно-готельної справи в Східноєвропейському університеті (Черкаси). З 2004 р. – доцент кафедри туризму і готельно-ресторанної справи ЧНУ ім. Б. Хмельницького. В колі її наукових зацікавлень – теоретико-методологічні основи туризму, екскурсійна справа, екскурсійне краєзнавство. Авторка понад 120 публікацій, у тому числі монографій, науково-популярних краєзнавчих книг. Взяла участь у роботі понад 60 конференцій і симпозіумів різного рівня.

Брала участь у створенні обласного краєзнавчого товариства (1989) та облорганізації Всеукраїнської спілки краєзнавців. Обиралася делегатом III з'їзду ВСК. Член Національної спілки краєзнавців України (2013), почесний член ВСК. Нагороджена медаллю «За трудову доблесть» (1986 р.), знаком «Відмінник освіти України», численними грамотами.

Праці: Основні напрями становлення і розвитку краєзнавчо-екскурсійної справи 20-х роках XX ст. / О. М. Костюкова // Краєзнавство. – 2008. – № 1–4. – С. 15–21;

Краєзнавчо-екскурсійна справа в Україні в 20-х роках XX ст.: суспільно-політичний, освітній і культурологічний аспект : монографія / О. М. Костюкова. – Черкаси : Вид-во ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2010. – 171 с.; Незатоплена пам'ять / О. М. Костюкова, М. І. Євтушенко. – Черкаси : Вертикаль, 2010. – 84 с.; фото, карти; Тарас Шевченко – славіний син Черкаської землі = Taras Shevchenko – the glorious son of Cherkasy region / [А. Ю. Чабан, О. М. Костюкова та ін.; фотоіл. Віктор Тархан]. – Черкаси : Бізнес-стиль, [2012]. – 157 с.

Література: Костюкова Олена Миколаївна // Краєзнавці України (сучасні дослідники рідного краю) : довідник. – К., 2003. – С. 106; Костюкова Олена Миколаївна // Голиш Г. М. Покликані високим і вічним. Викладачі Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького – члени національних творчих спілок України / Г. М. Голиш, Л. Г. Голиш. – Черкаси, 2012. – С. 63–65.

Григорій Голиш

КРИВЕНКО Сергій Іванович

(10. 07. 1958, м. Томськ, Росія). Архівний працівник, краєзнавець. Із службовців. Закінчив історичний факультет Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка (1986).

З 1961 р. проживав в Криму. Трудову діяльність розпочав робітником заводу. З 1986 р. – архівіст, а з 1987 р. до листопада 2002 р. – начальник відділу інформації та викорис-

тання документів Державного архіву Черкаської області. За його участю підготовлено документальні виставки, радіо- та телепередачі з історико-краєзнавчої тематики. Співупорядник збірників документів «До історії відносин радянських установ Черкащини і Російської православної церкви в 1917–1965 рр.» (1988), «Черкащина в період Великої Вітчизняної війни 1941–1945 рр.» (2000), «Голод 1932–1933 років на Черкащині» (2002), «Г. Ю. Храбан. До 100-річчя з дня народження» (2002). Співавтор низки історико-краєзнавчих видань та публікацій у збірниках та пресі.

Брав участь у створенні Черкаської обласної організації Всеукраїнської спілки краєзнавців, обирався членом її правління. Був членом редколегій томів «Реабілітовані історією», «Книга Пам'яті України: Черкаська область» та Черкаської міської топонімічної комісії.

Праці: З історії антирелігійних кампаній / С. І. Кривенко // Родовід. – 1992. – № 3. – С. 42–47; Три короткі звістки про бандуристів та виконавців українських народних пісень Черкащини / С. І. Кривенко // Родовід. – 1993. – № 6. – С. 83–84; Соса П. П. Вулиці Черкас : іст. нарис / П. П. Соса, С. І. Кривенко, В. Б. Страшевич. – Черкаси : НДІТ ХІМ,

1997. – 138 с.; К истории отношений советских учреждений Черкасщины и Русской православной церкви в 1917–1965 гг. / С. И. Кривенко. – Черкассы : [б. в.], 1988. – 39 с.

Література: Мельниченко В. М. Кривенко Сергій Іванович / В. М. Мельниченко // Краєзнавство Черкасщини. – № 5. – 1996. – С. 112–113; Кривенко Сергій Іванович // Пономаренко М. Краєзнавці Черкасщини : біобібліогр. слов. – Золотоноша : [б. в.], 2003. – С. 44–45.

Тетяна Клименко

КРИВИЦЬКА Варвара Яківна

(17. 01. 1932, м. Канів Черкаської обл.). Музейний працівник, краєзнавець. Науковий співробітник, а потім завідувач відділу Канівського державного музею-заповідника (нині – Шевченківський національний заповідник у м. Каневі).

Публікувала шевченкознавчі та краєзнавчі дослідження в районних, обласних та всеукраїнських газетах і журналах. Надавала допомогу школам Канева та України у розвитку в них краєзнавчої роботи, створення шкільних музеїв. Брала участь у формуванні експозиції музею Тараса Шевченка в Каневі, а також музею в с. Прохорівка, присвяченого Максимовичу та Шевченку. Виявила краєзнавчий та шевченкознавчий архів видатного громадсько-культурного діяча, педагога Олімпіади Пащенко з Поділля, який завдяки їй побачив світ. Брала участь в організації Всеукраїнської виставки народних майстрів України «У вінок Кобзареві», присвяченій 175-річчю з дня народження Т. Г. Шевченка.

Нагороджена медаллю «За трудову відзнаку» Президії Верховної Ради СРСР, Почесними грамотами Президії Верховної Ради УРСР, грамотами Міністерства культури України та Черкаського обласного управління культури, Канівської міської ради та подяками Шевченківського національного заповідника.

Праці: Канівський державний музей-заповідник «Могила Т. Г. Шевченка» : путівник / упоряд. М. В. Баранова, В. Я. Кривицька. – Д. : Промінь, 1971. – 74 с. : іл.; Із книги народної шани / Т. Ф. Базилевич, М. В. Баранова, В. Я. Кривицька [та ін.]. – Д. : Промінь, 1976. – 255 с.

Література: Тамара Філіпович. І пригадався той шлях // Чернеча гора. – 2012. – №1(29). – С. 6; [Кривицька Варвара Яківна] // Пащенко О. Матеріали до життєпису / О. Пащенко. – Хмельницький, 2012. – С. 43–46, 48–50.

Зінаїда Тарахан-Берега

КРИВОШЕЯ Ігор Іванович

(25. 01. 1969, м. Ангарськ Іркутської обл., Росія). Науковець, педагог, краєзнавець. Закінчив історичний факультет Кіровоградського педінституту (1991). Кандидат історичних наук (1997), професор.

Трудову діяльність розпочав учителем історії і суспільствознавства Уманської середньої школи № 10 (1991–1994). З 1994 р. працює в

Уманському державному педінституті ім. П. Тичини: асистент, аспірант (1994–1997), асистент кафедри суспільних наук (1997), доцент (2002), заступник декана історичного факультету з міжнародної діяльності, завідувач кафедри загальної історії, завідувач кафедри всесвітньої історії та правознавства.

Коло науково-краєзнавчих інтересів: «Магнати Потоцькі на Правобережній Україні», «Шляхетство Уманщини», «Генеалогія населення Уманщини», «Хасидське паломництво в Умань: історія та сучасність». Оpubлікував понад 100 наукових та науково-популярних праць краєзнавчої тематики. Автор і ведучий історико-краєзнавчої програми «Скарбниця минулого» на каналі «Умань». Організатор виставки фотокопій архівних документів «Відгомін Січневого повстання на Уманщині» (2013). Вчений секретар заповідника «Стара Умань», член науково-методичної ради Уманського краєзнавчого музею.

Член Українського геральдичного товариства, Наукового товариства дослідників історії Київщини імені братів Руликівських, Польського історичного товариства, заступник головного редактора часопису «Емінак» (Київ-Миколаїв) та ін. Очолює первинний осередок Національної спілки краєзнавців України університету, був делегатом V позачергового з'їзду НСКУ, член правління облорганізації.

Відмінник освіти України (2001). Нагороджений Почесними грамотами Міністерства освіти і науки України (2004, 2008), бронзовою медаллю Польського комітету соціальної допомоги (2013).

Праці: Січневе повстання на Уманщині (до 150-річчя польського національно-визвольного повстання) / І. Кривошея. – Умань : Жовтий О. О., 2013. – 30 с.; Історія та геральдика Умані / І. Кривошея. – Умань : Жовтий О. О., 2010. – 24 с. – (Серія

«Уманські старожитності»; Нариси історії Уманщини (з найдавніших часів до 60-х років XX століття) : монографія / С. Ю. Монке, А. І. Петренко, І. І. Кривошея [та ін.] – К. : Київський університет, 2001. – 266 с.; Кузнець Т. В. Християнська Церква в Умані кінця XVIII – початку XX століття : монографія / Т. В. Кузнець, І. І. Кривошея, О. В. Скус. – Умань : Візаві, 2012. – 148 с.; Шляхта Уманщини в імперську добу (кінець XVIII – перша половина XIX ст.) / І. І. Кривошея. – Умань : Візаві, 2014. – 254 с.

Література: Кривошея Ігор Іванович [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://udpu.org.ua/viewpage.php?page_id=247. Назва з екрану.

Юлія Яруцн

КРИЖАНІВСЬКИЙ Прокіп Михайлович

(21. 07. 1918, с. Германівська Слобідка Обухівського району Київської обл. – 08. 01. 2011, с. Мліїв Городищенського району Черкаської обл.). Педагог, краєзнавець. Із селянської родини. Закінчив історичний факультет Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка. Учасник бойових дій війни 1941–1945 рр., інвалід війни 2-ої групи.

У 1946 р. почав працювати учителем історії, директором Деренківської восьмирічної школи Корсунь-Шевченківського району. У 1950–1990 рр. – учитель історії та суспільствознавства Мліївської середньої школи № 1 Городищенського району.

Тематика краєзнавчих досліджень: історія сіл Мліїв та Старосілля, життя та діяльність видатних уродженців краю, увічнення пам'яті воїнів Великої Вітчизняної війни 1941–1945 рр. Створив учнівське історичне товариство «Наша Вітчизна», зусиллями якого було зібрано тисячі речових та писемних пам'яток, фотодокументів, які склали основу шкільного музею. У 1984 р. на його базі було створено сільський краєзнавчий музей, яким він завідував. Як краєзнавець, був постійним дописувачем до районної газети. Співавтор нарисів «Мліїв» та «Старосілля» в томі «Історії міст і сіл УРСР. Черкаська область» (1972).

Нагороджений орденом Червоної Зірки, медалями «За бойові заслуги» та «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні»; нагрудним значком «Відмінник народної освіти»; пам'ятною медаллю Президії правління УТОПК «За активну участь в охороні пам'ятників Великої Вітчизняної війни 1941–1945 років»; грамотами Міністерства освіти УРСР.

Праці: З досвіду роботи історичного гуртка в школі / П. М. Крижанівський. – Черкаси : [б. в.], 1958. – 26 с.; Титар у Млієві / П. М. Крижанівський // Колгоспні лани. – 1967. – 16 верес. – С. 2; Великий Кобзар у Млієві / П. М. Крижанівський // Колгоспні лани. – 1974. – 8 берез. – С. 2; Цього ніколи не забути / П. М. Крижанівський // Колгоспні лани. – 1977. – 8 лют. – С. 2; Сторінки з історії Млієва / П. М. Крижанівський // Колгоспні лани. – 1977. – 27 верес. – С. 2; Мліїв і край у свій давнині і 325 років тому / П. М. Крижанівський // Колгоспні лани. – 1979. – 18 січ. – С. 2–3; Ніхто не забутий / П. М. Крижанівський // Вісник Городищини. – 2000. – 23 лют. – С. 2.

Література: Крижанівський Прокіп Михайлович // Пономаренко М. Краєзнавці Черкащини : біобібліогр. слов. / М. Пономаренко. – Золотоноша, 2003. – С. 46; Зінченко Н. Слово про колегу / Н. Зінченко // Вісник Городищини. – 2008. – 7 жовт. – С. 3.

Микола Щербина

КРИНИЦЬКИЙ Віталій Іванович

(19. 12. 1935, с. Велика Севастіанівка Христинівського району Черкаської обл.). Педагог, краєзнавець. Із селянської родини. Закінчив хіміко-біологічний факультет Уманського державного педінституту.

Трудову діяльність розпочав у 1955 р. в Уманській середній школі № 2 лаборантом. Після закінчення інституту працював учителем, партій-

ним працівником, директором Христинівської ЗОШ № 1. У березні 1987 р. створив шкільну літературну студію «Зернятко», (згодом стала міжрайонна). Веде багатогранну пошукову роботу, вивчає історію краю, збирає матеріал про видатних земляків, веде з ними переписку. Автор численних публікацій з історико-краєзнавчої тематики на шпальтах місцевої періодики.

За заслуги в організаторсько-педагогічній та творчій роботі нагороджений орденом «Знак Пошани», медалями «За доблесну працю», «Ветеран праці». Заслужений вчитель України, лауреат премії ім. О. А. Захаренка. Почесний громадянин Христинівського району.

Праці: Люби і знай свій рідний край: про що розповіли черепки / В. Криницький // Трибуна хлібороба. – 1994. – 16 лют.; Без права на забуття: [людина з легенди – Драченко Іван Григорович] / В. Криницький // Трибуна хлібороба. – 2000. – 8 верес.; У пам'яті народній : [до дня партизанської слави] / В. Криницький // Трибуна хлібороба. – 2002. – 18 верес.; Учителі, від Бога не вмирають / В. Криницький // Трибуна хлібороба. – 2006. – 18 жовт.; Видатні люди Христинівського району / В. Криницький // Зернятко : альм. міжшкільної дитячої літ. студії. – [Христинівка], 2008. – Вип. 7. –

С. 6–32; «Серця живуть вірністю»: 22 вересня день партизанської слави / В. Криницький // Трибуна хлібороба. – 2009. – 19 верес.

Література: Калиндрузь Л. М. Покликання – сіяти добро / Л. М. Калиндрузь. – Трибуна хлібороба. – 2005. – 17 груд.; Потрібна Л. Щоб перо не спіткнулося на слові / Л. Потрібна // Трибуна хлібороба. – 2011. – 21 груд.

Петро Горохівський

КУЗНЕЦЬ

Тетяна Володимирівна

(25. 02. 1961, с. Сальниця Хмельницького району Вінницької обл.). Науковець, педагог, краєзнавець. Із родини учителів. Закінчила історичний факультет Вінницького педінституту. Доктор історичних наук (2013), професор.

З 1987 р. працює в Уманському державному педуніверситеті ім. П. Тичини на посадах асистента, старшого викладача, доцента, завідувача кафедри, професора, декана історичного факультету.

У 2007 р. очолила створену в університеті науково-дослідну лабораторію «Історичне краєзнавство Уманщини», розробила основні напрямки її роботи. Лабораторія здійснює історико-біографічні дослідження, результати яких доповідаються на щорічних конференціях «Уманщина в іменах». Започатковано науковий проект «Сторінки усної історії Уманщини», у межах якого опубліковано п'ять збірників спогадів про голодомор в Україні, період колективізації, нацистської окупації, про визначних людей уманських сіл.

Наукові інтереси реалізує в площині історії православної церкви в Україні. Кількарічна праця з матеріалами фонду Київської духовної консисторії Центрального державного історичного архіву в м. Києві, уможливила персоніфікацію церковного кліру Уманського повіту XIX – початку XX ст. Вийшло чимало цікавих наукових розвідок про православні храми міста Умані та населених пунктів історичної Уманщини. Автор 115 публікацій, серед яких більша половина має краєзнавче спрямування.

Член Національної Спілки краєзнавців України (2010).

Праці: Населення Уманщини в XIX – на початку XX століття / Т. В. Кузнець. – К. : Київський університет, 2005. – 195 с.; Православне духовенство Уманщини XIX – початку XX століття / Т. В. Кузнець. – К. : Київський університет, 2006. – 608 с.; Православне духовенство Уманського повіту за матеріалами «Киевских Епархиальных Ведомостей» / Т. В. Кузнець // Київська старовина. – 2004. – № 1. – С. 135–149; «Труды Киевской Духовной Академии» як джерело вивчення біографій київських митрополитів / Т. В. Кузнець // Київська старовина. – 2012. – № 4. – С. 132–137; Сільське парафіяльне духовенство Київської єпархії: узагальнений портрет кінця XVIII – початку XX ст. / Т. В. Кузнець. – Умань : Візаві, 2013. – 464 с.

Література: кузнець Тетяна Володимирівна [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://udpu.org.ua/viewpage.php?page_id=247. Назва з екрану.

Ірина Кулик

КУКСА

Надія Василівна

(30. 06 1964 р., м. Знам'янка Кіровоградської обл.). Музейний працівник, педагог, краєзнавець. З селянської родини. Закінчила історичний факультет Кіровоградського педагогічного інституту.

У 1984–1996 рр. працювала учителем початкових класів, викладала історію, географію, право у школах Чигиринського району. З 1996 р. – на посаді старшого наукового співробітника Національного історико-культурного заповідника «Чигирин», з 2014 р. – завідувачка відділу «Суботівський історичний музей». За сумісництвом викладає історію в Суботівській загальноосвітній школі I–III ступенів. Впродовж 15 років – керівник гуртка історичного краєзнавства ім. М. Максимовича у цій школі. Є одним з організаторів учнівських історико-краєзнавчих конференцій «Чигиринщина в контексті історії України» (2006–2012), упорядником збірників їх матеріалів. Розробила програму спецкурсу «Історія Чигиринщини» для учнів V–XI класів та маршрути туристичних походів Чигиринщиною.

Коло дослідницько-краєзнавчих інтересів – пам'яткознавство, етнографія, музейна педагогіка, туристсько-екскурсійна робота. Розробляє наукові теми «Пам'ятки козацької доби на Чигиринщині» та «Дослідження творчого доробку Марка Федоровича Грушевського». Окрім того, досліджує голодомор 1932–1933 рр. на Чигиринщині, подій війни 1941–1945 рр. Має понад

200 публікацій в регіональних, всеукраїнських, зарубіжних наукових та публіцистичних виданнях. Учасник близько 200 науково-практичних історичних, археологічних, етнографічних конференцій різного рівня. Лауреат обласної краєзнавчої премії імені Максимовича (2014).

Праці: Український голокост 1932–1933 : Свідчення тих, хто вижив. – Т. VIII–X / за ред. О. Ю. Мицика. – К. : Києво-Могилянська академія, 2012–2014. – У складі колективу упорядників; Гетьманський Пустинно-Миколаївський Медведівський монастир / Н. Лавріненко, Н. Кукса, М. Сиволап. – Черкаси : Вид-во Чабаненко Ю., 2012. – 88 с.; Чигиринщина в подорожніх нотатках відомих особистостей XIX – I половини XX століття / Н. В. Кукса, Я. Л. Діденко. – Черкаси : Вертикаль, 2013. – 200 с.; Історичний контекст. Суботівська святиня: історія й сучасність / Н. Кукса // Тарас Шевченко. Текст і контекст. Великий льох / авт. проекту В. Пахаренко; упоряд.: В. Пахаренко, Ю. Гончар. – Черкаси, 2013. – С. 26–40.

Література: Визначено лауреатів премії імені Максимовича // Нова доба. – 2014. – 12 верес.

Яніна Діденко

КУРІННА Тетяна Миколаївна

(05. 09. 1958, с. Мліїв Городищенського району Черкаської обл.). Педагог, науковець, краєзнавець. Із робітничо-селянської сім'ї. Закінчила Київський державний педагогічний інститут ім. М. Горького за спеціальністю вчитель історії та суспільствознавства (1983). Кандидат історичних наук (2004).

Після закінчення Корсунь-Шевченківського педучилища в 1977 р. почала працювати в Антонівській середній школі Сквирського району Київської обл. З 1978 р. – учитель історії в Мліївській ЗОШ № 1. Організувала пошуковий загін учнів 5–8 класів, які дослідили життєвий і бойовий шлях Героя Радянського Союзу, мліївчанина, І. С. Буркута та створили літопис 254-ї Черкаської стрілецької дивізії, яка визволяла с. Мліїв. На основі зібраних матеріалів Рада Міністрів УРСР у 1986 р. присвоїла школі ім'я І. С. Буркута. З 2005 р. – на посаді доцента Національного педуніверситету ім. М. П. Драгоманова. Автор близько 50 наукових і науково-методичних праць з історії України, краєзнавства та педагогіки.

У 2003 р. побачила світ її монографія, присвячена історії с. Мліїв. З 2012 р. проживає в Черкасах, викладач Київського центру підвищення кваліфікації працівників сфери управління Міністерства соціальної політики України. Займається науково-просвітницькою діяльністю. Учасниця наукових конференцій різного рівня. Член національних спілок краєзнавців України (2014) та журналістів України (2004). Нагороджена нагрудним знаком «Відмінник освіти України» (2003), дипломом управління освіти Черкаської облдержадміністрації (2005), дотацією з фондів Програми дослідження Східної Європи ім. Ковальських та Меморіального фонду ім. Петра Чорного (2005).

Праці: Шляхом героя / Т. Курінна // Колгоспні лани. – 1986. – 27 берез. – С. 2; Мліїв і Городище у ті давні пам'ятні дні... / Т. М. Курінна // Вісник Городищини. – 2001. – 10 лют. – С. 1–2; Історія села Млієва (регіональний компонент з історії краєзнавства Черкащини з давнини до XX ст.) / Т. М. Курінна. – К. : Ін-т історії України, 2003. – 275 с.; Історія благодійництва на Середньому Подніпров'ї (регіональний компонент з історії благодійного руху з давнини до поч. XXI ст.) / Т. М. Курінна. – К. : Ін-т історії України, 2005. – 241 с.; Благодійна діяльність та її вплив на розвиток освіти, просвіти, духовності в Україні : метод. рек. з історії педагогіки / Т. Курінна. – Черкаси : Брама-Україна, 2012. – 52 с.; Топоніми Млієва: історичний аспект / Т. Курінна. – Черкаси : Видавель Вовчок О. Ю., 2014. – 24 с.

Література: Чос В. Мліїв має краєзнавчий посібник / В. Чос // Нова Доба. – 2004. – 10 лют. – С. 3; Покаш О. Нова книга Тетяни Курінної / О. Покаш, В. Чос // Вісник Городищини. – 2012. – 16 листоп. – С. 3; Щербина М. Стежка до науки / М. Щербина // Жіноча газета. – 2013. – 29 трав. – С. 3.

Микола Щербина

КУРІННИЙ Петро Петрович

(04. 16. 05. 1894, м. Умань – 25. 11. 1972, Мюнхен, Німеччина). Історик, краєзнавець, організатор музейної та пам'яткоохоронної справи. З родини адвоката.

Під час навчання в Уманській гімназії проводив самостійні археологічні дослідження на Уманщині і Звенигородщині (1911–1913), заснував Уманську філію Київського товариства охорони пам'яток старовини та мистецтва (1913–1918). У 1913 р. вступив до Університету Святого Володимира, після закінчення якого у 1917 р. його

зусиллями засновано музей Уманщини, основою якого стали особисті збірки історичного та археологічного характеру. У 1918 р. почав працювати учителем історії Уманської чоловічої гімназії, яку з 1921 р. очолює як директор. Склав «Показчик Історичного музею Уманщини в році 18-му». Займався збиранням пам'яток історії, археології, мистецтва, став директором соціально-історичного музею Уманщини. Домігся виділення для музею окремого приміщення, в якому він знаходиться до сьогодні.

У 1924 р. його призначають директором музею культур та побуту в Києво-Печерській лаврі, згодом працює директором Всеукраїнського музейного містечка (1926–1932) і одночасно бере участь в археологічних експедиціях, редагує збірник «Український музей». 25 лютого 1933 р. був заарештований та звинувачений в контрреволюційній діяльності, а 16 липня 1934 р. звільнений з під варти за недостатністю доказової бази, позбавлений права працювати за фахом протягом 5 років. Працював як економіст геологічної партії з відводу шахтних вод у рудниках Кривого Рогу, займався складанням кадастру малих річок України. У 1938–1941 рр. старший науковий співробітник інституту археології Академії наук УРСР, консультант Центрального історичного музею України.

В роки війни працює інспектором охорони пам'яток у Харкові. Згодом переїжджає до Києва, де стає заступником директором створеного музею первісної та старовинної історії. У 1943 р. повертається до Умані, щоб врятувати від розграбування один з найбагатших на той час музеїв. Він вирішив, що єдиним способом врятувати фонди буде їх евакуація до Німеччини. А тому разом із В. Стефановичем він спакував музейні цінності і, супроводжуючи їх, виїхав до Кракова (Польща), а згодом до м. Гохштадт (Німеччина).

Подальша його доля пов'язана з Українською вільною академією наук в еміграції, співзасновником якої став і він. Був одним із організаторів Українського історичного Товариства, викладав у Мюнхені в Українському вільному університеті.

Праці: Археологічна розвідка в околицях Колодистого над р. Синицею на Уманщині / П. П. Курінний // Коротке звітлення ВУАК за 1926 р. – К., 1927. – С. 63–70; Розкопки біля села Томашівка на Уманщині / П. П. Курінний // Коротке звітлення ВУАК за 1926 р. – С. 54–62; Соціально-історичний музей Уманщини / П. П. Курінний // Український музей : збірник. – К., 1927. – Т. 1. – С. 260–269.

Література: Умань та уманчани очима П. П. Курінного (з особистих щоденників за 1898–1917 рр.) / за ред. Ю. В. Торгала, Л. Д. Гарбузової. – Умань : Візаві, 2013. –

344 с.; Полонська-Василенко Н. Петро Петрович Курінний / Н. Полонська // Видатні діячі науки і культури Києва в історико-краєзнавчому русі України : біограф. довід. – К., 2005. – Ч. 1. – С. 309–312.

Юрій Торгало

КУРЧЕНКО Жанна Мака́рівна (Олександрівна)*

(09. 03. 1940, м. Севастополь – 29. 10. 2013, м. Сміла). Культпрацівник, педагог, краєзнавець. Із родини службовців. Закінчила Сімферопольське театральне училище за спеціальністю режисер-постановник масових дійств.

Чотири роки працювала в Сімферопольському драмтеатрі. Повернувшись на Черкащину, обіймала посаду директора Кам'янського будинку культури. Від 1967 р. працювала в Будинку піонерів м. Сміла культурним організатором, керівником театального та краєзнавчого гуртків. Відома як організатор туристських походів та екскурсій.

Разом зі своїми вихованцями займалася активною пошуковою роботою, зокрема збирала й публікувала матеріали про відомих земляків, історію Смілянщини, геральдику та символіку краю. Підготувала до друку краєзнавчу книгу «Щирі побачення з історією і сьогоденням Смілянщини». Брала участь у краєзнавчих конференціях та читаннях. Відзначена багатьма грамотами та подяками.

Праці: Вечорниці в таборі / Ж. М. Курченко // Позакласний час. – 2003. – № 4. – С. 5.; Драчук А. Б. Дитячий фольклор, зібраний на Черкащині / А. Б. Драчук., Ж. М. Курченко – Черкаси : Черкаський обласний центр туризму, краєзнавства та екскурсій учнівської молоді, 2008. – 40 с.; Щирі побачення з історією і сьогоденням Смілянщини / Ж. М. Курченко // Сміла. – 2013. – № 809; № 811; № 812; № 815.

Література: Трифонова Ю. Всюди встигнути і всім допомогти / Ю. Трифонова, О. Осіпова // Сміла. – 2012. – 1 квіт.; Харченко Ю. Вступила в театральний завдяки Шевченку та Паустовському / Ю. Харченко // Сміла. – 2013. – 10 лип.

Світлана Остапова

* За кілька років до своєї смерті Світлана Олександрівна дізналася, що її рідного батька звали Макар і відтак змінила своє по-батькові.

КУШНІР Алла Андріївна

(16. 05. 1959, с. Антонівка Шполянського району Черкаської обл.). Музейний працівник, краєзнавець. Із сім'ї колгоспників. Закінчила історичний факультет Одеського державного університету ім. І. І. Мечникова (1981). У 1981–1984 рр. працювала учителем в Лебединській середній школі № 2 Шполянського району Черкаської області. У 1984–1990 рр. –

молодший науковий працівник, 1990–2004 рр. – заступник директора з наукової роботи, 2004–2005 рр. – в. о. директора, а з 2005 р. – директор Черкаського обласного краєзнавчого музею.

Брала участь у створенні експозиції у новому приміщенні музею. Займалася дослідженням історії краю XVIII – початку XX ст. Один з авторів концепції та створення нових експозицій у відділах музею: «Робочий кабінет Василя Симоненка» у приміщенні редакції газети «Черкаський край» (1998); музею-садиби Героя України В. Чорновола в с. Вільховець Звенигородського району (2006), музею Т. Шевченка у с. Мошни Черкаського району та великих музейних виставок: до 1000-ліття прийняття християнства, історії книговидання, «Черкащани – учасники ліквідації Чорнобильської трагедії» та ін. Брала участь у розробці концепції та створенні музеїв «Історія розвитку освіти на Черкащині» в обласному інституті післядипломної освіти працівників освіти (2004), музею Г. Сковороди у Коврайській ЗОШ Золотоніського району (2012). Брала участь у проведенні обласного конкурсу на кращу регіональну екскурсію та кращого екскурсовода (2010). Учасник історико-краєзнавчих конференцій та автор краєзнавчих публікацій у газетах області.

Організувала роботу Першого і Другого Всеукраїнських з'їздів музейних працівників, присвячених 200-річчю від дня народження Т. Г. Шевченка (2010, 2012).

За багаторічну сумлінну працю та особистий внесок у розвиток музейної справи нагороджена Почесною грамотою Міністерства культури і мистецтв України (2003), Почесною відзнакою Міністерства культури України «За особистий внесок у розвиток культури» (2008).

Праці: Черкаський краєзнавчий. Путівник. – Черкаси: Брама-Україна, 2008; Черкаському краєзнавчому – 90 років. // Розвиток музейної справи на Черкащині. Матеріали науково-практичної конференції. – Черкаси: Брама-Україна, 2009, Черкаський обласний краєзнавчий музей – інформаційно-ілюстроване видання до 90-річчя створення Черкаського обласного краєзнавчого музею. / редкол. Чабан А. Ю, Кушнір А. А. та ін. – Черкаси: Бізнес-стиль, 2008, Музей Т. Г. Шевченка у Мошні. Путівник (у співавторстві). – Черкаси: ФОП Третяков, 2014.

Література: Соса П. П., Мельниченко В. М. Черкаському краєзнавчому – 80: історико-документальний нарис про Черкаський обласний краєзнавчий музей – Черкаси : Сіач, 1998; Черкаський обласний краєзнавчий музей – інформаційно-ілюстроване видання до 90-річчя створення Черкаського обласного краєзнавчого музею. (редкол. Чабан А. Ю та ін.). – Черкаси: Бізнес-стиль, 2008.

Валентина Нестеренко

КУШНІР-МАРЧЕНКО Костянтин Федорович

(15. 05. 1877, с. Мойсинці Чорнобаївського району Черкаської обл. – 19. 10. 1958, с. Мойсинці (затоплене, нині – с. Придніпровське, цього ж району). Краєзнавець. Із селянської родини. Закінчив Мойсинську земську початкову школу.

На початку XX ст. виконував обов'язки скарбника у споживчому кредитному сільському товаристві, був у Мойсинській волості старшиною. В Першу світову війну – на фронті. Наприкінці 1917 р. його обирають головою Мойсинського осередку «Просвіти», а згодом старшиною села і всієї волості, членом сільповіту, церковної ради.

У 1920–1930 рр. плідно працює в складі республіканської комісії з охорони пам'яток природи та історії, займається археологією, часто буває в бібліотеках та архівах Москви, Києва, Харкова, Полтави. Співпрацює з Академією наук, а інститут мистецтвознавства, фольклору та етнографії доручає йому збір краєзнавчих матеріалів на лівобережжі сучасної Черкащини. Публікується в журналі «Україна», наукових збірниках. Вів активну краєзнавчо-просвітницьку роботу. У 70-річному віці прийняв сан священника у сусідньому селі Митьки.

В Інституті рукописів Національної бібліотеки імені Вернадського зберігається його особовий фонд, який включає 135 одиниць зберігання, більшість з яких – щоденникові записи

1892–1955 рр., а також історичні нариси про села Бузьки, Більки, Воронинці, Демки, Крутьки, Лихоліти, Мельники, Митьки, Москаленки, Самовиця, Скородистик, Ревбинці, Чехівка. Ці та інші дослідження склали чотири томи «Науково-історичних робіт по вивченню батьківщини», в яких автор подає широкий опис минулого населених пунктів, походження їхніх назв, перекази старожилів, родоводи, описує звичаї і традиції, найпомітніших уродженців краю. Багатий матеріал зібрано ним і з історії місцевих церков, які він вивчав у 1920-х рр. В його розпорядженні були й ті матеріали, які пізніше загинули в роки громадянської та Великої Вітчизняної війн. Характерно, що багатющу спадщину залишила людина, яка не мала навіть середньої освіти.

Праці: Національна універсальна бібліотека ім. В. Вернадського. – Ф. 133. Кушнір-Марченко Костянтин Федорович (1877–1958).

Література: Білокінь С. Сільський історик-генеалог / С. Білокінь // Пам'ятники України. – 1987. – № 3. – С. 59–62; Миронець Н. Краєзнавець-аматор Кушнір-Марченко та його рукописний фонд / Н. Миронець // Історичне краєзнавство в Україні: традиції і сучасність : всеукр. наук. конф. – К. : Рідний край, 1995. – Ч. 1. – С. 47–48; Голиш Г. Подвижник краєзнавства / Г. М. Голиш // Вісник Золотоніщини. – 2000. – 13 січ.

Раїса Омелечко

КУШТАН Дмитро Павлович

(04. 06. 1973, м. Черкаси). Науковець, археолог, краєзнавець. Закінчив історичний факультет Київського університету ім. Т. Г. Шевченка (1999). Кандидат історичних наук (2008).

У 1990–1993 рр. працював лаборантом лабораторії охоронних археологічних досліджень Міністерства культури, лаборантом сектору археології Черкаського обласного краєзнавчого музею. З 1993 по 2011 рр. – у археологічній інспекції управління культури Черкаської облдержадміністрації на посадах старшого лаборанта, наукового співробітника, начальника. Проводив археологічні дослідження різночасових пам'яток: розвідки на поселеннях доби пізньої бронзи у зоні Кременчуцького водосховища; розкопки курганів у районах області.

могильника черняхівської культури Черкаси-центр; розкопки багатошарового поселення-замчища Б. Хмельницького у с. Суботів Чигиринського району. У 2011–2014 рр. працював науковим, старшим науковим співробітником відділу первісної археології Кримської філії Інституту археології НАН України, а з 2014 р. працює у відділі археології Криму Інституту археології НАН України на посаді старшого наукового співробітника. Коло наукових інтересів: археологія доби пізньої бронзи Середнього Подніпров'я і Криму, козацької доби.

Голова Черкаського обласного відділення Спілка археологів України. Створив сайт «Археологія Середньої Наддніпряниці». Автор понад 100 наукових публікацій, у тому числі однієї монографії, в яких міститься інформація про історію Черкащини за наслідками археологічних досліджень.

Праці: Рання історія міста Черкаси на основі археологічних джерел / Д. П. Куштан // Північне Причорномор'я і Крим у добу середньовіччя (XIV–XVI ст.). – Кіровоград, 2006. – С. 75–81; Результати археологічних досліджень на місці резиденції Богдана Хмельницького у Чигирині / Д. П. Куштан // Археологічні дослідження в Україні 2005–2007 рр. – К. ; Запоріжжя, 2007. – Вип. 9. – С. 52–59; Результати досліджень замчища Б. Хмельницького у Суботіві (за матеріалами розкопок 2008 р.) / Д. П. Куштан // Заповідна Хортиця. Історія запорізького козацтва: в пам'ятках та музейній практиці. – Запоріжжя, 2010; Могильник черняхівської культури Черкаси-Центр (за матеріалами розкопок 2000–2003 рр.) / Д. П. Куштан, О. В. Петраускас // ОІУМ. Черняхівська культура: матеріали досліджень. – К. ; Луцьк, 2011. – № 1 – С. 178–232; Кам'яні хрести Черкащини / Д. П. Куштан // Нові дослідження пам'яток козацької доби в Україні. – Вип. 21. – К., 2011. – Ч. 1. – С. 191–197.

Література: Нераденко Т. Археологія Чигиринщини / Т. Нераденко. – Черкаси, 2012. – С. 250–251.

Тетяна Нераденко

ЛАЗУРЕНКО Валентин Миколайович

(13. 09. 1976, с. Суботів Чигиринського району Черкаської обл.). Науковець, педагог, краєзнавець. Із селянської сім'ї. Закінчив історичний факультет Черкаського державного університету ім. Б. Хмельницького (1998). Доктор історичних наук (2012), професор (2014).

Працював учителем історії та правознавства в Суботівській ЗОШ

Чигиринського району. З 2001 р. працює в Черкаському державному технологічному університеті: викладач, доцент, професор, завідувач кафедри історії України та суспільних дисциплін. З 2014 р. – проректор з гуманітарно-виховних питань. Академік Академії наук вищої освіти України (2013).

Автор навчального посібника «Історія Чигиринщини (з найдавніших часів до сьогодення)» (2004). У 2004 р. започаткував видання серії науково-популярних книг «Бібліотека історичної пам'яті «Джерела вічності». У 2006 р. започаткував проведення в Чигиринському районі учнівських історико-краєзнавчих конференцій «Чигиринщина в історії України». Створив в університеті музей-аудиторію бойової і трудової слави Черкащини (2010) та центр національно-патріотичної гідності (2014). Учасник регіональних, всеукраїнських, міжнародних наукових конференцій, симпозіумів, історичних читань та круглих столів. В публікаціях та виступах в засобах масової інформації висвітлює історію Черкащини, порушує проблеми патріотичного виховання і формування національної свідомості громадян.

Бере активну участь у краєзнавчій роботі: з 2003 р. – заступник голови правління Черкаської облорганізації Національної спілки краєзнавців України; з 2005 р. – заступник редактора журналу «Краєзнавство Черкащини»; з 2008 р. – член ревізійної комісії НСКУ; з 2014 р. – голова конкурсної комісії з присудження обласної краєзнавчої премії ім. М. Максимовича. Автор (співавтор) близько 300 наукових праць з аграрної історії України, краєзнавства, народознавства. Делегат IV–V з'їздів НСКУ, Почесний краєзнавець України (2011).

Член Національної спілки журналістів України (2003). Почесний працівник туризму України (2010), Почесний журналіст України (2006), лауреат обласної краєзнавчої премії імені М. Максимовича (2005), лауреат обласної журналістської премії «Прометей» (2006), лауреат премії імені народного вчителя О. А. Захаренка (2011), почесний громадянин с. Новоселиця (2009) та с. Суботів (2010). Чигиринського району.

Праці: Бушин М. І. Черкаський край в особах. 1941–2001. Чигиринщина. Кн. 3 / М. І. Бушин, В. М. Лазуренко. – Черкаси : Відлуння-Плюс, 2003. – 304 с.; Історія Чигиринщини (з найдавніших часів до сьогодення) : навч. посіб. / В. М. Лазуренко – Черкаси : Ваш Дім, 2004. – 456 с.; Мудрість, дарована вікам / В. М. Лазуренко. – Черкаси : Ваш Дім, 2004. – 52 с.; На перехресті епох. Богдан Хмельницький та його доба / В. М. Лазуренко. – Черкаси : Ваш Дім, 2005. – 92 с.; Без права на забуття. Черкащина у роки Великої Вітчизняної війни 1941–1945 рр. / В. М. Лазуренко, Ю. М. Вовкотруб.

– Черкаси : Ваш Дім, 2005. – 372 с.; Місто слави / В. М. Лазуренко. – Черкаси : Ваш Дім, 2005. – 28 с.; Роль шкільних історико-краєзнавчих конференцій у формуванні національного патріотизму / В. М. Лазуренко. – Черкаси : [б. в.], 2008. – 44 с.; Михайлом освячені. Лауреати Черкаської обласної краєзнавчої премії імені Михайла Максимовича / В. М. Лазуренко. – Черкаси : Вертикаль, 2009. – 58 с.; Українське фермерство: злет і падіння (1921–1929 рр.) / В. М. Лазуренко. – Черкаси : ЧДТУ, 2013. – 474 с.; Чигиринський край в долі Тараса Шевченка / В. М. Лазуренко // Матеріали XIII Всеукраїнської наукової історико-краєзнавчої конференції, присвяченої 200-річчю від дня народження Т. Г. Шевченка, м. Канів, 2–25 жовт. 2014 р. / за заг. ред. О. П. Реєнта. – Черкаси, 2014. – С. 154–160.

Література: Висоцька Н. Патріотизм починається з усвідомлення належності до свого роду, знання історії рідного краю й поваги до народних традицій / Н. Висоцька // Нова Доба. – 2013. – 2 квіт. – С. 6; Призваний історією, покликаний майбутнім. Валентин Лазуренко: науковець, історик, краєзнавець, людина : біобібліогр. довід. / Ю. М. Вовкотруб, Є. М. Стрижак. – Черкаси : Вертикаль, 2006. – 144 с.; Реєнт О. П. З любов'ю і шанованню до рідної землі / О. П. Реєнт // Чигиринські вісті. – 2005. – 2 берез. – С. 3–4.

Людмила Фрей

ЛАЗУРЕНКО Юрій Миколайович

(25. 05. 1984, с. Суботів Чигиринського району Черкаської обл.). Науковець, педагог, краєзнавець. Закінчив історико-юридично-філософський факультет Черкаського національного університету ім. Б. Хмельницького (2007). Кандидат історичних наук (2013).

У 2010–2013 р. навчався в аспірантурі при кафедрі історії України Черкаського державного технологічного університету. З 2013 р. – викладач, доцент кафедри історії України та суспільних дисциплін цього університету. Член Національної спілки краєзнавців України (2010). Бере участь у організації краєзнавчо-просвітницьких заходів, упорядкуванні та виданні краєзнавчих матеріалів. Член Наукового товариства істориків-аграрників (2010) та Національної спілки журналістів України. (2012). Основне коло наукових інтересів – аграрна історія України, історичне краєзнавство. Автор (співавтор) понад 50 наукових праць.

Праці: Символ української державності // Історичний феномен Чигиринського краю. Матеріали науково – практичної конференції НІКЗ «Чигирин» 3 – 4 жовтня 2001 р. – К.: ТОВ «Видавництво Аратта», 2003. – С. 103–111 (співавтор.); На

перехресті епох. Богдан Хмельницький та його доба. – Черкаси: Ваш Дім, 2005. – 92 с. (співавтор.); Братські могили періоду Великої Вітчизняної війни 1941–1945 років на Черкащині // Залізничкові читання. Матеріали Другої учнівської наукової краєзнавчої конференції, с. Медведівка, 21 травня 2010 р. – Черкаси: Видавець Чабаненко Ю., 2010. – С. 5 – 11; Наслідки афганської війни (1979–1989 рр.) для Чигиринщини // Чигиринщина: історія і сьогодення. Матеріали науково-практичної конференції 30 вересня – 1 жовтня 2010 р. – Черкаси: Вертикаль, 2011. – С. 361–365.

Література: Лазуренко Юрій Миколайович // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki>

Тетяна Кужим

ЛИСЕНКО Іван Іванович

(14.09.1921, с. Золотоношка Драбівського району Черкаської обл. – 02.09.1997, там само). Художник-аматор, колекціонер, краєзнавець. Із селянської родини. Закінчив Харківський інститут культури.

Працював у колгоспі. Під час війни примусово вивозився до Німеччини, кілька раз втікав, потрапив до концтабору Бухенвальд, з якого був звільнений у 1945 р. Служив в армії, працював завідувачем бібліотеки і директором будинку культури у селі Золотоношка. Організував музей історії села й унікальну живописну галерею творів самодіяльних художників з різних куточків колишнього Союзу (близько 400 полотен).

Любов до історії і культури українського народу реалізовував у своїх картинах, за якими можна вивчати історію, звичаї та обряди рідного краю. Перша картина «Поле край села» з'явилася у 1950 р. Рідному селу присвятив найбільшу серію своїх робіт «Люди мого села». На основі народних переказів, легенд та пісень він створив цілу серію творів краєзнавчо-етнографічного спрямування – «Перший трактор в Золотоношці», «На новий урожай», «Куток мого села», «Жнива», «Ніч на Івана Купала», «Посвячення в парубки», «Рушники баби Наталки» та ін.

Упродовж життя художник мав 23 персональні виставки, у його творчому доробку понад 200 полотен. За свою діяльність митець отримав звання заслуженого майстра народної творчості України, нагороджений Почесною грамотою Президії Верховної

Ради України, а також премією ім. Катерини Білокур. Про майстра відзнято два документальні фільми: «Золотоношківські вечорниці» та «Сяйво фарб Івана Лисенка». Включений до Всесвітньої енциклопедії наївного мистецтва.

Праці: Лисенко Іван Іванович // Жива традиція: майстри народного мистецтва Черкащини. – Черкаси, 2009. – С. 40–47. іл.; Марченко Т. Іван Лисенко: «Писав, як душа веліла...» // Родовід. – 1997. – № 16. – С. 84–87. іл.; Марченко Т. Митець із села Золотоношки // Народна творчість та етнографія. – 1997. – № 2–3. – С. 97–101; Соколова О. Великий світ Івана Лисенка // Земля Черкаська. – 2010. – 7 травня. – С. 5.

Віктор Козоріз

ЛИСИЦЯ (ГОЛИШ) Лариса Григорівна

(28.06.1979 р., с. Чапаєвка Золотоношського району Черкаської обл.). Науковець, педагог, краєзнавець. Із родини службовців. Кандидат історичних наук (2007), доцент.

Закінчила історичний факультет (2001) Черкаського державного університету ім. Б. Хмельницького. Тоді ж розпочала трудову діяльність на посаді старшого лаборанта кафедри історії України. В 2006–2008 рр. працювала старшим лаборантом кафедри історіографії, джерелознавства та спеціальних історичних дисциплін, потім – викладачем цієї кафедри. З 2010 р. і донині – доцент кафедри археології та спеціальних галузей історичної науки. Серед пріоритетної проблематики наукових пошуків – історичне краєзнавство. Опублікувала понад 60 наукових та публіцистичних праць, в тому числі книга «Подорож Златокраєм. Нарис історії та сьогодення Золотоношського району» (у співавт.), кілька біобібліографічних покажчиків. Уклала 10 випусків прес-моніторингового видання НБ «Відгомін. Імідж ЧНУ ім. Б. Хмельницького в інформаційному просторі». Відповідальний секретар фахового часопису «Вісник Черкаського університету. Серія: Історичні науки» (напрямок «Історіографія, джерелознавство»). Взяла активну участь у роботі понад 30 конференцій, симпозіумів, читань різного рівня.

Член Національної спілки краєзнавців (2011), обрана секретарем первинної організації НСКУ університету. Лауреат обласної краєзнавчої премії ім. М. Максимовича (2008 р., у колективній номінації).

Праці: Функціонування спеціальних установ для постраждалих неповнолітніх громадян Черкащини в період відбудови (1943–1950 рр.) // Л. Г. Голиш // Черкащина в контексті історії України : матер. Другої науково-краєзнавчої конференції Черкащини. – Черкаси, 2005 – С. 330–339; Функціонування дитячих будинків на територіях Наддніпрянського та Східної України в 1943–1950 рр. // Л. Г. Голиш // Сторінки воєнної історії України : зб. наук. ст. – К., 2005. – Вип. 9. – С. 227–244; Голиш Г. М. Подорож Златокраєм. Нарис історії і сьогодення Золотоніського району / Г. М. Голиш, Л. Г. Голиш, М. Ф. Пономаренко. – Черкаси : Вертикаль, 2008. – 572 с. : іл.; Ромащенко Людмила Іванівна: доктор філологічних наук, професор : бібліоліогр. покажч. / уклад. Л. Г. Голиш. – Черкаси : Вид-во ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2010. – 36 с.

Література: Пономаренко М. Ф. Голиш Лариса Григорівна / М. Ф. Пономаренко // Краєзнавці Черкащини : бібліоліогр. словник. – Золотоноша, 2003. – С. 26–27.

Анатолій Морозов

ЛІХОВИЙ Ігор Дмитрович

(12.06.1957, с. Врублівка Романівського району Житомирської обл.). Державний та громадський діяч, дипломат, музеєзнавець, краєзнавець, культуролог. Закінчив Одеський політехнічний інститут (1979).

Працював на інженерних посадах Канівського електромеханічного заводу «Магніт». У 1987–1989 рр. – перший заступник голови Канівського міськвиконкому. В коло службових обов'язків входили питання розвитку гуманітарної сфери – освіти, культури, туризму, зарубіжних зв'язків, пам'яткоохоронної та природоохоронної роботи. Брав активну участь в увічненні пам'яті видатних діячів історії та культури у назвах вулиць, відкритті меморіальних дощок і знаків на честь пам'ятних подій та історичних постатей, пов'язаних з краєм, розвитку музейної інфраструктури. Один із засновників та перший голова товариства дружби «Канів – Сонома (США)» (1987), багатолітній голова Канівського міського відділення Товариства «Україна-Світ».

У 1989–2005 рр. – директор та генеральний директор Шевченківського національного заповідника, науковий співробітник

Інституту історії України НАНУ (2004–2005), заступник генерального директора Національного художнього музею України (2011–2013). Міністр культури та туризму України (2005–2006), Надзвичайний і Повноважний Посол України в Республіці Білорусь (2007–2010). З 2014 р. – перший заступник міністра культури України.

Організатор шевченківських та краєзнавчих наукових конференцій, куратор літературно-мистецьких виставок і пошукових експедицій в Україні та за кордоном – у Білорусі, Казахстані, Молдові, Росії, США, Франції. Віднайшов у США та повернув до України архів і мистецьку збірку художників з родини В. Г. Кричевського. Науковий консультант проекту реставрації музею Тараса Шевченка у Каневі (2002) та розробки генерального плану Шевченківського національного заповідника (2003).

Організував роботу з реставрації будинку музею Т. Г. Шевченка, першого музею «Тарасова світлиця», храму Покрови Богородиці, встановлення пам'ятного знаку козацькому гетьману Івану Підкові, шевченківської меморіальної дошки на Успенському соборі у Каневі. Автор ідеї та редактор вісника Шевченківського національного заповідника «Чернеча Гора» (1993–2005).

До пріоритетних наукових уподобань належить дослідження історії меморіалу Тараса Шевченка у Каневі та становлення музейного шевченкознавства, повернення імен незаслужено забутих та репресованих діячів української культури.

За вагомий особистий внесок у розвиток краєзнавства, збереження національної історико-культурної спадщини нагороджений орденом «За заслуги» III ст. (2000) та удостоєний звання «Заслужений працівник культури України» (1997). Має почесні відзнаки Українського фонду культури «За подвижництво в культурі» (1997), Товариства «Україна-Світ» «Єднання у співпраці» (2000), Міністерства культури і мистецтв України «За багаторічну плідну працю в галузі культури» (2005), а також медаль Михайла Драгоманова (2010).

Неодноразово обирався депутатом Канівської міської (1987–2002) та Черкаської обласної рад народних депутатів (1990–1994). Обирався до правління Українського фонду культури, Всеукраїнської спілки краєзнавців, президії Українського Товариства охорони пам'яток історії і культури. Дійсний член Міжнародної ради з питань пам'яток та історичних місць при ЮНЕСКО. Почесний краєзнавець України. Член Національної спілки журналістів України.

Праці: Ліховий І. Д. Тарас Шевченко: мозаїка цілоти. Каталог виставки шевченкіани Володимира Яцюка. – К.; Критика. 2012. – 52 с.; Ліховий І. Д. Світло з Тарасової гори. Шевченкіана // Український пріоритет. – Книга 5. – 2011. – С. 113–148; Видання творів Тараса Шевченка у фондах Шевченківського національного заповідника. Каталог /наук. ред. Ліховий І. Д. – К.; Криниця, 2004. – 239 с.; Ліховий І. Д. Канів у період окупації міста 1941–1944 рр. Матеріали науково-практичної конференції «Канів у контексті історії України». – Канів, 2004. – С. 56–62; Ліховий І. Д. Тарас Шевченко і Микола Реріх. Каталог виставки 2000–2001 років та матеріали круглого столу «Реріх і Шевченко». Українське Реріхівське товариство. – К., 2004; Ліховий І. Д. Симиренки в національній культурі: З покоління в покоління // Слово і час. – 1997. – № 3.

Література: Тарасова гора. Інтерв'ю з директором // Українська культура. – 1999. – № 3/4; Марусик Т. Владні ігри довкола Шевченка // Коментар. – 2004; Храм на високій горі: Інтерв'ю // Хрещатик. 2005. 31 серпня; Хто є хто. Влада, політика, громадська діяльність. – Вип. 4. – К. 2005. – С. 116; Мій орієнтир – Тарас Шевченко: Інтерв'ю // Дзєяслоу (Мінськ). – 2010. – № 3 (білор. мовою); Шевченківська енциклопедія: в 6 т. – Т. 3; – К., 2013. – С. 88–829.

Василь Мельниченко

ЛУБКО Микола Пилипович

(20. 05.1946, смт Лисянка Черкаської обл. – 01. 03. 2008, там само). Журналіст, краєзнавець. Закінчив історичний факультет Ужгородського державного університету (1969).

Працював учителем історії у Лисянці. До 1975 р. брав активну участь у створенні експозиції Лисянського районного краєзнавчого музею, був керівником цього закладу. У 1975 р. переїхав жити до с. Руновщина, що на Полтавщині, де викладав

у школі географію та астрономію. З 1990 р. по 1992 р. працював директором сільського будинку культури. Продовжував краєзнавчі студії, відновив роботу над дослідженням історії Лисянки, написав багато віршів, прозових творів про Лисянщину. Його праці постійно друкувалися у журналах та періодичній пресі. З 1995 р. перейшов на журналістську роботу у полтавській суспільно-політичній газеті «Вісті» – заступник редактора. Результатом його науково-краєзнавчих та етнографічних пошуків стало видання у 1998 р. книги «Знаменитий і многолюдний град», в якій досліджено історію Лисянки. У своїх науково-популярних статтях краєзнавець порушував актуальні та дискусійні питання.

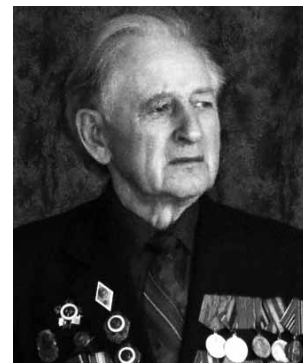
До таких краєзнавчих напрямів у його дослідженнях слід віднести вивчення походження назви Лисянка, Змієвих валів, місцевих легенд тощо.

Був членом Національної спілки Спілки журналістів України, Лисянської районної організації «Витоки» Всеукраїнської Спілки краєзнавців.

Праці: Лубко М. Знаменитий і многолюдний град. – Полтава: «Вісті», 1998. – 264 с.; Черкаська область. Лисянський район / М. Бушин, О. Даценко, І. Казікін, І. Кондратюк, М. Лубко // Історія міст і сіл УРСР. – К.: Головна ред. УРЕ АН УРСР, 1972. – С. 413–433; Край козацький. Довідник з історії Лисянщини / Шербатюк В., Березовський О., Лубко М. та ін. – К.: Наукова думка, 2002. – 408 с.

Література: Шербатюк В. Лубко Микола Пилипович // Край козацький. Довідник з історії Лисянщини / Шербатюк В., Березовський О. та ін. – К.: Наукова думка, 2002. – С. 158; Березовський О. М., Березовська О. В. Всякому по серцю рідний край. Пам'яті Миколи Пилиповича Лубка / О. М. Березовський, О. В. Березовська // Добридень. – 2008–2009. – № 23–24. – С. 41.

Олег Березовський, Володимир Шербатюк

ЛЮДНИЙ Федір Петрович

(18. 10. 1926, с. Русанівка Липоводлинського району Сумської обл.). Із селянської родини. Закінчив Сумський педінститут.

У 1933 р. під час голодомору померли батьки, бабуся, дідусь і дві менших сестрички. Виховувався батьковою сестрою. У вересні 1943 р. після звільнення села добровільно пішов на фронт. Учасник прориву ворожої оборони на Сандомирському плацдармі у січні 1945 р. Був командиром відділення. 8 лютого 1945 р. під час боїв на Одерському плацдармі його було поранено. Після війни до 1950 р. продовжував військову службу. Після звільнення в запас два роки працював секретарем Липоводлинського райкому комсомолу. В 1952–2005 рр. працював учителем, директором школи № 2 в м. Кам'янка та інспектором шкіл Кам'янського і Смілянського райвно. Має вищу категорію і звання старший вчитель, нагороджений значком «Відмінник народної освіти».

Автор 7 краєзнавчих книг та кількох сотень статей у пресі, активний учасник краєзнавчо-просвітницьких виховних заходів.

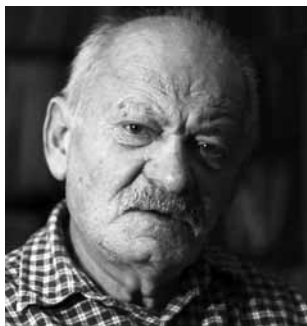
Почесний краєзнавець України (2013), лауреат краєзнавчої премії ім. Марії Шкалберди.

Нагороджений орденами: Вітчизняної війни 3 ст., Червоної Зірки, «За мужність», «За заслуги» 3 ст. та багатьма медалями, грамотами і цінними подарунками. Почесний громадянин міста Кам'янка,

Праці: Людний Ф. П. Шляхами відродження. Історія Косарського спиртового заводу. – Черкаси: Сіач, 1997. – 191 с.; Людний Ф. П. Кам'янське управління з експлуатації газового господарства. – Черкаси: Друкарня НДІТБХІМу, 1999. – 77 с.; Людний Ф. П. Дарунок бабусі. Оповідання для дітей. – Черкаси: Друкарня НДІТБХІМу, 2000. – 36 с.; Людний Ф. П. З мрією в майбутнє: Кам'яниці – 350. – Черкаси: НВФ Славутич-Дельфін, 2003. – 210 с.; Людний Ф. П. Шумить Холодноярський ліс: [До 50-річчя утворення Кам'янського держлісгоспу]. – Черкаси: Відлуння-ТТлос, 2004. – 191 с.; Людний Ф. П. Черкашани в роки війни. – К.: Дельфін, 2002. – 151 с.; Людний Ф. П. Дорогами війни. – К.: Україна, 2005. – 418с.; [Вид.2, доповнене: Фронтовими дорогами]. – Черкаси-Брама, 2006. – 517 с. [Вид.3, доповнене]. – Черкаси, Вертикаль, 2010. – 512 с.

Література: Кононенко Д. А. Літописець славних подвигів // Кримська світлиця. – 2011. – 28 жовтня; Шамрай О. Дорогами війни // Трудова слава. – 2006. – 30 вересня; У житті Федора Людного відбулася наша гірка історія // Трохименко В. Бо ти на землі людина. – Черкаси: Брама-Україна, 2006. – С. 216–227.

Олександр Шамрай

ЛЯЧИНСЬКИЙ Станіслав Станіславович

(29.07.1938, м. Звенигородка Черкаської обл.) Журналіст, краєзнавець. Закінчив Уманський сільськогосподарський інститут (1965), педагогічний факультет Української сільськогосподарської академії (1967).

Працював викладачем сільськогосподарського технікуму. У 1976–1979 рр. – директор Звенигородської районної станції юних натуралістів. З 1979 р. – кореспондент, завідуючий відділом, заступник редактора районної газети «Шевченків край». З 2000 р. – молодший науковий співробітник Звенигородського районного краєзнавчого музею ім. Т. Г. Шевченка.

Автор історико-краєзнавчі дослідження в місцевій газеті та в періодичних виданнях. Член Національної спілки журналістів України. Почесний член Всеукраїнської спілки краєзнавців. Почесний громадянин міста Звенигородка. Депутат Звенигород-

ської міської ради, секретар постійної комісії з питань збереження пам'ятних місць та впорядкування назв вулиць. Організатор і учасник природоохоронних і краєзнавчих експедицій – «Тікич-76», «Тікич – Синюха-77».

Має значний творчий доробок з історії Звенигородщини, досліджував гору Звенигора. Автор книги «Храми Звенигородщини» (2004). Редактор краєзнавчого альманаху «Спадщина».

Відзначений Подякою Президента України та грамотою Черкаської облдержадміністрації (2009) за популяризацію, підготовку до друку та відтворення праці А. Ю. Кримського «Звенигородщина Шевченкова Батьківщина. З погляду етнографічного та діалектологічного».

Праці: Лячинський С. Храми Звенигородщини. – К.: Техніка, 2004. – 80 с.: іл.; Лячинський С. Мотиви любові до рідного краю у творчості Т. Г. Шевченка. Матеріали Четвертої науково-практичної конференції «Черкащина в контексті історії України, присвяченої 195-річчю від дня народження Т. Г. Шевченка / відп. ред. В. М. Мельниченко. – Черкаси: Вертикаль, видавець Кандич С. Г., 2010. – С. 43–48; Лячинський С. По Тікичу // Шевченків край. – 1977. – 18 жовтня; Лячинський С. Шляхи оспівані Тарасом // Шевченків край. – 1981. – 7 квітня.

Література: Лячинський Станіслав Станіславович // Звенигородщина Словник-довідник. – Черкаси. «Відлуння Плюс», 2008 – С. 77; Бурій В. Краєзнавчий журнал «Спадщина» // Місто робітниче. 2016. – 4 березня.

Олена Наріжна

ЛЯШКО Юрій Юрійович

(14.02. 1968, м. Черкаси). Музейний працівник, археолог, краєзнавець. Із родини лікарів. Закінчив історичний факультет Кіровоградського державного педуніверситету ім. В. Винниченка (1995).

З 1973 р. проживав у с. Жаботин Кам'янського району Черкаської області. Ще школярем впродовж чотирьох польових сезонів брав участь у роботі Лісостепової Правобережної археологічної експедиції Інституту археології АН УРСР під керівництвом професора Г. Т. Ковпаненко. Проводив краєзнавчо-археологічні дослідження на території села Жаботин. В період 1981–1986 рр. дослідив і відкрив 30 пам'яток археології. В результаті цих досліджень була зібрана велика колекція старо-

житностей, яка в 1996 р. була передана до фондів Кам'янського державного історико-культурного заповідника.

Під час навчання в університеті викладав історію і географію в Жаботинській загальноосвітній школі, де створив краєзнавчий гурток і разом з учнями проводив дослідження рідного краю, за матеріалами яких було створено шкільний музей.

З 1996 р. – завідувач історичного музею Кам'янського державного історико-культурного заповідника і за сумісництвом – старший науковий співробітник обласної археологічної інспекції. Бере участь археологічних експедиціях. Основні напрямки наукових інтересів: археологія краю, доба козаччини, визвольні рухи 1917–1921 рр., зокрема історія Холодноярської повстанської організації, період Другої світової війни на території краю. Автор музейних експозицій, присвячених археології краю, історії XIV–XX ст., подій 1917–1921 рр., Другої світової війни. Ним зібрана велика колекція музейних предметів, серед якої лише відділ археології становить 1550 одиниць збереження. Результатом досліджень стало публікація 37 наукових та 96 науково-популярних статей. Входить до авторського колективу, який працює над виданням «Енциклопедія сучасної України» (том 7, 9). Представник громадської організації «Закінчимо війну», яка займається пошуком і перепохованням військовослужбовців, які загинули на території України, брав участь у роботі Всеукраїнської пошукової акції «Вахта пам'яті–2013» на території Букринського плацдарму.

Член Національної спілки краєзнавців України (2012). Нагороджений дипломами і почесними грамотами Міністерства культури України, Черкаської облдержадміністрації, НСКУ. Відповідальний секретар відділу охорони пам'яток історії і культури Кам'янського району і проводить роботу з їх обліку і збереження. Створив картотеку пам'яток району і склав 130 паспортів на всі об'єкти.

Праці: Відгомін сивої давнини, Кам'янка в період 1900–1917 рр., Революційні події 1917–1921 рр. на Кам'янщині, Холодноярська республіка 1918–1922 рр. // Місто на скелястих берегах Тясмину. – Кам'янка, 1992. – С.5–10; – С. 29–30; Пізньосередньовічні знахідки коло с. Червона Слобода Черкаського району // Нові дослідження пам'яток козацької доби в Україні. – К., 2001. – С. 66–68; Нова пам'ятка раннього залізного віку // Історичний феномен Чигиринського краю. – К., 2003. – С. 59–61; Поселення скіфської доби на території Кам'янського району Черкаської області // Джерело. – Вип. № 1. – Кам'янка, 2004. – С. 21–27; Німецько-фашистський окупаційний режим на території Кам'янського району Черкаської області // Не підлягає забуттю: збірник наукових статей, документів, матеріалів. – Черкаси, 2013. – 185–191.

Таміла Чутак

МАЗУРИК Микола Павлович

(02. 05 1917, с. Шукайвода Христинівського району Черкаської обл. – 11. 05. 2014, смт. Верхнячка). Педагог, краєзнавець. Із селянської родини. Закінчив Уманську педагогічну школу і факультет біології та хімії Уманського педінституту.

У довоєнні роки був другим секретарем Христинівського райкому комсомолу. Учасник війни 1941–1945 рр., політрук, воював на Південно-Західному фронті, потрапив в оточення. Учасник підпільного руху в с. Верхнячка. 1944–1945 рр. знову в діючій армії: лейтенант штурмового батальйону Ленінградського фронту. Після війни обіймав посади директора Чайківської, потім Ліщинівської, Шукайводської, пізніше – Верхняцької шкіл. В 1986 р. очолив ініціативну групу зі створення музею смт. Верхнячка і став його директором. Через п'ять років музей здобув звання народного.

Займався літературною творчістю: писав художньо-документальні повісті, оповідання, нариси. Понад 10 років очолював районну літстудію «Зажинок». Предметом його творчих зацікавлень стала також минушина рідного краю, зокрема історія Христинівського району та села Верхнячки. На сторінках регіональної періодики опубліковано сотні його матеріалів.

Нагороджений орденами Вітчизняної війни 2-го ст. та Богдана Хмельницького 3-го ст., багатьма медалями, значком «Відмінник народної освіти», численними грамотами та подяками. Лауреат Всесоюзного огляду народної творчості, дипломант конкурсу на кращий текст пісні «Моя Україна».

Праці: Мазурик М. Село Ліщинівка: куточок краєзнавця / М. Мазурик // Трибуна хлібороба. – 1967. – 6 квітня; Мазурик М. Партизанський бій: до 30-річчя Великої Перемоги / М. Мазурик // Трибуна хлібороба. – 1975. – 4 січня; Мазурик М. Юний підпільник / М. Мазурик // Трибуна хлібороба. – 1980. – 9 травня, 13 травня; Мазурик М. Мазурик М. Генерал-майор авіації: [Срулик С. О.] / М. Мазурик // Трибуна хлібороба. – 1989. – 9 травня; Мазурик М. Народні звитяжці: партизанська слава / М. Мазурик // Трибуна хлібороба. – 2002. – 11 вересня; Мазурик М. В тернистому бою / М. Мазурик // Трибуна хлібороба. – 2006. – 20 вересня; Мазурик М. П. Серця живуть вірністю: художньо-документальна повість / М. П. Мазурик. – Санкт-Петербург: [б. в.], 2010. – 370 с.; Мазурик М. Двічі реабілітований: оповідання, нариси / М. Мазурик. – Умань: Алмі, 2011. – 112 с.

Література: Добринська В. Його роки – його багатство: [Мазурик Микола Павлович] / В. Добринська // Трибуна хлібороба. – 1997. – 30 квітня.; Криницький В. «Серця живуть вірністю»: [книга М. Мазурика]: 22 вересня – день партизанської слави / В. Криницький // Трибуна хлібороба. – 2009. – 19 вересня.; Шумовська Р. В його творах – історія краю: [подаровані М. П. Мазуриком книги в ЦРБ «Двічі реабілітований», «Право на вибір»] / Р. Шумовська // Трибуна хлібороба. – 2012. – 14 січня.

Петро Горохівський

МАРЕНИЧ Антон Федорович

(24. 10. 1924 р., с. Галицьке (згодом зселене у зв'язку з будівництвом Кременчуцької ГЕС) – 23. 08. 2003 р., м. Золотоноша Черкаської обл.). Педагог, краєзнавець. Із селянської родини. Закінчив філологічний факультет Харківського державного університету та історичний факультет Полтавського педінституту.

Учасник бойових дій на фронтах Другої світової війни. У 1950–1959 рр. – завідувач Висоцького райвідділу освіти Рівненської області. У 1959 р. переїхав до м. Золотоноша, де працював інспектором райвно, а у 1960–1984 рр. – директором міської середньої школи № 6.

Плідно працював у царині освітянського та літературного краєзнавства. Його перу належить кілька десятків цікавих розвідок, опублікованих в місцевій пресі. Автор видання з історії школи № 6. Учасник та організатор багатьох просвітницьких заходів.

Нагороджений орденами Вітчизняної війни 2-го ст., Червоної Зірки, бойовими медалями, значком «Відмінник народної освіти» та численними грамотами й подяками.

Праці: Вирушали в похід партизани: дії партизан у нашому районі / А. Ф. Мареніч. – Прапор Леніна. – 1985. – 7 березня; Почесний громадянин: про Т. Г. Соловйова / А. Ф. Мареніч – Прапор Леніна. – 1988 – 9 травня; Україна і українська мова / А. Ф. Мареніч // Златокрай. – 1996. – 18 травня; Наша мова в чаді русифікації / А. Ф. Мареніч // Черкаський край. – 1998. – 27 травня; Кризь терни до зірок / А. Ф. Мареніч. – Черкаси : Сіяч, 2000. – 54 с.; Лохвиця / А. Ф. Мареніч // Златокрай. – 2002. – 24 липня;

Література: Пономаренко М. Ф. Педагог, краєзнавець, публіцист / М. Ф. Пономаренко, І. С. Дробний // Златокрай. – 1994. – 29 жовтня.

Григорій Голиш

МАРИНОВСЬКИЙ Юрій Юхимович

(14.07.1952, м. Черкаси). Історик, краєзнавець. З родини військового. Закінчив історичний факультет Полтавського педінституту ім. В. Короленка (1977).

Будучи курсантом Донецького вищого військово-політичного училища, при виконанні службових обов'язків отримав тяжку травму хребта, інвалід I групи Радянської Армії. Вищу освіту здобув заочно. Вивчає історичне минуле свого рідного краю – Черкащини. Темами дослідження є: історія міста Черкаси і Канева, церкви, костьоли і монастирі, родовід дворянських родин, єврейсько-українські стосунки, літописні і фольклорні відомості про рідний край та ін. Публікувався у наукових і науково-популярних журналах і збірках: «Український історичний журнал», «Архіви України», «Мовознавство», «Краєзнавство» та ін. Видано шість книг: «Мотронинський монастир: історичний нарис» (1990), «Православні монастирі на терені сучасної Черкаської області до 1917 року», Кн.1 (1997), «Православні монастирі на терені сучасної Черкаської області після 1917 року», Кн. 2 (2003), «Черкаська минувшина – 2001» (2001); альманах «Шофар»: документи і матеріали про життя євреїв на Черкащині (2004); «Гулаки на Правобережжі Дніпра: Родовід і власність правобережних Гулаків з Артема. Матеріали до біографії роду» (Ч. I Альманаху «Батьківщина – 2012», 2013).

Лауреат обласної літературно-краєзнавчої премії ім. М. Максимовича (1998 р.), переможець (разом з Іваном Удовиком) Всеукраїнського конкурсу «Пушкинское кольцо – 2010».

Праці: Мариновський Ю. Мотронинський Троїцький монастир / Ю. Мариновський. – Черкаси, 1990. – 60 с.; Мариновський Ю. Черкаська минувшина. Кн.1. Православні монастирі на терені сучасної Черкаської області до 1917 року. – Черкаси : Відлуння, 1997. – 208 с.; Мариновський Ю. Черкаська минувшина. Кн. 2. Православні монастирі на терені сучасної Черкаської області після 1917 року. – Черкаси, 2002. – 480 с.; Мариновський Ю. Гулаки на Правобережжі Дніпра : родовід і власність правобережних Гулаків з Артема : матеріали до біографії роду. Ч. 1. – Черкаси : Вертикаль, 2014. – 510 с.

Література: Лазуренко В.М. Мариновський Юрій Юхимович // Михайлом осячені : лауреати Черкас. обл. краєзн. премії ім. М. Максимовича. – Черкаси, 2009. – С. 24; Бойченко, Н. Моє життя – спроба довести його потрібність // Дзеркало тижня. – 2001. – 21 квітня. – С. 11.

Василь Мельниченко

МЕЛЬНИЧЕНКО Василь Миколайович

(01.01.1949, с. Мурзинці Звенигородського району Черкаської обл.). Науковець, педагог, краєзнавець, громадський діяч. З родини службовця. Закінчив географічний факультет Петропавлівського (Казахстан) педінституту (1971), аспірантуру Черкаського національного університету імені Б. Хмельницького (1997). Кандидат історичних наук (1998), професор (2012).

Трудову діяльність розпочав у 1971 р. вчителем сільської школи в Кокчетавській області Казахстану, служив в армії, працював вчителем Катеринопільської школи № 1, пізніше – на комсомольській, партійній та журналістській роботі.

З 1993 р. працює в Черкаському педінституті (з 2003 р. – Черкаський національний університет імені Б. Хмельницького) на посадах асистента, старшого викладача, доцента, професора. Був заступником декана історичного факультету, у 2007–2013 рр. – деканом історико-філософського факультету, директором ННІ історії і філософії, завідувачем кафедри. Нині – професор кафедри археології та спеціальних галузей історичної науки. У колі його наукових інтересів – економічна і регіональна історія, методологія та практика історичного краєзнавства, шевченкознавство, музейна та пам'яткоохоронна справа. Серед дисциплін, що викладає – «Історія рідного краю», «Історичне краєзнавство».

Побачили світ понад 200 його публікацій, у тому числі монографічні видання «Краєзнавство Черкащини: сторінки історії», «Шевченкіана Черкащини», навчальні посібники «Історичне краєзнавство», «Моя Черкащина», «Історична географія України» та ін. Очолював авторський колектив з написання путівника «Мандри Україною. Золота підкова Черкащини», був упорядником книг «Наймолодша в Україні. До 60-річчя Черкаської області», «Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького», інших наукових та науково-популярних видань.

Був співорганізатором чи взяв активну участь у проведенні понад 70 конференцій, симпозіумів, читань різного рівня. Під його керівництвом захищено 5 кандидатських дисертацій. Член

редколегій фахових видань «Вісник Черкаського університету. Серія: Історичні науки», «Український селянин», «Гуржівські історичні читання».

Брав у 1989 р. участь в організації установчої конференції обласного краєзнавчого товариства і був обраний членом його правління. З 1996 р. – заступник, а з 2001 р. – голова правління обласної організації Всеукраїнської спілки краєзнавців (з 2008 р. – НСКУ). Обирався делегатом і виступав на II–V з'їздах краєзнавців України. Редагує часопис «Краєзнавство Черкащини» та започаткований ним збірник «Черкащина в контексті історії України». Упродовж тривалого часу (до 2012 р.) очолював конкурсну комісію з присудження обласної краєзнавчої премії ім. М. Максимовича, у 2005–2010 рр. був головою ради з питань культури і духовності облдержадміністрації, є членом обласного Шевченківського комітету, експертної ради з книговидання. З 2002 р. – голова журі обласного конкурсу з історичного краєзнавства МАН України. Член президії Національної спілки краєзнавців України.

Лауреат обласної краєзнавчої премії ім. М. Максимовича (2007), Всеукраїнської премії ім. Д. Яворницького (2014). Почесний краєзнавець України. Нагороджений Почесною грамотою Кабінету Міністрів України, знаками «Відмінник освіти України», «За особливі заслуги перед Черкащиною», грамотами Міністерства освіти і науки України, обласної державної адміністрації та обласної ради, іншими численними відомчими та регіональними відзнаками.

Праці: Історичне краєзнавство: навч. посіб. для студентів іст. ф-ту / В. М. Мельниченко. – Черкаси: Видавничий від. ЧДУ ім. Б. Хмельницького, 2002. – 130 с.; Моя Черкащина (історія рідного краю від найдавніших часів до сучасності): навч.-метод. посіб. для вчителів та викладачів навч. закл. усіх типів / В. М. Мельниченко. – Черкаси: Вертикаль, 2006. – 232 с.; Трагедія незнищеного духу / В. Мельниченко // Національна книга пам'яті жертв Голодомору 1932–1933 рр. Черкаська область. – Черкаси, 2008. – С. 8–11. Аграрна реформа 1861 року на Черкащині / В. М. Мельниченко // Проблеми історії України XIX – початку XX ст.: зб. наук. пр. – К., 2011. – Вип. 18. – С. 104–108; Краєзнавство Черкащини: сторінки історії / В. М. Мельниченко. – Черкаси: Вертикаль, 2010. – 191 с.: іл. кольор.; Шевченкіана Черкащини / В. М. Мельниченко. – Черкаси: Брама-Україна, 2013. – 208 с.; Культурно-освітня сфера українського повного села (1943–1950 рр.): за матеріалами центральних областей України: [монографія] / В. М. Мельниченко, О. Шамрай. – Черкаси: Вертикаль, 2009. – 164 с.

Література: Мельниченко Василь Миколайович // Краєзнавці України (сучасні дослідники рідного краю): довідник. – К.; Кам'янець-Подільський, 2003. – Т. 1. – С. 139; Пономаренко М. Мельниченко Василь Миколайович / М. Пономаренко // Краєзнавці Черкащини: біобібліогр. слов. – Золотоноша, 2003. – С. 57; Мельниченко Василь Миколайович: кандидат історичних наук, професор: біобібліогр. покажч. / уклад.: Л. І. Сивявська, О. З. Силка; авт. вступ. сл. А. Ю. Чабан. – Черкаси: Вид-во ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2009. – 52 с.

Григорій Голиш

МЕЛЬНИЧЕНКО Марія Михайлівна

(19. 12. 1921, с. Підвисоке Новоархангельського району Кіровоградської обл. – 28. 12. 1997, м. Умань). Журналіст, краєзнавець. Із сім'ї службовців. Закінчила філологічний факультет Київського державного університету ім. Т. Шевченка (1970).

В роки війни з нацизмом брала участь у партизанському русі на Кіровоградщині, нагороджена п'ятьма медалями. З 1954 р. на журналістській роботі: працювала редактором Уманського районного радіомовлення, завідуючою відділом Уманської міськрайонної газети позаштатним кореспондентом обласних газет. Головні теми її газетних публікацій – історико-краєзнавчі матеріали періоду війни, висвітлення героїчних і трагічних її сторінок, пошуки невідомих імен воїнів, встановлення достовірних відомостей про злочини нацистських окупантів в німецькому таборі № 349 для радянських військовополонених в Умані.

Праці: Уманська яма – катівня і мужність / М. Мельниченко / Уманська зоря. – 1987. – 12 січ. ; 15 січ.; Уманське гетто і Сухий яр / М. Мельниченко // Черкаський край. – 1992. – 9 трав. – С. 3; Перемога починалася 41-го / М. Мельниченко // Краєзнавство Черкащини. – Черкаси, 1996. – П'ятий вип. – С. 23–27.

Література: Мельниченко Марія Михайлівна // Журналісти Черкащини (1954–2004) : бібліогр. довід. – Черкаси, 2003. – С. 124.

Людмила Шуїська

МИХАЙЛЮК Юрій Миколайович

(04. 04. 1972 р., с. Драбівка Корсунь-Шевченківського району на Черкащині). Науковець, педагог, краєзнавець. Із родини службовців. Вищу освіту здобув у Черкаському педінституті за спеціальністю «українська мова і література та історія». Працював у Черкаській загальноосвітній школі-гімназії № 20, а від 1996 р. – на кафедрі історії та етнології Ук-

раїни ЧНУ ім. Б. Хмельницького. Кандидат історичних наук, доцент. Обіймав посаду заступника декана історичного факультету.

У колі його дослідницьких пріоритетів – етносоціальні, соціально-економічні та політичні процеси середньовічної історії України, історичне краєзнавство. Ним опубліковано понад 90 наукових праць, у тому числі монографію «Південна Київщина в 60-х рр. XVI ст.: державне управління та громадське самоврядування», навчально-методичний посібник «Давня та середньовічна історія України». Виступав із доповідями та повідомленнями на багатьох міжнародних, всеукраїнських наукових та обласних науково-краєзнавчих конференціях.

Член НСКУ, обирався членом президії правління обласної організації Спілки. Член топонімічної комісії Черкаського міськвиконкому. Нагороджений почесними грамотами Черкаської міської ради, Національної спілки краєзнавців України та ін.

Праці: Дмитро Вишневецький / Ю. М. Михайлюк // Краєзнавство Черкащини. – Черкаси, 2005. – № 8. – С. 99–110; Волосний устрій Південної Київщини у литовську добу / Ю. М. Михайлюк // Україна Соборна : зб. наук. ст. – К., 2006. – Вип. 4, Т. 2. – С. 240–245; 2008. – 107 с.; Судова компетенція старост Черкаського і Канівського замків у XV – 60-х рр. XVI ст. / Ю. М. Михайлюк // Вісник Черкаського університету : [зб. наук. ст.]. Серія Історичні науки. – Черкаси, 2008. – Вип. 133–134. – С. 50–54; Південна Київщина в 60-х рр. XVI ст.: державне управління та громадське самоврядування : монографія. – Черкаси : Вертикаль, 2010. – 348 с. : іл.; Протиборство черкаських і канівських міщан із місцевою владою та землевласниками за свої права у другій чверті XVI ст. / Ю. М. Михайлюк // Вісник Черкаського університету : [зб. наук. ст.]. Серія Історичні науки. – Черкаси, 2010. – Вип. 192. – С. 30–34.

Література: Михайлюк Юрій Миколайович // Вчені Черкаського краю : біобібліогр. нарис. / уклад. О. А. Забеліна. – Черкаси, 2012. – Вип. 4. : Суспільні і гуманітарні науки, Ч. 1 : Історики, археологи, етнографи, фольклористи, Кн. 2 : К–П. – С. 89–93; Михайлюк Юрій Миколайович // Голиш Г. М. Покликані високим і вічним. Викладачі Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького – члени національних творчих спілок України / Г. М. Голиш, Л. Г. Голиш – Черкаси, 2013 – С. 76–78.

Григорій Голиш

МИЦИК Ангеліна Сергіївна

(08. 02. 1940, с. Стебне Звенигородського району Черкаської обл.). Педагог, краєзнавець, майстер соломоплетіння. З багатодітної селянської сім'ї. Закінчила Уманський сільськогосподарський інститут та Московську сільськогосподарську академію ім. Тімірязєва.

Викладала ботаніку в технікумах Тального, Звенигородки, Тальянок (1967–1976). Працювала методистом Звенигородської станції юних натуралістів (1976–2001), співробітником Тальнівського музею історії хліборобства (2001–2012).

Вивчала та популяризувала знання про культурні та природні багатства рідного краю. Дослідила та описала рослини Звенигородщини (1023 найменувань), з'ясувала їх цілющі властивості, зв'язок рослин із духовним життям людей – звичаями, піснями, магією. У місцевих газетах друкувала популярні оповіді про рослини рідного краю, які згодом склали основу книжки «Помічне зілля» (2010). Займається соломоплетінням, чим продовжує споконвічну народну традицію рідного краю. Відмінник народної освіти України (1996).

Праці: На горді бузина... / А. Мицик // Шевченків край (Звенигородка). – 1984. – 23 жовт.; У піснях, переказах, віршах / А. Мицик // Шевченків край. – 1984. – 6 листоп.; Дідова таємниця / А. Мицик // Шевченків край. – 1984. – 29 груд.; Євшан-зілля / А. Мицик. – 1987. – 27 черв.; Три святості. Великодні хліби / А. Мицик // Світовид (Тальне). – 1992. – № 5.; № 6; Здоров'я з осіннього саду / А. Мицик // Звенигора. – 1995. – 16 верес.; Зеленотрав'я / А. Коломієць, А. Мицик // Звенигора. – 1996. – 1 черв.; Довідка. Вірші. Помічне зілля: історія і цінність рослин. Ботанічна номенклатура. Фольклорні та етнографічні записи / А. Мицик // Мициківська левада. – К., 2006. – С. 330–372; Етнографічні записи / А. Мицик // Література рідного краю / упор.: В. М. Коваленко [та ін.]. – Черкаси, 2010. – С. 22–25.

Література: Мицик Ангеліна // Мициківська левада. – К., 2006. – С. 330; Мицик Ангеліна // Література рідного краю. – Черкаси, 2010. – С. 22; Слинько А. Крилаті капелюхи звенигородчанки. «Помічне зілля» – поради людям / А. Слинько // Нова доба. – 2011. – 22 верес.; Слинько А. Творчість серця (про А. Мицик) / А. Слинько // Порадниця. – 2011. – 24 листоп.

Вадим Мицик

МИЦИК Вадим Федорович

(12. 08. 1940, с. Вишнопіль Тальнівського району Черкаської обл.). Етнограф, краєзнавець, журналіст. З сім'ї поета і журналіста. Заочно навчався на факультеті фізвиховання Черкаського педінституту (1962–1967). Доктор філософії в галузі культурології (2008). Кандидат у майстри спорту. Заслужений працівник культури України (2006).

Почесний краєзнавець України (2011).

Навчався у Київському державному університеті ім. Т. Шевченка, з якого у 1965 р. був виключений за участь у національному русі. Вчителював в Умані (1962–1964), у 1965–1973 рр. працював в редакціях районних газет (Жашків, Тальне). Був звільнений за звинуваченням в українському націоналізмі і змушений був працювати інструктором зі спорту у Звенигородському автооб'єднанні (1973–1985).

Брав участь в установчій конференції обласного краєзнавчого товариства (1989), на основі якого постала об'єднана Всеукраїнської спілки краєзнавців (нині – Національної спілки краєзнавців України). Був делегатом установчого з'їзду ВСК (1990), III з'їзду Спілки (2003), очолював її осередок в районі.

Створив етнографічно-літературний музей у с. Вишнополь (1971), музеї у селах Здобуток Жовтня (1987), Баланівка (1988–1989). У 1985–1986 рр. організував музей історії хліборобства у Тальному. Досліджує народну творчість Тальнівщини. Детально дослідив обряд виряджання до війська, записував колядки, веснянки, купальські та калитянські пісні, ініціював відновлення та проведення народних свят у селах району. В складі етнографічної експедиції 1970–1971 рр. побував у селах лівобережної Черкащини, де вперше записав тужіння за померлими, загиблими у війні й увів їх у науковий обіг. Ініціював встановлення імен жертв голодомору 1932–1933 рр. у селах Тальнівщини. Автор книг «Ялиніне райце», «Виднокрай. Історія Тальнівщини в людях, подіях та експонатах музею, «Мициківська левада. Творчість однієї родини», «Музей історії хліборобства», альбому «Писанки Черкащини». Учасник Всесвітнього з'їзду писанкарів (1992).

Провів понад двадцять польових сезонів на розкопках трипільських поселень у Черкаській, Кіровоградській, Одеській, Чернівецькій областях. Відкрив три ранніх поселень Гребенюків Яр, Довжуків Куток, Антонівка та зразки писемності давніх хліборобів у Майданецькому.

Член Національної спілки журналістів України, Національної спілки краєзнавців України, Національної спілки майстрів народного мистецтва України. Лауреат премій ім. Вікентія Хвойки (1993), ім. Івана Нечуя-Левицького (2011), обласних премій ім. Михайла Максимовича (1996) та ім. Порфирія Демущького (2006). Нагороджений грамотами Міністерства культури України (1995, 2000, 2010), «Будівничий України» товариства «Просвіти» (2006), знаками – Черкаської облдержадміністрації

«Українська козацька держава. 360 років» та Національної спілки майстрів народного мистецтва України (2011).

Праці: Свята Сосячного циклу / В. Ф. Мицик. – К.: Знання, 1991. – 46 с.; Каша – мати наша / В. Ф. Мицик. – К.: Україна. – 2002. – 192 с.; Воїнська могила (статті, дослідження, записи пісень) / В. Ф. Мицик. – К.: МАУП, 2005. – 108 с. Писанки Черкащини / В. Ф. Мицик. – К.: КИТ, 2007. – 76 с.; Священна країна хліборобів. Міста і селища Трипільської цивілізації / В. Ф. Мицик. – К.: Пульсарі-Такі справи, 2006. – 262 с.; За законом Світового ладу. Трипільська цивілізація і світогляд українського народу / В. Ф. Мицик. – К.: МАУП, 2007. – 326 с.; Голодовка на Тальнівщині / В. Ф. Мицик. – К.: Персонал, 2008. – 296 с.; Виднокрай. Історія Тальнівщини в людях, подіях та експонатах музею / В. Ф. Мицик. – К.: КВПЦ, 2010. – 260 с.; З добрими людьми по чесній дорозі. Постагі / В. Ф. Мицик. – К.: КВПЦ, 2013. – 304 с.; Музей історії хліборобства – двадцять років на ниві духовності / В. Мицик // Черкащина в контексті історії України. – Черкаси, 2008. – С. 105–111; Голодовка на Тальнівщині та суміжних землях / В. Мицик // Проблеми історії України. Голод 1932–1933 років – геноцид українського народу. – К., 2008. – С. 270–299.

Література: Лицар української духовності // Трохименко В. Бо ти на землі – людина / В. Трохименко. – Черкаси, 2006. – С. 279–293; Мельник О. Вадим Мицик: до Трипілья треба підходити з чистою душею / О. Мельник // Українська газета. – 2006. – 28 груд.; Мицик Вадим. Мистецтвознавство // Жива традиція: майстри народного мистецтва Черкащини. – Черкаси, 2009. – С. 222–223.

Олег Шатайло

МИЦИК Добромир Вадимович

(12. 01. 1971, м. Звенигородка – 10. 11. 2002, там само). Краєзнавець. У Козацькому профтехучилищі (Звенигородський район) здобув фах пасічника.

Займався краєзнавством. Кілька польових сезонів брав участь в археологічних розкопках праміст трипільської культури у Майданецькому (1986–1988), Тальянках (1989–1992). У 1990–1992 рр. працював молодшим науковим співробітником Черкаського обласного краєзнавчого музею, Тальнівського музею історії хліборобства.

Брав участь у роботі районного осередку Всеукраїнської спілки краєзнавців. Учасник студентського голодування під час «революції на граніті» у Києві (1990).

Вивчав трипільську й народну кераміку з Тальнівського та Звенигородського районів. Захоплювався козацькою історією України – писав статті та сам їх ілюстрував. Відомі його розвідки

про старостів Черкас Дмитра Байду-Вишневецького, Осипа Дашковича, гетьмана Михайла Ханенка, про Романівську сотню Уманського полку. У 1991 р. опублікував розвідку «На шляху до президенства» про українських гетьманів з Черкащини Дмитра Вишневецького, Богдана Хмельницького та його сина Юрія, зв'язки з нашим краєм Івана Мазепи. Друкувався у газетах «Світовид», «Колос» (Тальне), «Жива вода» (Київ), збірнику «Мициківська левада» (2006).

Праці: Виставка символіки / Д. Мицик // Світовид. – 1991. – Ч. 10; Серп і жорна (ранне Трипілья) / Д. Мицик // Світовид. – 1991. – Ч. 12; Країна козаків / Д. Мицик // Музей історії хліборобства. – К., 2006. – С. 47–48; Черкаські старости. Гетьман з Умані. Романівська сотня. На шляху до президенства. Виставка символіки. Лист до сина / Д. Мицик // Мициківська левада. – К., 2006. – С. 373–384.

Література: Мицик Добромир // Мициківська левада. – К., 2006. – С. 373; Мицик Добромир Вадимович // Хоменко В. М. Звенигородщина: слов.-довід. / В. М. Хоменко. – Черкаси. – 2008. – С. 81.

Вадим Мицик

МИЦИК Ірина Петрівна

(28. 04. 1918, с. Вишнопіль Тальнівського району Черкаської обл. – 21. 11. 2001, там само). Фольклорист, краєзнавець. Закінчила Городищенський технікум плодоовочівництва (1938).

Працювала на дослідному полі у м. Сквирі Київської області. Із чоловіком, журналістом і поетом Федором Мициком і дітьми жили у Києві (1938–1941), а з початку війни й до кінця життя – у селі Вишнополі. У колгоспі росила й доглядала колгоспний сад.

Краєзнавчі публікації, присвячені лікарським травам, сортам яблунь, людям і подіям у селі, друкувала в місцевих газетах. З 1943 р. вела нотатки. Її етнографічні записи, щоденник надруковані у збірнику «Мициківська левада» (2006). Прикмети записувала майже все своє життя. Частина з них опубліковано у народознавчому віснику «Світовид» (1991, 1992). У селі Вишнопіль записала замовляння, 30 з них опубліковано.

Збирала свідчення та імена померлих під час голодоморів 1932–1933 та 1946–1947 рр. Записала понад двохсот імен і на основі зібраних даних написала книжку із п'ятнадцяти оповідей «Голод у Вишнополі» (1993), була учасницею Міжнародного симпозиуму «Голодомор-1933».

Праці: Збирайте лікарські рослини / І. П. Мицик // Соціалістичні лани. – 1962. – 24 квіт.; Буде село яблуневим / І. П. Мицик // Уманська зоря. – 1963. – 7 трав.; Дні болю і страждань / І. П. Мицик // Уманська зоря. – 1964. – 7 лют.; Найлюбіше дерево садити / І. П. Мицик // Колос. – 1967. – 21 груд.; Поет Федір Мицик / І. Мицик // Спогади. – К., 1990. – С. 8–9; Записи замовлянь / І. Мицик // Ви, зорі-зоріці. – К., 1991; Спогади про голод / І. Мицик // Народна книга-меморіал «33-й: голод». – К., 1991. – С. 297–302; Голод у Вишнополі / І. Мицик. – Тальне: [б. в.], 1993. – 36 с.; Палиця із липи (спогад) / І. Мицик // Вишне поле. – К., 2005. – С. 117–119; Голод у Вишнополі // Мицик І. Голодовка на Тальнівщині / І. Мицик. – К.: «Персонал», 2008. – С. 59–79.

Література: Фисун О. Яринині сади / О. Фисун // Слово Просвіти. – 2002. – Берез.; Довідка / І. Мицик // Вишне поле. – К., 2005. – С. 117; Довідка / І. Мицик // Мициківська левада. – К., 2006. – С. 82; Мицик В. Дерево Роду на Вишньому полі / В. Мицик // З добрими людьми по чесній дорозі. – К., 2013. – С. 164–165.

Вадим Мицик

МИЦУК Мирослав Федорович

(10. 08. 1939, м. Київ – 25. 03. 1965). Фольклорист, краєзнавець, поет, журналіст. З сім'ї поета і журналіста.

Зі шкільних років захоплювався фольклором – від бабусі записав колядки та щедрівки, загадки, кілька пісень. Зроблені ним записи увійшли до академічного видання «Колядки та щедрівки» (1965). Збирав приказки і прислів'я, пісні, брав участь у Другій республіканській нараді збирачів усної народної творчості (1957). Всього записав 900 народних пісень, близько 100 казок, легенд та переказів, 2500 прислів'їв та приказок, 450 загадок, 30 скоромовок, 20 народних прикмет і прогнозів погоди. Всього на Черкащині зібрав 3773 зразки української народної словесної творчості. Частина зібраних матеріалів публікувалася у збірниках серії «Українська народна творчість»: «Жартівливі пісні» (1961), «Загадки» (1962), «Українські прислів'я та приказки» (1963, 1989), «Колядки та щедрівки» (1965), «Танцювальні пісні» (1972) та ін.

Друкувався в районній, армійській та обласній пресі. У 1961–1962 рр. працював літпрацівником газети «Соціалістичні лани» (Тальне), співпрацював з багатьма газетами та журналами. Активно займався краєзнавством. Записав спогади старожилів, друзів та однокурсників свого батька, поета й журналіста Федора Мицика, розповіді матері поета Горпини Захарівни та дружини Ірини Петрівни. На їх основі написав літературно-документальний нарис «Життя – горіння».

Праці: Пісня мужніх (поети-фронтовики) / М. Мицик // Молодь Черкащини. – 1961. – 17 трав.; 1070 сторінок історії / М. Мицик // Під прапором комунізму. – 1962. – 14 верес.; Загадаю загадку... / М. Мицик // Черкаська правда. – 1962. – 22 груд.; Тарасова земля / М. Мицик // Черкаська правда. – 1963. – 22 лют.; Духовне багатство народу: думки збирача фольклору / М. Мицик // Уманська зоря. – 1963. – 14 трав.; Прислів'я та приказки про Т. Г. Шевченка / М. Мицик // Народна творчість та етнографія. – 1964. – № 1; Вірші. Народні усмішки. Казки. Фольклористика. Краєзнавчі статті. Рядки з щоденника / М. Мицик // Мициківська левада: творчість однієї родини. – К., 2006. – С. 210–264; Життя – горіння. Нарис про Федора Мицика – поета, журналіста, воїна. Спогади, бібліографія / М. Мицик; упоряд. В. Мицик. – К.: КИТ, 2007. – 155 с.

Література: Мирослав Федорович Мицик: збирач усної народної творчості // Народна творчість та етнографія. – 1965. – № 4. – С. 110; Дмитренко М. К. Мирослав Федорович Мицик / М. К. Дмитренко // Збирачі народних перлин. – К., 1988. – С. 42–47. Мицик Мирослав Федорович // Українська літературна енциклопедія: в 5 т. – К., 1995. – Т. 3. – С. 369; Дмитренко М. К. Мирослав Федорович Мицик / М. К. Дмитренко // Українська фольклористика. – К., 2002. – С. 125–132; Мирослав Мицик: фольклорист, поет, журналіст: біобібліогр. нарис. – К.: КИТ, 2009. – 28 с.

Вадим Мицик

МИХНЕНКО Григорій Кирилович

(7. 08. 1910, с. Настощка Рокитнянського району Київської обл. – 05. 01. 1990, с. Боровиця Чигиринського району Черкаської обл.). Педагог, краєзнавець. З родини службовців. Закінчив Київський педагогічний інститут ім. М. Горького (1947).

Педагогічну діяльність розпочав у 1930 р. в селах Рацево, Боровиця, Тіньки, Зам'ятниці Чигиринського району. У 1939–1941 рр. – інспектор шкіл Чигиринського райвідділу народної освіти. Учасник Другої світової війни. У 1948–1975 рр. – директор Боровицької середньої школи, яка стала

осередком педагогічного досвіду. Влітку 1959–1960 рр. викладав українську мову на курсах вчителів українських шкіл у Варшаві.

Після виходу на пенсію створив і очолив сільський краєзнавчий музей в Боровиці. Працював у архівах та бібліотеках Києва й Черкас, записував спогади старожилів, збирав експонати для музею, який був центром патріотичного виховання молоді.

Автор історичного нариса про село Боровицю в «Історії міст і сіл Української РСР. Черкаська область» (1972), статей, присвячених історії та важливим подіям в житті села, на сторінках районної газети. Працював над рукописом книги «На шляху до щастя» (нарис з історії Боровицької середньої школи).

Неодноразово обирався депутатом сільської та районної Рад, очолював районний відділ Товариства радянсько-польської дружби. Герой Соціалістичної праці (1968), заслужений учитель УРСР (1958). Нагороджений орденом Леніна, медалями «За трудову відзнаку», А. С. Макаренка та ін. відзнаками.

Праці: Боровиця / Г. К. Міхненко, М. Ф. Пономаренко // Історія міст і сіл Української РСР : у 26 т. Черкаська область. – К., 1972. – С. 669–676; В історії села – історія народу / Г. К. Міхненко // Зоря комунізму. – 1982. – 12 груд. ; 16 груд.; Боровиця / Г. К. Міхненко // Зоря комунізму. – 1966. – 1 верес. ; 3 верес. ; 6 верес.

Література: Міхненко Григорій Кирилович // Історія Шевченкового краю 1939–2002 : навч. посіб. з історії Черкащини / М. І. Бушин, Н. В. Гудачкова, В. М. Лазуренко, А. І. Лисенко. – Черкаси, 2003. – С. 170.

Любов Шмиголь

МОВЧАН Володимир Петрович

(01. 04. 1950, с. Криві Коліна Тальнівського району Черкаської обл.). Економіст, меценат краєзнавства. Із багатодітної селянської родини. Закінчив юридичний факультет Пермського державного університету (Росія). Доктор економічних наук (2001).

Був помічником кіномеханіка у селах Криві Коліна, Чеснопіль і Дворянка Тальнівського району, служив у армії. Працював 32 роки в правоохоронних органах Пермської області (Росія), пройшовши шлях від рядового міліціонера до полковника – начальника

управління держінспекції безпеки дорожнього руху УВС Пермської області. Від 2004 р. мешкає в с. Криві Коліна. Веде благодійницьку роботу, спрямовану на збереження та пропаганду духовної спадщини українського народу, за власні кошти збудував у селі приміщення початкової школи, будинок культури, відкрив пам'ятник Т. Г. Шевченку, церкву у рідному селі. Фінансував спорудження меморіального комплексу односельчанам – жертвам Голодомору 1932–1933 рр. В Тальному ним споруджено монумент чотирьом гетьманам України Дмитру Вишневецькому, Богдану Хмельницькому, Петру Дорошенку, Івану Мазепі (2013).

Взяв участь в реалізації краєзнавчого проекту з написання історії рідного села і виданні за його наслідками двохтомної книги «Криві Коліна: крізь терни і роки» (2010), яка відзначена краєзнавчими преміями імені М. Максимовича (2010) та премією імені академіка П. Тронька (2013).

Нагороджений орденом «За заслуги» 3-го ст., церковними орденами святого Володимира 2-го і 3-го ст. та архистратига Михайла, російським орденом Пошани, багатьма медалями та відзнаками.

Праці: А пам'ять негасна / В. Мовчан // Чистому серцем. Пам'яті Василя Доманицького. – Черкаси, 2010. – С.166–168; Криві Коліна: крізь терни і роки / В. Мовчан, І. Нерубайський, В. Олійник. – К. : КВІЦ, 2010. – 712 с.; Криві Коліна: долі людські роки / В. Мовчан, І. Нерубайський, В. Олійник. – К. : КВІЦ, 2012. – 748 с.

Література: Мовчан Володимир Петрович // Почесні імена України – еліта держави. – К., 2013. – С. 124–125. Мищик В. З добрими людьми по чесній дорозі / В. Мищик. – К., 2013. – С. 168–177.

Вадим Мищик

МОВЧАНІВСЬКИЙ Теодосій Миколайович

(09. 05. 1899, с. Берестівець Уманського району – 10. 05. 1938, Київ). Археолог, краєзнавець. З родини священника. Навчався в Уманському духовному училищі, а також у Київській та Одеській семінаріях (1913–1918).

Зробив вагомий внесок у розвиток музейництва на Уманщині. З 1919 р.,

очолюючи школу в Берестівці, створив музей при клубі, а також організував у селі курси лікнепу та осередок «Просвіти». З 1921 р. очолював школу у с. Краснопілка на Уманщині, де також організував краєзнавчий музей. Його ж зусиллями був організований краєзнавчий музей і в с. Верхнячка Христинівського району.

З 1925 р. працював завідувачем Бердичівського історичного музею, займався археологічними розкопками. Від 1933 р. – в Інституті історії матеріальної культури у Києві і продовжував брати участь у археологічних експедиціях. Зазнав репресій і в 1938 р. був засуджений до вищої міри покарання.

Праці: Бердичівський державний історико-культурний заповідник / Т. М. Мовчанівський // Провідник. – Х. : Пролетар, 1931; Чергові методологічні питання трипільської проблеми / Т. М. Мовчанівський // НЗ ІМК. – 1935. – Кн. 5-6. – С. 65–88; Здобування і техніка обробки металів за часів Київської Русі / Т. М. Мовчанівський; фото авт. // Науковий архів Інституту археології НАН України. – № 15а [без дати].

Література: Павлова В. Мовчанівський Теодосій Миколайович (1899–1938) [Електронний ресурс] / В. Павлова // Музейний простір України. – Режим доступу: <http://prostir.museum.ua/post/27662>. – Назва з екрану; Ярмошик І. І. Бердичівський соціально-історичний музей в контексті історичного краєзнавства східної Волині 20-тих рр. ХХ ст. / І. І. Ярмошик // Бердичів древній і вічно молодий : наук. зб. – Житомир, 2005. – Т. 1. – С. 171–176.

Василь Мельниченко

МОРОЗОВ Анатолій Георгійович

(19. 05. 1946, м. Шпола Черкаської обл.). Науковець, педагог, краєзнавець. Із родини службовців. Закінчив історичний факультет Київського педінституту ім. М. Горького (1980), аспірантуру. Доктор історичних наук (1994), професор (2000).

Працював електромонтером Черкаського заводу хімволокна, майстром Стаханівського вагонобудівного заводу. Обіймав посаду директора Стаханівського ПТУ № 22.

У 1985 р. розпочав викладацьку діяльність в Черкаському педінституті (нині – національний університет ім. Б. Хмельницького) – доцент, професор, завідувач кафедри. Заснував власну наукову школу з проблематики історії селянства, фундатор і

очільник Науково-дослідного інституту селянства та його друкованого органу журналу «Український селянин». Очолює роботу наукового товариства істориків-аграрників. Академік Української академії історичних наук.

Знання про рідний край завжди посідали важливе місце в його житті. Брав участь в краєзнавчих експедиціях Черкащиною, археологічних дослідженнях. Неодноразово виступав в засобах масової інформації, висвітлюючи сторінки історії Черкащини. Організатор багатьох краєзнавчо-просвітницьких заходів.

Член Національної спілки краєзнавців України (2010), делегат V з'їзду Спілки. Почесний краєзнавець України. Упродовж тривалого часу очолює обласну організацію товариства «Знання». Відзначений знаком «Відмінник освіти України», відзнакою МОН «За наукові досягнення», а також численними грамотами.

Праці: Холодний Яр / А. Г. Морозов // Українське козацтво: мала енциклопедія. – Запоріжжя, 2002. – С. 513; Пам'ятки природи в контексті Черкаського Подніпров'я / А. Г. Морозов, С. А. Морозова // Черкащина в контексті історії України : матеріали Третьої наук.-краєзн. конф. Черкащини, присвяч. проблемам охорони, збереження та використання історико-культурної спадщини. – Черкаси, 2008. – С. 224–236; Наша прадавня столиця / А. Г. Морозов // Ділова Черкащина. – 1997. – 16 черв. ; 11 лип. ; 15 серп. ; 26 верес.

Література: Ковальчук О. Морозов Анатолій / О. Ковальчук // Українські історики ХХ століття : біобібліогр. довід. – К. ; Л., 2003. – С. 229–230; Морозов Анатолій Георгійович: доктор історичних наук, професор : біобібліогр. покажч. / наук. ред. В. В. Масненко ; уклад. О. З. Медалієва ; авт. вступ. ст. В. М. Мельниченко. – Черкаси : Вид-во ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2006. – 36 с.; Морозов Анатолій Георгійович // Вчені Черкаського краю : біобібліогр. нариси / уклад. О. А. Забеліна. – Черкаси, 2012. – Вип. 4 : Суспільні і гуманітарні науки, ч. 1 : Історики, археологи, етнографи, фольклористи, кн. 2 : К – П. – С. 106–111; Морозов Анатолій Георгійович // Голиш Г. М. Покликані високим і вічним. Викладачі Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького – члени національних творчих спілок / Г. М. Голиш, Л. Г. Голиш. – Черкаси, 2013. – С. 79–82.

Василь Мельниченко

МОСКАЛЕНКО Тетяна Миколаївна

(25. 07. 1965 р., м. Спаськ-Дальній Приморського краю Російської Федерації). Вищу освіту здобула на хімічному та історичному факультетах Київського національного університету ім. Т. Шевченка.

Працювала вчителем хімії Богуславецької середньої школи, потім викладала суспільні дисципліни. Від 1998 р. – заступник директора НВК «ЗОШ I–III ст. ім. М. Максимовича» та вчитель-методист історії. Бере активну участь у роботі навчальних семінарів, тренінгів, конкурсів всеукраїнського та міжнародного рівнів. Проходила стажування в рамках міжнародних проектів та семінарів (США, Німеччина, Ізраїль, Польща), стала учасницею міжнародних фестивалів педагогічних інновацій (2012, 2013 рр.) Призер обласного етапу Всеукраїнського конкурсу «Учитель року» в номінації «Історія» (2008 р.). Авторка кількох навчально-методичних посібників та науково-педагогічних публікацій.

У 1993 р. з власної ініціативи розпочала роботу щодо відродження імені знаменитого земляка М. О. Максимовича. Організувала роботу зі створення його музейної кімнати, яка у 2006 р. отримала відомчу реєстрацію системи Міністерства освіти і науки України як літературний музей М. Максимовича. Її перу належить низка статей у місцевій періодиці з краєзнавчої тематики.

Член Національної спілки краєзнавців України (2015). Упродовж багатьох років очолює роботу сільського жіночого клубу «Лілея». Заслужений учитель України (2015). Нагороджена почесними грамотами Міністерства освіти і науки України, Золотоніської райдержадміністрації та районної ради, подякою НСКУ та багатьма дипломами.

Праці: Михайла гора – наукова, в Тараса – лірична гора / Т. Москаленко // Вісник Золотоніщини. – Золотоноша. – 1997. – 20 верес.; «Споминайте ж мене хоч мислями...» / Т. Москаленко // Вісник Золотоніщини. – 1998. – 12 груд.; Михайло Максимович та Тарас Шевченко / Т. Москаленко. – Золотоноша: [б. в.], 2009 – 71 с.; Бінарний урок з історії України та курсу «Людина і світ» на тему «Окупаційний режим і Голокост в Україні» / Т. Москаленко // Історія та правознавство. – 2013. – № 2 – С. 15–17; «В Михайла гора наукова...» / Т. Москаленко // Історія в рідній школі. – № 6. – 2014. – С. 30–32; Москаленко Т. Історія та уроки Голокосту: метод. посіб. для факультативу / Т. Москаленко. – Золотоноша, 2014. – 252 с.; Збережімо Михайлову гору! / Т. Москаленко // Вісник Золотоніщини. – 2014. – 4 груд.

Література: Пономарьова О. Тетянин день / О. Пономарьова. – Лівобережна. – 2008. – 6 берез.

Григорій Голиш

НАЙДА

Олександр Андрійович

(25. 05. 1918, с. Веприк Гадяцького району Полтавської обл. – 22. 11. 1997, м. Чигирин). Лісничий, краєзнавець. Із селянської родини. Закінчив Київський лісотехнічний інститут (1946).

Учасник Другої світової війни. Трудову діяльність розпочав у березні 1947 р. лісничим Прохорівського лісництва а від 1962 р. – Креселецького лісництва, головним лісничим Чигиринського району.

Краєзнавство стало його другою професією. Він склав детальну карту та унікальну схему розташування основних історичних, природних, археологічних та інших об'єктів Холодного Яру. За його ініціативи та безпосередньої участі було встановлено понад 30 пам'ятних знаків. Зокре-

ма, на місці, де гайдамаки святили мечі, знаки: печери Мотронинського монастиря, могила Йосипа Шелеста, Склик, Поташний Яр та багато інших. У 1970 р. коштом О. Найди на території Креселецького лісництва встановлено бюст Т. Г. Шевченка. Багато років турбувався про відновлення горіхового саду біля Мотронинського монастиря, організував впорядкування Гайдамацького ставу, доглядав тисячолітнього дуба Максима Залізняка. За його участю реставрована могила загиблих жителів хутора Буда.

При лісництві створив музейну кімнату, проводив дослідницько-пошукову роботу з історії Чигиринщини, працював над створенням путівника по історичних місцях краю. Як член Товариства охорони пам'ятників історії та культури України порушував питання збереження культурної спадщини Холодного Яру та створення там національного парку.

Опублікував велику кількість статей у районній газеті, присвячених маловідомим сторінкам історії Чигиринщини періоду козаччини, Коліївщини, визвольних змагань початку ХХ ст., про історію та природу Холодного Яру.

Брав участь у громадському житті міста і району, обирався депутатом місцевих рад, керував роботою шкільних лісництв. Заслужений лісовод Української РСР (1978). Почесний член Українського товариства охорони пам'яток історії та культури (1979). Мужність на фронтах війни відзначена орденом Вітчизняної війни 2-го ст., медалями «За відвагу», «За перемогу над Німеччиною» та ін. За сумлінну працю нагороджений Орденом Трудового Червоного Прапора та двома медалями «За трудову доблесть».

Праці: Цілюще джерело / О. Найда // Молодь Черкащини. – 1970. – 25 трав. – С. 3; Де котить хвилі Дніпро / О. Найда // Зоря комунізму. – 1981. – 20 січ. – С. 3; Микита Галаган сучасник подій 1648 р. / О. Найда // Зоря комунізму. – 1979. – 31 трав. – С. 3; Тиміш і Розанда / О. Найда // Зоря комунізму. – 1990. – 20 груд. – С. 3; «Ось він, цей Хмель». Закордонні дипломати про Б. Хмельницького / О. Найда // Зоря комунізму. – 1986. – 6 груд. – С. 3; Чигирин в житті воєначальників / О. Найда // Зоря комунізму. – 1977. – 12 трав. – С. 3; Чеканчик / О. Найда // Зоря комунізму. – 1982. – 9 січ. – С. 3.

Література: Батура Л. З ювілеєм / Л. Батура // Чигиринські вісті. – 1993. – 22 трав. – С. 1; Жук П. У рідний край закоханий Розповіді про наших активістів / П. Жук // Пам'ятки України. – 1970. – № 3. – С. 43–45; Кривець О. З любов'ю до рідного краю / О. Кривець // Зоря комунізму. – 1988. – 24 трав. – С. 3; Людний Ф. Шумить Холодноярський ліс / Ф. Людний. – Черкаси: Відлуння-Плюс, 2004. – 191 с.; Титаренко Л. Хранитель Холодного Яру / Л. Титаренко // Чигиринські вісті. – 2008. – 23 трав. – С. 2, 6.

Наталія Чигирик

НАЙДЕНКО Ольга Максимівна

(27. 10. 1959, с. Вільшанка Жашківського району Черкаської обл.). Бібліотечний працівник, краєзнавець. З родини службовців. Закінчила Київський державний інститут культури (1983).

З 1983 р. працює в Катеринопільській районній бібліотеці – завідувач відділу, провідний бібліотекар юнацького абонементу. Краєзнавством почала займатися в школі – встановлювала імена воїнів-визволителів Черкащини, в студентські роки досліджувала бібліотечну справу на Тернопільщині. Досліджує минуле краю, публікує краєзнавчі статті про події минулого та відомих людей району в пресі. Брала участь у підготовці матеріалів до книг «Поетичне гронно Катеринопільщини» і «Катеринопільські умільці та їх ремесла». Створила бібліографічний покажчик з історії Катеринопільщини. Започаткувала в районній газеті рубрику «Сузир'я славних земляків».

Праці: Краєзнавство, як стан душі: В. Бурій: ескіз до біографії / О. Найденко // Бурій В. Ватутізнавство: події, факти, персоналії / В. Бурій. – Черкаси, 2015. – С. 254–258; Він спішив жити... Микола Штепан / О. Найденко // Катеринопільський вісник. – 2014. – 10 січ. – С. 5; Добром освячене серце: Пшавельська Катерина Прокопівна / О. Найденко // Катеринопільський вісник. – 2013. – 24 верес. – С. 3;

Майстриня рукотворного дива: Ірина Володимирівна Марциненко / О. Найденко // Катеринопільський вісник. – 2013. – 21 черв. – С. 5; Збирайтесь до «матері своєї»: нашої школі – 50 / О. Найденко // Катеринопільський вісник. – 2007. – 26 жовт. – С. 2.

Література: Вибір на все життя: О. М. Найденко – бібліотекар – ювіляр // Катеринопільський вісник. – 2009. – 27 жовт. – С. 2; Ходзіцький В. Зачаровані книгою: бенефіс читача / В. Ходзіцький // Катеринопільський вісник. – 2002. – 8 лют. – С. 5.

Галина Снігур

НАРІЖНА Олена Миколаївна

(12. 09. 1966 р., смт. Димер, Київської обл.). Музейний працівник, краєзнавець. Закінчила Київський державний інститут культури (1997).

З 2003 р. – директор Звенигородського районного краєзнавчого музею ім. Т. Г. Шевченка. Займається дослідженням та збереженням усної народної творчості, популяризацією традицій місцевості, звичаїв та обрядів Звенигородщини. Проводить краєзнавчі, етнографічні дослідження, збиральницьку та просвітницьку роботу. Брала участь у підготовці до друку сигнального примірника праці А. Ю. Кримського (1930) «Звенигородщина Шевченкова Батьківщина. З погляду етнографічного та діалектологічного», який зберігся у фондах музею. Автор багатьох публікацій в періодичних виданнях, відповідальний секретар краєзнавчого науково-популярного альманаху «Спадщина».

Нагороджена грамотами облдержадміністрації (2009), облуправління культури, Звенигородської райдержадміністрації та (2012).

Праці: Наріжна О. Зберігати вічно // Шевченків край. 2011. – 11 листопада; Наріжна О. Забуттю не підлягає // Шевченків край. 2012. – 12 травня; Наріжна О. Скарбниця пам'яті людської // Шевченків край. 2012. – 25 травня; Наріжна О. Із даліни віків дзвенить Звенигора // Шевченків край. 2012. – 7 серпня. 24 серпня; Наріжна О. Село над Поповим ставом // Шевченків край. 2013. – 28. лютого; Наріжна О. На вічне збереження // Шевченків край. 2014. – 28 березня.

Література: Коли оживають експонати // Шевченків край. 2014. – 23 квітня; Пам'ятаймо заради майбутнього // Шевченків край. 2015. – 15 травня.

Станіслав Лячинський

НЕПИЙВОДА Фаня Адамівна

(10. 07. 1924, с. Закутинці Бердичівського району Житомирської обл.). З селянської родини. Науковець, педагог, краєзнавець. Закінчила філологічний факультет Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка (1948). Кандидат філологічних наук, доцент.

З 1948 до 2008 р. незмінно працювала в Черкаському педінституті (державному, національному університеті ім. Б. Хмельницького), викладаючи діалектологію, історію української мови, сучасну українську мову. Значне місце в науково-дослідницькій роботі посідали проблеми історії Черкащини. Організувала вивчення мовних особливостей населення краю у понад 100 населених пунктах краю. Опрацьовані нею матеріали увійшли до «Діалектологічного атласу України», «Лексичного атласу української мови», «Загальнослов'янського лінгвістичного атласу», багатьох довідкових видань та наукових публікацій. Виконала і опублікувала переклад «Опису Черкаського замку 1552 року» та коментарі до нього, ряд краєзнавчих публікацій та розвідок.

Обиралася членом президії правління обласної організації Всеукраїнської спілки краєзнавців, брала участь у редколегії збірника «Краєзнавство Черкащини», конкурсній комісії з присудження обласної премії ім. М. Максимовича. Обиралася делегатом II з'їзду Всеукраїнської спілки краєзнавців (1996).

Лауреат обласної літературно-краєзнавчої премії ім. М. Максимовича (2000), Почесний член Всеукраїнської спілки краєзнавців України (2006). Нагороджена трьома медалями, знаком «Відмінник освіти України», Почесними грамотами Міністерства освіти і науки України, Черкаської обласної ради.

Праці: Із спостережень над сільськогосподарською лексикою в говірках Черкащини / Ф. А. Непійвода // Праці X Респ. діалектолог. наради. – К., 1961. – С. 90–94; Лексика землеробства Черкащини / Ф. А. Непійвода // Міжвуз. наук. конф. з питань уклад. обл. діалектолог. словників : тези доп. – Чернівці, 1960. – С. 28; Опис Черкаського замку 1552 року / Ф. А. Непійвода // Краєзнавець Черкащини. Другий випуск. – Черкаси, 1991. – С. 24–31; Третій випуск. – 1992. – С. 23–32; Діалектичні риси говірок Черкащини / Ф. А. Непійвода // Краєзнавство Черкащини. П'ятий випуск. – Черкаси, 1996. – С. 73–77.

Література: Непійвода Фаня Адамівна // Краєзнавці України (сучасні дослідники рідного краю) : довідник / уклад. Т. Ф. Григор'єва [та ін.]. – К. : Кам'янець-Подільський, 2003. – Т. 1. – С. 152–153; Непійвода Фаня Адамівна // Краєзнавці Черкащини : біо-бібліогр. слов. / уклад. М. Ф. Пономаренко. – Золотоноша, 2003. – С. 42; Страшевич В. Б. З любов'ю до рідного слова й рідного краю / В. Б. Страшевич // Краєзнавство Черкащини. – № 8. – 2005. – С. 181–184.

Василь Страшевич

НЕРАДЕНКО Тетяна Миколаївна

(26. 09. 1957, м. Грозний Чечено-Інгушської АРСР). Археолог, краєзнавець, педагог. Із родини робітників. Закінчила історичний факультет Чечено-Інгушського державного університету (1980). Кандидат історичних наук.

Працювала вчителем історії у м. Грозний. У 1985 р. з родиною переїхала в Україну. Працювала в Черкаському

обласному краєзнавчому музеї: молодший науковий співробітник, завідувач сектором археології та відділу охорони пам'яток (1985–1995). Начальник відділу музеїв і пам'яток управління культури Черкаського облвиконкому (1989–1992), заступник директора з наукової роботи Національного історико-культурного заповідника «Чигирин» (1995–1997); методист Центру туризму, краєзнавства, екскурсій та спорту учнівської молоді міста Черкаси (1998–2006). З 2007 р. – методист Черкаського територіального відділення МАН України.

Брала активну участь у створенні експозиції залу «Культура Черкащини 1920–1930-х рр.» (1985), очолила археологічну експедицію, яка понад 20 роки досліджує відому пам'ятку України – нео-енеолітичне поселення Моллохів Бугор (1992), організувала виставку до 100-річчя відкриття трипільської культури (1993); збрала та здійснила наукове редагування збірника «Археологічні дослідження на Черкащині» (1995). В заповіднику «Чигирин» організувала збір експонатів для музеїв, займалася створенням фондів, архіву, бібліотеки.

В Черкасах створила музей «Туризм і краєзнавство», який отримав звання «Зразковий музей при закладі освіти». Організу-

вала «Учнівську краєзнавчу школу Малої академії наук» (2003), розробила 10 нових туристичних маршрутів Черкащиною.

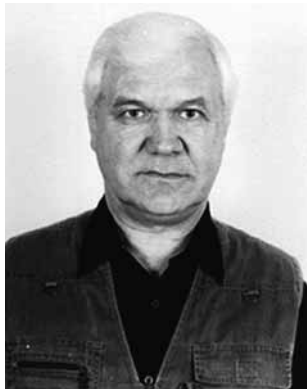
Коло наукових інтересів – археологія Черкащини, краєзнавство, музеєзнавство, туристсько-екскурсійна і пам'яткоохоронна діяльність. Автор близько 250 наукових публікацій та методичних розробок, в тому числі 7 окремих науково-популярних краєзнавчих видань.

Член Національної спілки краєзнавців України (2010), входить до складу президії правління облорганізації Спілки. Лауреат обласної краєзнавчої премії імені Михайла Максимовича (2011) та обласної премії імені Олександра Захаренка. Відмінник освіти України (1999). Нагороджена грамотами Міністерства освіти України, Національної спілки краєзнавців України. Делегат II Всеукраїнського з'їзду працівників освіти (2001).

Праці: Золота підкова Черкащини. Туристсько-краєзнавча подорож Черкащиною для учнівської молоді України / Т. М. Нераденко. – Черкаси : Брама-Україна, 2006. – 108 с. : іл.; Археологія Черкащини / Т. М. Нераденко. – Черкаси : ПП Чабаненко Ю. А., 2011. – 307 с. : іл.; 10 подорожей Черкащини для учнівської молоді України. Збірка туристичних маршрутів / авт. і відп. ред. Т. М. Нераденко. – Черкаси : ПП Чабаненко Ю. А., 2011. – 206 с. : іл.; Археологія Чигиринщини / Т. Нераденко. – Черкаси : ПП Чабаненко Ю. А., 2012. – 506 с. : іл.; Таємниці Моллохова Бугра, або про що розповідають археологічні знахідки черкаських школярів / Т. Нераденко. Частина перша і друга. – Черкаси : ПП Чабаненко Ю. А., 2013. – 287 с. : іл.; Історія, культура і природа Черкащини на туристичних маршрутах регіону : краєзнавче наук.-популярне вид. Перша частина / авт.-упоряд. Т. Нераденко. – Черкаси : ПП Чабаненко Ю. А., 2014. – 204 с. : іл.

Література: Драник Н. О. Вчений, краєзнавець, педагог : до 35-річчя наукової діяльності Т. М. Нераденко / Н. О. Драник // Педагогічний вісник. – № 2. – 2009. – С. 73–74; Нераденко Тетяна Миколаївна // Жадько В. Черкащина. Універсальна енциклопедія / В. Жадько. – К., 2010. – С. 633; Тетяна Нераденко : біобібліогр. нарис : до 55-річчя від дня народж. / уклад.: Є. Слесарев, Н. Подзолькіна, М. Кравчук, І. Хоменко. – Черкаси, 2012. – 59 с.

Наталія Драник

НЕРУБАЙСЬКИЙ Іван Артемович

(06. 10. 1951, с. Глибочок Тальнівського району Черкаської обл.). Педагог, журналіст, краєзнавець. З багатодітної селянської родини. Закінчив філологічний факультет Київського педінституту ім. Горького (1977). Служив у армії, працював учителем,

директором школи. Від 1980 р. – на журналістській роботі: заступник, згодом – редактор Тальнівської районної газети «Колос». У 1987 р. повернувся до педагогічної роботи – викладав українську мову і літературу в школах Тального. У 1994 р. став переможцем Всеукраїнського конкурсу «Кращий учитель року». Учитель вищої категорії, учитель-методист.

Краєзнавством займається зі студентських років. В краєзнавчих працях автора провідне місце посідає тема історії населених пунктів рідного краю, життя і діяльність відомих земляків.

Член Національної спілки краєзнавців України (2011). Відзначений обласною краєзнавчою премією імені М. Максимовича (2010), Міжнародною премією імені В. Винниченка в галузі української літератури і мистецтва (2012) та премією імені академіка П. Тронька (2013).

Праці: Криві Коліна: кризь терни і роки / В. Мовчан, І. Нерубайський, В. Олійник. – К. : КВЦ, 2010. – 712 с.; Криві Коліна: долі людські / В. Мовчан, І. Нерубайський, В. Олійник. – К. : КВЦ, 2012. – 748 с.

Література: Нерубайський Іван Артемович // Журналісти Черкащини : бібліогр. довід. – Черкаси, 2003. – С. 138.

Василь Мельниченко

НЕСТЕРЕНКО Валентина Іванівна

(01.06.1948, с. Великий Самбір Котопського району Сумської обл). Музейний працівник, краєзнавець. Із сім'ї військовослужбовця. Закінчила історичний факультет Чернівецького державного університету (1973).

У 1973–1975 рр. працювала вчителем в Терлицькій середній школі Монастирищенського району Черкаської області, очолювала відділ історії краю XIV–початку XX ст. Черкаського обласного краєзнавчого музею (1975–1994), відділ краєзнавства обласного центру туризму, краєзнавства і екскурсій учнівської молоді (1994–2004), з 2004 р. – заступник директора обласного краєзнавчого музею з наукової роботи. Співавтор концепції та створення нової експозиції музею у 1984–1985 рр. Розробила концепцію та брала

участь у створенні музею Т. Г. Шевченка в Мошнах. Автор багатьох наукових та науково-популярних публікацій, методичних рекомендацій з музейної справи, розробок екскурсійних маршрутів, учасник наукових конференцій, читань, семінарів, відповідальний редактор випусків матеріалів обласної науково-практичної конференції (2008) та I-го Всеукраїнського з'їзду музейних працівників, автор-упорядник довідника «Шевченківські місця Черкаського краю» (2010).

Член Національної спілки краєзнавців України (1992), відмінник освіти України (1999), лауреат Всеукраїнського конкурсу на кращу тематичну екскурсію (2006, 2008), неодноразово нагороджувалась Почесними грамотами та подяками облдержадміністрації, Міністерства освіти і науки та Міністерства культури України.

Праці: Герби міст Черкаської області // Українська геральдика: минуле, сучасність, перспективи. Тези наукової конференції. – Київ-Львів, 1991; Раритети Чигиринського краю у фондах та експозиції Черкаського обласного краєзнавчого музею // Чигиринщина: історія і сьогодення. Матеріали науково-практичної конференції. – Черкаси: Вертикаль, 2006; Музей Черкащини і збереження історико-культурної спадщини // Черкащина в контексті історії України. Матеріали Третьої науково-краєзнавчої конференції Черкащини – Черкаси: Вертикаль, 2008; Бойова слава Черкаського краю XVI–XVII ст. в історії, пам'ятках та пам'яті народній // Военна історія Середньої Наддніпряниці. Науковий збірник. Матеріали Всеукраїнської наукової військово-історичної конференції. – К., 2012; Музей Т. Г. Шевченка в Мошнах // Краєзнавча Шевченкіана України. Матеріали XIII Всеукраїнської наукової історико-краєзнавчої конференції «Краєзнавча шевченкіана України». – Черкаси, 2014.

Література: П. П. Соса, В. М. Мельниченко. Черкаському краєзнавчому – 80: історико-документальний нарис про Черкаський обласний краєзнавчий музей – Черкаси: Сіяч, 1998; Черкаський обласний краєзнавчий музей – інформаційно-ілюстроване видання до 90-річчя створення Черкаського обласного краєзнавчого музею. (редкол. Чабан А. Ю та ін). – Черкаси: Бізнес-стиль, 2008.

Алла Кушнір

НЕУМИТИЙ Володимир Михайлович

(01. 06. 1971, с. Моринці Звенигородського району Черкаської обл.). Вчитель, краєзнавець. Закінчив історичний факультет Прикарпатського університету ім. Василя Стефаника.

Працював вчителем історії в Терешківській школі Шполянського

району, пізніше в Озірянській школі, директором Попівської ЗОШ ступенів (2001–2012) Звенигородського району. З 2012 р. – методист методичного кабінету відділу освіти Звенигородської райдержадміністрації. Веде активну краєзнавчо-пошукову роботу, приділяючи увагу шевченкознавству, вивченню та популяризації історії Звенигородщини. У 2008 р. видав книгу «Моринці. Сторінки історії села Тараса Шевченка та вшанування Кобзаря» (у співавторстві). Разом з учнями зібрав і впорядкував матеріали з історії села Попівка «Сім'я Терещенків», «Попівка. Назви кутків, урочищ, водойм. Фотоетюди». Член редколегії краєзнавчого журналу «Спадщина».

Учасник наукового засідання, присвяченого історії пам'ятників на Тарасовій горі (Канів, 2013), Сьомої науково-краєзнавчої конференції «Черкащина в контексті історії України» (Черкаси, 2013), обласної краєзнавчої конференції «Історія Черкаського краю: люди, події, факти» (Черкаси, 2014 р.). Член Національної спілки краєзнавців України (2015).

Праці: Грабовецький В. В. Моринці. Сторінки історії села Тараса Шевченка та вшанування Кобзаря / В. В. Грабовецький, В. М. Неумитий. – Івано-Франківськ : Нова Зоря, 2008. – 344 с.; Бублій Н. П. Село Моринці / Н. П. Бублій, В. М. Неумитий, С. В. Суржко // Міста і села України. Черкащина. – К., 2009; Село Попівка / В. М. Неумитий // Міста і села України. Черкащина. – К., 2009; Вшанування пам'яті Т. Г. Шевченка в Моринцях / В. М. Неумитий // Черкащина в контексті історії України : матеріали Сьомої наук.-краєзн. конф., присвяч. 200-річчю від дня народж. Т. Г. Шевченка та 60-річчю утворення Черкаської обл. [м. Черкаси, 28 листоп. 2013 р.], Ч. 1. Т. Г. Шевченко. – Черкаси, 2014. – С. 87–94; Перелік історико-культурних пам'яток Звенигородського району / О. М. Наріжна, В. М. Неумитий // Спадщина. – 2015. – № 1-2 (13-14). – С. 7–21; Шкільні музеї та куточки бойової слави / В. М. Неумитий // Спадщина. – 2015. – № 1-2 (13-14). – С. 33.

Література: Крайній І. Професор стартував першим / І. Крайній // Україна молода. – 2009. – 16 трав.; До 85-річчя академіка Володимира Грабовецького // Галичина : наук. і культурно-просвіт. часоп. – Івано-Франківськ, 2013. – № 22–23.

Василь Мельниченко

НЕХОРОШЕВ Степан Степанович

(1 (14). 08. 1897, м. Черкаси – 1988, там само). Педагог, краєзнавець, фольклорист. Із багатодітної родини містян. Закінчив Ленінградський літературний університет ім. М. Горького (1933).

Ріс і виховувався серед людей, які близько знали Т. Г. Шевченка і зберігали про нього пам'ять. Ще десятирічним хлопчиком записав ці розповіді в зошит з ініціалами «Т. Г. Ш». Записував прислів'я, загадки, коліскові, пісні. З 1907 р. став відвідувати місця, пов'язані з Шевченком: і скрізь вишукував людей, які знали поета. Перша світова війна перервала цю роботу. Тільки після 1917 р. відновив збиранню фольклору, вислухав понад 320 виконавців, записав багато пісень та оповідань про Шевченка.

У 1915 р. С. Нехорошев закінчив Черкаську учительську семінарію, і восени того ж року був мобілізований на фронт. У 1918 р. закінчив Оренбурзьке військово-фельшерське училище, але після перенесеної важкої хвороби – тифу був демобілізований.

З 1920 р. вчителював у с. Безбородьки (Доробівщина), а в 1927–1931 рр. в с. Коврай (Золотоніський район). У 1941 р. був призваний на фронт і в 1942 р., після важкого поранення та контузії – демобілізований, працював вчителем в Саратовській області (1942–1943). У 1943 р. повернувся до Черкас, де працював у школах міста. У кінці 1950-х рр. передав в архіви Москви, Ленінграда, Києва, Львова, Полтави близько 80 тис. записаних ним народних творів, що складало понад 15 тис. машинописних сторінок. Особливу цінність складали легенди, перекази і спогади сучасників про Т. Шевченка, Б. Хмельницького, Г. Сковороду, І. Франка. Значна частина його записів зберігається в Інституті мистецтвознавства, фольклору та етнографії ім. М. Рильського НАН України, музеях та архівах України та Російської Федерації. Передав Черкаському краєзнавчому музею матеріали з історії міста Черкаси (539 арк.), про Г. Сковороду (495 арк.), жінок – учасниць народовольчого руху (250 арк.). На сьогодні у музеях та архівах створені окремі фонди С. С. Нехорошева.

Нагороджений медаллю «За доблесну працю в Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». У 1957 р. за особливі заслуги в галузі науки, фольклористові була призначена персональна пенсія місцевого значення.

Праці: Фольклорні записи про І. П. Котляревського / С. С. Нехорошев // Наукові записки Полтавського літературно-меморіального музею І. П. Котляревського. – Полтава, 1959. – С. 147–155; Вивчаємо Шевченка / С. С. Нехорошев // Збірник наукових праць студентів філологічного факультету Київського державного університету імені Т. Шевченка. – К., 1964. – С. 3–28; 3 народних уст / С. Нехорошев // Архіви України. – 1967. – № 2. – С. 59–62.

Література: Пономаренко М. Ф. Фольклорист С. С. Нехорошев / М. Ф. Пономаренко // Златокрай. – 1971. – 9 квіт.; Нехорошев Степан Степанович // Краєзнавчі Черкащини: бібліогр. слов. / уклад. М. Ф. Пономаренко. – Золотоноша, 2003. – С. 60.

Тетяна Клименко

НІКІФОРОВ Володимир Іванович

(22. 11. 1952 р., с. Костянтинівка Смілянського району Черкаської обл.). Педагог, музейний працівник, краєзнавець. Із селянської родини. Закінчив філологічний факультет Черкаського педінституту (1975).

Вчителював у школах Маньківського та Смілянського районів. Від 1991 р. – молодший науковий співробітник Смілянського міського краєзнавчого музею, старший науковий співробітник цього музею (1995–2012). Пріоритетні галузі його краєзнавчих студій – ономастика, історія рідного краю, соціально-культурне краєзнавство.

Проводив дослідницьку роботу, пов'язану з топонімікою Смілянщини, антропонімікою м. Сміли, першоджерелами історії осад Смілянщини. Співавтор науково-краєзнавчих видань «Сміла: путівник», «Невмирущий подвиг смілян», «Смілянському краєзнавчому музею – 30 років», укладач науково-краєзнавчого альманаху «Сміла – рідне місто моє». Є автором 180 краєзнавчих публікацій у пресі. У 2006 р. став лауреатом Другого всеукраїнського конкурсу на кращу екскурсію рідним краєм. Учасник всеукраїнських та обласних науково-практичних конференцій з питань історичного краєзнавства.

Член Національної спілки краєзнавців України (2010). Від 1996 р. – голова міського краєзнавчого товариства «Тясмин» і член правління обласної організації Спілки. Почесний краєзнавець України (2012). Нагороджений почесними грамотами Черкаської обласної Ради, Смілянської міської Ради, грамотами-подяками ВСК (НСКУ) та правління обласної організації.

Праці: Топоніми Смілянщини / В. І. Нікіфоров // Краєзнавство – 1993. – № 1. – С. 55–56; Смілянському краєзнавчому музею – 30 років : ювіл. зб. / упоряд.: В. І. Нікіфоров, Я. П. Кривошия, В. В. Ярошенко. – Сміла : Тясмин, 1997. – 20 с. : іл.; Рідне місто моє : зб. іст. та краєзнавчих матеріалів / упоряд.: В. І. Нікіфоров, Я. П. Кривошия, В. В. Ярошенко. – Сміла : Тясмин, 2001. – 92 с. : іл.; Пошуки витоків історії Сміли / В. І. Нікіфоров // Черкащина в контексті історії України : матеріали Першої наук.-краєзнавчої конф. Черкащини. – Черкаси, 2004. – С. 319–323; Маловідомі сторінки з історії Смілянського молодіжного підпілля 1942 року / В. І. Нікіфоров // Черкащина в контексті історії України : матеріали Другої наук.-краєзнавчої конф. – Черкаси, 2005. – С. 166–168; Ойконіми Смілянщини / В. І. Нікіфоров // Краєзнавство Черкащини. – 2011. – № 9 – С. 217–221.

Література: Гирич В. Залоблений в краєзнавство / Гирич В. – Смілянські обрії. – 1997.

Василь Гирич

НІКОЛЕНКО Анатолій Георгійович

(10. 09. 1939, м. Київ). Музейний працівник, краєзнавець. Із родини службовця. Закінчив Київський державний університет (1968). Заслужений працівник культури України (2000).

Трудову діяльність розпочав у 1958 р. автослюсарем. Працював у Корсунь-Шевченківському автотранспортному підприємстві (1961–1966), науковим співробітником музею історії Корсунь-Шевченківської битви (1966–1971), інструктором райкому КПУ (1971–1974), завідувачем відділу історії краю музею історії Корсунь-Шевченківської битви (1974–1994), завідувачем історичного музею Корсунь-Шевченківського державного історико-культурного заповідника (1994–2011).

Дослідник історії краю. Головні теми: «Корсунщина козацької доби», «Голодомор на Корсунщині 1932–1933 рр.», «Репресії на Корсунщині 1930–1950-х рр.», розвиток медицини та культури на Корсунщині. Автор розвідок з історії підприємств та організацій Корсунщини, статей в журналі «Корсунський часопис» та пресі. Співавтор книги «Корсунь староденний» (2011), «Малого енциклопедичного словника Корсунщини».

Брав участь у створенні експозицій музею історії Корсунь-Шевченківської битви (1969), історичного музею (1981, 2010), музеїв С. С. Гулака-Артемівського (Городище), меморіального музею К. Г. Стеценка (Квітки). Лауреат всеукраїнського (2006) та обласного (2010) конкурсів на кращу тематичну екскурсію.

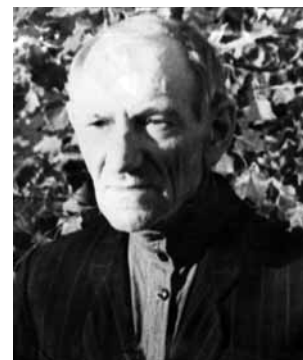
Нагороджений Почесною грамотою Президії Верховної Ради УРСР (1982), Почесною відзнакою Міністерства культури України (2005), Почесною грамотою Черкаської облдержадміністрації та обласної ради «За особливі заслуги перед Черкащиною» (2009). Лауреат обласної краєзнавчої премії імені М. Максимовича (2006, 2013) за колективні праці.

Праці: Голодомор на Корсунщині / А. Г. Ніколенко // Корсунський часопис. – 1996. – № 4. – С. 19–26; Діяльність закладів культури на Корсунщині у 1920–2008 роках / А. Г. Ніколенко // Корсунський часопис. – 2009. – № 21. – С. 65–91; Корсун-

щина та козацтво / А. Г. Ніколенко // Корсунщина козацької доби: проблеми дослідження та збереження історичних пам'яток : зб. матеріалів наук.-практ. конф., присвяч. 500-річчю укр. козацтва, 19 черв. 1992 р. – К., 1993. – С. 12–23; Репресії на Корсунщині / А. Г. Ніколенко // Корсунський часопис. – 1997. – № 6. – С. 23–32; 2008. – № 20. – С. 73–75.

Література: Мандрівник у минуле / А. Бахмут, Г. Давиденко, Л. Овсієнко, С. Хаврусь // Надросся. – 2009. – 11 верес.

Галина Давиденко

НОСАЧЕНКО Олександр Васильович

(30. 08 (11. 09). 1895, м. Тальне – 25. 04. 1969, м. Умань). Музейний працівник, орнітолог, краєзнавець. З родини залізничника. Засновник природничого відділу Уманського краєзнавчого музею.

Після закінчення Уманського двокласного училища (1910) працював учнем телеграфіста на залізниці. Колекціонував яйця птахів, вів щоденник. Працював у Погребищі на Вінничині, а 1921 р. повернувся до Умані. Підтримував зв'язки з професійними зоологами. Переклав книгу німецького орнітолога Германа Гьобеля «Птахи Уманщини» (1879). З 1935 р. працював в Уманському краєзнавчому музеї, де оформив природничу експозицію. Учасник Другої світової війни. Нагороджений медалями «За бойові заслуги», «За оборону Сталінграда». У післявоєнний період продовжив працювати на телеграфі. 1949 р. вийшов на пенсію у зв'язку із хворобою і присвятив свій час оформленню результатів орнітологічних досліджень та оологічної колекції (майже 5000 пташиних яєць). Завдяки дружині Парасці Андріївні колекція збереглася і сьогодні експонується в музеях. Вийшов друком «Каталог оологічної колекції О. В. Носаченка».

Праці: В редакції Селиверстова. Орнітофауна окрестностей Погребища в 1918–1921 / О. В. Носаченко // Беркут. – 2008. – № 4.

Література: П. Жук. Читаючи книгу природи / П. Жук // Черкаська правда. – 1965. – 14 листоп. – С. 4.

Світлана Гасица

**ОМЕЛЕЧКО (Ляпкало)
Раїса Борисівна**

(05. 02. 1948 р., с. Придніпровське Чорнобаївського району Черкаської обл.). Педагог, краєзнавець. Із родини службовців. Закінчила історичний факультет Полтавського педінституту.

Трудову діяльність розпочала в 1966 р. піонервожатою, методистом районного будинку піонерів, вчителем історії Придніпровської середньої школи (1968–1972), секретарем райкому комсомолу. Від 1979 до 1991 р. – інструктор, завідувач кабінетом політосвіти Чорнобаївського райкому КПУ. Впродовж восьми років займала посади заступника керівника апарату, начальника відділу організаційної і кадрової роботи райдержадміністрації. Після виходу на пенсію викладала в Чорнобаївській філії Східноєвропейського університету економіки і менеджменту. Активно займається краєзнавчими дослідженнями. Опублікувала низку статей у місцевій періодиці та видала книгу із історії затоплених сіл Чорнобаївщини «Джерела пам'яті».

Член Національної спілки краєзнавців України (2013). Голова районної організації ветеранів. Відзначена почесними грамотами Верховної Ради України, Черкаської облдержадміністрації та обласної ради.

Праці: До 115-ї річниці українського письменника Іван Ле / Р. Омелечко // Світлий шлях. – 2010. – 20 берез.; Наша Федорівна / Р. Омелечко // Світлий шлях. – 2010. – 4 верес.; Шурина стежина / Р. Омелечко // Світлий шлях. – 2011. – 14 трав.; Джерела пам'яті / Р. Омелечко. – Чорнобай : [б. в.], 2013. – 396 с.; Музей історії села створила сім'я / Р. Омелечко // Світлий шлях. – 2015. – 13 квіт.

Василь Гарната

**ОСИПЕНКО
Таміла Володимирівна**

(05. 02. 1976, Канів). Музейний працівник, краєзнавець. Закінчила Переяслав-Хмельницький державний педагогічний інститут ім. Г. Сковороди (1998).

З 1999 р. працювала в Шевченківському національному заповіднику музейним доглядачем, молодшим науковим співро-

бітником, зберігачем фондів Канівського історичного музею. З 2008 р. – провідний зберігач фондів науково-дослідного відділу «Канів від давнини до сучасності» Шевченківського національного заповідника.

Займається розробкою теми «Канівщина за доби козаччини». Опрацьовані нею матеріали використані у постійнодіючій виставці «Канівщина – козацький край» (2010) та в тексті екскурсії. Записує спогади старожилів про маловідомі сторінки історії краю, що публікуються в місцевій пресі, наукових збірниках. Бере участь у міських, обласних та міжнародних наукових конференціях. Постійно надає методичну допомогу щодо матеріалів з історії Канівщини.

Праці: Все життя і душу поклав за мистецтво (до 55-ї річниці від дня перепоховання О. П. Ленського в Каневі) / Т. В. Осипенко // Дніпрова зірка. – 2010. – № 7–8. – 22 січ.; Канів і канівчани. Канівське педучилище було осередком духовності / Т. В. Осипенко // Тільки ты. – 2011. – 23 листоп.; Штрихи історії. Назва «Україна» пов'язана з Черкащиною / Т. В. Осипенко // Тільки ты. – 2012. – 28 листоп.; За світ встали козаченьки... / Т. В. Осипенко // Віка. – 2013. – 7 листоп.

Ольга Ісаєва

**ОСТАПОВА
Світлана Володимирівна**

(22. 03. 1964, м. Дмитров Красноармійського району Донецької обл.). Педагог, краєзнавець. Із родини шахтарів. Закінчила Дніпропетровський технікум автоматики і телемеханіки та відділення режисури Харківського державного інституту культури.

Від 1992 р. – кореспондент газети «Імпульс» Смілянського радіоприладного заводу «Орізон». З 1995 р. – керівник гуртків інформатики й журналістики Смілянської гімназії, де створила міні-музей носіїв інформації та музей газети «Дзвоник». Член Національної спілки журналістів України.

Разом із вихованцями вивчає історію міста Сміли, результати досліджень публікуються в пресі. Відзнято близько 20 телепрограм циклу «Вулиці, провулки та весь світ» про історію смілянських вулиць. Цей краєзнавчий телепроект посів 2-ге місце на міжнародному телевізійному конкурсі «Дитячко – 2013» (Харків), а вихованці удостоїлися стажування на телеканалах «Перший національний» та «ICTV». Підготовлена її вихованцями радіопрোগрама «Сміла козацька» здобула 2-ге місце міжнародного дитячого та юнацького конкурсу аудіовізуальних мистецтв «Кришталеві джерела-2013» (Вінниця). Розробила низку туристичних маршрутів для учнівської молоді, видала чотири повнокольорові презентаційні альбоми з історії міста.

Член Національної спілки краєзнавців України (2010), відповідальний секретар Смілянської організації, делегат V з'їзду НСКУ. Нагороджена відзнакою «Козацький хрест», а також почесними грамотами.

Праці: Сміла: Вчора. Сьогодні. Завтра / С. В. Остапова. – Черкаси : ARIES, 2005. – 44 с. : іл. кольор.; Сміла в обличчях / С. В. Остапова. – Черкаси : ARIES, 2007. – 20 с. : іл. кольор.; Смілянська гімназія: 100 років / С. В. Остапова. – Сміла : Тясмин, 2008. – 16 с. : іл. кольор.; Сміла козацька / С. В. Остапова. – Черкаси : ARIES, 2011. – 24 с.

Література: Бантиш Т. Світлана Остапова: здійснилася головна казка мого життя / Т. Бантиш. – Жіноча газета. – 2010. – 29 верес.; Вівчарик О. Сміла козацька закарбована в книжці / О. Вівчарик. – Нова Доба. – 2011. – 20 верес.

Володимир Нікіфоров

ПІДГРУШНЯ Ольга Микитівна

(17. 06. 1928 с. Вербівка Городищенського району Черкаської обл.). Педагог, краєзнавець. Із селянської родини. Закінчила факультет математики Черкаського педінституту (1953).

З 1951 р. працювала вчителем математики і фізики Вербівської середньої школи. Зацікавилася пошуково-краєзнавчою роботою – дослідженням подій війни 1941–1945 рр. на Городищині, увічненням пам'яті воїнів-визволителів краю. Організувала шкільний музей-кімнату та загін «червоних слідопитів», який встановив імена 60

воїнів, що вважалися безвісти пропавшими при визволенні села, 46 із них були знайдені родичі та направлені повідомлення про місце загибелі і поховання. У 1985 р. музейна кімната була перенесена в окреме приміщення і набула статус громадського музею історії с. Вербівка, яким вона завідує. Музей має до 5 тис. експонатів. Автор публікацій в районній, обласних і республіканських виданнях.

Нагороджена медаллю «Ветеран праці» (1983), нагрудним значком «Відмінник народної освіти» (1984) та ювілейними медалями до 50-річчя, 60-річчя і 65-річчя Перемоги у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.

Праці: Пам'ять нетлінна / О. М. Підгрушня // Колгоспні лани. – 1987. – 7 лют. – С. 2; Справи слідопитів / О. М. Підгрушня // Колгоспні лани. – 1987. – 26 лют. – С. 2; Це неможна забути / О. М. Підгрушня // Колгоспні лани. – 1988. – 22 груд. – С. 2; Обелиск над Дніпром / О. М. Підгрушня // Советский Дагестан. – 1990. – 9 мая. – С. 2; Пам'ятаймо визволителів / О. М. Підгрушня // Сільські вісті. – 2013. – 10 жовт. – С. 2; Вербівська трагедія / О. М. Підгрушня // Погляд. – 2014. – 27 лют. – С. 11; Це забути неможливо / О. М. Підгрушня // Вісник Городищини. – 2014. – 7 лют. – С. 5.

Література: Знання, енергію – дітям. З досвіду роботи активіста Городищенської районної організації Українського товариства охорони пам'яток історії та культури Ольги Микитівни Підгрушньої. – Черкаси : Облполіграфіздат, 1984. – 1 с.; Покась О. Березина вдячної пам'яті / О. Покась // Вісник Городищини. – 2013. – 14 черв. – С. 6;

Микола Щербина

ПОБИВАНЕЦЬ Віталій Григорович

(28. 03. 1966, м. Золотоноша). Лікар, краєзнавець. Із робітничої родини. Закінчив Дніпропетровський медичний інститут.

Працював лікарем, головним лікарем Світловодського шкірвендиспансеру головним лікарем Світловодської центральної районної лікарні. З 2002 р. лікар Золотоніської центральної районної лікарні.

Займається краєзнавчими дослідженнями. Автор низки розвідок з історії рідного краю, топоніміки, які опубліковані у місцевій пресі. У співавторстві з І. Дробним та О. Кирком видав книгу «Школа на Зозулівці». Брав участь в оновленні експозиції музейної кімнати школи. Разом з

дочками Катериною та Галиною досліджував історію рідного міста і видав книгу «Пам'ятаймо минуле заради майбутнього».

Від 2007 р. – позаштатний екскурсовод туристичних бюро та агенцій «Намі», «VIP-тур», «Від краю до краю» на маршрутах Черкащини, Полтавщини, Київщини, Чернігівщини. Розробив авторські туристичні автобусно-пішохідні маршрути «Моє рідне місто Золотоноша» та «На гостину до М. Максимовича».

Учасник науково-краєзнавчих конференцій. Член Національної спілки краєзнавців України (2014). Голова громадської організації «Піклувальна рада Золотоніської ЗОШ І–ІІІ ступенів № 6» та член правління Золотоніського відділення Дитячого фонду України. Нагороджений почесними грамотами та подяками.

Праці: Дробний І. Школа на Зозулівці / І. Дробний, О. Кирко, В. Побиванець. – Черкаси : Чабаненко Ю. А., 2011. – 317 с. : фото; Знаменитий учитель (до ювілею І. С. Дробного) / В. Г. Побиванець // Вісник Золотоніщини. – 2011. – 28 січ.; У намаленому місці легше жити» (до 135-річчя з дня народження В. Ф. Войно-Ясенецького) / В. Г. Побиванець // Вісник Золотоніщини. – 2012. – 27 квіт.; Звідки ця назва? (Золотоніщина історична) / В. Г. Побиванець. // Златокрай. – 2013. – 21 лют.; Через плин століть (Золотоніщина історична) / В. Г. Побиванець. // Златокрай. – 2013. – 21 берез.; 11 квіт.; Золотоноша в роки Великої Вітчизняної війни (Золотоніщина історична) / В. Г. Побиванець // Златокрай. – 2013. – 19 трав.; 26 трав.

Література: Кирко О. Любов, приречена на взаємність / О. Кирко // Золотоніська толока. – 2008. – 8 трав.; Дробний І. Двокнижжя «Школа на Зозулівці» (замість презентації) / І. Дробний. – 2011. – 27 жовт.; Дробний І. Автори «Апострофа» в пошуках магії слова / І. Дробний. – 2014. – 13 листоп.

Григорій Голиш

ПОЛІЩУК

Володимир Трохимович

(17. 12. 1953 р., с. Сердюківка на Смілянського району Черкаської обл.). Науковець, педагог, краєзнавець. Із селянської родини. Закінчив філологічний факультет Черкаського педінституту (1979). Доктор філологічних наук (2003), професор (2004).

Навчався у Смілянському ПТУ № 4, працював електромонтером. Після закінчення інституту – вчитель, заступник директора, директор (1980) Рижанівської середньої школи Звенигородського району. Від 1984 р. працює у Черкаському педінституті (нині – націо-

нальний університет ім. Б. Хмельницького). Від 1992 р. очолює кафедру української літератури і компаративістики. У 2005–2007 рр. – ректор університету.

Коло наукових зацікавлень – історія літератури, літературне краєзнавство, шевченкознавство. Опублікував понад 500 наукових праць, з них 5 монографій, 7 авторських збірок статей, підручники, антології, хрестоматії тощо. Редагує серію «Філологічні науки» наукового часопису «Вісник Черкаського університету», інші видання. Очолює науковий центр шевченкознавчих досліджень. Голова комісії з присудження літературної премії імені В. Симоненка, член обласного Шевченківського комітету.

Упорядкував збірки творів письменників Черкащини доби «розстріляного відродження» – Т. Осьмачки, О. Лана, С. Бена, Ю. Гедзя, Д. Борзяка, О. Журливої, М. Драй-Хмари, П. Филиповича, М. Доманицького та ін. Ініціатор створення в університеті літературно-краєзнавчого музею «Літературна Черкащина». Співатор підручника «Література рідного краю (Літературна Черкащина)». Автор численних літературознавчих та краєзнавчих статей у пресі. Член Національної спілки журналістів України та Національної спілки письменників України. Член Національної спілки краєзнавців України (2010).

Удостоєний міжнародної премії імені Д. Нитченка, всеукраїнських – імені О. Гірника, М. Старицького, І. Нечуя-Левицького, «Благовіст», І. Огієнка, П. Тронька, обласної літературно-краєзнавчої ім. М. Максимовича. Нагороджений знаком «Відмінник освіти України» та грамотами й подяками різного рівня.

Праці: Рідні голоси з далеких далей: творчість письменників-емігрантів з Черкащини : статті / уклад. В. Т. Поліщук. – Черкаси : Відлуння, 2000. – 147 с.; Художня проза Михайла Старицького: проблематика й особливості поетики романів і повістей письменника : монографія / В. Т. Поліщук. – Черкаси : Брама, 2003. – 375 с.; Про класиків, неокласиків і сучасників / В. Т. Поліщук. – Черкаси : Чабаненко Ю. А., 2007. – 358 с.; Повернення і відкриття / В. Т. Поліщук. – Черкаси : Чабаненко Ю. А., 2008. – 248 с.; Троянкер Р. Поезії / Р. Троянкер ; уклад., авт. передм., авт. додат. В. Т. Поліщук. – Черкаси : Чабаненко Ю. А., 2009. – 242 с. : фото; Література рідного краю / В. Т. Поліщук, М. П. Поліщук. – Черкаси : Чабаненко Ю., 2012. – 474 с.

Література: Поліщук Володимир Трохимович : біобібліогр. покажч. : до 50-річчя з дня народження / передне слово В. Пахаренка. – Черкаси : Брама, 2003. – 40 с.; Поліщук Володимир Трохимович // Голиш Г. М. Покликані високим і вічним. Викладачі Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького – члени національних творчих спілок України / Г. М. Голиш, Л. Г. Голиш. – Черкаси, 2013. – С. 33, 83, 107–110.

Григорій Голиш

ПОЛТАВЕЦЬ Василь Іванович

(27. 07. 1952, с. Стецівка Чигиринського району Черкаської обл.). Музеєзнавець, історик, краєзнавець. Із селянської родини. Закінчив історичний факультет Чернігівського педінституту (1979 р.). Заслужений працівник культури України (1995),

Від 1975 р. працював екскурсоводом Стецівського краєзнавчого музею. З 1989 р. – директор Чигиринського державного заповідника (нині – генеральний директор Національного історико-культурного заповідника «Чигирин»).

У 1980-х рр. створив експозицію Стецівського краєзнавчого музею. Був одним з ініціаторів заснування на Чигиринщині історико-культурного заповідника та очолив його (1989 р.). Завдяки його наполегливості й професіоналізму в заповіднику було створено постійно діючу експозицію музею Б. Хмельницького та відкрито музей археології, відбудовано бастіон П. Дорошенка, здійснено комплекс реставраційно-будівельних робіт на території Іллінської церкви та замчища в Суботіві, формується туристично-етнографічний комплекс в Стецівці. У 2004–2006 рр. був науковим керівником археологічних експедицій з дослідження середньовічного Чигириня. Результати їх роботи лягли в основу проекту створення історико-архітектурного комплексу «Резиденція Б. Хмельницького» в Чигирині.

Член правління Всеукраїнської асоціації музеїв, Українського національного комітету Міжнародної ради з питань пам'яток і визначних місць. Обирався депутатом Чигиринської районної ради. Почесний громадянин міста Чигириня. Лауреат Державної премії України в галузі архітектури (1997, в групі авторів).

Нагороджений орденами «За заслуги» 2-го і 3-го ст., Святого Рівноапостольного князя Володимира, відзнакою Міністерства культури і мистецтв України, численними грамотами і подяками.

Праці: Археологічна колекція передскіфського та скіфського часів у фондах заповідника «Чигирин» / В. І. Полтавець // Археологія. – 2003. – № 4. – С. 77–79; Археологія «Кременчуцького моря» / В. І. Полтавець // Пам'ятки України, 2003. – № 4. – С. 40–52; Скіфська катакомба в кургані біля Чигириня / В. І. Полтавець // Від Кімерії до Сарматії. 60 років відділу скіфо-сарматської археології ІА НАНУ. – К., 2004. – С. 64–67; Ландшафтне середовище пам'яток передскіфського та скіфського часів

басейну Тясмина / В. І. Полтавець // Ранній залізний вік Євразії: до 100-річчя від дня народження О. І. Тереножкіна. – К., 2007. – С. 120–122; Чигиринщина заповідна / В. І. Полтавець // Пам'ятки України, 2011 – № 5-6. – С. 4–10.

Література: Полтавець Василь Іванович // Бушин М. І. Черкаський край в особах. 1941–2001. Чигиринщина / М. І. Бушин, В. М. Лазуренко. – Черкаси, 2003 – С. 107.

Олена Троциньська

ПОНОМАРЕНКО Михайло Федорович

(28. 11. 1920, с. Підставки Золотоніського району – 01. 01. 2010, м. Золотоноша). Педагог, краєзнавець, громадський діяч. Із родини священнослужителя та педагога. Учасник Другої світової війни. Закінчив Черкаський педінститут (1946) і Київський інститут іноземних мов (1954).

У 1946–1977 рр. працював учителем іноземних мов Золотоніської школи № 4. Керував шкільним гуртком «Глобус», організовував туристичні походи рідним краєм. Створив шкільний музей, а в 1960-х рр. – районний краєзнавчий музей, на громадських засадах очолював його майже 20 років. Зібрав безліч музейних експонатів. Брав участь в археологічних експедиціях під керівництвом Д. Телегіна, Є. Махно, М. Брайчевського, М. Кучери та О. Петрашенка. Керував експедиціями «Звенигородка», «Золотоноша», «Сміла» та «Черкаси», відкрив понад 300 пам'яток археології.

Працював в архівах Києва, Полтави, Черкас, Москви, бібліотеках і нагромадив унікальний матеріал з історії рідного краю. Створив краєзнавчу картотеку «Черкащина» на 10 тис. одиниць. Зібране лягло в основу понад 3 тис. його краєзнавчих публікацій. Брав участь у підготовці матеріалів для тому «Історії міст і сіл УРСР. Черкаська область», став співавтором статей «Черкаська область», «Чигирин», «Суботів», «Боровиця» та автором статей про Золотоношу й Піщане. Побачили світ його книги «Золотоноша», «Золотоніщина», «Золотоніщина в осадах», «Подорож Златокраєм» (у спіавт.) та ін. Автор п'яти поетичних збірок У державному архіві Черкаської області відклався особовий фонд М. Ф. Пономаренка (39 справ). Брав участь у створенні

обласного краєзнавчого товариства (1989), був членом правління Всеукраїнської спілки краєзнавців, редагував часопис «Краєзнавець Черкащини». Організував проведення краєзнавчих конференцій. Був членом Української ономастичної комісії.

Послідовно й мужньо боровся за незалежність України. Один із фундаторів організації Народного Руху України та Української республіканської партії в Золотоноші. Редагував позацензурну газету «Воля» (1989–1991).

Удостоєний звання «Заслужений учитель України» (1975). Лауреат республіканської премії ім. В. Антоновича та обласної літературно-краєзнавчої премії ім. М. Максимовича (1994). Нагороджений орденами Вітчизняної війни 2-го ст. (двома), Червоної Зірки, «За мужність» 3-го ст., медалями «За бойові заслуги», «За взяття Берліна», «За визволення Праги», «За перемогу на Німеччиною», грамотами Всеукраїнської спілки краєзнавців.

Праці: Золотоноша / М. Ф. Пономаренко. – Д. : Промінь, 1974. – 80 с; Про походження назви міста Канева / М. Ф. Пономаренко // Мовознавство. – 1981. – № 2. – С. 70–73; Золотоніський краєзнавчий музей / М. Ф. Пономаренко. – Д. : Промінь, 1982. – 64 с.; Золотоніщина / М. Ф. Пономаренко. – Черкаси : [Б. в.], 1981. – 72 с; Етимологічні етюди. Поляни. Київ / М. Ф. Пономаренко // Наша культура. – 1982. – № 3. – С. 5; Про назви міст Черкащини / М. Ф. Пономаренко // УІЖ. – 1986. – № 6. – С. 63–67; Шевченко і Черкащина / М. Ф. Пономаренко. – Черкаси : [Б. в.], 1988. – 52 с; Літературна географія Шевченкового краю / М. Ф. Пономаренко // Краєзнавець Черкащини. – 1991. – Вип. 3. – С. 33–47; Черкаси: таємна топоніма / М. Ф. Пономаренко // УІЖ. – 1991. – № 4. – С. 67–74; Державотворні процеси на Черкащині / М. Ф. Пономаренко // Українська козацька держава. – Київ-Черкаси, 1994. – С. 104–106; Золотоніщина в роки Великої Вітчизняної війни 1941–1945 рр.: документи, спогади, статті : збірник / авт. текстів Г. М. Голиш ; упоряд.: Г. М. Голиш, М. Ф. Пономаренко / – Черкаси : Відлуння-плюс, 2000. – 240 с.; Голиш Г. М. Подорож Злато-краєм. Нарис історії та сьогодення Золотоніського району / Г. М. Голиш, Л. Г. Голиш, М. Ф. Пономаренко. – Черкаси : Вертикаль, 2008. – 571 с : іл.

Література: Пономаренко Михайло Федорович // Журналісти Черкащини (1954–2004) : бібліографічний довід / упоряд.: С. А. Томіленко, Г. В. Суховершко. – Черкаси, 2003. – С. 154; Неспокій серця : до 85-річчя М. Ф. Пономаренка : зб. ст. і матеріалів / уклад.: Т. А. Клименко, В. М. Мельниченко. – Черкаси : Вертикаль, 2002. – 103 с. : фото.

Григорій Голиш

ПОЧЕПЦОВ Віктор Федорович

20. 05. 1949, м. Харцизьк Донецької обл.). Педагог, краєзнавець. Виховувався в дитячому будинку. Закінчив історичний факультет Харківського університету (1971).

Працював учителем історії на Сумщині, а в 1974 р. переїхав на Золотоніщину. Вчителював у Домантівській ЗОШ І–ІІІ ст.

музею було присвоєно звання народного.

Член Національної спілки краєзнавців України (2014). Входить до складу неурядової організації «Міжнародна амністія» («Amnesty International»). Очолював районну організацію інвалідів. Нагороджений багатьма грамотами та подяками.

Праці: Імена на карті Золотоніщини / В. Почепцов // Златоград. – 1996. – 7 верес.; Український енциклопедист (М. Максимович) / В. Почепцов // Вісник Золотоніщини. – 2000. – 18 листоп. – С. 6; Домантів / В. Почепцов, Є. Почепцова. – Черкаси : Відлуння-Плюс, 2002. – 64 с.; Історичний нарис (Золотоніщина) / В. Ф. Почепцов, Є. Почепцова. – Черкаси : Чабаненко Ю. А., 2004. – 106 с.; Спогади очевидців про голодомор 1932–1933 років на Черкащині / В. Почепцов. – Черкаси : Чабаненко Ю. А., 2006. – 35 с.; Геноцид : на документах архівів, спогадах очевидців, публікаціях ЗМІ / В. Почепцов. – Черкаси : Чабаненко Ю. А., 2008. – 48 с.; Наш край в роки Другої світової війни / В. Почепцов, Є. Почепцова. – Черкаси : Чабаненко Ю. А., 2009. – 115 с.; Визвольний рух на Черкащині в роки Другої світової війни / В. Почепцов. – Черкаси : Чабаненко Ю. А., 2013. – 122 с.

Література: Почепцов Віктор Федорович // Пономаренко М. Краєзнавці Черкащини : біобібліогр. слов. / М. Пономаренко. – Золотоноша : [б. в.], 2003. – С. 68.

Григорій Голиш

ПРИЛПКО Марія Василівна

(23. 05. 1937, с. Малі Канівці Чорнобаївського району Черкаської обл.). Педагог, краєзнавець. Із селянської родини. Закінчила історичний

факультет Київського державного університету ім. Т. Шевченка (1962). З 1955 р. вчителювала у Великобурімській, Великоканівецькій школах, потім працювала завучем, а згодом директором Малоканівецької семирічної, Красенівської середньої шкіл Чорнобаївського району, інспектором Чорнобаївського райвідділу освіти, відповідальним секретарем райорганізації товариства «Знання». Досліджувала історію затоплених сіл, брала участь у підготовці матеріалів для тому «Історія міст і сіл УРСР. Черкаська область», автор нарисів «Чорнобай». Працювала секретарем парткому радгоспу ім. Комінтерну, ініціювала створення музею історії села Комінтерн, вчителем Красенівської школи (1990–2007). Впродовж багатьох років досліджувала життєпис Івана Піддубного, видала книгу «Іван Піддубний – сила України».

У її доробку книги «Чорнобаївщина. Велична історія рідного краю» (2008), дві книги «Чорнобаївщина. Нариси історії населених пунктів» (2012, 2014). Член НСКУ, Почесний краєзнавець України (2012). Лауреат обласної краєзнавчої премії імені М. Максимовича (2007), премії імені М. Старицького (2010). Нагороджена орденом Трудового Червоного прапора (1977), медалями «За трудову відзнаку» (1970), «20 років Незалежності України» (2011), Почесною Грамотою Верховної Ради України (2009), Почесними грамотами Міністерства освіти і науки України (1997), Черкаської обласної ради (2007). Відмінник народної освіти.

Праці: Іван Піддубний – сила України : іст.-докум. дослідж. / М. Приліпко. – Черкаси : Брама-Україна, 2006. – 156 с.; Чорнобаївщина. Велична історія рідного краю (від найдавніших часів до сьогодення) / М. Приліпко. – Черкаси : Вид. Чабаненко Ю. А., 2008. – 538 с.; Чорнобаївщина. Нариси історії населених пунктів (від найдавніших часів до сьогодення). Кн. 1 / М. Приліпко. – Черкаси : Вид. Чабаненко Ю. А., 2013. – 652 с.; Чорнобаївщина. Нариси історії населених пунктів (від найдавніших часів до сьогодення). Кн. 2 / М. Приліпко. – Черкаси : Вид. Чабаненко Ю. А., 2014. – 566 с.

Література: Лазуренко В. М. Приліпко Марія Василівна / В. М. Лазуренко // Михайлом освячені. Лауреати Черкаської обласної краєзнавчої премії імені Михайла Максимовича / В. М. Лазуренко. – Черкаси, 2009. – С. 40–41; Литвин Ю. Знавець родинного коріння Піддубних: [Марія Приліпко] / Ю. Литвин // Нова Доба – Лівий берег. – 2004. – № 8. – С. 3.

Василь Мельниченко

ПРОКОФ'ЄВ Олександр Пилипович

(23. 06. 1902 р., с. Стецівка Чигиринського р-ну Черкаської обл. – 25. 04. 1975 р., там само). Інженер, краєзнавець. Із сільської родини. Здобув інженерну освіту у Новогеоргіївському технікумі.

Працював в організаціях з будівництва доріг десятником, техніком, начальником райшляхвідділу у Новогеоргіївську та Чигирині. В роки війни у складі діючої армії брав участь у будівництві мостів-переправ. У 1946 р. після демобілізації працював в системі Головного будівельного управління Збройних Сил СРСР. Повернувшись в Стецівку, займався вивченням історії села, брав участь у створенні сільського музею, який отримав звання народного (1972) і увійшов до складу Чигиринського державного історико-культурного заповідника (1989), а фонди стали основою формування фондів заповідника.

Нагороджений медалями «За оборону Сталінграда», «За доблесну працю у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За доблесну працю. В ознаменування 100-річчя з дня народження В. І. Леніна», ювілейними відзнаками та багатьма грамотами.

Праці: Село в краю воєнних поселень [Рукопис] : в 2 кн. / А. П. Прокоф'єв // Фонди НКЗ «Чигирин» (КВ – 11238-11239, ПП – 3018-3019). – Чигирин, 1972–1973; Кропоткин В. В. Войтовский клад римских монет I–II вв. н.э. / В. В. Кропоткин, А. Ф. Прокоф'єв // Весник древней истории. – 1972. – № 3. – С. 174–178.

Література: Прокоф'єв Олександр Пилипович // Бушин М. І. Черкаський край в особах. 1941–2001. Чигиринщина / М. І. Бушин, В. М. Лазуренко. – Черкаси, 2003. – С. 260–262; Стецівський історичний народний музей. – Черкаси : Черкаська обл. друкарня, 1974. – 16 с.

Тетяна Сиб'якіна

ПУГАЧ Наталія Олегівна

(18. 01. 1974 р., с. Михайлівка Кам'янського району Черкаської обл.). Закінчила факультет української філології Черкаського державного університету ім. Б. Хмельницького (1996). З 1995 р. працює молодшим науковим працівником Кам'янського історичного музею, а з 1996 р. –

науковим співробітником історичного музею Кам'янського державного історико-культурного заповідника. Досліджує теми «Етнографічні особливості Притясминщини», «Життя українських оstarбайтерів у Німеччині в роки Другої світової війни». Розробила у співавторстві тематико-експозиційний план та створила експозиції періодів колективізації, індустріалізації, розкуркулення та голоду 1932–1933 рр. на території Кам'янського району, етнографії краю. Публікує статті з краєзнавства у періодичних виданнях, бере участь у науково-практичних конференціях.

Член Національної спілки краєзнавців України (2013). Відзначалася грамотами Кам'янського державного історико-культурного заповідника (2007), дипломом Кам'янської районної ради (2007), грамотою управління культури облдержадміністрації (2012) та обласної організації НСКУ (2013).

Праці: Поєднання християнських і язичницьких мотивів в орнаментах рушників центральної Чигиринщини (за матеріалами фондів Кам'янського державного історико-культурного заповідника) / Н. Пугач // Чигиринщина: історія і сьогодення: матеріали наук.-практ. конф. – Черкаси, 2006. – С. 164–170; Висоцька Л. Г. Освіта і культура Кам'янки XIX – початку XX ст. / Л. Г. Висоцька, Н. О. Пугач // Місто на скелястих берегах Тясмину: 350-річчю заснування м. Кам'янки присвяч.: іст.-екоп. нарис / упоряд. В. Д. Марчук. – Черкаси, 1999. – С. 75–82; Музика серця. Перипетії долі видатного бандуриста Федора Жарка / Н. О. Пугач // Джерело: матеріали Дев'ятої наук.-практ. краєзнавчої конф. – Черкаси, 2012. – С. 31–35.

Лариса Висоцька

ПШИЧЕНКО Михайло Петрович

(05. 06. 1923 р., с. Шабельники Чигиринського району, Черкаської обл. – 18. 12. 1998, м. Золотоноша). Військовослужбовець, поет, публіцист, краєзнавець. Із селянської родини. Освіту здобув у вчительському інституті, військовому інституті іноземних мов. Учасник Другої світової війни. Працював учителем у м. Путивль (Сумська обл.). По війні – на

військовій службі, певний час обіймав посаду Золотоніського військового комісара (1956–1963). Займався літературною творчістю, автор книги віршів та прози «Синь Дніпрова». Перекладав з французької та російської. Заснував і очолив районне літера-

турне об'єднання «Златоград». Приятелював з В. Симоненком, опублікував присвячену йому новелу «Кирпатий барометр» – один з перших в Україні матеріалів про видатного поета. Провідною темою його краєзнавчих пошуків стали подвиги земляків на фронтах війни, з'явилася галерея документальних портретів про золотонісців – Героїв Радянського Союзу та про їх фронтові будні. Низку своїх статей він присвятив історії Золотоноші.

Нагороджений орденами Вітчизняної війни 2-го ст., Червоної Зірки (двома), медалями «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною» та багатьма іншими, а також численними грамотами, дипломами та подяками.

Праці: На шляху в Берлін / М. Пшиченко // Прапор Леніна. – 1970. – 9 трав.; Вони живуть у пам'яті народній // Прапор Леніна. – 1972. – 1, 3 верес.; Поруч з подвигом / М. Пшиченко // Прапор Леніна. – 1973. – 22 лют.; Морська душа (Щапенко Борис Федорович) / М. Пшиченко // Прапор Леніна. – 1973. – 9 трав.; Борозна Дерев'янка / М. Пшиченко // Прапор Леніна. – 1975. – 9 трав.; Комісар ескадрильї / М. Пшиченко // Прапор Леніна. – 1975. – 6 лют.; Горіли плацдарми за Дніпром / М. Пшиченко // Прапор Леніна. – 1975. – 13 берез.; Моя Золотоноша / М. Пшиченко // Златокрай. – 1994. – 7 трав.

Література: Дробний І. Михайлові Пшиченку – 70 / І. Дробний. – Златокрай – 1994. – 7 трав.; Коваленко Н. Кажуть осінь / Н. Коваленко // Златокрай. – 1998. – 3 черв.

Тригорій Голиш

РЕНДОРЕНКО Олексій Олексійович

(27. 1936 р., м. Сміла Черкаської обл.). Закінчив Дніпропетровський інститут інженерів транспорту.

53 роки віддав праці на залізниці, де пройшов шлях від учня слюсаря вагонного депо станції ім. Т. Шевченка до начальника відділу праці та зарплати Шевченківського відділку Одеської залізниці. По тому упродовж семи років працював екскурсоводом у музеї-вагоні станції ім. Т. Шевченка. Під час його роботи в музеї там була розширена експозиція, збільшена кількість екскурсій (всього їх проведено близько 2000). Спираючись на матеріали архівів Одеської залізниці та міста, спогади залізничників видав книгу «Залізниця. Роки. Доли». Краєзнавець брав участь у кількох наукових конференціях.

Нагороджений орденом «Знак Пошани» та багатьма грамотами.

Праці: Залізниця. Роки. Долі... / О. О. Рендоренко. – Сміла: Тясмин, 2008. – 126 с.
Література: Давиденко В. Як живеш, ветеране? / В. Давиденко // Чорноморський гудок. – 2011. – 19 січ.; Скороход Л. Роки за обрії біжать / Л. Скороход // Сміла. – 2011. – 23 берез.; Бабак Ю. Охоронець історії / Ю. Бабак // Магістраль. – 2014. – 20 трав.

Світлана Остапова

РІЗНИК Людмила Леонідівна

(23. 02. 1966 р., с. Коврай Золотоніського району Черкаської обл.). Педагог, краєзнавець. Із селянської родини. Закінчила історичний факультет Київського педінституту імені М. Горького.

З 1984 р. працювала старшою піонервожатою Березняківської школи на Полтавщині, Подільської школи Золотоніського району (1985–1986).

Від 1986 р. – вихователь групи продовженого дня, вчитель історії, заступник директора, директор (1996) Коврайської школи. За її ініціативи створено музейні осередки: літературний музей Т. Сквороди, музей бойової слави «Пам'ять», кімната народознавства «Світлиця», кімната історії школи, «Тарасова світлиця». Музей «Пам'ять» став переможцем Всеукраїнського огляду-конкурсу музеїв історичного профілю (2010). Музей «Тарасова світлиця» – переможець обласної історико-краєзнавчої експедиції учнівської молоді «З Кобзарем у серці». Автор кількох десятків публікацій, присвячених історії села Коврай, життєпису Г. С. Сквороди. Збірник «Краєзнавчі проекти» (2010) занесений до каталогу передового педагогічного досвіду Черкащини.

Член Національної спілки краєзнавців України (2015). Член виконкому Коврайської сільської ради, депутат районної ради, голова громадської організації «Злагода». Нагороджена почесними грамотами Міністерства освіти і науки України, Черкаської облдержадміністрації та багатьма іншими відзнаками.

Праці: Велет думки і слова / Л. Різник // Вісник Золотоніщини. – 2002. – 12 листоп.; Крилатий велет родом із Харсік / Л. Різник // Вісник Золотоніщини. – 2002. – 19 листоп.; Степан Нехорошев – дослідник життя і творчості Григорія Сквороди /

Л. Різник // XV Всеукраїнські Сквородинівські читання. Переяславські Сквородинівські студії: зб. наук. пр. – Переяслав-Хмельницький, 2011. – Вип. 1. – С. 89–93; Скворода в Коврай / Л. Різник // Вісник Золотоніщини. – 2012. – 20 жовт.; Подвигу жити у віках / Л. Різник // Вісник Золотоніщини. – 2014. – 9 трав.; Тарасова світлиця – центр національно-патріотичного виховання / Л. Різник // Вісник Золотоніщини. – 2014. – 17 лют.

Григорій Голиш

РОМАНЕНКО Семен Федотович

(14. 09. 1922, с. Кризьке Марківського району Луганської області – 17. 01. 1981 р., м. Христинівка). Журналіст, краєзнавець. Із селянської родини.

Трудову діяльність розпочав у 1939 р. робітником-залізничником. В 1940 р. був призваний до лав Червоної армії. Учасник війни, був командиром відділення. Після війни – на партійній роботі, а від 1958 р. – завідувач відділу, заступника редактора районної газети «Трибуна хлібороба». Вивчав історію краю, на сторінках місцевої періодики опублікував сотні статей про минуле рідного краю та його людей. У співавторстві підготував розділ про населені пункти Христинівського району для тому «Історія міст і сіл Української РСР. Черкаська область».

Нагороджений медалями «За бойові заслуги», «За трудову доблесть», «За доблесну працю. На ознаменування 100-річчя від дня народження В. І. Леніна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945», численними відомчими та регіональними відзнаками.

Праці: Вербовата: з історії рідного краю / С. Романенко, В. Волошенюк // Трибуна хлібороба. – 1969. – 11 січ.; Івангород: з історії рідного краю / С. Романенко, Б. Стопхай // Трибуна хлібороба. – 1969. – 25 січ.; Мала Севастянівка: з історії рідного краю / С. Романенко, С. Чумак // Трибуна хлібороба. – 1969. – 1 квіт.; Шукайвода: з історії рідного краю / С. Романенко // Трибуна хлібороба. – 1969. – 5 черв.; Верхнячка / В. І. Остапчук, С. Ф. Романенко, Б. Н. Товбіс, П. Є. Цимбал // Історія міст і сіл УРСР. Черкаська обл. – К., 1972. – С. 610–619.; Глазков А. Христинівка / А. К. Глазков, С. Ф. Романенко, Б. Н. Товбіс // Історія міст і сіл УРСР. Черкаська обл. – К., 1972. – С. 599–610.

Література: Семен Федотович Романенко // Трибуна хлібороба. – 1981. – 17 січ.
Петро Грохівський

РУДЕНКО Лідія Антонівна

(23. 09. 1922 р., м. Богуслав Київської обл. – 27.03.1992, м. Корсунь-Шевченківський). З родини робітників. Закінчила історичний факультет Київського пединституту ім. М. Горького (1948). Заслужений працівник культури УРСР (1982).

Працювала в музеї історії Корсунь-Шевченківської битви (нині – Корсунь-Шевченківський державний історико-культурний заповідник): – науковий співробітник (1948–1952), завідувач фондів (1952–1977), заступник директора з наукової роботи (1981–1983). Досліджувала історію краю періоду війни 1941–1945 рр. та допомоги населення воїнам армії під час Корсунь-Шевченківської наступальної операції, вивчала історичні пам'ятки, пов'язані з подіями 1917–1921 рр. Сотні сподів учасників та музейних предметів, зібраних нею, поповнили фонди музею. Наукова спадщина не опублікована.

Один з авторів експозицій музею історії Корсунь-Шевченківської битви 1952, 1958, 1969 рр. Брала участь у створенні музеїв І. С. Нечужа-Левицького у смт Стеблеві та К. Г. Стеценка у с. Квітках, громадських музеїв.

Нагороджена медалями «За доблесну працю у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За трудову відзнаку», «Ветеран праці»; грамотами Міністерства культури СРСР, Міністерства культури УРСР, Черкаського облвиконкому, Корсунь-Шевченківського райвиконкому.

Праці: В єдиному строю / Л. А. Руденко // Черкаська правда. – 1964. – 12 лот.; Визначні дендропарки Черкащини / Л. А. Руденко // Фонди КШДІКЗ; Герої залишаються жити / Л. А. Руденко // Ленінським шляхом. – 1962. – 17 лот.; Допомога місцевого населення Радянській Армії в розгромі німецько-фашистських військ в районі Корсунь-Шевченківський / Л. А. Руденко // Фонди КШДІКЗ; Крок у безсмертя / Л. А. Руденко // Черкаська правда. – 1982. – 25 січ.; Партійно-комсомольське підпілля і партизанська боротьба проти фашистських окупантів на Черкащині в роки Великої Вітчизняної війни. На допомогу лекторам. Черкаська обласна організація товариства «Знання» / Л. А. Руденко // Фонди КШДІКЗ.

Література: Руденко Лідія Антонівна // Малий енциклопедичний словник Корсунщини : вид. в 2 т. / відп. ред. П. Я. Степенькіна. – Корсунь-Шевченківський, 2003 – 2004. – Т. 2. – С. 152.

Людмила Кочегура

САЖІЄНКО Іван Агафонович

(8. 08. 1921, с. Кузьмина Гребля Христинівського району Черкаської області – 6. 10. 2004, там само). Педагог, краєзнавець. Із селянської родини. Після війни закінчив заочне відділення Уманського та Київського педагогічних інститутів (філологія, історія). З 1941 р. – учасник бойових дій: командував мінометною ротою, пройшов бойовий шлях від Волги до

Берліна. Від 1946 р. працював у Кузьмино-Греблянській школі учителем історії, завучем, а потім директором. Займався пошуковою роботою, разом зі своїми вихованцями збирав матеріали з історії села, працював у архівах. Брав участь у зборі матеріалів з історії Христинівщини до тому «Історія міст і сіл УРСР. Черкаська область». В роки незалежності досліджував теми голодомору та політичних репресій 1930-х рр. Підготував до друку книгу «Кузьмина Гребля» (2006 р.).

Нагороджений орденами Вітчизняної війни 2-го ст., Жовтневої революції, «За мужність» 3-го ст.; медалями «За відвагу», «За бойові заслуги», «За визволення Варшави», «За визволення Праги», «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945», багатьма відомчими та регіональними нагородами.

Праці: Мобілізує слово / І. Сажієнко // Трибуна хлібороба. – 1981. – 2 черв.; Хай не згасне пам'ять : [І. Г. Драченко] / І. Сажієнко // Трибуна хлібороба. – 1995. – 26 квіт.; Хай не згасне пам'ять : [Ю. Т. Тищенко] / І. Сажієнко // Трибуна хлібороба. – 1995. – 26 квіт.; Кузьмина Гребля. Село і люди : іст.-етнограф. нарис / І. Сажієнко, К. Євтушенко. – Умань : УВПІ, 2006. – 280 с. : іл.

Література: Криницький В. Учителі від Бога не вмирають: книга І. А. Сажієнка «Кузьмина Гребля. Село і люди» / В. Криницький // Трибуна хлібороба. – 2006. – 18 жовт.

Петро Горохівський

САКУН Костянтин Антонович

(19. 09. 1906, с. Драбів – 1980-ті рр., м. Київ). Педагог, краєзнавець. Із селянської родини. Закінчив Київський інститут

народної освіти (1931 р.). Учасник війни 1941–1945 рр. Брав участь у обороні Києва, потрапив у оточення, перебував у полоні. Після звільнення продовжив службу в армії. Потім 40 років вчителював у школах м. Києва.

Коло краєзнавчо-дослідницьких інтересів – історія населених пунктів Драбівського району, соціально-культурні трансформації у краї в XVIII–XIX ст., радянське й колгоспне будівництво, біографії видатних діячів тощо. Першим почав досліджувати історію селища Драбів та населених пунктів Драбівського району: Великого Хутора, Михайлівки, Вершини-Згарської, Шрамківки та ін. Працюючи у архівах, зібрав багато матеріалів з їх історії та дослідив походження назв. У районній газеті опублікував понад 150 краєзнавчих заміток і статей. Брав участь у підготовці матеріалів для тому «Історії міст і сіл УРСР. Черкаська область». Особовий архівний фонд К. А. Сакуна (№ 319) в Інституті рукопису Національної бібліотеки України ім. Вернадського нараховує 132 одиниці зберігання.

Праці: З історії комітетів незаможних селян / К. А. Сакун // Прапор Жовтня. – 1973. – 30 серп. ; 15 верес.; З історії села Драбово // Український історичний журнал. – 1963. – № 2. – С. 56–61;

Література: Сакун Костянтин Антонович // Особові архівні фонди Інституту рукопису : путівник. – К., 2002. – С. 475–476; Пономаренко М. Сакун Костянтин Антонович / М. Пономаренко // Краєзнавці Черкащини : біобібліогр. слов. – Золотоноша, 2003. – С. 75.

Віктор Козоріз

СВЯЩЕНКО Зінаїда Василівна

(16. 07. 1969 р., с. Громи Уманського району Черкаської обл.). Науковець, педагог, краєзнавець. Із родини службовців. Закінчила історичний факультет Івано-Франківського державного педуніверситету імені В. Стефаника. Доктор історичних наук,

професор. З 1988 р. працювала учителем, заступником директора Рижавської школи Уманського району. З 2001 р. працює в Уманському державному педуніверситеті ім. П. Тичини. Очоловала музей історії університету.

Коло наукових інтересів – дослідження історії рідного краю. Автор понад 120 публікацій, у тому числі монографії «Історія Уманщини (з найдавніших часів до середини XVII ст.)», одного із розділів «Антології педагогічного краєзнавства Черкаського краю». Взяла активну участь у роботі понад 40 конференцій, симпозіумів, читань різного рівня.

Член Національної спілки краєзнавців (2010). Нагороджена почесними грамотами МОН України (1992, 2006), Дипломом МОН України (2015), почесними грамотами Черкаської облдержадміністрації, Уманської райдержадміністрації та університету.

Праці: Соціальна природа козацтва та становлення козацького землеволоніна на Уманщині (XV – середина XVII ст.) / З. В. Священко // Український селянин : зб. наук. пр. / за ред. А. Г. Морозова. – Черкаси, 2005. – Вип. 9. – С. 92–96; Особливості польської колонізації Уманщини / З. В. Священко // Вісник Черкаського університету : зб. наук. ст. Серія Історичні науки. – Черкаси, 2005. – Вип. 80. – С. 45–54; Історія Уманщини (з найдавніших часів до середини XVII ст.) : монографія / З. В. Священко. – Черкаси : Видавець Чабаненко Ю. А., 2006. – 228 с.; Розвиток ідей про освіту на Черкащині в період княжої доби (IX–XVI століття) / З. В. Священко // Антологія педагогічного краєзнавства Черкаського краю : навч. посіб. / за заг. ред. Н. С. Побірченко. – Умань, 2008. – С. 19–39.

Література: Священко Зінаїда Василівна // Самі про себе (Автобіографії членів колективу історичного факультету до 10-річчя його утворення) / УДІП. – Умань : Візаві, 2015. – С. 63–64.

Олена Скрипник

СОКИРСЬКА Владлена Володимирівна

(22. 01. 1968, с. Синюха Новоархангельського району Кіровоградської обл.). Науковець, педагог, краєзнавець. Із селянської родини. Закінчила історичний факультет Кіровоградського педінституту (1990).

Кандидат історичних наук, доцент. Працювала учителем, заступником директора школи. З 2004 р. – в Уманському державному педуніверситеті ім. П. Тичини – доцент, заступник декана історичного факультету, проректор універси-

тету з наукової роботи (2015), очолює науково-дослідну лабораторію «Археологія Уманщини». Під її керівництвом створюється реєстр архівних джерел та пам'яток археологічних культур, формується бібліографічний каталог з історії археологічного дослідження території історичної Уманщини. Досліджує життєвий шлях відомого краєзнавця Г. Ю. Храбана, популяризує його наукову спадщину. Започаткувала історико-біографічні читання, присвячені видатним краєзнавцям Уманщини.

Праці: Григорій Юхимович Храбан – дослідник та популяризатор місцевої історії / В. В. Сокирська // Наукові записки : зб. пр. – Т. 19 : у 2-х кн. Тематичний випуск. «Джерела локальної історії: методи дослідження, проблеми інтерпретації, популяризація» / Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України. – К., 2009. – Кн. II, ч. 2. – С. 463–474; Чи така вже стара Умань? (Історія міста Умань в науковій спадщині Григорія Храбана) / В. В. Сокирська // Українсько-польський науковий діалог в Умані. Формування сучасного архітектурного середовища історичних міст на основі реабілітації історико-містобудівної спадщини / за ред. І. І. Кривошеї, С. В. Паламарчук. – Умань ; Гнезно ; Ланцут ; Познань : ПП Жовтий, 2010. – Вип. 2. – С. 148–153.

Література: Сокирська Владлена Володимирівна. Історичний факультет Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.history.udpu.org.ua/.../napryamki-naukovoji-di>. – Назва з екрану.

Альона Устенко

СНІГУР Галина Павлівна

(27. 03. 1970 р. с. Гуляйполе Катеринопільського району Черкаської обл.). Педагог, майстер декоративного розпису та живопису. З селянської родини. Закінчила Київський державний інститут декоративно-прикладного мистецтва і дизайну імені М. Бойчука (2010)

З 2006 р. працювала науковим співробітником Катеринопільського краєзнавчого музею, вчителем народознавства, керівником декоративно-прикладних гуртків (2009–2015). З 2015 р. – директор Катеринопільського краєзнавчого музею.

Вперше на Черкащині відродила традиційну колісь етноляльку. Постійний учасник районних, обласних виставок декоративно-прикладного мистецтва. Коло краєзнавчо-дослідницьких

інтересів – історія козацтва та історико-культурних пам'яток краю, шевченкознавство, народний розпис. Керівник учнівських наукових робіт МАН «Особливості орнаменту скринь Катеринопільщини», «Походження назв кутків і вулиць Катеринополя».

Лауреат 3-го обласного фестивалю народної творчості. Нагороджена дипломом Міністерства культури, численними дипломами і грамотами Міністерства освіти та науки України.

Праці: Ідея соборності України : творчість Т. Шевченка / Г. П. Снігур // Катеринопільський вісник. – 2012; Доки пишемо писанку ми, на землі переможно добро воскресає / Г. П. Снігур // Катеринопільський вісник. – 2015.

Література: Вітрила народних майстрів Черкащини. Ритм № 4. – Черкаси : [б. в.], 2009. – 20 с.

Ольга Найденко

СОРОКОПУД Іван Іванович

(19. 09. 1917, м. Канів – 12. 10. 2015, Черкаси). Педагог, краєзнавець. Закінчив Канівський педагогічний технікум (1936 р.)

З 1936 р. вчитель української, російської і німецької мов школи в с. Пшеничники, директор школи в с. Чорниші Канівського району. У 1940 р. призваний до Червоної армії. Учасник бойових дій на фронтах

Другої світової війни. У 1942 р. отримав тяжке поранення і був звільнений у запас. У 1944 р. повернувся до Канева, де працював директором міської школи №1, заступником директора з наукової роботи Канівського заповідника «Могила-музей Т. Г Шевченка», директором Горобіївської та Степанецької шкіл, а з 1956 р. – директором Канівської середньої школи № 1, завідувачем райвідділу освіти, директором Канівської середньої школи № 2 (1973). З 1977 р. – на пенсії, але працює в Канівському екскурсійному бюро.

Опрацьовував літературу та матеріали про Канівщину, зібрав багатий краєзнавчий матеріал з історії, літератури, мистецтва Канівщини та про видатних особистостей Черкащини. Автор близько восьмисот краєзнавчих нарисів, статей, рецензій, інформацій на сторінках періодики, статей про Канів у томі «Історія міст і сіл УРСР. Черкаська область» та в Шевченківському

словнику. Видав книги «Канів крізь віки» (2002), «Канів із глибини століть» (2012). Колекціонував монети й паперові гроші, організував і очолив Канівське об'єднання «Нумізмат» (1988–2010).

Лауреат обласної премії імені Максимовича (2012). Почесний громадянин міста Канева (2001), Почесний член Всеукраїнської спілки краєзнавців (2002). Нагороджений орденами Вітчизняної війни 1-го та 2-го ступенів та двадцятьма медалями, численними грамотами й подяками.

Праці: Іщенко М. Є. Канівщина / М. Є. Іщенко, Л. Г. Мотов, І. І. Сорокопуд – Д.: Промінь, 1969. – 127 с.; Канів. / І. І. Сорокопуд // Історія міст і сіл УРСР. Черкаська область. – К., 1972. – С. 323–337; Струмки могутньої ріки. Канівщина літературна / І. І. Сорокопуд. – Канів : Родень, 1998. – 88 с.; Канів. Сторінки незгасної пам'яті / І. І. Сорокопуд. – Канів : Родень, 2001 – 44 с.; Канів крізь віки / І. І. Сорокопуд. – Канів : Родень, 2002. – 48 с.; Краси розкриля. Канівщина мистецька / І. І. Сорокопуд. – Канів : Родень, 2005. – 78 с.; У вічній пам'яті Канівщини / І. І. Сорокопуд. – Канів : Родень, 2008. – 57 с.; Ім'я на Канівщині / І. І. Сорокопуд; упоряд. О. Ісаєва. – Канів : Родень, 2009. – 67 с.; Канів із глибини століть : іст.-довід. вид. / І. І. Сорокопуд – Канів : Склянка часу, 2012. – 76 с.

Література: Пономаренко М. Краєзнавці Черкащини / М. Пономаренко. – Золотоноша, 2003. – С. 77; Сорокопуд Іван Іванович // Журналісти Черкащини (1954–2004) / упоряд: С. А. Томіленко, Г. В. Суховершко. – Черкаси, 2003. – С. 181; Дорошенко Т. І. Почесному громадянину Канева Іванові Сорокопуду – 95 / Т. І. Дорошенко // Дніпрові зіркі. – 2012. – 28 верес.

Ольга Ісаєва

СОСА Павло Петрович

(20. 12. 1929, с. Жовнине Чорнобаївського району – 29.11.2000, Черкаси). Педагог, музейний працівник, краєзнавець. З селянської родини. Закінчив історичний факультет Київського державного університету імені Шевченка. Заслужений працівник культури УРСР.

Працював на заводі, вчителював у школі. З 1970 р. працював у Черкаському обласному краєзнавчому музеї – екскурсоводом, завідувачем відділу, заступником директора з наукової роботи. Зробив вагомий внесок у розроблення тематико-експозиційних планів та формуванні експозицій музеїв Черкащини – обласного краєзнавчого, «Кобзаря» у Черкасах, Михайла Старицького в

с. Кліщинці Чорнобаївського району, музею художника І. Падалки у Драбові, музею Б. Хмельницького в Чигирині, районних музеїв у Драбові, Шполі, Чорнобаї, сільських у Сагунівці та Мошнах Черкаського району, багатьох інших музеїв та музейних кімнат краю. Коло краєзнавчо-дослідницьких інтересів – історія козацтва, історія вулиць та історико-культурних пам'яток, проблеми музейного будівництва, шевченкознавство.

Був одним із ініціаторів відродження краєзнавства на Черкащині і організації обласного краєзнавчого товариства, на установчій конференції якого у 1989 р. був обраний головою його правління. Брав участь в установчому з'їзді Всеукраїнської спілки краєзнавців (1990) до якої на правах обласної організації увійшло обласне краєзнавче товариство. На установчому ІІ (1996) з'їзда обирався членом правління Всеукраїнської спілки краєзнавців. Багато уваги приділяв створенню краєзнавчих осередків в містах та районах області. Ініціював започаткування збірника «Краєзнавець Черкащини» (нині – «Краєзнавство Черкащини»), опублікував в ньому низку історико-краєзнавчих статей. Брав участь у VII Всеукраїнській історико-краєзнавчій конференції (1996) та інших науково-практичних заходах.

Почесний громадянин м. Черкаси. Лауреат обласної краєзнавчої премії імені Максимовича (1995). Нагороджений знаком «За заслуги перед містом Черкаси», грамотами Міністерства культури України, облдержадміністрації та іншими відзнаками.

Праці: Вулиці Черкас. Історичний нарис / П. П. Соса, С. І. Кривенко, В. Б. Страшевич. – Черкаси : НДІТХІМ, 1997. – 138 с.; Пам'ятки Черкас : краєзнав. довід. / П. П. Соса, Г. І. Березняк, В. М. Мельниченко. – Черкаси : Сіяч, 1998. – 112 с.; Черкаському краєзнавчому – 80 : іст.-докум. нарис / П. П. Соса, В. М. Мельниченко. – Черкаси : [б. в.], 1998. – 68 с.; Шевченко і Черкаси : іст.-докум. нарис / П. П. Соса, В. М. Мельниченко. – Черкаси : Брама, 1998. – 96 с.

Література: Соса Павло Петрович // Краєзнавці Черкащини : біобібліогр. слов. / уклад. М. Ф. Пономаренко. – Золотоноша, 2003. – С. 78; Соса Павло Петрович // Краєзнавці України : довідник / уклад.: Т. Ф. Григор'єва [та ін.]. – К. ; Кам'янець-Подільський, 2003. – С. 212.

Василь Мельниченко

СТЕПАНОВ Максим Юрійович

(15. 12. 1970, м. Черкаси). Журналіст, краєзнавець. Закінчив історичний факультет Московського державного університету ім. М. В. Ломоносова (1993). Кандидат історичних наук (2015).

Протягом 1993–1996 рр. навчався в аспірантурі Московського державного університету ім. М. В. Ломоносова. У 1996–1998 рр. працював у навчальних закладах та видавництвах Москви. У 1998 р. повернувся до Черкас. Працював провідним, головним спеціалістом управління з питань внутрішньої політики Черкаської облдержадміністрації, редактором відділу, відповідальним секретарем газети «Нова Доба» (2001–2005), редактором відділу, заступником головного редактора газети «Прес-Центр» (2005–2012), заступником начальника управління інформаційної політики та зв'язків зі ЗМІ облдержадміністрації (2013). З серпня 2013 р. – головний редактор інформагентства «Прочерк».

Коло краєзнавчо-дослідницьких інтересів – минуле Черкас, історія культури, духовності, охорони здоров'я, освіти, а також біографії відомих людей. Наслідки краєзнавчих досліджень публікує в періодичній пресі. Автор понад 100 наукових і науково-публіцистичних праць, учасник роботи наукових конференцій.

Член Національної спілки журналістів України (2002) та член секретаріату Черкаської обласної організації цієї спілки.

Праці: Національно-демократичний рух 1988–1991 років на Черкащині / М. Степанов // Нова Доба. – 2001. – 21 серп.; Черкаські старообрядці / М. Степанов // Прес-Центр. – 2010. – 13 жовт.; Механік Гроссе / М. Степанов // Прес-Центр. – 2012. – 11 січ.; Військовий призов у дореволюційних Черкасах / М. Степанов // Прес-Центр. – 2012. – 11 квіт.; Знахарство поза законом / М. Степанов // Прес-Центр. – 2012. – 11 лип.; Черкаси, Конан Дойль і пролетарська кар'єра дітей капіталіста / М. Степанов // Вечірні Черкаси. – 2013. – 23 січня.

Література: Степанов Максим Юрійович // Журналісти Черкащини (1954–2004) : бібліогр. довід. / упоряд.: С. А. Томіленко, Г. В. Суховершко. – Черкаси, 2003. – С. 183.

Володимир Чос

СТЕФАНОВИЧ Василь Автономович

(25. 04. 1887, с. Вечірки Пирятинського району Полтавської обл. – 1985, м. Черкаси). Археолог, краєзнавець, музейник. Із родини священнослужителя. Навчався в Комерційному інституті (м. Київ).

У 1912 р. вперше взяв участь в археологічних розкопках. У 1913 р. набув членство в Київському товаристві охорони пам'яток історії та мистецтва. Працюючи з 1918 р. фінансовим інспектором на Уманщині, він обстежував археологічні пам'ятки, збирав експонати для музею. 57 років своєї праці він віддав Уманському краєзнавчому музею, брав участь у його створенні. В 1948–1956 рр. завідував фондами музею, передав до них понад 856 експонатів. Зібрані ним речі духовної і матеріальної культури зберігаються у Київському історичному, Черкаському обласному, Смілянському краєзнавчих музеях. Розробив і розтиражував поради: «Краєзнавчий музей у селі», «Краєзнавчий куточок у школі».

У 1956 р., вийшовши на пенсію, повністю віддався дослідженню археологічних пам'яток Уманщини, взяв активну участь в їх паспортизації, описав 127 селищ трипільської культури, з них 54 відкрив сам, 167 – черняхівської, 24 – білогородської, 43 – сколотські могили. Уклав збірник «Археологічна карта Уманщини» (1957). Перебуваючи на лікуванні, написав праці, присвячені археологічним пам'яткам Смілянського, Канівського, Кам'янського та Чигиринського районів. Плідно співпрацював з Інститутом археології АН України. Високу оцінку дістала його праця «Історія Умані за археологічними даними» (1984). Брав участь у багатьох науково-практичних конференціях та читаннях.

Лауреат обласної краєзнавчої премії ім. М. Максимовича (2007 р., у колективній номінації, посмертно). Нагороджений почесними грамотами та подяками.

Праці: Збірник археологічних пам'яток Уманщини : 1 т. / О. П. Діденко, В. А. Стефанович, Б. Д. Черномаз. – Умань : Уманське видавничо-поліграфічне підприємство, 2006. – 343 с.

Література: Смілянець Л. Життя віддане археології / Л. Смілянець // Уманська зоря. – 2007. – 25 квіт.; Гарбузова Л. Д. Внесок Г. Ю. Храбана, В. А. Стефановича в розвиток археологічного та історичного краєзнавства на Уманщині / Л. Д. Гарбузова // Матеріали обласної наукової конференції, (Білоцерківський краєзнавчий музей). – Біла Церква, 2008. – С. 55–57.

*В'ячеслав Давидюк,
Вадим Мицик*

СТРАДЕЦЬКИЙ Роман Вікторович

(02. 01. 1970 р. с. Виноград Лисянського району Черкаської обл.). Педагог, краєзнавець. Із селянської родини. Закінчив історичний факультет Прикарпатського державного педуніверситету імені В. Стефаника.

Від 1993 р. працює в Шельпахівській ЗОШ I–III ступенів, спеціаліст вищої категорії. Понад 10 років очолює секції історії України та історичного краєзнавства Малої академії наук у Христинівському районі. За цей період підготував 17 призерів – переможців районного рівня, 12 призерів 2-го етапу Всеукраїнського конкурсу захисту науково-дослідних робіт МАН.

Наполегливо досліджує історію рідного краю: працює в державних архівах, проводить польові дослідження. Автор циклу публікацій із історії рідного села та минувшини району у місцевій періодиці. Лауреат районної премії ім. О. В. Юрченка.

Праці: Заради історичної справедливості / Р. Страдецький // Трибуна хлібороба. – 2007. – 3 лют.; Історія села Шельпахівка: любі і знай свій рідний край / Р. Страдецький // Трибуна хлібороба. – 2007. – 2 квіт.; Знати ціну хліба: до 70-х роковин Голодомору / Р. Страдецький // Трибуна хлібороба. – 2007. – 19 груд.; Краєзнавець Христинівщини : зб. краєзнав. нарисів Романа Страдецького / упоряд. П. І. Горохівський – Умань : ПП Жовтий О. О., 2012. – Вип. 2. – 180 с.; Партизанський і підпільний рух та явище колабораціонізму на території краю / Р. Страдецький // Краєзнавець Христинівщини. – Умань, 2012. – Вип. 2. – С. 55–86; Партизанський та підпільний рух на території краю. Міфи та реалії / Р. Страдецький // Краєзнавець Христинівщини. – Умань, 2012. – Вип. 2 – С. 87–134.;

Петро Горохівський

СТРАШЕВИЧ Василь Борисович

(03. 02. 1937, м. Черкаси). Журналіст, спортивний працівник, краєзнавець. Із робітничої родини. Закінчив Київський державний інститут фізичної культури (1959). Заслужений

працівник фізичної культури і спорту України. Працював викладачем Черкаського педінституту (1959–1960), інструктором-методистом заводу хімреактивів (1960–1970), заступником голови облспорткомітету (1970–1981), головою обласної ради СДСТ «Буревісник» (1981–1987), заступником голови обласної ради ВДФСТ профспілок (1987–1988), завідувачем відділу облпрофради (1988–1993), головним консультантом федерації профспілок області (1993–1999) та виконавчим директором федерації футболу області (2000–2014).

Впродовж багатьох років досліджує минуле Черкащини, передусім розвиток та історію спорту, події війни 1941–1945 рр., архітектурні пам'ятки, участь Дніпровської військової флотилії в обороні Черкас. Його зусиллями створено музей спортивної слави Черкащини, створюється історико-краєзнавчий музей «Митницький край» в школі-лицей № 34. Веде краєзнавчо-просвітницьку роботу в засобах масової інформації. Учасник обласних, всеукраїнських та міжнародних історико-краєзнавчих конференцій та круглих столів. Автор понад тисячу публікацій краєзнавчої тематики в періодичних виданнях та наукових збірниках, «Енциклопедії сучасної України». Член Національної спілки журналістів України (1986).

Член Національної спілки краєзнавців України (2009), обирався делегатом III–IV з'їздів Спілки. Член редколегії збірника «Краєзнавство Черкащини». Лауреат літературно-краєзнавчої премії ім. М. О. Максимовича (1999), стипендіат облдержадміністрації (2006) в номінації «Краєзнавство». Нагороджений п'ятьма медалями, Почесними грамотами Черкаської облдержадміністрації і облради, знаками «За особливі заслуги перед Черкащиною», іншими відзнаками.

Праці: Колектив виходить на старт / В. Б. Страшевич // З історії спорту в Черкаському політехнікумі. – Черкаси : Сіяч, 1997. – 38 с.; Вулиці Черкас : іст. нарис / П. П. Соса, С. І. Кривенко, В. Б. Страшевич. – Черкаси : НДІТХІМ, 1997. – 138 с.; Серія нарисів «Старі Черкаси»; Під вимпелом флотилії / В. Б. Страшевич. – Черкаси, 2003. – 80 с.; Під спортивними стягами «Динамо» / В. Б. Страшевич. – Черкаси : Вертикаль, 2004. – 111 с.; З емблемою «Спартак» / В. Б. Страшевич. – Черкаси : Брама-Україна, 2005. – 150 с.; «Колос» наливається силою / В. Б. Страшевич. – Черкаси : Вертикаль, 2006. – 158 с. Футбол школи не закінчувався / В. Б. Страшевич. – Черкаси : Брама-Україна, 2006. – 261 с.; Застигла в камені музика старовинного міста / В. Б. Страшевич. – Черкаси : Брама-Україна, 2010 – 163 с.; Йшла війна народна. Черкаси в роки ВВВ / В. Б. Страшевич. – Черкаси : Вертикаль, 2013 – 188 с.

Література: Страшевич Василь Борисович // Краєзнавці Черкащини : біобібліогр. слов. / уклад. М. Ф. Пономаренко. – Золотоноша, 2003. – С. 28; Страшевич Василь Борисович // Краєзнавці України : довідник. Т. 1 / (уклад.: Т. Ф. Григор'єва [та ін.]. – К. ; Кам'янець-Подільський, 2003. – С. 217.

Микола Бориц

ТАНАНА
Раїса Василівна

(27. 10. 1944, с. Велика Рогозянка Золочівського району Харківської обл.). Шевченкознавець, краєзнавець. Закінчила філологічний факультет Харківського педінституту ім. Г. Сковороди (1967). Заслужений працівник культури України (2000).

Працювала вчителем української мови і літератури сільської школи на Харківщині. З 1971 р. – в Шевченківському національному заповіднику в Каневі – науковий співробітник, з 1975 р. – завідувач відділу «Історія Шевченкової могили».

Брала активну участь у створенні експозиції відтвореного народного музею Т. Г. Шевченка «Тарасова світлиця» (1991). Результати дослідницької роботи пройшли апробацію на міжнародних, всеукраїнських та регіональних науково-практичних конференціях. Нею досліджені та опубліковані матеріали про уродженців Канівщини: О. О. Андрієвського, Я. П. Єрмолаєва (Якима Самотнього), В. П. Степаненка. Її праці про життя і творчість Т. Г. Шевченка, широко використовуються в науковій та просвітницькій роботі. Серед них – книги та понад 300 публікацій в наукових збірниках і періодичних виданнях та пресі.

Член Національної спілки краєзнавців України (2011). Нагороджена Почесними грамотами Верховної Ради України, Міністерства культури України. Лауреат обласної краєзнавчої премії імені М. Максимовича (2014).

Праці: Танана Р. В. Канівський державний музей-заповідник Т. Г. Шевченка. Путівник / Танана Р. В., Шпильова Н. М. – Дніпропетровськ: Промінь, 1978. – 94 с.; Співець з Чернечої гори [Текст] / Міністерство культури і туризму України, національна спілка каобзарів України, Шевченківський національний заповідник; уклад.: Р. В. Танана, В. Дзима. – Черкаси : Відлуння-Плюс, 2008. – 131 с.; Тарасова світлиця [Текст] / Р. В. Танана; Черкас. облдержадмін., Шевченків. нац. заповідник. – Черкаси : Вертикаль, 2011. – 160 с.; Кобзар Тараса Шевченка [Текст] : рукопис В. С. Пнилосоєва / [упоряд., авт. вступ. ст. і наук. опису Р. В. Танана; комент. до рукопис. оригіналу Р. В. Танана, С. А. Гальченко] ; Шевченк. нац. заповідник [та ін.]. – Репринт. вид. – Черкаси : Вертикаль, 2013. – 159 с.

Література: Танана Раїса Василівна. Біо-бібліографічний портрет / Укладачі В. П. Авраменко, О. В. Білокінь. – Черкаси, Вертикаль, 2009; Танана Раїса Василівна. / Поліщук В. Т., Поліщук М. П. Література рідного краю. – Черкаси, 2013. – С. 421.

Ольга Білокінь

ТАРАН
Галина Михайлівна

(01. 01. 1954, м. Кам'янка). Музейний працівник, краєзнавець. Закінчила Черкаський державний педінститут за спеціальністю російська мова і література. Заслужений працівник культури України (2009).

Пройшла шлях від наукового співробітника музею О. С. Пушкіна і П. І. Чайковського до завідувачою цим же музеєм, на базі якого у 1995 р. було створено Кам'янський державний історико-культурний заповідник. З 1999 р. – директор заповідника. Багато уваги приділяє розвитку краєзнавства, один із організаторів одинадцяти науково-практичних районних краєзнавчих конференцій. Член редколегії книги «Місто на скелястих берегах Тясмину» та семи випусків краєзнавчого видання «Джерело», редагує науково-популярний альманах «Кам'янка». В районній газеті започаткувала сторінки «Мій рідний край» та «Краєзнавство».

Член Національної спілки краєзнавців (2009), один із засновників районного осередку. Заступник голови конкурсної комісії з присудження районної краєзнавчої премії ім. М. А. Шкаліберди. Обиралася депутатом Кам'янської міської ради та районної ради, є членом виконкому міської ради.

Неодноразово заносилася на районну Дошку Пошани. Нагороджена численними грамотами та подяками.

Праці: Бабенко В. В. Каменский государственный литературно-мемориальный музей А. С. Пушкина и П. И. Чайковского. Путеводитель / В. В. Бабенко, Г. М. Таран, Л. И. Туренко [и др.] – Д. : Промінь, 1987 – 64 с.; Місто на скелястих берегах Тясмину : історико-економічний нарис / авт. кол. Г. М. Таран, В. Д. Марчук, В. І., Кудін [та ін.]. – Кам'янка, 1999 – 142 с.; Кам'янка : наук.-художній альманах. «И память Каменки любя...» // Матеріали, присвячені 200-річчю від дня народження О. С. Пушкіна. Кам'янка, 2004 – Випуск 1. – 100 с.

Література: Бондаренко Л. О. Авторитет серед пушкіністів / Л. О. Бондаренко // Трудова слава. – 1998. – 6 червня; Вони занесені на районну дошку пошани // Трудова слава. – 2004. – 10 березня.

Олександр Шамрай

ТАРАХАН-БЕРЕЗА

Зінаїда Панасівна

(22. 05. 1939, м. Канів, Черкаська обл.). Науковець, музейний працівник, краєзнавець. Закінчила філологічний факультет Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка (1962). Кандидат філологічних наук. Заслужений працівник культури України (2000).

Від 1966 р. – науковий співробітник Канівського державного музею-заповідника «Могила Т. Г. Шевченка», обіймала посади завідувача методичного сектору, заступника директора з наукової роботи. З 1994 р. – провідний науковий співробітник Шевченківського національного заповідника. Під її науковим керівництвом була створена експозиція музею до 175-ї річниці від дня народження Т. Шевченка, відтворено народний музей «Тарасова світлиця» (1991). Автор видання «Святиня. Науково-історичний літопис Тарасової гори», монографії «Шевченко – поет і художник», понад 500 наукових публікацій у вітчизняній та зарубіжній періодиці та збірниках. Активна учасниця шевченківських та краєзнавчих наукових конференцій.

Лауреат премії імені В. Вернадського (2002), нагороджена численними грамотами, Почесною відзнакою Міністерства культури і мистецтв України (2007), Почесною відзнакою Черкаської обласної ради та облдержадміністрації «За заслуги перед Черкащиною» (2014).

Праці: Шевченко – поет і художник / З. П. Тарахан-Бере́за. – Київ : Наукова думка, 1985. – 182 : іл.; Святиня : науково-історичний літопис Тарасової гори / З. П. Тарахан-Бере́за. – Київ : Родовід, 1998. – 544 с.: іл.; Тарас Шевченко, Святиня і сучасна Україна / З. П. Тарахан-Бере́за. – К. : ВЦ «Просвіта», 2001. – 24 с.; Святиня і голодомор : свідчення очевидців / [Запис спогадів та вступна стаття З. П. Тарахан-Бере́зи]. – Львів : ПП Сорока Т. Б., 2003. – 60 с.; «Заворожи мені, волхве...»: Тарас Шевченко і Михайло Шенкін / З. П. Тарахан-Бере́за. – Київ : Мистецтво, 2012. – 353 с. : іл.; До розуміння Шевченка я йшла все життя / З. П. Тарахан-Бере́за // Образотворче мистецтво. – Київ. – 2014. – №1. – С. 10–18. Степан Острияниця чи Яків Іскра (Остриянин) / З. П. Тарахан-Бере́за // Пам'ятки України. – 2014. – №1. – С. 2–13.

Література: Поліщук В. Т. Тарахан-Бере́за Зінаїда Панасівна // Література рідного краю. / В. П. Поліщук, М. П. Поліщук. – Черкаси : вид. Ю. Чабаненко, 2013. – С. 42; Тарахан-Бере́за З. П. // Діячі культури і мистецтв Черкащини – лауреати премій і почесних звань : довідник. – Черкаси, 2003. – С. 40.

Ольга Білокінь

ТАТАРИН

Анатолій Олександрович

(09. 03. 1955, с. Бобриця Канівського району). Педагог, музейний працівник, краєзнавець. Із селянської родини. Закінчив філологічний факультет Черкаського педінституту.

Викладав мову й літературу в середній школі. Від 1980 р. працює в Шевченківському національному заповіднику: старший науковий співробітник, завідувач сектору, завідувач відділу «Т. Шевченко в житті та творчості». У колі його краєзнавчо-дослідницьких інтересів виділяється фольклорна шевченкіана Середнього Подніпров'я. Уклав збірник прислів'їв та приказок про Т. Г. Шевченка, став співавтором видання «Із книги народної шани». Автор чисельних публікацій у наукових збірниках, учасник конференцій різного рівня.

Обирався головою профкому заповідника. Нагороджений Почесною грамотою Кабінету Міністрів України, а також відомчими, регіональними та громадськими відзнаками, в тому числі подякою Всеукраїнської спілки краєзнавців.

Праці: Як ховали Шевченка. Із народних переказів, легенд, бувальщин, приказок // Вісник Шевченківського національного заповідника. – 2004 – № 2 – С. 3; Тарас Шевченко і Михайло Максимович у фольклорі Середнього Подніпров'я / А. О. Татарин // Матеріали науково-практичної конференції, присвяченої 200-літтю з дня народження видатного вченого-енциклопедиста Михайла Максимовича (1804 – 1873) та Дню міста Канева (1 жовтня 2004 року). – Канів, 2004. – С. 102–110; Дружба двох велетнів. / А. О. Татарин // Збірник праць Всеукраїнських максимовичівських читань. До 200-річчя з дня народження Михайла Олександровича Максимовича. – Черкаси, 2005. – С. 77 – 84; Для землі сонце, для народу – Шевченко : збірник прислів'їв та приказок про Т. Г. Шевченка / А. О. Татарин. – Черкаси : Брама-Україна, 2006. – 112 с.

Література: Татарин Анатолій Олександрович // Література рідного краю / упоряд.: В. Т. Поліщук, М. П. Поліщук – Черкаси, 2013. – С. 422.

Тамара Філітович

ТЕГЕРЕШВІЛІ Андрій Захарович

(01. 05. 1947 м. Городище). Зв'язківець, краєзнавець, колекціонер, письменник. Із селянської родини. Закінчив заочно Київський політехнікум зв'язку за спеціальністю технік

телеграфного зв'язку (1979). Від 1971 р. працював зв'язківцем. З 2006 р. – на пенсії. Краєзнавством почав займатися з 1980-х рр. Коло інтересів: етнографія, фотомистецтво, топоніміка, пам'ятки історії та культури, видатні постаті краю. Особливий інтерес має до теми визвольних змагань 1917–1920 рр. Віднайшов могилу дівчат – зв'язкових отамана Голого, які загинули у 1921 р. У 1970-х рр. почав займатися літературною творчістю. Пише поезії та прозу. Окремі твори та публікації друкувалися в районних, обласних, республіканських газетах, журналі «Неопалима купина», збірках. Автор книги: «Диверсант Патарашвілі. Оповідання» (2009).

Праці: Лабрадорит з Городища // Колгоспні лани. – 1987. – 26 листопада. – С. 2; Городище в листівках // Колгоспні лани. – 1987. – 18 грудня. – С. 3; «Городище стоїть вище...» // Колгоспні лани. – 1988. – 14 квітня. – С. 3; Біля витоків цукроваріння // Колгоспні лани. – 1988. – 14 травня. – С. 2-3; Мліївський титар // Колгоспні лани. – 1988. – 30 червня. – С. 2; Незвичайне Євангеліє // Українська культура. – 1993. – №3-4. – С. 26-27; Холодний Яр та його автори // Українська культура. – 1993. – №8. – С. 28.

Література: Тегерешвілі Андрій Захарович // М. Пономаренко. Краєзнавчі Черкащини. Біо-бібліографічний словник. – Золотоноша, 2003. – С. 84;

Микола Щербина

ТЕРЕЩЕНКО Софія Мефодіївна

(14 (26). 08. 1876, с. Попівка, Звенигородського повіту – 31. 08. 1948, м. Звенигородка). Художниця, етнограф і фольклорист. Закінчила Академії мистецтв у Петербурзі (1907).

Мала свою майстерню в Царському Селі, займалась реставрацією картин у художніх галереях, викладала малювання у гімназії. У 1918 р. повернулася в Україну, а від 1919 р. вчителювала в Звенигородці, викладаючи

малювання та креслення в гімназії та міському училищі. Була в комісії з огляду Куракінського палацу в с. Козацькому, де робила описи мистецьких артефактів.

У 1920 р. виступає з доповідями на засіданнях етнографічної комісії Всеукраїнської Академії наук (її обрано членом етнографічної комісії), організовує археологічні дослідження на Звенигородщині, згодом бере участь в розкопках Ольвії. Створює повітовий музей у Звенигородці, в якому й працювала директором. Співпрацювала з академіком А. Кримським та етнографом М. Левченком. Передала А. Кримському свої численні матеріали для книги «Звенигородщина».

У вересні 1929 р. була арештована за звинуваченням участі в організації СВУ та націоналізмі, «зв'язку з куркулями» і згодом засуджена на три роки заслання в Казахстан. У 1935 р. знову заарештували за безпідставними звинуваченнями. З таборів повернулася на Звенигородщину лише в 1944 р. з підірваним здоров'ям. Працювала художником-оформлювачем будинку культури, давала уроки малювання. За протестом прокурора УРСР 15 червня 1973 р. Верховний суд УРСР вирок Київського обласного суду від 11 серпня 1935 р. і ухвалу Верховного суду УРСР від 29 вересня 1935 р. стосовно С. М. Терещенко скасував і справу закрит «за відсутністю в її діях складу злочину».

Література: Використано протоколи допитів з книги “Реабілітовані історією”, Черкаська область. Книга перша, Київ – Черкаси. 2006, видавництво Тясмин, 1996. – 127 с. Науково популярний альманах “Спадщина”, стаття В. Хоменко “Тернистий шлях”; Терещенко Софія Мефодіївна [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org>. Назва з екрана.

Олена Наріжна

ТЕСЛЯ Віктор Андрійович

(28.08.1932 – 20.12.2003, с. Мошни Черкаського району Черкаської обл.). Педагог, краєзнавець, журналіст. Із родини учителів. Закінчив історико-філософський факультет Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка (1956).

Працював завідуючим відділом, заступником редактора районної газети «Колгоспник Жашківщини»

(1956–1962), учителем історії, організатором позакласної роботи Мошнівської школи (1962–1979) 1971 р. працював в архівах

Києва, досліджуючи історію Мошен та партизанського руху на Черкащині під час Великої Вітчизняної війни. Член редколегії тому «Історія сіл і міст УРСР. Черкаська область». Написав історію села Мошни, створив (1969) і впродовж багатьох років очолював сільський краєзнавчий музей.

Нагороджений грамотами Міністерства освіти УРСР, товариства «Знання», Черкаського райвиконкому, газети «Черкаська правда».

Праці: Історія міст і сіл УРСР. Черкаська область. – К., 1972; Містечко ратників та майстрів. З історії села Мошни. – К.: Просвіта, 2007. – 102 с. (співавтор).

Література: Мошногір'я. Соціально-громадський тижневик. – № 10. – С. 2.
Ігор Тесля

ТОРГАЛО Юрій Вікторович

(29. 05. 1961, м. Умань Черкаської обл.). Військовослужбовець, музейний працівник, краєзнавець. Закінчив Ленінградське вище військово-політичного училище (1985).

Проходив службу в Збройних силах СРСР та України. Від 2004 р. – заступник директора, директор Уманського краєзнавчого музею. Головну увагу зосереджує на поверненні з небуття імен в'язнів «Уманської ями». Внаслідок пошуків в Центральному архіві Міністерства оборони РФ, мережі Інтернет встановив імена 3905 загиблих військовополонених, похованих в братських могилах м. Умань. Видав дві книги «Забуттю не підлягає» та «Книга пам'яті шталагу 349 (Умань)».

Досліджував щоденники відомого уманського адвоката, громадського та кооперативного діяча, засновника Уманського краєзнавчого музею П. Ф. Курінного, у 2013–2014 рр. видав 2 томи щоденників «Умань та уманчани очима П. Ф. Курінного» та книгу про П. П. Курінного. Взяв участь у роботі низки науково-практичних конференцій та читань різного рівня.

Праці: Книга пам'яті шталагу 349 (Умань) : вид. 2-е доп. / Ю. Торгалю – Умань : ВПЦ «Візаві», 2013. – 313 с.; Умань і уманчани очима П. Ф. Курінного / За ред. Ю. Торгалю, Л. Гарбузової. – Умань : ВПЦ «Візаві», 2013. – 344 с.; Петро Петрович Курінний / Ю. В. Торгалю. – Умань : ВПЦ «Візаві», 2014. – 134 с.; Умань і уманчани очима П. Ф. Курінного / Уклад. Ю. В. Торгалю / Умань : Вид. Сочинський, 2014. – 428 с.

Лариса Гарбузова

ТЮТЮННИК Олександр Йосипович

(25.03.1944, с. Новолабунь, Хмельниччина). Музейний працівник, краєзнавець. Закінчив історичний факультет Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка (1983).

Працював у культосвітніх закладах Хмельниччини. З 1972 р. працює екскурсоводом, а з 1991 р. – директором Жашківського історичного музею. Розробив тематико-експозиційний

план, за яким була створена нова експозиція музею, зокрема діорама бою 1944 р. за село Осторожани за участю 1-ї Чехословацької бригади. Створив гурток юних краєзнавців з дослідження традицій, звичаїв і свят краю.

Працював в архівах Черкас та Києва, листувався з архівами Варшави, Української вільної академії наук у Нью-Йорку. Віднайшов імена уродженців Жашківщини – Л. Т. Білецького, С. Н. Крамера, Д. К. Гуменної. Зафіксував у фотографіях події новітньої історії краю, записав та зробив відеозйомку понад 250 спогадів жителів краю про Голодомор, репресії та окупацію, відеофільми «Червона коса мору», «965 днів окупації», «Безсмертя героя».

Лауреат премії Міжнародного благодійного Фонду «Україна». Нагороджений Почесними грамотами Міністерства культури України (2010), облуправління культури (1994, 2014), облдержадміністрації (2008) та ін.

Праці: Горошко С. Історія голодомору на Жашківщині / С. Горошко, О. Тютюнник. – Брама-Україна, 2008. – 160 с.; Тютюнник О. Жашківський край. До 60-річчя області та 90-річчя району. МРВП «Кім», 2013. – 24 с.; Горошко С. Жашківщина. Довідник-путівник / С. Горошко, О. Тютюнник. – Брама-Україна, 2008. – 96 с.; О. Тютюнник. Докіїні читання. // Ю. Артеменко. Докія Гуменна повертається на Батьківщину. Вороне, 2006. – 70 с.; О. Тютюнник. Порфир Демущкий і його ліра. // Жашківщина, № 79–80. – 2012. – С. 8; О. Тютюнник. Т. Г. Шевченко на Жашківщині. // Жашківщина, № 75–76. – С. 2013 – С. 7; О. Тютюнник. Охматівська битва на Дрижиполі. // Жашківщина, № 8–9. – 2015. – С. 2; О. Тютюнник. Любов і правда Докії Гуменної. // Жашківщина. – № 20–21. – 2015. – С. 4.

Микола Бориц

УЛІТОВ Анатолій Дмитрович

(22. 07. 1923, с. Дубіївка Черкаського району Черкаської обл. – 08. 09. 1998, там само). Педагог, краєзнавець. Із селянської родини. Закінчив філологічний факультет Черкаського педінституту. У роки Другої світової війни брав участь у підпільному та партизанському русі. У 1948–1956 рр. – учитель, завуч Дубіївської школи, директор і вчитель Сунківської школи

Смілянського району (1956–1960), учитель, завуч школи Руськополянського дитячого санаторію (1960–1985). У 1992–1998 рр. – директор Дубіївського сільського народного музею.

Публікувався в пресі, видав книгу про рідне село «На краю лісостепу». Брав участь в науково-краєзнавчих конференціях.

Почесний громадянин села Дубіївка. Нагороджений орденами Вітчизняної війни 1-го ступеня, Жовтневої Революції, «Знак Пошани», медалями, грамотами Міністерства освіти, Черкаської обласної ради.

Праці: Улітов А. Д., Важкий серпень 1941 року / А. Д. Улітов // Серп і Молот – 1990. – 22 серпня; Улітов А. Д. Пролог грози / А. Д. Улітов. // Місто. – 1991. – 22 червня; Улітов А. Д. Партизани йшли сміливі / А. Д. Улітов // Сільські обрії – 1993. – 26 червня; Улітов А. Д. На краю лісостепу : худож.-докум. нарис про с. Дубівку на Черкащині / А. Д. Улітов. – Черкаси : Черкаська обл. друкарня, 1994. – 159 с. : фото; Улітов А. Д. Бойові здобутки і прикри невдачі партизанського загону Феодосія Савченка / А. Д. Улітов // Велич подвигу народного : зб. матеріалів обласної конференції. – Черкаси, 1995.

Література: Улітов Анатолій Дмитрович. На краю лісостепу [Рецензія]. – Черкаси, 1994 // Місто. – 1998. – 18 червня.

Василь Страшевич

УСАТЕНКО Михайло Федорович

(22. 09. 1920 р. с. Вишнопіль Тальнівського району Черкаської обл. – 02.02.1995). Педагог. Краєзнавець. Журналіст. Закінчив історичний факультет Київського університету.

Заслужений учитель України. Після навчання у військовому училищі брав участь у Другій світовій війні, втратив руку (1944). З 1945 р. викладав історію у Вишнопільській школі, а у 1946–1981 рр. був її директором.

Виховував у дітей любов до рідного краю, збирав перекази про село, його людей, працював в архівах. Створив «Історію села Вишнополя», яка лягла в основу статті до тому «Історія міст і сіл УРСР. Черкаська область», а повний текст надруковано у районній газеті «Колос» (1972). Автор статей «Енциклопедії Тальнівщини» в районній газеті (1980-ті рр.). Написав 19 статей, рецензій, спогадів про Ф. О. Мицика. Низку статей присвятив земляку, народному художнику України Івану Іжакевичу, односельчанам – учасникам війни.

Нагороджений орденами Вітчизняної війни 1-го і 2-го ступенів, Червоної Зірки та медалями. Відмінник народної освіти.

Вадим Мицик

УШАНОВ Володимир Павлович

(1. 03. 1950, с. Плескачівка Смілянського району Черкаської обл.). Із селянської сім'ї. Закінчив факультет журналістики Київського державного університету ім. Т. Шевченка (1982) та Київський інститут політології та соціального управління (1991).

Працював у міськрайонній газеті «Червоний стяг» (Сміла). З 1980 р. – редактор багатотиражної газети Черкаського ВО «Азот». У 1995–2008 рр. – редактор черкаської міської газети «Місто», заступник редактора обласної газети «Черкаський край». У 1970-х рр. і пізніше побачили світ статті, присвячені подіям війни, участь у ній земляків. Його перу належать публікації про події Визвольної війни середини XVII ст. на Черкащині.

Автор книг «З вогнем у грудях» та «Я вернусь...» про черкашан, які загинули в Афганістані, «Третя в потоці історії», «Він по-іншому жити не міг» і «Школа коло лісу», «Черкаський «Азот»: з минулого в майбутнє», «Перші особи: від секретарів до губернаторів», «Черкаси босяцькі, хуліганські, бандитські».

Член Національної спілки журналістів України (1981), лауреат премії «Вогонь Прометей» (2001), переможець творчого конкурсу «Кращий журналіст року» (2007).

Праці: З вогнем у грудях [Текст] : кн. художньо біогр. розповідей / авт.-уклад. В. П. Ушанов. – Черкаси : [б.в.], 1996. – 246 с.; Ушанов В. Я вернусь... [Текст] : кн. худ.-біограф. розповідей про воїнів-інтернаціоналістів, загиблих в Афганістані / В.П. Ушанов. – Черкаси : Відлуння-Плюс, 2000. – 256 с.; Ушанов В.П. Черкаси босяцькі, хуліганські, бандитські. – Черкаси, 2011. – 190 с.

Література: Журналісти Черкащини. Бібліографічний довідник. – Черкаси: Брама. – 2003. – С. 197.

Василь Ткаченко

ФІЛПОВИЧ Тамара Іванівна

(24. 06. 1959, м. Кривий Ріг Дніпропетровської обл.). Музейний працівник, краєзнавець. Із робітничої родини. Закінчила філологічний факультет Київського державного університету імені Т. Шевченка.

Від 1976 р. працює у Шевченківському національному заповіднику – екскурсовод, молодший науковий співробітник, завідувач науково-дослідного відділу культурно-освітньої роботи. Брала участь у створенні кімнати-музею Т. Шевченка в ЗОШ №1 м. Канева.

Пріоритет її краєзнавчо-дослідницьких інтересів – тема перебування Т. Шевченка на Черкащині. Опублікувала статті з шевченкознавчої проблематики в наукових часописах та періодиці, брала участь в укладанні книг, путівників та буклетів про заповідник. Автор статті «Шевченківська енциклопедія». Учасниця всеукраїнських та регіональних науково-практичних конференцій.

Нагороджена Почесною грамотою Кабінету Міністрів України, Почесною Грамотою Міністерства культури і туризму України.

Нагороджена Почесною грамотою Кабінету Міністрів України, Почесною Грамотою Міністерства культури і туризму України.

Праці: На Тарасовій горі : путівник / Т. І. Філіпович, В. П. Авраменко, А. В. Яхмівич. – Черкаси : Брама-Україна, 2011. – 80 с. : іл.; Монастирище / Т. І. Філіпович // Шевченківська енциклопедія : у 6 т. / ред. кол.: М. Г. Жулинський (гол.), М. П. Бондар, О. В. Бронь [та ін.]. – К. 2013 – Т. 4. – С. 309–310; «... Ота благодать над Дніпром» (Шевченківські місця Канівщини) // Черкащина в контексті історії України : матеріали Сьомої науково-краєзнавчої конференції, присвяченої 200-річчю від дня народження Т. Г. Шевченка та 60-річчю утворення Черкаської області. – Черкаси, 2014. – Ч. 1: Т. Г. Шевченко і Черкащина. – С. 53–60.

Алла Яхмівич

ФОРОСТЯНИЙ Олександр Федорович

(22. 07. 1923 р. с. Івангород Христинівського району Черкаської обл. – 28. 12. 2002 р., м. Христинівка). Педагог, краєзнавець. Із селянської родини. Навчався на фізико-математичному факультеті Уманського педінституту.

У 1941 р. був мобілізований до лав Червоної армії, брав участь в боях, поранений. Після війни працював учителем у Христинівській СШ № 2, Вербоватській восьмирічній школі. Організував учнівську групу «Пошук», яка встановила імена 536 воїнів, що пропали безвісти в роки війни. Опублікував близько 28 статей у місцевій періодиці, вони переважно присвячені бойовим традиціям рідного краю.

Нагороджений орденом Вітчизняної війни 1-го ст., Слави 3-го ст., медалями, багатьма грамотами та подяками.

Праці: Форостяний О. А мати жде... [на території району поховано 428 солдатів, імена яких не встановлено] / О. Форостяний // Трибуна хлібороба. – 1987. – 7 лист.; Форостяний О. Скільки років місту Христинівці? / О. Форостяний // Трибуна хлібороба. – 1990. – 21 липня; Форостяний О. День визволення : вклонімося і мертвим і живим: [до 50 р. Великої Перемоги] / О. Форостяний // Трибуна хлібороба. – 1995. – 8 бер.

Література: Кошова Л. «Вогняна земля»: листи читачів до редакції: [керівник слідопитів Вербуватської восьмирічної школи О. Форостяний] / Л. Кошова // Трибуна хлібороба. – 1981. – 19 грудня.

Петро Горохівський

ХАВРУСЬ Сергій Левкович

(20. 09. 1937 р., с. Миколаївка Корсунь-Шевченківського району Черкаської обл. – 19. 07. 2014 р., смт Стеблів). Музейний працівник, краєзнавець. Із селянської родини. Закінчив філологічний факультет Київського державного університету імені Т. Шевченка (1968). Заслужений працівник культури України (1991 р.).

Працював у колгоспі, завідувачем клубу в с. Миколаївка, вчителем музики. У 1966–2014 роках завідував літературно-меморіальним музеєм І. С. Нечуя-Левицького у Стебліві. Автор 30 видань та близько 700 публікацій. Автор експозиції музею І. С. Нечуя-Левицького. Брав участь у створенні меморіальних та історико-краєзнавчих музеїв на Черкащині. Досліджував і популяризував фольклорну спадщину краю, створив фольклорно-етнографічний хор «Стеблівські візерунки» (1979), ансамбль «Стеблівські музики» (1983). Автор музики до близько 150 пісень. Переможець всеукраїнського та обласних конкурсів композиторів.

Нагороджений почесними грамотами Верховної Ради України (2009), Черкаської облдержадміністрації (2010), Почесним знаком «За заслуги перед Корсунь-Шевченківським районом» (2013). Лауреат обласної краєзнавчої премії імені М. Максимовича (2006).

Праці: Хаврусь С. Л. Акварелі Катерини Кайдаш / С. Л. Хаврусь : [комплект листівок] / К. : Мистецтво, 1989. – 17 окр. лист. в обкл.; Хаврусь С. Л. Стеблів над Россю. За сивою минувшини : краєзнавчий нарис / С. Л. Хаврусь. – Черкаси : Кур'єр, 2004. – 116 с.; Хаврусь С. Л. На екрані – твори Нечуя-Левицького та його Стеблів : літ.-мистецькі розвідки, нариси та замальовки / С. Л. Хаврусь. – Черкаси : Кур'єр, 2006. – 56 с.; Хаврусь С. Л. Любов і мрії мудрого Нечуя / С. Л. Хаврусь. – Черкаси : Інтеграл-Техноімпекс, 2013. – 150 с.

Література: Хаврусь Сергій Левкович // Журналісти Черкащини (1954–2004) : бібліограф. довід. / упоряд.: С. А. Томіленко, Г. В. Суховершко – Черкаси, 2003. – С. 199.
Тетяна Полякова

ХАРЧЕНКО Василь Кузьмович

(3 08. 1928 р., смт Стеблів Корсунь-Шевченківського району Черкаської обл. – 18. 08. 2009 р., м. Корсунь-Шевченківський). Музейний працівник, краєзнавець. Із селянської родини. Закінчив філософський факультет Київського державного університету імені Т. Г. Шевченка (1955).

Працював у музеї історії Корсунь-Шевченківської битви завідувачем відділу (1967–1968), заступником директора з наукової роботи (1968–1981). Досліджував історію Корсунь-Шевченківської наступальної операції. Опублікував у наукових видання та періодичній пресі понад 100 статей. Зібрав, опрацював та здав до фондів музею кілька тисяч музей-

них експонатів з історії наступальної операції, минулого краю. Автор тематико-експозиційного плану й керівник авторського колективу зі створення перших експозицій історико-краєзнавчого музею (1981) та художньої галереї (1977) Корсунь-Шевченківського державного історико-культурного заповідника. Брав участь у створенні експозицій музеїв С. С. Гулака-Артемівського, І. С. Нечуя-Левицького, громадських музеїв.

Нагороджений Почесними грамотами Міністерства культури СРСР (1977), Міністерства культури УРСР (1973, 1980), облуправління культури (1974, 1975, 1976).

Праці: Харченко В. К. Реліквії кличуть до подвигів // Трибуна лектора / В. К. Харченко. – 1968. – №5. – С. 47–48; Харченко В. К. Музей історії Корсунь-Шевченківської битви / В. К. Харченко // Воєнно-історический журнал. – 1969. – №2. – С. 102–107; Харченко В. К. Їхній подвиг, їхня слава не вмере, не загине / В. К. Харченко // Соціалістична культура. – 1969. – №2. – С. 42–44; Харченко В. К. Музей історії Корсунь-Шевченківської битви / В. К. Харченко // Український історичний журнал. – 1969. – №2. – С. 153–156; Харченко В. К. К 30-літтю Корсунь-Шевченківської битви / В. К. Харченко // Воєнно-історический журнал. – 1974. – №2. – С. 121–122.

Література: Трохименко В. Створення музеїв є і захопленням, і справою всього життя ветерана з Корсуня-Шевченківського / В. Трохименко // Нова доба. – 2005. – 17 травня; Він був закоханий у справу і Корсунщину // Надросся. – 2009. – 1 вересня.
Лідія Овсієнко

ХОДЗИЦЬКИЙ Василь Анатолійович

(28. 12. 1960, смт Катеринопіль Черкаської обл.). Журналіст, краєзнавець. Із родини службовців. Закінчив факультет журналістики Київського університету ім. Т. Г. Шевченка (1988).

З 1978 р. працював у редакції катеринопільської районної газети «Авангард» кореспондентом, завідувачим відділом листів, відповідальним секретарем, заступником редактора. У 1992–2005 рр. та 2011–2014 рр. – редактор газети «Катеринопільський вісник». Створив і вів краєзнавчу сторінку «Батьківська світлиця». Один із авторів буклету «Катеринопільщина: минуле й сьогодні» (2008, 2013). Член редколегії збірника «Катеринопільщина: край квітів, хліба і добра» (2008). Упорядник збірки «І цвіт травневий падав їм до ніг», присвяченої 65-річчю

закінчення Другої світової війни. Дослідник історії сіл, побуту та видатних особистостей краю. Нині працює над створенням короткої енциклопедії Катеринополя, що має стати однією із складових енциклопедії Катеринопільщини.

Член Національної Спілки журналістів України (1986).

Праці: Катеринопільщина: минуле й сьогодні / В. А. Ходзіцький. – Черкаси : Майстерня друку. – 2008. – 16 с. Катеринопільщина: край хліба, квітів і добра / В. А. Ходзіцький. – К. : Укр. видавничий консорціум. – 2008. – 88 с. І півтравневий падав їм до ніг / В. А. Ходзіцький. – Черкаси : Бізнес-стиль. – 2010. – 36 с. Катеринопільщина: край хліба, квітів і добра / В. А. Ходзіцький. – Друге допов., вид. – К. : Ін-т біограф. дослідж., 2013. – 88 с. Кожна обрубана гілка – загублене життя / В. А. Ходзіцький // Нова доба. – 2016. – 28 січ.

Література: Ходзіцький Василь Анатолійович // Журналісти Черкащини (1954–2004): бібліогр. довід. / упоряд.: С. А. Томіленко, Г. В. Суховершко. – Черкаси, 2003. – С. 201.

Галина Снігур

ХОМЕНКО Володимир Михайлович

(28. 09. 1935, с. Заліське Тальнівського району Черкаської обл.). Музейний працівник, краєзнавець, журналіст. Із селянської родини. Закінчив Дубенський культурно-освітній технікум (1960), історичний факультет Київського університету ім. Т. Шевченка (1977).

Завідував бібліотекою с. Мурзинці (Звенигородщина, 1962–1968), працював науковим співробітником, директором Звенигородського краєзнавчого музею (1968–1979), кореспондентом дубровицької районної газети (Рівненщина, 1961–1962), звенигородської газети «Шевченків край» (1979–1996).

Із 1970 р. у газеті «Шевченків край» вів краєзнавчі сторінки «Скарби народу», «Літературно-мистецька Звенигородщина», «Охороняємо, шануємо, вивчаємо». Написав 236 статей про відомих уродженців Звенигородщини та тих, ім'я яких пов'язане з краєм. Видав 16 книг про рідний край.

Член Національної спілки журналістів України (1980) та Національної спілки краєзнавців України (2013). Лауреат обласної краєзнавчої премії ім. Михайла Максимовича (2013).

Праці: Мандрівки по Шевченковому краю / В. Хоменко // Звенигородка: Шевченків край. – 1962. – 28 лип.; Тисячі зустрічей з минулим // В. Хоменко // Молодь Черкащини. – 1969. – 30 жовт.; Іванченко М. Звенигородщина / М. Іванченко, В. Хоменко. – Д. : Промінь. – 1969. – 52 с.; Звенигородщина: слов.-довід. / В. Хоменко. – Черкаси : Відлуння-Плюс. – 2008 – 170 с.; Звенигородка / В. Хоменко. – Черкаси : ІнтролігаТОР, 2012. – 68 с.; «Не забудьте пом'янути...» : до 200-річчя Тараса Шевченка / В. Хоменко. – ІнтролігаТОР. – 2013. – 50 с.; Заліське / В. Хоменко. – К. : АртЕкономі. – 2013. – 50 с.; Кримський / В. Хоменко. – К. : АртЕкономі. – 2013. – 64 с.; Час – газетним рядком. Преса Звенигородщини / В. Хоменко. – К. : АртЕкономі. – 2013. – 64 с.; Звенигородське краєзнавство / В. Хоменко. – К. : АртЕкономі. – 2014. – 64 с.; Козацьке / В. Хоменко. – К. : АртЕкономі. – 2014. – 52 с.

Література: Хоменко В. // Пономаренко М. Краєзнавці Черкащини : бібліогр. слов. / М. Пономаренко. – Золотоноша, 2003. – С. 80; Хоменко В. // Білецький Ф. Звенигородка: мала енциклопедія / Ф. Білецький. – Звенигородка, 2004. – С. 142–143. Білоусов Є. Звенигородський краєзнавець В. Хоменко / Є. Білоусов // Агатангел Кримський – учений та письменник. – Сімф., 2012. – С. 256–257. Хоменко В. : бібліогр. покажч. / [упоряд. І. Цикунова ; відп. ред. М. Данилюк]. – К. : АртЕкономі, 2014. – 30 с.

Вадим Мицик

ХРАБАН Григорій Юхимович

(09. 05. 1902 р., с. Великий Молодків Новоград-Волинського району Житомирської обл. – 30. 01. 1990, м. Умань). Педагог, науковець, краєзнавець. Із селянської родини. Закінчив Київський інститут соціального виховання (1931, нині – національний педуніверситет ім. М. Драгоманова).

З 1920 р. працював вчителем, завучем школи робітничої молоді (1922–1923), завідувачем дитячої комуні (1924), у Коростенській окрінспектурі народної освіти (1925) на Житомирщині. У 1934–1937 рр. – директор Уманського педучилища, викладач педінституту, завідувач Уманського райвідділу народної освіти. Був двічі репресований (1938, 1950) за звинуваченням у членстві в «українській буржуазно-націоналістичній організації». Вісім років покарання відбував в Усольтабі в Пермській області (Росія) та шість років у Красноярському краї на поселенні.

Після реабілітації (1956) у 1956–1958 рр. очолював Уманський краєзнавчий музей. Брав участь в археологічних розвідках (1959–1967). Був делегатом установчого з'їзду Українського товариства охорони пам'яток історії та культури (1966), обраний головою Уманської організації товариства. Член обласної

редколегії та автор нарисів тому «Історія міст і сіл УРСР. Черкаська область». Досліджував історію повстання «Коліївщина» (1768), минуле Уманщини від найдавніших часів, створення парку «Софіївка», тему «Шевченко і Умань». Значна частина його праць не опублікована і перебуває на збереженні в архівах.

Нагороджений медаллю «За доблесну працю» (1970), понад 50 грамотами та дипломами (1960–1984).

Праці: Клад римських динариєв из села Погорелого / Г. Е. Храбан // Советская археология. – 1958. – № 2. – С. 252; З історії гайдамаччини / Г. Ю. Храбан // Український історичний журнал. – 1968. – № 6. – С. 96–106; Голос трьох будівників «Софіївки» / Г. Ю. Храбан // Уманська зоря. – 1969. – 27 черв. – С. 4; Спалах гніву народного (Антифеодальне народно-визвольне повстання на Правобережній Україні у 1768–1769 рр.) / Г. Ю. Храбан. – К.: Вид-во Київ. держ. ун-ту, 1989. – 173 с.: іл.; Героїчний танковий батальйон / Г. Ю. Храбан // Уманська зоря. – 1967. – 12 трав. – С. 4.

Література: Мельниченко В. М. Науково-пошукова діяльність Г. Ю. Храбана в контексті становлення краєзнавчого руху на Черкащині // Григорій Юхимович Храбан – археолог, історик України та краєзнавець Уманщини: 105-та річниця з дня народж. Г. Ю. Храбана. – Умань, 2007. – С. 20–24; Сокирська В. В. Історик Григорій Юхимович Храбан: життєвий шлях та наукова спадщина: монографія / В. В. Сокирська. – Умань: ПП Жовтий, 2009. – 245 с.

Влада Сокирська

ЦАРЕНКО Василь Сильвестрович

(13. 10. 1919 – 2006, с. Сагунівка Черкаського району). Педагог, краєзнавець. Із селянської родини. Закінчив історико-філософський факультет Київського університету ім. Т. Шевченка (1959).

Трудову діяльність розпочав в закладах торгівлі. У 1939 р. призваний до армії, учасник Другої світової війни. Інвалід війни. Працював у Стецівській та Медведівській школах Чигиринського району, з 1959 р. – вчителем історії Сагунівської школи. Організував шкільний, а потім сільський краєзнавчий музей, який очолював у 1962–1986 рр. Музей набув звання народного. Одним із найвагоміших підсумків пошуково-дослідницької праці стала його книга «Історія Сагунівки». Брав участь у краєзнавчих конференціях. Обирався членом правління облорганізації Всеукраїнської спілки краєзнавців, депутатом Сагунівської сільської ради.

Нагороджений орденами Вітчизняної війни 1-го ст., Червоної Зірки, медалями «За оборону Ленінграда», «За оборону Радянського Заполяр'я» та іншими, значком «Відмінник народної освіти» та багатьма грамотами.

Праці: Історія Сагунівки: іст. нарис / В. С. Царенко. – Черкаси: Облредвидав, 1992. – 175 с.; Чигиринська змова / В. С. Царенко // Краєзнавство Черкащини. – Черкаси, 1992. – 3-й вип. – С. 17–22; Страшно згадати: [про події 1932–1933 рр. у с. Сагунівці та Ломоватому Черкаського району] / В. С. Царенко // Краєзнавець Черкащини. – Черкаси, 1996. – 5-й вип. – С. 123–125.

Література: Борисенко Ф. Сільський самодіяльний / Ф. Борисенко // Черкаська правда. – 1963. – 16 трав.; Пономаренко М. Ф. Краєзнавство на Черкащині / М. Ф. Пономаренко // Матеріали установчої конференції обласного краєзнавчого товариства «Краєзнавець Черкащини». – Черкаси, 1990. – С. 13.

Василь Страшевич

ЧАБАН Анатолій Юзефович

(09. 09. 1946 р., с. Джулинка Бершадського району на Вінниччині). Науковець, педагог, краєзнавець. Із родини службовців. Закінчив фізико-математичний факультет Уманського педінституту та Академію суспільних наук (Москва, 1981). Доктор історичних наук, професор (1996).

З 1964 р. – учитель, директор районного будинку піонерів на Кіровоградщині. Працював на комсомольській та партійній роботі в Кіровоградській і Черкаській областях. Від 1990 р. – у Черкаському педінституті (Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького) – старший викладач, доцент, професор, завідувач кафедри історії України. Обіймав посади заступника голови Черкаської облдержадміністрації (2000–2003, 2009–2012), першого секретаря посольства України в Казахстані (2003–2006), очолював кафедру історіографії, джерелознавства та СІД (2006–2009). Нині – професор кафедри археології та спеціальних галузей історичної науки університету. Науковий керівник 6 кандидатських дисертацій.

Серед пріоритетів його краєзнавчих досліджень – роль Черкащини в історії козацтва та становленні Української козацької держави, життя та діяльність відомих людей, збереження історико-культурної спадщини краю. Його перу належить понад 250

науково-краєзнавчих публікацій, в тому числі монографії «Витоки», «Середнє Подніпров'я» (у 2-х кн.), посібник «Історія Середньої Наддніпрянищини», низка краєзнавчих видань. Був керівником редакційного колективу видання серії «Реабілітовані історією» та науковим консультантом відтворення резиденції Б. Хмельницького в Чигирині, музею козацької Слави (с. Виграїв).

Обирався депутатом Черкаської обласної ради, Черкаської та Уманської міських рад. Член Національної спілки краєзнавців України (2009), член правління її обласної організації.

Нагороджений орденами «Знак Пошани», Данила Галицького, Преподобного Нестора Літописця, Почесною грамотою Президії Верховної Ради УРСР та грамотою Верховної Ради України, значком «Відмінник народної освіти», знаком «За особливі заслуги перед Черкащиною» та ін.

Праці: Чигиринський двір у часи гетьманування І. Виговського / А. Ю. Чабан // Краєзнавство Черкащини : до 400-річчя від дня народження Б. Хмельницького. – Черкаси, 1996. – Вип. 5. – С. 14–18; Історія середньої Наддніпрянищини (з найдавніших часів до кінця XVII ст.) : навч. посіб. / А. Ю. Чабан. – Черкаси : Вертикаль, 2011. – 639 с. : іл., карти; Корсунь-Шевченківська битва. Сторінки історії / ред.-упоряд.: А. Ю. Чабан, П. Я. Степенькіна. – Корсунь-Шевченківський : Корсунський видавн. дім «Всесвіт», 2014. – 326 с. : іл.

Література: Пономаренко М. Ф. Чабан Анатолій Юзефович / М. Ф. Пономаренко // Краєзнавці Черкащини : біобібліогр. слов. – Золотоноша, 2003. – С. 91; Чабан Анатолій Юзефович – доктор історичних наук, професор : біобібліогр. покажч. / уклад.: О. З. Медальєва, Л. І. Сиявська ; автор вст. слова В. М. Мельниченко. – Черкаси : Вид-во ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2007. – 44 с.

Григорій Голиш

ЧАЙКА Сергій Олександрович

(28. 04. 1979, с. Піщане Золотоніського району Черкаської обл.). Культпрацівник, краєзнавець. Із сім'ї робітників. Закінчив історичний факультет Черкаського державного університету ім. Б. Хмельницького (2001).

Викладав історію й основи філософії в Уманській ЗОШ № 7 (2001–2002), працював слюсарем Гельмязівської дільниці газопостачання та газифікації, а від 2011 р. очолює Піщанський сільський народний краєзнавчий музей на Золотоніщині. Понад 10 років займається пошуково-дослідницькою діяльністю, здійснює археологічні

розвідки, записує легенди рідного краю, спогади земляків – учасників історичних подій. Автор двох книг з історії рідного села – «Пісочен на Супої» та «Піщанський хронограф», які відтворюють минувшину поселення від киеворуської доби до наших днів.

Член Національної спілки краєзнавців України (2014), бере активну участь у діяльності Золотоніської міськрайонної організації. Нагороджений грамотою Золотоніського районного відділу культури і туризму та грамотою Піщанської сільської ради.

Праці: Пісочен на Супої / С. Чайка. – Черкаси : Вертикаль, 2011. – 150 с. : іл.; Піщанський хронограф : іст.-публіцист. есе / С. Чайка. – Черкаси : Вертикаль, 2013. – 296 с. : іл.

Література: Голиш Г. Пісочен на Супої Сергія Чайки / Г. Голиш // Прес-Центр. – 2011. – 14 верес.; Голиш Г. Передмова / Г. Голиш Г. // Чайка С. Піщанський хронограф : іст.-публіцист. есе. – Черкаси, 2013. – С. 3.

Григорій Голиш

ЧЕРНЕНКО Сергій Володимирович

(19. 10. 1960 р., с. Богдани Золотоніського району). Закінчив курси художників-оформлювачів в м. Кіровоград. Працював художником у с. Піщана, художником та кіномеханіком у с. Богдани, художником районного будинку школяра. У 2002 р. очолив народний музей історії села Гельмязів. Дбає про збереження, поповнення експозиції музею, пропаганду експонатів. Веде пам'яткоохоронну роботу. Автор низки краєзнавчих публікацій на сторінках регіональної періодики, організатор краєзнавчих заходів у селі та місцевій школі.

Член Національної спілки краєзнавців України (2011). Нагороджений грамотами Золотоніської районної ради та відділу культури.

Праці: Історія церковного дзвону / С. Черненко // Вісник Золотоніщини. – 2004. – 17 січ.; Повстанський отаман (Пилип Воропай) / С. Черненко // Златокрай. – 2005. – 15 січ.; Гельмязівська школа в роки громадянської війни / С. Черненко // Нова Доба (Лівий берег). – 2007. – жовт.; Ідентифікація «Скіфії» Геродота на території Східної Європи / С. Черненко. – Золотоноша : [б. в.], 2011. – 35 с.; Знайдено доказ перебування Тараса Шевченка в с. Каленики Золотоніського району / С. Черненко. – Нова Доба. – 2012. – 29 трав.; Хронологія колгоспів та сільських рад колишнього Гельмязівського району (1946–1991 рр.) / С. Черненко. – Золотоноша : [б. в.], 2015. – 20 с.

Григорій Голиш

ЧОС

Володимир Григорович

(28. 06. 1971, м. Черкаси). Журналіст, краєзнавець. З робітничої сім'ї. Закінчив школу сучасної молоді журналістики.

Журналістикою і краєзнавством займається з 1986 р. Нині – заввідділом інформації, ілюстрації та зв'язків з органами влади районної газети «Вісник Городищини», де веде краєзнавчу сторінку «Вежа», власний ко-

респондент обласної газети «Нова Доба». Значна частина публікацій – краєзнавчі дослідження. Як краєзнавець і журналіст доклав багато зусиль до відродження Смиренківської родинної церкви у с. Мліїв, будівництва храму Спаса-Преображення у м. Городищі, відновлення музею С. С. Гулака-Артемовського у м. Городище. Брав участь у підготовці книг-посібників для шкіл: «Збірник диктантів для учнів старших класів» (на краєзнавчих матеріалах), «Городищина: люди і долі» та ін.

Член Національної спілки краєзнавців України (2014) та Національної Спілки журналістів України (2005). Лауреат премії ім. Павла Чубинського та районної премії ім. С. С. Гулака-Артемовського, має звання «Почесний громадянин м. Городище». Нагороджений Почесним Знаком НСЖУ та орденом «Козацька звитяга» 3-го ст.

Праці: Історія християнства в Україні / В. Г. Чос. – Сміла : Блисканиця, 2007. – 196 с.; Городище: велика історія маленького міста / В. Г. Чос. – Черкаси : Видавець Ю. Чабаненко, 2011. – 312 с. : іл.; Городищина козацька / В. Г. Чос. – Черкаси : Видавець Ю. Чабаненко, 2011. – 134 с. : іл. кол.; Храм Спаса-Преображення м. Городище / В. Г. Чос. – Сміла : Візитка-Плюс, 2012. – 16 с. : іл. кол.; Зорі над Вільшанкою / В. Г. Чос. – Корсунь-Шевченківський : Корсун. видавн. дім «Всесвіт», 2013. – 90 с. : іл. кол.

Література: Прокопенко Я. Г. Письменник живе в Городищі / Я. Г. Прокопенко // Вісник Городищини. – 2000. – 30 груд. – С. 1; Щербина М. М. Літописець рідного міста / М. М. Щербина // Прес-Центр. – 2011. – 25 трав. – С. 3.

Микола Щербина

ЧУЛКОВА (Мацієвська)

Тетяна Миколаївна

(3. 12. 1968, с. Мартинівка Канівського району Черкаської обл.). Музейний працівник, краєзнавець. Закінчила Київський

інститут культури. Працювала в історико-краєзнавчому музеї с. Мартинівка (1982–1986). Від 1989 р. – науковий співробітник Шевченківського національного заповідника. Брала участь у створенні кімнат-музеїв Тараса Шевченка в Київському військовому ліцеї імені Івана Богуна та в ЗОШ № 1 м. Канева.

У колі її краєзнавчо-дослідницьких інтересів – історія Канева, Тарасова гора в образотворчому мистецтві. Опублікувала низку статей у науковій та медійній періодиці, виданні «Шевченківська енциклопедія». Брала участь у роботі науково-практичних конференцій.

Нагороджена Почесною грамотами Міністерства культури і туризму України, ЦК профспілки працівників культури та Черкаської облдержадміністрації.

Праці: Прохорівка / Т. М. Мацієвська // Шевченківська енциклопедія : у 6 т. / ред. кол.: М. Г. Жулинський, М. П. Бондар, О. В. Бронь [та ін.]. – К., 2013. – Т. 5. – С. 378–379; Пізнай Україну – пізнай себе: Шевченківський національний заповідник / Т. М. Мацієвська, О. В. Білокінь – К. : Галактика, 2011; Творчими стежками Сергія Васильківського / Т. М. Мацієвська // Тільки ты. – № 4. – 25 січ.; Канів через плин століть : путівник / Т. М. Мацієвська – Черкаси : Брама-Україна, 2006. – 120 с.; Шевченківський краєзнавчий альманах 2011–2012: «Ой крута та круча, де стоїть Тарас» / Т. М. Мацієвська – К. 2012.

Тамара Філітович

ЧУПАК

Таміла Петрівна

(14. 05. 1968 р., м. Кам'янка Черкаської обл.). Музейний працівник, краєзнавець. Із родини вчителів. Закінчила музично-педагогічний факультет Кіровоградського педінституту (1993). Працювала викладачем Кам'янської музичної школи. Від 1994 р. працює в Кам'янському державному історико-культурному заповіднику на посадах наукового співробітника літературно-меморіального музею О. С. Пушкіна і П. І. Чайковського,

завідувачки музеєм (2004–2013), а від серпня 2013 р. –

заступник директора заповідника з наукової роботи. Результати краєзнавчих досліджень, пов'язані з творчістю П. І. Чайковського, М. В. Лисенка, О. С. Пушкіна, Т. Г. Шевченка, фольклорними традиціями, відомими людьми краю, опубліковані в газетах та журналі «Райдуга». Брала участь у виданні книги «Місто на скелястих берегах Тясмину». Здійснювала фольклорні експедиції селами Кам'янського району, записала й розшифрувала понад 40 народних пісень, збрала спогади та фотоматеріали. Брала участь у районних краєзнавчих та міжнародній науково-практичній конференціях. Автор поетичних збірок «Я молюся піснею до неба», «Білим по білому» та дитячої музичної збірки «Співограй».

Член Національної спілки краєзнавців України (2012), лауреат районної краєзнавчої премії ім. М. А. Шкаліберди, нагороджена грамотами.

Праці: «Я молюся піснею до неба»: [вірші] / Т. П. Чупак. – Черкаси: Брама-Україна, 2008. – 58 с.; «У серці звуком семиструнним»: пісні і романи на слова укр. поетів / Т. П. Чупак. – Черкаси: Брама-Україна, 2011 – 73 с.; Співограй: дитячі пісні та п'єси для фортепіано / Т. П. Чупак. – Черкаси: Брама-Україна, 2012. – 76 с.; Чупак Т. П. Білим по білому: поетич. зб. / Т. П. Чупак. – Черкаси: Брама, 2014. – 72 с.

Галина Таран

ШАМРАЙ Олександр Григорович

(03. 08. 1970, с. Завадівка Кам'янського району Черкаської обл.). Закінчив історичний факультет Кіровоградського пединституту (1992) та академію державного управління при Президентові України (2003). Кандидат історичних наук (2009), доцент.

Працював учителем Кам'янської середньої школи № 1 (1991–1998). Призер обласних конкурсів «Учитель року» (1996, 1998). Працював заступником голови Кам'янської райдержадміністрації (1998–2000, 2003–2005), інспектором райвідділу освіти (2000–2003). У 2006–2010 рр. – міський голова м. Кам'янка, начальник райвідділу освіти (2011–2014). З 2014 р. – голова райкому профспілки працівників освіти і науки.

Зібрані ним експонати й документи склали основу експозиції шкільної музейної кімнати Кам'янської ЗОШ №1. Автор численних публікацій з історії рідного краю, в тому числі й кількох

окремих видань. У 2004 р. ініціював проведення в районі щорічних учнівських науково-практичних краєзнавчих конференцій, з виданням збірника матеріалів «Джерело».

Член національних спілок краєзнавців (2009) та журналістів України. Голова ревкомісії обласної організації НСКУ, очолює районну організацію Спілки. Делегат III–V з'їздів НСКУ,

Нагороджений Почесною грамотою МОН України, нагрудним знаком «Відмінник освіти України» та двома почесними грамотами Черкаської обласної ради. Лауреат обласної краєзнавчої премії ім. М. Максимовича (2003), профспілкової премії імені О. Захаренка (2012) та районної премії ім. М. Шкаліберди (2004, 2007, 2012). Почесний краєзнавець України (2012).

Праці: Їхній подвиг житиме у віках / О. Г. Шамрай. – Черкаси, 2000. – 462 с.; Шамрай О. Г. Топоніми Кам'янщини / О. Г. Шамрай // Краєзнавство Черкащини. № 6. – Черкаси, 2002. – С. 15–24; Місто на скелястих берегах Тясмину: іст. нарис. Вип. 2 / О. Г. Шамрай, Г. М. Таран, Л. О. Бондаренко [та ін.]. – Черкаси: Вертикаль, 2009. – 244 с.; Мельниченко В. М. Культурно-освітня сфера українського повоєнного села (1943–1950 рр.) (за матеріалами центральних областей України) / В. М. Мельниченко, О. Г. Шамрай. – Черкаси: Вертикаль, 2009. – 160 с.; Шамрай О. Г. Олександр Антонович Захаренко / О. Г. Шамрай. – Черкаси: Вертикаль, 2012. – 94 с.; Краєзнавство і навчально-виховний процес / О. Г. Шамрай. – Черкаси: Вертикаль, 2012. – 80 с.

Література: Шамрай Олександр Григорович / В. М. Лазуренко // Лазуренко В. Михайлом освячені. Лауреати Черкаської обласної краєзнавчої премії ім. М. Максимовича / В. Лазуренко. – Черкаси, 2009. – С. 29–30 : фото; Шамрай Олександр Григорович // Вчені Черкаського краю: біобібліогр. нариси. – Черкаси, 2013. – Вип. 4 : Суспільні й гуманітарні науки. Ч. 1. Історики, археологи, етнографи, фольклористи, краєзнавці. Кн. 3. – С. 134–139.

Василь Мельниченко

ШАРАПА Ольга Михайлівна

(22. 06. 1954, с. Шевченкове Звенигородського району Черкаської обл.). Музейний працівник, краєзнавець. Із родини вчителів. Є правнучкою Т. Г. Шевченка по брату Микиті. Закінчила філологічний факультет Київського державного університету імені Т. Г. Шевченка (1976).

Працювала науковим співробітником літературно-меморіального музею Т. Шевченка у с. Шевченкове

(1976–1978), у відділі фондів Черкаського обласного краєзнавчого музею (1978–1988). Один із ініціаторів створення в Черкасах музею «Кобзаря» Т. Г. Шевченка (1989), брала участь у розробці концепції, тематико-експозиційного плану, формуванні фондової колекції та реконструкції приміщення для нього. З того часу є незмінним директором музею. Веде активну дослідницько-пошукову роботу з поповнення колекції шевченківських «Кобзарів» та літератури про них. Ініціювала відкриття в музеї шевченківської вітальні (2007) з виставковим залом як культурно-просвітницького осередку.

Заслужений працівник культури України (2009). Нагороджена грамотою Кабінету Міністрів України (2006), грамотами Міністерства культури України, облдержадміністрації та обласної ради, іншими відзнаками.

Праці: Музей «Кобзаря» Т. Г. Шевченка : путівник / О. М. Шарапа. – Черкаси : Брама, 2004. – 18 с.: іл; «А серцем лину на Україну...» / О. Шарапа // Українське коріння. – 2008. – Травень; Наші земляки – у вінок шани Великому Кобзареві / О. Шарапа // Педагогічний вісник. – 2008. – № 1. – С. 12–21; Черкаські художники у вінок шани Великому Кобзареві : каталог виставки / О. Шарапа. – Черкаси : Брама-Україна, 2008. – 35 с.; 2009. – 23 с.; 2010. – 23 с.; 2011. – 28 с.; 2013. – 25 с; Краса Шевченкового краю очима Інни Кругляк : каталог виставки / О. Шарапа. – Д., 2008. – 14 с.: фото; Наш пророк, наш Кобзар, наша совість / О. Шарапа // Черкащина. – 2013. – № 1. – С. 5–9; Музей «Кобзаря» Т. Г. Шевченка : путівник / О. Шарапа. – Черкаси : Брама, 2013. – 18 с; 3 «Кобзарем» у серці / О. Шарапа, В. Мельниченко. – Черкаси : Брама, 2013. – 24 с.

Література: Шарапа Ольга Михайлівна // Жадзько В. Черкащина. Універсальна енциклопедія. – К., 2010. – С. 935; Нікітенко Л. «Кобзарева» берегиня / Л. Нікітенко // Україна молода. – 2016. – 18 травня. – С. 1.

Валентина Нестеренко

ШЕВЧУК Віктор Васильович

(2. 12. 1956, с. Залізниця Корецького району Рівненської обл.). Педагог, краєзнавець. Із сім'ї педагогів. Закінчив історичний факультет Луцького педінституту ім. Лесі Українки.

З 1978 р. працює в школах Черкащини, нині – вчитель історії і правознавства Шполянської ЗОШ № 1. Має звання «Вчитель-методист». Його вихованці ставали призерами і

переможцями районних та обласних олімпіад, конкурсів Малої академії наук. Двічі ставав призером обласного етапу конкурсу «Учитель року». Керує районною творчою групою вчителів історії. Автор чотирьох краєзнавчих видань, численних публікацій з краєзнавчої тематики. Співавтор путівника-фотоальбому «Шполянщина туристична». Учасник усіх науково-практичних конференцій «Черкащина в контексті історії України».

Член Національної спілки краєзнавців України (2012). Лауреат премії ім. О. Захаренка (2005). Нагороджений грамотами районної та обласної держадміністрацій, Почесною грамотою Міністерства освіти і науки України (2006), Почесною грамотою Черкаської обласної ради (2008).

Праці: Історія Шполянського краю / В. В. Шевчук. – Черкаси : Віддуння-Плюс, 2003. – 184 с.: іл; Невідома Шполянщина / В. В. Шевчук. – Черкаси : Вид. Ю. Чабаненко, 2009. – 76 с.: іл; Шполянщина козацька / В. В. Шевчук. – Черкаси : Вид. Ю. Чабаненко, 2009. – 72 с.: іл; Шполянщина середньовічна / В. В. Шевчук. – Черкаси : Вид. Ю. Чабаненко, 2013. – 82 с.: іл; Тарас Григорович Шевченко на Шполянщині / В. В. Шевчук // Черкащина в контексті історії України : матеріали Четвертої наук.-практ. конф. «Черкащина в контексті історії України». – Черкаси, 2010. – С. 113–114.

Література: Коваль І. Незвичайний учитель / І. Коваль // Шполянські вісті. – 2007. – 21 серпня; Щербина М. М. Лави спілки поповнив шполянський краєзнавець / М. М. Щербина // Шполянські вісті. – 2013. – 15 березня.

Микола Щербина

ШКАЛІБЕРДА Марія Антонівна

(08. 11. 1918, м. Київ – 26. 10. 1998, м. Кам'янка). Музейний працівник, краєзнавець. У 1939 р. вступила на історичний факультет Київського педінституту, навчання перервала війна.

По війні працювала піонервожаткою і завідувачем піонерським клубом, вчителем історії в Кам'янській школі №1, заочно навчалась в Одеському педінституті. Від вересня 1946 р. – науковий співробітник Кам'янського літературно-меморіального музею О. С. Пушкіна та П. І. Чайковського, а в 1950–1975 рр. його директор. З 1980 р. – науковий співробітник районного краєзнавчого музею. Проводила значну науково-пошукову ро-

боту: тісно співпрацювала із спорідненими музеями та науковими бібліотеками. Автор низки путівників, буклетів, упорядник і консультант багатьох книг з краєзнавства, зокрема тому «Історія міст і сіл УРСР. Черкаська область», про Кам'янку, творчість О. С. Пушкіна, П. І. Чайковського, Т. Г. Шевченка, К. Шимановського, декабристів. Тривалий час була позаштатним кореспондентом газет «Черкаська правда», «Коллективна праця» («Трудова слава»). За самовіддану працю першою в районі була відзначена почесним званням – Заслужений працівник культури УРСР (1966). Нагороджена численними грамотами та подяками різних рівнів.

Праці: Кам'янка / М. А. Шкаліберда, В. І. Дмитренко, В. П. Косцов // Історія міст і сіл Української РСР. Черкаська область. – К., 1972. – С. 296–309; Кам'янський літературно-меморіальний музей О. С. Пушкіна і П. І. Чайковського : путівник / М. Шкаліберда. – Д. : Промінь, 1972. – 75 с.: іл.

Література: Шкаліберда Марія Антонівна // Пономаренко М. Краєзнавці Черкащини : біобібліогр. словник. – Золотоноша, 2003. – С. 95; Шкаліберда Марія Антонівна // Брайченко О. Краєзнавці України : довідник. – К.: Кам'янець-Подільський, 2003. – Т. 1. – С. 258–259.

Лариса Висоцька

ШОСТІК Олег Іванович

(01. 06. 1973, м. Канів). Педагог, краєзнавець. Із родини службовців. Закінчив історичний факультет Переяслав-Хмельницького педінституту ім. Г. Сковороди.

Від 1991 р. – молодший науковий співробітник Канівського історичного музею. Брав участь в археологічних експедиціях на території с. Бучак Канівського району і в Каневі. Після служби в Українській армії з кінця 1993 р. працював у Канівській міській станції юних туристів керівником гурткової роботи. У 1997–2003 рр. – науковий співробітник Канівського історичного музею, у 2009–2011 рр. – директор туристичної компанії «Енеко-тур», нині – приватний підприємець.

Автор постійно діючої експозиції «Історія Канівщини від палеоліту до Давньоруської держави» в Шевченківському

національному заповіднику У 2002–2004 рр. спільно з науковцями НАН України досліджував пам'ятки трипільської культури на Канівщині. Результати його досліджень публікуються в місцевих і обласних виданнях та в наукових збірниках. Бере участь у міських, обласних і міжнародних наукових конференціях.

Нагороджений грамотами та подяками.

Праці: Про заклади освіти в м. Каневі наприкінці XVIII – середини XIX ст. / О. І. Шостік // Черкащина в контексті історії України : матеріали Першої наук.-краєзнавчої конф. Черкащини, присвяченої 50-річчю утворення Черкаської області. – Черкаси, 2004. – С. 136–140; Окупаційний режим на сторінках щоденника юнака з села Ліпляве (1942–1943 рр.) / О. І. Шостік // Черкащина в контексті історії України : матеріали Другої наук.-краєзнавчої конф. Черкащини, присвяченої 60-річчю Перемоги у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр. – Черкаси, 2005. – С. 310–316; Дослідження трипільських пам'яток на Канівщині / Е. В. Овчинніков, П. С. Шидловський, О. І. Шостік, Є. В. Пічкур // Археологічні відкриття в Україні 2003–2004 рр. : зб. наук. праць. – К, 2005. – Вип. 7. – С. 32–41; Канівський собор: на крутозламах історії / О. І. Шостік // Оберіг і надія землі Канівської : публіцистичний нарис про історію православ'я на Канівщині. – Канів, 2004. – С. 6–17.

Ольга Ісаєва

ШОСТОПАЛ Анатолій Васильович

(18. 03. 1965, с. Ключники Канівського району Черкаської обл.). Краєзнавець, нумізмат. З селянської сім'ї. Здобуває вищу освіту в ННІ історії та філософії ЧНУ ім. Б. Хмельницького.

З 1987 р. працює електромеханіком у Черкасах. Заступник голови правління громадського об'єднання «Клуб «Черкаський колекціонер». Дослідник грошового обігу на Черкащині від давніх часів до сьогодення. Такі дослідження склали основу книги «Скарби Черкащини» (2007), низки доповідей на різного рівня наукових та науково-практичних конференціях, статей у спеціалізованих періодичних виданнях.

Праці: Скарби Черкащини / А. В. Шостопап. – Черкаси, 2007. – 121 с.: іл.; Знахідки античних монет на Чигиринщині / А. Шостопап // Чигиринщина: історія і сьогодення : матеріали наук.-практ. конф., 17–18 травня 2006 р. – Черкаси, 2006. – С. 67–71; Чигиринщина в XIV–XV століттях за нумізматичними даними / А. Шостопап // Чигиринщина: історія і сьогодення : матеріали наук.-практ. конф., 1–2 жовтня 2008 р. – Черкаси, 2008. – С. 70–76; Аналіз монетних скарбів XVII століття, знайдених на

Черкащині / А. Шостопап // Чигиринщина: історія і сьогодення : матеріали наук.-практ. конф., 30 вересня – 1 жовтня 2010 р. – Черкаси, 2011. – С. 57–62; Басейн р. Тясмин: на перетині двох монетних систем / А. Шостопап // Наукові записки з української історії : зб. наук. ст. – Переяслав-Хмельницький, 2013. – Число 33. – С. 68–71; Находки монет X–XI століть в Черкаській області / А. В. Шостопап // Міжнародна нумізматическа конференція «Епоха викінгів в Східній Європі в пам'ятниках нумізматически VIII–XI століть», Санкт-Петербург, Старая Ладога, 18–20 квітня 2014 г.: матеріали докл. і конф. – Санкт-Петербург, 2014. – С. 96–102.

Олександр Самков

ЩЕРБА Володимир Павлович

(10. 07. 1934, с. Шрамківка Драбівського району Черкаської обл. – 01. 07. 2012, там само). Журналіст, поет, краєзнавець. Із робітничої родини. Закінчив факультет журналістики Українського поліграфічного інституту ім. Івана Федорова (1970).

Працював електрозварювальником та помічником турбініста на Шрамківському цукровому заводі. У редакції районної газети «Прапор Жовтня» пройшов шлях від літпрацівника до заступника редактора (1965–1982). Досліджував гідронім річки Чумгак та історію однойменного села та навколишніх сіл і хуторів. Опублікував дві книжки та понад 40 краєзнавчих матеріалів. Одна з провідних тем публікацій стосувалась перебування на Драбівщині Павла Полуботка, Леонтія Свічки, Євгена Чикаленка, Тараса Шевченка та інших. На основі записаних легенд та переказів висунув версію про те, що наказний гетьман України Павло Полуботок народився на хуторі Старополуботківському Яготинської сотні Переяславського полку.

Лауреат літературної премії ім. Михайла Мясла (1993). За історичну драму «Розстріляні струни» удостоєний премії журналу «Українська культура» (1995). У селищі Шрамківка, на будинку в якому мешкав В. П. Щерба, відкрито меморіальну дошку (2013).

Праці: Розстріляні струни: історична драма / В. П. Щерба // Українська культура. – 1994. – № 11–12. – С. 30–34; 1995. – № 1. – С. 30–33; Над Чумгак-рікою / В. П. Щерба. – Драбів, 1996. – 90 с; З туману віків і днів учорашніх / В. П. Щерба. – Драбів, 2007. – 360 с.

Література: Городинець І. Робітник, журналіст, поет, краєзнавець / І. Городинець // Джерело. – 2004. – 10 липня; Козоріз В. З туману віків і днів учорашніх / В. Козоріз // Джерело. – 2009. – 14 січня.

Віктор Козоріз

ЩЕРБАТЮК Володимир Михайлович

(08. 10. 1968, с. Почапінці Лисянського району Черкаської обл.). Науковець, педагог, краєзнавець. Із селянської родини. Закінчив історичний факультет (1992) Київського національного університету ім. Т. Шевченка. Доктор історичних наук (2013), професор.

Служив в армії (1987–1989), працював екскурсоводом музею історії Корсунь-Шевченківської битви, директором Лисянського районного історичного музею (1992–1995). Навчався в аспірантурі (1995–1998). У 1998–1999 рр. – головний спеціаліст відділу управління у справах міграції та біженців Держкомітету України у справах національностей та міграції. Від 1999 – у Київській національній академії внутрішніх справ: викладач, старший викладач, доцент, професор.

Ініціював та взяв участь у заснуванні Лисянської райорганізації «Витоки» Національної спілки краєзнавців України і є її керівником, науковий редактор заснованого ним (2000) краєзнавчого часопису «Добридень». Досліджує історію освіти, селянського повстанського руху в 1917–1920 х рр., історію правохоронних органів, голодоморів в Україні. Автор близько 200 наукових, навчально-методичних та краєзнавчих праць.

Нагороджений грамотами НАН України (2002), Міністерства культури і туризму України (2008), пам'ятним знаком «10 років музею МВС України НАВС» (2014). Лауреат премії імені академіка П. Тронька НСКУ (2014) та обласної краєзнавчої премії імені Михайла Максимовича (2002, 2006), відмінник освіти України (2003).

Праці: Історія регіонів України: Лисянщина / В. М. Щербатюк. – К., 2002. – 429 с; Край козацький. Довідник з історії Лисянщини / В. М. Щербатюк. – К., 2004. – 408 с; Загальна стратегія діяльності районних краєзнавчих осередків у процесі розвитку краєзнавчого руху в Україні / В. М. Щербатюк // III з'їзд Всеукраїнської спілки краєзнавців (29–30 жовтня 2003 року): матеріали та документи. – К., 2004. – С. 73–76; Шевченків край: історико-етнографічне дослідження / В. М. Щербатюк. – К., 2009. – 546 с; Вільне козацтво: історіографія проблеми / В. М. Щербатюк // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Історія. – К., 2009. – Вип. 96. – С. 62–67; Повстанський рух на Київщині в контексті селянської війни в Україні 1918–1923 рр.: історіографія / В. М. Щербатюк // Український історичний журнал. – 2010. – № 3. – С. 186–204; Терор голодом як метод боротьби комуністичного

режиму проти українського селянства / В. М. Щербатюк // Трагедія Голодоморів. – К., 2013. – С. 7–21; Історія України. Курс лекцій / В. М. Щербатюк. – К., 2014. – 376 с.

Література: Бушин М. Щербатюк Володимир Михайлович / М. Бушин, О. Гуржій // Щербатюк В. М. Край козацький. Довідник з історії Лисянщини. – К., 2004. – С. 367; Лауреати обласної краєзнавчої премії імені Михайла Максимовича, 2002 рік. Щербатюк Володимир Михайлович // Мельниченко В. М. Краєзнавство Черкащини: сторінки історії. – Черкаси, 2010. – С. 165; Жадько В. Щербатюк Володимир Михайлович / В. Жадько // Черкащина. Універсальна енциклопедія. – К., 2010. – С. 957.
Олег Березовський

ЩЕРБИНА Микола Миколайович

(13. 09. 1959, с. Рудівка Прилуцького району Чернігівської обл.). Педагог, краєзнавець, журналіст. Із селянської родини. Закінчив історичний факультет Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка (1981).

Працював архівістом Черкаського обласного державного архіву (1982–1987), викладачем історії та суспільствознавства Черкаського ПТУ-20 (1987–1988), на будівництві МЖК «Ротор» (1988–1991). З 1991 р. – вчитель історії Черкаської ЗОШ № 32, керує гуртками «Історики-краєзнавці» Центру туризму, краєзнавства, екскурсій та спорту учнівської молоді м. Черкаси.

Коло краєзнавчих інтересів: топоніміка та антропоніміка Черкащини, історія культури, вшанування пам'яті видатних урожденців краю, історії, природи та фольклор Городищини. Учасник семи науково-краєзнавчих конференцій «Черкащина в контексті історії», багатьох краєзнавчих заходів: круглих столів, презентацій, зустрічей. Очолює шкільне відділення МАН та ШНТ «Єврика». Вчитель вищої категорії, має звання «старший вчитель» та «керівник гуртка-методист». Має понад 400 публікацій з краєзнавства, методики викладання історії, гурткової роботи, автор 12 краєзнавчих брошур та 3 книг. Співупорядник ілюстрованого краєзнавчого видання «Городищина» (2011) та ілюстрованого краєзнавчого довідника.

Член правління об'єднання Національної спілки краєзнавців України. Почесний краєзнавець України (2011). Член Національної спілки журналістів України (2013). Відзначений грамо-

тами й дипломами НСКУ, Черкаської обласної ради, пам'ятною медаллю «Т. Г. Шевченко 200 років з дня народження» (2014) та ін.

Праці: Топоніми Городищини / М. М. Щербина // Краєзнавство Черкащини : зб. – Черкаси, 2005. – С. 49–65; Мікрогідронімія Городищенського району Черкаської області / М. М. Щербина // Студії з ономастики та етимології. – К., 2006. – С. 255–257; Гідроніми Городищенського краю / М. М. Щербина // Краєзнавство Черкащини : зб. – Черкаси, 2011. – С. 210–216; Цікава топоніміка Черкащини / М. М. Щербина. – Ужгород : Карпати, 2012. – 88 с; Моя мала батьківщина – Дирдин. Історико-краєзнавчий нарис / М. М. Щербина. – Лисичанськ, 2013. – 179 с; Осередки «Просвіти» на Черкащині в роки нацистської окупації / М. М. Щербина // Не підлягає забуттю: нацистський окупаційний режим на Черкащині (1941–1944) : зб. наук. ст., док., матеріалів та спогадів. – Черкаси, 2013. – С. 119–123.

Література: Гончаренко Л. Щербина Микола Миколайович / Л. Гончаренко // Цікаві зустрічі в «Туристичних меридіанах». – Черкаси, 2000. – С. 37–38; Щербина М. М. // Вчені Черкаського краю : біобібліогр. нариси / уклад. О. А. Забеліна. – Черкаси, 2013. – Вип. 4 : Суспільні і гуманітарні науки, ч. 1 : Історики, археологи, етнографи, фольклористи, кн. 3 : П – доповнення, Р–Я. – С. 164–174.

Василь Страшевич

ЮХНО Борис Борисович

(03. 08. 1969, м. Черкаси). Журналіст, краєзнавець. Із родини робітників. Закінчив історичний факультет Івано-Франківського педінституту (1991).

Вчителював на Івано-Франківщині. Після повернення до Черкас (1999) працював у місцевих телекомпаніях, очолював комерційні видання економічного напрямку. З 2009 р. у тижневиках «Молодь Черкащини» та «Акцент» опублікував серію краєзнавчих статей про Черкаси, які склали основу книги «Черкаські місторії» (2011). Також видав книгу «Ретро Град», присвячену історії Черкас у період 1954–1979 рр. Упродовж 2013–2015 рр. у газеті «Акцент» з'явилися цикли краєзнавчих статей автора: «Хроніки райцентру» (про Черкаси 1930-х рр.), «Забуті бренди» (про колишні місцеві виробництва), «Побутова цивілізація» (про ужиткову техніку минулого) та ін.

Член Національної спілки журналістів України (2005). Автор понад 250 наукових і науково-публіцистичних праць.

Праці: Черкаські місторії. Мандрівка в часі від Соснівки до Кривалівки / Б. Юхно. – Черкаси : Брама-Україна, 2011. – 264 с; Черкаські місторії. Мандрівки у часі від Соснівки до Кривалівки / Б. Юхно. – 2-ге вид., допов. – Черкаси : Брама-Україна, 2013. – 296 с; Окупація / Б. Юхно // Новини тижня. – 2007. – 20 червня; Великі історії маленьких пам'яток / Б. Юхно // Молодь Черкащини. – 2009. – 22 квітня; Черкаські мости: над простором і часом / Б. Юхно // Місто. – 2009. – 25 листопада; Історії з гаманця / Б. Юхно // Молодь Черкащини. – 2011. – 2 лютого; Радянська Соснівка / Б. Юхно // Акцент. – 2012. – 1 лютого; Часова яма Казбету / Б. Юхно // Акцент. – 2011. – 29 червня; Столовецький Союз / Б. Юхно // Акцент. – 2012. – 22 серпня; Місто милосердя / Б. Юхно // Акцент. – 2014. – 13 серпня; Кіно по-черкаськи / Б. Юхно // Акцент. – 2014. – 17 вересня.

Література: Башинська Л. Книжка черкаського журналіста захопила навіть істориків / Л. Башинська // Вечірні Черкаси. – 2012. – 25 січня; Щербенко Л. Про історію Черкас – доступно й цікаво / Л. Щербенко // Молодь Черкащини. – 2012. – 1 лютого; Курченко В. Краєзнавчі мандрівки з місторіями / В. Курченко // Рідне місто. – 2012. – 15 лютого; Курченко В. Історія нашого міста не потребує вигадок / В. Курченко // Рідне місто. – 2013. – 20 березня.

Максим Степанов

ЯКИМЕНКО Микола Михайлович

(19. 12. 1956, Читинська обл. РРФСР). Педагог, краєзнавець. Закінчив фізико-математичний факультет Черкаського педінституту.

Працював вчителем фізики на Херсонщині (1978–1982), у Вікторівській школі Маньківського району (1982–1990), методистом Черкаської районної станції юних техніків, а з

2002 р. – її директор. За його ініціативи при станції створено центр краєзнавства та туризму, який надає інформаційно-методичну допомогу школярам, студентам, викладачам, організовує екскурсії, туристські походи тощо. За 14 років послугами центру скористались понад 10 тис. відвідувачів України.

У 2001 р. очолив створену за його ініціативою громадську краєзнавчу спілку «Артанія». Її члени проводять роботу з вивчення історії краю та збереження пам'яток історії і культури. Завдяки багаторічній просвітницькій діяльності спілки у с. Мошни в 2014 р. відкрито музей Т. Г. Шевченка.

Автор краєзнавчих публікацій у періодиці. Впорядкував матеріали до книги «Містечко ратників та майстрів». Відмінник народної освіти, нагороджений грамотами.

Праці: Містечко ратників та майстрів (з історії села Мошни) / упоряд. М. М. Якименко ; авт. кол.: І. І. Бондар, С. І. Гречуха, В. І. Левченко [та ін.]. – К. : Просвіта, 2007. – 102 с.

Анатолій Журило

ЯКОВЕНКО Василь Максимович

(18. 09. 1943, с. Суха Калигірка Катеринопільського району Черкаської обл.). Музейний працівник, краєзнавець. З родини священника. Закінчив Львівський політехнічний інститут.

Працював на заводі (1967–1980) інженером-конструктором, технологом, спеціалістом з підготовки кадрів та профорієнтації молоді, молодшим науковим співробітником науково-

дослідного інституту землеробства і тваринництва Західних районів України. У 1993–2014 рр. – директор Катеринопільського районного краєзнавчого музею. Доклав чимало зусиль в кінці 1980–на початку 1990-х рр. до відродження уцілілих напівзруйнованих храмів дерев'яної архітектури в селах Суха Калигірка та Залізничка. Постійний дописувач до районної газети «Катеринопільський вісник». Співавтор матеріалів до «Енциклопедії сучасної України», видань «Катеринопільський край квітів, хліба і добра» (2008), «...І цвіт травневий падав до ніг» (2010). Досліджував походження назв сіл району, працює над виданням «Пам'ятки Катеринопільщини».

Брав участь у VII та VIII Всеукраїнських історико-краєзнавчих конференціях та Всеукраїнському з'їзді музейних працівників. Приділяв увагу і брав участь у створенні краєзнавчих кімнат при школах, бібліотеках, аграрному лицейі та кімнати музею Сергія Єфремова в селі Пальчик.

Обирався депутатом районної ради (1998–2006). Член правління обласної організації НСКУ (2008). Нагороджений Грамотою Міністерства культури України.

Праці: Відроджена пам'ятка / В. М. Яковенко. – К., 1997. – 85 с; Сухокалигірська Матір Божа милуючи / В. М. Яковенко. – Черкаси, 2008. – 53 с.

Галина Стігур

ЯЛИНСЬКИЙ Павло Іванович

(05. 06. 1948 р., с. Почапінці Лисянського району Черкаської обл.). Інженер, краєзнавець. Із селянської родини. Закінчив Львівський політехнічний інститут (1971).

До 1995 р. працював за фахом у м. Євпаторія, а в 1996–2001 рр. – у лабораторії контрольно-вимірювальних приладів Почапінського цукрового заводу. У 2002–2006 р. – сільський голова с. Почапінці. Досліджує історію Лисянського району, села Почапінці. Результати своїх пошуків оприлюднює на сторінках районної газети «Понад Тікичем» та часописі «Добридень». Нині працює над виданням історичного нарису про свою малу Батьківщину. Бере участь у роботі краєзнавчих конференцій, круглих столів, читань. Член Національної спілки краєзнавців України (2010). Відзначений численними грамотами та подяками.

Праці: Лишімо минуле нащадкам / П. І. Ялинський // Понад Тікичем. – 2009. – № 7, 27 січня; Велика людина Верещацької землі / П. І. Ялинський // Понад Тікичем. – 2011. – 26 липня; Почапінські церкви / П. І. Ялинський // Понад Тікичем. – 2011. – 25 жовтня; Цукрові заводи Лисянського району / П. І. Ялинський // Понад Тікичем. – 2012. – 25 грудня; Історія Почапінського та Бужанського цукрових заводів / П. І. Ялинський // Добридень. – 2011–2012. – № 26–27. – С. 24–27; Шестеринська шахта та вузькоколійка до них / П. І. Ялинський // Понад Тікичем. – 2013. – № 1–2. – 5 січня.

Володимир Щербатюк

ЯМБОРСЬКА Віта Миколаївна

(26. 07. 1975 р., м. Золотоноша Черкаської обл.). Музейний працівник, краєзнавець. Із родини службовців. Закінчила історичний факультет Переяслав-Хмельницького педінституту ім. Г. С. Сковороди (1997).

Від вересня 1997 р. – науковий співробітник Золотоніського крає-

знавчого музею. У 2001–2004 рр. працювала в редакції районної газети «Вісник Золотонощини» коректором. З 2004 р. знову працює у музеї, від 2013 р. – його директор.

Активно займається краєзнавчими дослідженнями, їх результати оприлюднює на сторінках газет. Авторка близько 100 публікацій з питань історії та традицій рідного краю. Упродовж двох років веде рубрики «Мить історії», «Народознавчий календар» та «Імена місяця». Дбає про збереження, поповнення та пропаганду експозиційних ресурсів музею, виступає організатором багатьох краєзнавчих та культурно-просвітницьких заходів, проводить оглядові й тематичні екскурсії для відвідувачів музею.

Нагороджена грамотами та подяками регіонального рівня.

Праці: Слово про жінку-трудівницю : [В. Левчик] / В. Ямборська // Вісник Золотонощини. – 2004. – 23 жовтня; Живописний літопис Златокраю / В. Ямборська // Златокрай. – 2011. – 20 червня; На Україну повернувся : [про індолога О. Баранникова] / В. Ямборська // Златокрай. – 2011. – 27 жовтня; Автор «Святослава» і «Володимира» – наш земляк : [С. Скляренко] / В. Ямборська // Златокрай. – 2012. – 22 березня; Шматочок хліба : [Голодомор 1932–1933] / В. Ямборська // Златокрай. – 2013. – 21 листопада; Він любив і славив Золотоношу : [К. Думитрашко] / В. Ямборська // Златокрай. – 2014. – 24 липня.

Григорій Голиш

ЯРМОШ Тетяна Володимирівна

(02. 03. 1976 р., м. Канів Черкаської обл.). З родини робітників. Закінчила історичний факультет Переяслав-Хмельницького педінституту імені Г. С. Сковороди (2003).

Працювала вихователем Канівської школи-інтернат (2000–2003). У 2003–2007 рр. – науковий співробітник Канівського історичного музею. З 2007 р. – науковий співробітник музею «Народного декоративного мистецтва Канівщини» Шевченківського національного заповідника. Досліджує гончарний промисел Канева та шевченківську тематику у народному мистецтві.

Висвітлює проблему збереження та використання історико-культурної спадщини. Має публікації у місцевій та в всеукраїнських виданнях. Брала участь у міжнародних та всеукраїнських

науково-практичних конференціях. Має подяки та грамоти Міністерства культури України та обласного управління культури.

Праці: Межирицьке житло / Т. В. Ярмош // Черкащина в контексті історії України : матеріали Третьої наук.-краєзнавчої конф. Черкащини, присвяченої проблемам охорони, збереження та використання історико-культурної спадщини. – Черкаси, 2008. – С. 196–200; Канівська кераміка / Т. В. Ярмош // Переяславка: наукові записки Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав» : зб. наук. ст. – Переяслав-Хмельницький, 2012. – С. 322–325; Канівщина під час фашистської окупації / Т. В. Ярмош // Не підлягає забуттю: нацистський окупаційний режим на Черкащині (1941–1944) : зб. наук. ст., док., матеріалів та спогадів. – Черкаси, 2013. – С. 96–106; Співпраця. Інтеграція. Партнерство. Модерація. Досвід ефективної співпраці методичної ради Канівської загальноосвітньої санаторної школи-інтернату та науково-методичної ради Шевченківського національного заповідника / Т. В. Ярмош – Канів : Шевченківський нац. заповідник, 2014. – С. 171–227.

Ніна Басиста

ЯХІМОВИЧ Алла Володимирівна

(14. 04. 1963, смт Лисянка Черкаської обл.). Музейний працівник, краєзнавець. Закінчила Київський державний університет імені Тараса Шевченка.

З 1985 р. працює у Шевченківському національному заповіднику старшим науковим співробітником відділу «Т. Г. Шевченко у житті та творчості». Коло краєзнавчо-дослід-

ницьких інтересів – історія Канева та родовід Тараса Шевченка. Автор низки статей цієї тематики у наукових виданнях та пресі. Брала участь у розробленні тематико-експозиційного плану, тематичній структурі та формуванні експозиції музею Тараса Шевченка. Учасник всеукраїнських та регіональних науково-практичних конференцій. Двічі нагороджена Почесною грамотою Міністерства культури України.

Праці: Пекарі / А. Яхимович // Шевченківська енциклопедія : у 6-ти т. – К., 2015. – Т. 5. – С. 30; Родовід Тараса Шевченка в його нащадках / А. В. Яхимович. – Черкаси : Брама-Україна, 2008. – 80 с; Шевченківський краєзнавчий альманах 2011–2012: Реліквії від родичів Кобзаря / А. В. Яхимович. – К., 2012; Уклін Кобзареві / А. В. Яхимович. – Черкаси : Чабаненко Ю. А., 2012. – 60 с; На Тарасовій горі : путівник / А. В. Яхимович. – Канів, 2007; Подарунки від родичів Тараса Шевченка / А. В. Яхимович // Чернеча гора. – 2009. – № 2; Із роду генія / А. В. Яхимович // Чернеча гора. – 2011. – № 1.

Валентина Авраменко

ЯХНО Іван Васильович

(10. 09. 1937 р., с. Липове Глобинського району Полтавської обл.). Педагог, краєзнавець. Із селянської родини. Закінчив факультет іноземних мов Черкаського педінституту.

Трудову діяльність розпочав кочегаром паровозного депо, а після закінчення інституту працював учителем у Хмельницькій області. З 1968 р. – учитель англійської мови, згодом ди-

ректор Матусівської середньої школи № 1 Шполянського району. Учитель-методист. Має широке коло уподобань – цікавиться літературою, музично-пісенним мистецтвом, але найбільшим його захопленням є краєзнавство. Впродовж тривалого часу досліджує історію села Матусів, вивчає документи, збирає спогади односельчан. Наслідком дослідницької праці стали його краєзнавчі книги «Сторінки з історії села Матусів», «Журба і радість в долях наших», «Легенди і пейзажі села Матусів», значна кількість публікацій у пресі.

Член Національної спілки краєзнавців України (2015). Почесний краєзнавець України. Багаторазово обирався депутатом Матусівської сільської ради, членом її виконкому. Нагороджений орденом Дружби народів та медаллю Макаренка, знаком «Відмінник освіти України». Лауреат обласної краєзнавчої премії ім. М. Максимовича (2009) та районної літературної премії імені Олекси Влизька (2013).

Праці: Сторінки з історії с. Матусів Шполянського району Черкаської області / І. В. Яхно. – Черкаси : Вертикаль, 2008. – 347 с.: фотогр.; Журба і радість у долях наших: історичні події в долях жителів с. Матусів Шполянського району Черкаської області (док., фотогр., спогади, легенди) / І. В. Яхно. – Черкаси : Вертикаль, 2012. – 647 с.; Легенди та пейзажі села Матусів / І. В. Яхно, О. І. Збризька. – Черкаси : Вертикаль, 2014. – 207 с.

Література: Вальчиківська К. Заслужений артист привітав матусівських молодят / К. Вальчиківська // Шполянські вісті. – 2014. – 15 серпня.

Василь Мельниченко

ЯШАН
Оксана Олексіївна

(09.12.1967, м. Картали Челябінської обл., Росія). Науковець, краєзнавець. Із родини військовослужбовця. Закінчила історико-педагогічний факультет Київського педінституту ім. М. Горького (1990). Кандидат історичних наук (2010), доцент (2011).

Працювала учителем історії та правознавства Черкаської ЗОШ № 6 (1990–2005). Від 2003 р. – в Черкаському державному технологічному університеті: викладач, доцент. У її краєзнавчих дослідженнях значне місце посідає історія Черкащини періоду війни 1941–1945 рр. Результати досліджень публікує в наукових збірниках, засобах масової інформації. Автор (співавтор) понад 60 наукових праць з історії війни (окупаційної повсякденності (1941–1944 рр.), історичного краєзнавства. Член редколегії видання «Не підлягає забуттю: нацистський окупаційний режим на Черкащині (1941–1944)» (2013).

Член Національної спілки краєзнавців України (2009). Відповідальний секретар правління облорганізації НСКУ (2016). Обиралася депутатом Соснівської районної ради м. Черкаси (2002–2006).

Праці: Повсякденне життя селян під час окупації 1941–1944 р. (на матеріалах Центрального регіону України) / О. О. Яшан // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія : Історія. Вип. 2. – Тернопіль, 2009. – С. 173–176; «Новий порядок» на Черкащині / О. О. Яшан // Не підлягає забуттю: нацистський окупаційний режим на Черкащині (1941–1944) : зб. наук. ст., док., матеріалів та спогадів. – Черкаси, 2013. – С. 176–184; Нацистський «новий порядок» на Черкащині (1941–1943 рр.) / О. О. Яшан // Україна у світовій історії. – 2014. – № 2 (51). – С. 123–136.

Література: Яшан Оксана Олексіївна // Бушин М. І. Учені Черкаського державного технологічного університету / М. І. Бушин. – Черкаси, 2011. – С. 304–305.

Євген Стрижак

ANNOTATION*

Cherkashchyna's Regional Ethnographers and Historians : biobibliographical guide / comps. V. M. Melnychenko, G. M. Golysh. – Cherkasy : Vertykal, 2016. – 220 p.

The biobibliographical guide “Cherkashchyna’ Regional Ethnographers and Historians” is dedicated to the researchers of Cherkashchyna’s (the toponym is delimited to administrative and territorial borders of Cherkasy region) history and the present time. The edition comprises biobibliographical materials concerning the regional ethnographers and local historians who, since the early XXth century and up to now, have been conducting research and educative work, having made a considerable contribution into the regional ethnography and history development seen as an important cognitive and educative means of its citizens’ national and patriotic spirit formation. The Guide’s entries give the most significant information about the ethnographers’ lives and research activity as well as bibliographical data about their most important works.

Among the ethnographers included to the Guide there are research workers, teachers, workers of historical and cultural museum reserves, museums, archives and libraries; journalists, doctors, engineers and technicians, military men as well as representatives of other social spheres, including those who were repressed and undeservedly crossed out of their contemporaries’ memory in the years of totalitarian regime. Some materials are added to the scientific circulation for the first time.

The Guide «Cherkashchyna’s Regional Ethnographers and Historians» is the project of Ukrainian Ethnographers National Union’s regional section and Cherkasy Bohdan Khmelnytsky National University. It is dedicated to the 25th anniversary of Ukraine’s independence.

The edition is addressed to research workers, teachers, ethnographers, grad school students, pupils and everyone who is interested in the past of one’s motherland, its history and ethnography devotees’ biographies and works. The information is submitted by the state on 2015–2016.

* Переклад анотації англійською мовою здійснила кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської філології ЧНУ ім. Б. Хмельницького **О. Я. Кресан**.

ЗМІСТ

СЛОВО ДО ЧИТАЧА	3		
АБАКУМОВ Дмитро Андрійович	8	ДЕМЧЕНКО Людмила Тимофіївна	55
АВРАМЕНКО Валентина Петрівна	8	ДЕМЧУК Микола Петрович	56
АНДРІЄНКО Костянтин Едуардович	9	ДЗИМА Віта Василівна	57
АРТЕМЕНКО Юрій Георгійович	10	ДІПТЯРЕНКО Михайло Степанович	58
АРУТІН Валентин Павлович	11	ДІДЕНКО Ольга Петрівна	58
БАСИСТА Ніна Михайлівна	12	ДОРОШ Раїса Михайлівна	59
БАХМУТ Анатолій Іванович	13	ДОРОШЕНКО Олександр Андрійович	60
БЕВЗ Григорій Петрович	15	ДРАЧ Оксана Олександрівна	62
БЕЗВЕРХА Тетяна Миколаївна	15	ДРОБНИЙ Іван Семенович	63
БЕРЕЗА Василь Панасович	16	ДУДНИК Юрій Петрович	64
БЕРЕЗОВСЬКИЙ Олег Миколайович	17	ДЯЧЕНКО Леонід Якович	65
БІЛЕЦЬКИЙ Феофан Феофанович	18	ДЯЧЕНКО-ЛИСЕНКО Любов Миколаївна	66
БІЛОКІНЬ Ольга Всеволодівна	19	ЄЛІНЕЦЬКИЙ Іван Олексійович	67
БЛАЖКО Петро Федорович	20	ЄФІМЕНКО Лідія Михайлівна	68
БОЙКО Федір Максимович	21	ЖАДЬКО Віктор Олексійович	68
БОНДАР Олексій Степанович	22	ЖУРИЛО Анатолій Мефодійович	70
БОРЩ Микола Іванович	23	ЗАГОРІНА Раїса Кузьмівна	71
БОЧКОВ Дмитро Панасович	24	ЗАТОЧНИЙ Федір Іванович	72
БРИЖИЦЬКА Світлана Анатоліївна	24	ЗУБРИЦЬКИЙ Володимир Олексійович	72
БУЛЬБА (Мироненко) Катерина Григорівна	26	ЗУДІНА Ганна Миколаївна	73
БУРІЙ Валерій Михайлович	27	ІВАНЧЕНКО Михайло Григорович	74
ВАРАВА Григорій Петрович	28	ІСАЄВА Ольга Миколаївна	76
ВАРАВА Олексій Петрович (Олекса Кобець)	29	ІЩЕНКО Борис Купріянович	77
ВДОВИЧЕНКО Олександр Олександрович	30	ІЩЕНКО Михайло Єфремович	77
ВЕРХОГЛЯД Анатолій Григорович	31	КАЧАЛАБА Петро Васильович	78
ВЕТРОВ Олександр Васильович	32	КІПША Борис Олександрович	80
ВИСОЦЬКА Лариса Григорівна	33	КЛИМЕНКО Тетяна Анатоліївна	81
ВОВКОТРУБ Юрій Миколайович	34	КНЯЖЕВ Віктор Сергійович	82
ВОЛОШЕНКО Іван Іванович	35	КОВАЛЕНКО Анатолій Павлович	83
ГАСР Наталія Григорівна	36	КОВАЛЬ Георгій Хомович	84
ГАННИЦЬКИЙ Сергій Григорович	37	КОЗОРИЗ Віктор Петрович	85
ГАРНАТА Василь Олексійович	38	КОМАРНИЦЬКИЙ Микола Федорович	86
ГЕРМАН Павло Терентійович	39	КОНОНЕНКО Світлана Іванівна	88
ГИРИЧ Василь Павлович	40	КОРНОВЕНКО Сергій Валерійович	89
ГІРНИК Іван Павлович	40	КОСТЮКОВА Олена Миколаївна	90
ГЛАЗКОВ Анатолій Кузьмович	41	КРИВЕНКО Сергій Іванович	91
ГНИЛОСИРОВ Василь Степанович	42	КРИВИЦЬКА Варвара Яківна	92
ГОЛИШ Григорій Михайлович	43	КРИВОШЕЯ Ігор Іванович	93
ГОРОДИНЕЦЬ Іван Сергійович	45	КРИЖАНІВСЬКИЙ Прокіп Михайлович	94
ГОРОХІВСЬКИЙ Петро Іванович	46	КРИНИЦЬКИЙ Віталій Іванович	95
ГОЦУЛЯК Віктор Володимирович	47	КУЗНЕЦЬ Тетяна Володимирівна	96
ГРЕЧУХА Сергій Іванович	48	КУКСА Надія Василівна	97
ГУДЗЕНКО Костянтин Наумович	49	КУРІННА Тетяна Миколаївна	98
ГУМЕННА Докія Кузьмівна	50	КУРІННИЙ Петро Петрович	99
ГУПАЛО Микола Данилович	51	КУРЧЕНКО Жанна Макарівна (Олександрівна)	101
ГУРІНЕНКО Іван Петрович	52	КУШНІР Алла Андріївна	102
ДАНИЛОВ Яків Михайлович	53	КУШНІР-МАРЧЕНКО Костянтин Федорович	103
		КУШТАН Дмитро Павлович	104
		ЛАЗУРЕНКО Валентин Миколайович	105
		ЛАЗУРЕНКО Юрій Миколайович	107
		ЛИСЕНКО Іван Іванович	108
		ЛИСИЦЯ (ГОЛИШ) Лариса Григорівна	109
		ЛІХОВИЙ Ігор Дмитрович	110

ЛУБКО Микола Пилипович	112
ЛЮДНИЙ Федір Петрович	113
ЛЯЧИНСЬКИЙ Станіслав Станіславович	114
ЛЯШКО Юрій Юрійович	115
МАЗУРИК Микола Павлович	117
МАРЕНИЧ Антон Федорович	118
МАРИНОВСЬКИЙ Юрій Юхимович	119
МЕЛЬНИЧЕНКО Василь Миколайович	120
МЕЛЬНИЧЕНКО Марія Михайлівна	122
МИХАЙЛЮК Юрій Миколайович	122
МИЦИК Ангеліна Сергіївна	123
МИЦИК Вадим Федорович	124
МИЦИК Добромир Вадимович	126
МИЦИК Ірина Петрівна	127
МИЦИК Мирослав Федорович	128
МІХНЕНКО Григорій Кирилович	129
МОВЧАН Володимир Петрович	130
МОВЧАНІВСЬКИЙ Теодосій Миколайович	131
МОРОЗОВ Анатолій Георгійович	132
МОСКАЛЕНКО Тетяна Миколаївна	133
НАЙДА Олександр Андрійович	134
НАЙДЕНКО Ольга Максимівна	136
НАРІЖНА Олена Миколаївна	137
НЕПІЙВОДА Фаня Адамівна	138
НЕРАДЕНКО Тетяна Миколаївна	139
НЕРУБАЙСЬКИЙ Іван Артемович	140
НЕСТЕРЕНКО Валентина Іванівна	141
НЕУМИТИЙ Володимир Михайлович	142
НЕХОРОШЕВ Степан Степанович	143
НІКІФОРОВ Володимир Іванович	145
НІКОЛЕНКО Анатолій Георгійович	146
НОСАЧЕНКО Олександр Васильович	147
ОМЕЛЕЧКО (Ляпкало) Раїса Борисівна	148
ОСИПЕНКО Таміла Володимирівна	148
ОСТАПОВА Світлана Володимирівна	149
ПІДГРУШНЯ Ольга Микитівна	150
ПОБИВАНЕЦЬ Віталій Григорович	151
ПОЛЩУК Володимир Трохимович	152
ПОЛТАВЕЦЬ Василь Іванович	154
ПОНОМАРЕНКО Михайло Федорович	155
ПОЧЕПЦОВ Віктор Федорович	156
ПРИЛПКО Марія Василівна	157
ПРОКОФ'ЄВ Олександр Пилипович	158
ПУГАЧ Наталія Олегівна	159
ПШИЧЕНКО Михайло Петрович	160
РЕНДОРЕНКО Олексій Олексійович	161
РІЗНИК Людмила Леонідівна	162
РОМАНЕНКО Семен Федотович	163
РУДЕНКО Лідія Антонівна	164
САЖІЄНКО Іван Агафонович	165
САКУН Костянтин Антонович	165
СВЯЩЕНКО Зінаїда Василівна	166
СОКИРСЬКА Владлена Володимирівна	167

СНІГУР Галина Павлівна	168
СОРОКОПУД Іван Іванович	169
СОСА Павло Петрович	170
СТЕПАНОВ Максим Юрійович	171
СТЕФАНОВИЧ Василь Автономович	172
СТРАДЕЦЬКИЙ Роман Вікторович	174
СТРАШЕВИЧ Василь Борисович	174
ТАНАНА Раїса Василівна	176
ТАРАН Галина Михайлівна	177
ТАРАХАН-БЕРЕЗА Зінаїда Панасівна	178
ТАТАРИН Анатолій Олександрович	179
ТЕГЕРЕШВІЛІ Андрій Захарович	179
ТЕРЕЩЕНКО Софія Мефодіївна	180
ТЕСЛЯ Віктор Андрійович	181
ТОРГАЛО Юрій Вікторович	182
ТЮТЮННИК Олександр Йосипович	183
УЛІТОВ Анатолій Дмитрович	184
УСАТЕНКО Михайло Федорович	184
УШАНОВ Володимир Павлович	185
ФІЛІПОВИЧ Тамара Іванівна	186
ФОРОСТЯНИЙ Олександр Федорович	187
ХАВРУСЬ Сергій Левкович	187
ХАРЧЕНКО Василь Кузьмович	188
ХОДЗІЦЬКИЙ Василь Анатолійович	189
ХОМЕНКО Володимир Михайлович	190
ХРАБАН Григорій Юхимович	191
ЦАРЕНКО Василь Сильвестрович	192
ЧАБАН Анатолій Юзефович	193
ЧАЙКА Сергій Олександрович	194
ЧЕРНЕНКО Сергій Володимирович	195
ЧОС Володимир Григорович	196
ЧУЛКОВА (Мацієвська) Тетяна Миколаївна	196
ЧУПАК Таміла Петрівна	197
ШАМРАЙ Олександр Григорович	198
ШАРАПА Ольга Михайлівна	199
ШЕВЧУК Віктор Васильович	200
ШКАЛІБЕРДА Марія Антонівна	201
ШОСТІК Олег Іванович	202
ШОСТОПАЛ Анатолій Васильович	203
ЩЕРБА Володимир Павлович	204
ЩЕРБАТЮК Володимир Михайлович	205
ЩЕРБИНА Микола Миколайович	206
ЮХНО Борис Борисович	207
ЯКИМЕНКО Микола Михайлович	208
ЯКОВЕНКО Василь Максимович	209
ЯЛИНСЬКИЙ Павло Іванович	210
ЯМБОРСЬКА Віта Миколаївна	210
ЯРМОШ Тетяна Володимирівна	211
ЯХІМОВИЧ Алла Володимирівна	212
ЯХНО Іван Васильович	213
ЯШАН Оксана Олексіївна	214
ANNOTATION	215

Довідкове видання

Упорядники:
В. М. Мельниченко, Г. М. Голиш

КРАЄЗНАВЦІ ЧЕРКАЩИНИ

БІОБІБЛІОГРАФІЧНИЙ ДОВІДНИК

*Технічний редактор,
дизайн обкладинки
Оригінал-макет
Коректор-бібліограф*

С. А. Кандич
С. Г. Кандич
Н. В. Демченко

Подано на укладання 15.03.2016. Підписано до друку 15.04.2016.
Формат 60x84/16. Друк офс. Папір офс.
Обл. вид. арк. 13,75. Умов. друк арк. 12,79. Вид. № 286.
Зам. № 38. Наклад 500 прим.

“Вертикаль”

Видавець та виготівник ФОП Кандич С. Г.
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції ДК №1335 від 23.04.2003 р.
18000, м. Черкаси, вул. Б. Вишневецького, 2, оф. 6
тел. (0472) 50-07-63, 067-292-21-83
E-mail: vertical2003@ukr.net

Друк ФОП Кандич С. Г.
18000, м. Черкаси, вул. Б. Вишневецького, 2, оф. 6
тел. (0472) 50-07-63, 067-292-21-83
E-mail: vertical2003@ukr.net